

﴿ جلد اول ﴾

لُحَجَّةُ تَانَارِ

یعنی تانار تلندہ موجود بولغان الفاظ علی ترتیب الحروف هر
قایسی اوز مقامندہ ذکر قبلنوب مرادفاری بلان تفسیر قیلندی •

﴿ عبدالقیوم عبدالنصیر اوغلی ننگ تالیفاتندان در ﴾

سنل ۱۸۹۰ ھ •

قزان

اونیوبر بستی ننگ طبع خادہ سندہ باصمه اولنمشدر

ل ۱۸۹۰ نجی یلدہ •

КАЗАНЬ.

Типо-литографія Императорскаго Университета
1895.

لُجَمَّ تَانَا

یعنی تانار تلنده موجود بولغان الفاظ علی ترتیب الحروف هر
قایسی اوز مقامنده ذکر قیلنوب مرادفلری بلان تفسیر اینولدی.

﴿ عبد القیوم عبدالناصر اوغلی ننگ تالیفاتندان در ﴾

۱۸۹۲ سنه ده.

ل . ص

بو کتاب ننگ باصمه سنه رخصت بیرلدی سانکت پیتر بورخده
۴ نجی فبرال ده ل ۱۸۹۱ نجی یلده.

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 4 февраля 1895 г.

بو کتاب قزان اونیوبریستی ننگ طبع خانه سنده باصمه اولنمشدر
ل ۱۸۹۱ نجی یلده.

КАЗАНЬ.

Типо-литографія Императорскаго Университета.
1895.

(لهجه تاتاری)

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على خير خلقه محمد وآله وصحبه اجمعين.

اما بعد

روسيه مسلمانلارندان معروف و مشهور خادم لسان تاتار عبدالقيوم الناصري اينددرکه لهجه تاتار - يعنى تاتار تلمزده بولغوجى الفاظ و کلمات ننگ ترجمه سى درکه اول الفاظ و کلمات ايکى تورلو بولوب برسى اصل تاتار لفظ لارى در - وايکنچى سى عرب و فارسى نلندن آلتمش کلمه لدر مثلا ديانت و اخلاقه متعلق فن لرننگ اصطلاحلارى و علوم رياضيه کا متعلق فن لرننگ اصطلاح کلمه لرى درکه آلارنى تلمزده يورننگ ضروردر بس ايمدى تاتار تلى ننگ مبدائى و منشائى حقنده برنيچه بيان قيلايق: اينک اوّل بو تل نوح عليه السلام ننگ يافت اسلى اوغلندان صادر بولمشدرکه يافت ننگ تورک اسلى اوغلى بار ايدى تورک بالالارندان دخى تاتار اسلى براوغل و جودکا کيلوب تاتار نسلنى آندان صدور اينمشدر. شويله که تورک نسلندن اوغوز خان ديگان بر کمسنه بار ايدى اوّل بو تل آنکا نسبت قيلنوب اوغوز خان تلى ديب سويلاشلر ايدى جميع تورک طاقفه لرى ننگ نارينخلرى اوغوز خان دان باشلانادر ينه اويغور ديگان بر مشهور کمسنه بولوب اوغوز طاقفه سينه تابع ايدى که تورک اولوسلارندان بر مشهور اولوس ايدى. اوشبو اويغور هند طرفندان حروف هجا و کتابت اخذ قيلوب تورک اولوسلارينه اوقورغه يازارغه اوکراتوب تل لرى مشرق تورکيلرى آراسنده معتبر بولمش ايدى. و اويغورننگ نسلنى جغتاي خان وقتنده تاتارستاندان تا خراسان غه چه يايلمش ايدى. حالا بر کتاب بار لکن باصلغاي يوق بوغاي نهج الفراديس ديرلر قديم اويغور تلى اوزه يازولوب صونکنندان جغتاي تلينه ترجمه قيلنمشدر.

بس اوغوز تلى بلان کتابت و يازولار يازلا باشلاغاچ تورک قومی عرب لرکا اتباعا حرکت

مقصودنی اضبارا یازارلار ایدی - یعنی حرکت هر فلرین خنف قیلوب مثلاً: اولوغ دیکان کلمه‌نی الغ - قارامانی دیکان کلمه‌نی قرامق دیب یازارلار ایدی - زمانه‌مزده کندک کلمه‌ننک اصلین بلماکان افندیلر کلدی کندی کرک نیچه یازارلار اوغوز قاعده‌سی در . ۷۰۰ تاریخلرنده ساجوقیلر منقرض بولوب عثمان غازی مستقل قالغاندان صونک عثمانلی خلقی‌ننک تریبه‌سی بلان ترقی تابقان تلمی عثمانلی تلی آنالمشدر - اول زمانده تلکا خدمت قیلغوچیلاردان معروف و مشهورلری: مخلص پاشازاده عاشق پاشا علوان چلبی شیخی و احمد بیجان و هم سلیمان چلبی لردر .

اویغورلار خط و کتابنده رواج تابوب تاتار و مغول‌ننک ترکستانغه غلبه‌سندن صونک جغتای خان‌ننک مالکنده جمیع محررات کلا اویغورچه متداول ایدی یدی یوز تاریخلرده جغتای تلی شایع بولا باشلامشدر جغتای چنکزخان‌ننک اوچونچی اوغلیدر .

یعنی چنکزخان‌ننک دورت اوغلی بولوب برسی اوکدای خان ایکچی‌سی باتوخان اوچونچی‌سی جغتای خان دورتچی‌سی هلاکوخان ایدی - اوز زماننده ملکین دورت اوغلینه تقسیم قیلوب نانارستاننی و قپایینی اوکدای خانغه - قپاقانی و روسیه‌نی باتوخانغه - ایراننی و عراقنی و ارمنیه‌نی هلاکوخانغه - ترکستاننی و خراساننی و حواریزمنی جغتای خانغه بیروب اول طرفلارده سویلنوب یازلغان تلمی جغتای تلی آنالمشدر که قدیم اویغور تلمیدن منشعب بولمشدر آلتی یوزدن توقز یوز تاریخینه قدر مشهور ایدی - بس جغتای تلمینه خدمت ایتوچی لردن: لطفی - عبیدالله - نوابی - حسین بیقرا - حیدر میرزا - سلطان بابیر کبک . مشهور مصنفلاردر که جغتای تلی آلازننک مصنفاتی بلان معبور بولمشدر - بس معلومدر که هر آدم اوزی‌ننک تلمین اصلاح قیلماغه مأموردر چونکه حضرت عمر دیمشدر که (سمعت رسول الله يقول رحم الله امراء اصالح من لسانه) .

تاتار و مفعول قدیم زمانده ایکسی ایکسی قوم و تلملری دخی ایکی تورلو تل ایدی اوزاق زمانلاردان بیرلی بربرینه قاتوشا قاتوشا حالا مشهورراکی تاتار تلی دیب قالمشدر - لکن مذکور تاریخدان نا بو زمانه‌مزغه قدر تاتار تلمزکا خدمتچیلر بولا کیلماکانلک سببلی تاتار تلمز آرته غایت بعید یوقلاب قالمشدر - اما تاتار تلمزکا خدمتچی من

بولایم دیب اوتوز بیل اوزدردم لکن کوب معنا چیقما دی تون کون

نی قدر اجتهد قیلسام شول قدر جفا چیکدم ملتیز خلقین تاتار

تسمیه قیلسام یارانمادیلار تاتار تلی دیسام یارانمادیلار -

وینه اوشولجه کتابینه تلمزده بولغوچی نباتات

طبیعه اسلری و هم امراض و اوجاع

اسلری ادخال قیلنه در .

(حرف الالفی مع الالف)

- آ - نلمزده بو حرفی تعجب در: آ بیك كوب -
 آ مونا هیبت دیکن کبک مقابلرده
 مستعملدر - بیکراک تعجب مقامنده
 آ آ آ دیب هم تکرار قیلنور.
 آباد - فارسی دان ماخوذدر توزوک ومعبور
 معناسنده: آباد شهر دیرلر.
 آباد اینتک - آباد قیلیق: توزوک اینتک -
 احباقیلیق - تعبیر اینتک معنالرنده در -
 فارسی لغتی در.
 آباد انلق - آباد انلیغ - معبوریت جغای
 لغتی در.
 آبا - آباء اینتک جمعی در عرب چه آنالار
 معناسنده - مثلاً: قاتل آبا واجدادنک
 معانی اینمز سنی - نلمزده هم مستعمل.
 آبا - بالالار اصطلاحیدر: آبی دیب طوغان
 آغاسینه خطاب قیلورلار آبی ننگ
 مخفی در.
 آباغا - اورمانده اوسار بر مشهور نباندر -
 عرب چه سرخس - فارسجه کیلدارو.
 آباغی - شایباق - ایام سز - بد صورت.
 آباغیده جاباغی - اتباع الفاظ داندر که بد
 صورت - ایسکی ویرتوق کیوملی - شاخشی
 و تریه سز معناسنده در - نناکه عوام ننگ:
 یوقاری اوج ننگ قزلاری * آباغیده
 جاباغی * توبان اوج ننگ قزلاری *
 آلتون کموش ناباغی.
 آبالانلق - لازم فعلدر: سورتونمک -
 آبونلق آننگ مرادفلری در که آباغی
 بر نرسه کا نورتولوب یقیلورغه قریب
 بولمق (تکرار واقع بولونی افاده قیلا)
- مفعول له بلان مستعمل: ناشلارغه آبالاندی.
 آبالانا نیبه لنه - نأکید قیلیندن.
 آبالاندرمق - متعدی فعلدر: براونی معندل
 بارودان منع قیلوب یا که بر نرسه کا
 سورتوندرمک - یا که آباغی آستینه
 یورودن منع قیلنور ای نرسه ناشلامق.
 آبالانوشمق - ایکی بالا یا که ایکی آدم برکا
 آشوغوب بارغانده ایکیسی ده دفعه
 آبونسالار آبالانوشدی دیرلر.
 آباو - دفعه بر بیر آورنسه: آباو - الله
 دیب النجا قیللار - یا که غیری کشیده
 بر جراحت و آورو کورسه آباو بی چاره
 دیب قزغانالار: آباو باشم آورتا - وعموما
 طبع ونفس کا ناملایم خصوصده: آباو
 بیك صوت - آباو بیك قارانغی -
 آباو بیك یاملن.
 آباو خدایم - آباو الله - بر ناملایم اش دن
 رنجوب شکایت.
 آب - صو - ماء.
 آب حیات - عرب چه در: نرکک صوی
 معناسنده در - وبعض وقتده خمر اراده
 قیلنور - دخی عاشقلار قاشنده محبوبار ننگ
 آوزی و ایرنلری مراد بولور - دخی
 اسکندر خضر بلان بارغان معروف
 چیشمه در - و اهل تصوف قاشنده عشق
 حقیقی مراد.
 آبدرامق - قورقمق - خوف اینتک - عاجز
 بولمق - گاها آشوقمق و عجله معناسینه
 هم کیله در.
 آبدرامق - کذلک محتاج بولمق معناسنده

هم مستعملدر - آنچهغه آبدرا دم .
آبدرا نطق - عاجز ایتیمک - قاوشانق -
آشوقدیرمق .

آبدرا شفق - برکا ومعا آبدرا مق .
آبدرا و - حاجت - احتیاج .
آبدست - طهارت آلف - آبدست آلف
فارسی لغتی در لکن لغتمزده مدسز الف در .
آبدستخانه - طهارت آلا تورغان اورون -
مدرسه اصطلاحی ابرستخانه - ابرکای
آندان محرفدر .

آبروی - فارسی در یوز صوی معناسنده:
توفیقی وانصافی وخلق ایچنده قدر
وحرمتی بارکشینی آبرویلی کشی دیرلر .
آبرویسز - انصافسز - وفسق بولنده .
آبرویلی - معتبر .

آب زلال - صافی صو معناسنده - خمر
روحیهکا هم اطلاق باره .

آبزار یا که تبدیل بلان آزار هم ایتولور -
حیوان مقامی در مثلاً: آط آبزاری -
صفر آبزاری - صارق آبزاری -
وغیرلر . و شطرنج اویوننده: آزارغه
کرتدم - آزارغه یابدم . آباو ایونکز
آبزار کبک دیرلر اشقسز وصالقون
دیگان سوزدن عبارتدر . آبزار فارسجه
خوابزار دیگان کلمه دن مخفف بولسه
احتمالدر یوقو مقامی معناسنده بولور .

آبز - عوام آراسنده اصل عالم معناسنده
مستعملدر اول بیك آبز کشی دیرلرکه
عالم کشی معناسنده در اما اصلده حافظ
دیگان سوزدن محرف بولسه کبراک -
مخاطبانه کویا که بای متکلم آرندروب
اوزندن اولوغ کمسنهکا: عبدالرحمن
آبزی - عبدالله آبزی دیب ایتولور

وهربر اولوغ کمسنهکا عزتلو اسیدر .
آبزی - دخی بر توغمه اولوغ قرنداشکا
ایتولور اخ کبیر معناسنده: آبزی
فایتدی بر توغمه آغام فایتدی معناسنده .
آبز آتا - آناسی ننگ آناسی یا که آناسی ننگ
آناسی در - بابای دیاسی اورونده
مستعملدر .

آبز آنا - کذلک آناسی ننگ آناسی یا که
آناسی ننگ آناسی در - بیچ ایکسنده ده
بابای یا که ابی دیب خطاب قیلودان
مونی اولی کورهلر .

آبز آغای - بعض آول خلقی اوزلری ننگ
اماملارین آبز آغای دیرلر .
آبز - اوشبو آبز لفظی خاتون قزطافه سینه ده
احترام مقامنده اطلاق قیلنده در مثلاً:
آبز چینگای - آبز کیلون .

آبزطای - آبز طوطای ننگ مخففیدر -
بعضلر آبصطای یازسه لارده آبزطای
یازمق اولی در - آبز لفظی کیم اسپینه
قوشوب ایتولسه ده تعظیم وتوقیرنی
مشعر بر کلمه در .

آبزَن - فارسی دان مأخوذدر حمام لارده
اچینه صو توتوروب کروب یانورغه هر
اوزونجه صاوندر عربچه حوض نسیمه
قیلیق ممکن .

آبشار - مرکب سوزدر: آب فارسی در صو
معناسنده - شار شارلد امدق - شارلد امدق
صو تاوشندان عبارتدر: آبشار دیرلر
اولوغ جلقه لار وصولار - بیوک بردن
دینکزکا نوشه تورغان یزدر .

آبقر - کهرچله - داری ننگ بر ماده سی در
باروت نوزی هم آنالور .

آبنوس - مشهور بر آغاچدر هندستانده

بولور غایت قارا آغاچدر یاندرغاچ
خوش ایسی چیتار - اووب صوغه
ایزوب کوزکا سورمه قیلنسه طاق کوز
دیگان آوروغه شفادر.
آبی - آبا لفظندان در خطاب حالنده.
آپا - برنوغه طوطاغه اطلاق قیلنور جغتای
لغتنده هم بو معناده مستعمل ایدی.
آپاق - آب بلان آف دان مرکب اسم
صفت در.
آپاق - آباغم - جانم - جاناشم - نازنینم
معناسنده.
آپ - ادات مبالغه در - الف بلان ابتدا
قیلنغوجی هر بیر اسم صفت ننگ اولینه
الحاق قیلنور.
آپ آق - اسم تفضیل مقامنده غایت آق
معناسنده - جغتای تلنده هم بو معناده
مستعملدر نناکه حکمت یسوی ده:
باشم توپراق اوزم توپراق جسم توپراق
حق وصلیغه یتامن دیب روم مشتاق
کوبدم یاندم بولا آلهام هر گیز آپ آق
شینم بولوب یر آستیغه کبردیم منا.
آپ آز - بیک آز - غایت آز.
آپ آچی - بیک آچی.
آپ آرق - بیک آرق.
آپارا - قدیمراک چوپره اورنینه مستعمل
نرسه ایدی باش یاکه قامور باشی نسبه
قیلنور ایدی - ضرور صافلی نی آپارا
قورصاقی دیرلر ایدی.
آپارمق - آفارمق - اصلده آلوب بارمق دان
مخفدر - بتورمک - جغتایده هم باردور.
آبوشقه - جغتای لغتنده ایر و زوج - وگاها
قارت و شبخ معناسنده در.
آبونمق - آبالانمق - سورتونمک - تورتولمک.

آبوندرمق - سورتوندرمک - تورتولدرمک.
آبونوشیق - برکا آبونمق - برکا بارغانده
بر بولی آبونمق.
آبونغالامق - همیشه آبونمق - آبالانمق ننگ
مراد فیدر.
آنا - فارسی ده پدر - عرب ده اب دیرلر:
والد و تودرغوجی معناسنده اولادینه
نسبه. قاین آنا - خانوننگ ننگ آناسی
سنگ قاین آنا بولادر - سننگ آنانک
دخی خانوننگ غه قاین آنا بولادر. اوکی
آنا - خانوننگ ننگ اوکی ایرندن توغان
اوغل غه سن اوکی آنا بولاسن - آنانک
سنی ابارتوب ایکنجی ایرکا بارغان بولسه
اول کشی سنگ اوکی آتادر. قدیم
تورکستانده وزیرنی آنا دیرلر ایدی -
پادشاه سلجوقی لر ننگ وزیرلری آنا بک
آنالور ایدی.
آنا حق - آنادان قالغان میراث.
آنا حق - حقوق الوالدین.
آنالق - یعنی آناغه منسوب نرسه مثلاً:
آنالق هرمتی - آنالق شفقتی.
آنالانمق - قوت حاصل ایتک - لازم فعلدر.
آنا - جمیع حیوانات وحشیه ننگ مذکر جنسی
آنا نسبه قیلنور:
آنا آیو - آیو دیگان حیوان ننگ مذکری در.
آنا قویان - قویان دیگان حیوان ننگ
مذکری در. و طیور وحشیه ننگ مذکری
کذلک: آنا کوکارچن - آنا صاندوغاچ
دیرلر. و بعض طیور اهلیه ننگ مذکری:
آنا اورداک - آنا قاز - آنا کورکا -
اما طاق ننگ مذکری انجی نسبه
قیلنسه ده آناج دیگان سوزدن مخفف
بولسه کیراک.

آناچ - آناسی خلقي بلان خفلانغان كشي .
آنالی - يعني آناسی بار كشي .

آنالی آنالی - وصف تركیبی قیبلندن : آنالی
آنالی كوكارچن ديكان ننگ معناسی
آناسی ده آناسی ده بار معناسنده - مثلاً
آنالی اوغللی بركا كیلدیلر دیساك
اوغللی ده آناسی بلان بركا كیلدی
معناسنده بولور - اما موننگ شیکلی
خصوصلارده باشقه بر نزاکت باردركه
فهملاتو چیتون .

آنالی اوغللی - وصف تركیبی قیبلندندر
يعنی آناسی بلان اوغللی یاكه اوغللی
بلان آناسی .

آت - اسم و تسمیه معناسنده - فرسی آط
یازارغه نبوش ط بلان - اما ثوروك
کنابلارنده آد ديب دال بلان کورنسه ده
بلکه تلفظ لاری شولایدیر چونکه دال حرفی
قلقله حرفلری جمله سندن بولغاغه کوره
بلکه آد ديب قلقله قیلا تورغانلاردر .
یامان آت کونارمك بدنام بولمق معناسنده -
اول قز ننگ آتی چقدی دیرلر بدنام
بولدی معناسنده . بو زمانده شریعت
دیگانهز ننگ آتی غنه قالدی یعنی حکم
شرع بلان عمل قیلمق تمام مفقود بولدی .
سن نی آنلی یعنی سنی نیچوك ديب
تسمیه قیلالار . قوشام آت لقب معناسنده .
آتلانمق - آت قه منمك - آطلانمق
ماده سین قارا .

آتامق - تسمیه قیلمق - اسم بیرمك -
آت قوشمق - اسم قوشمق معنالارنده در
منعدی در مفعول به وهم ديب لفظی
بلان مستعمل مونی نیمور ديب آنالادر
جغتای لغتنده دخی بومعناده در .

آتامق - عهد و وعده اینمك معناسنده ده
مستعملدر - ووصیت قیلمق معناسنده
هم ایشنوله در - نناكه فلان کبسنه
توغری آطبین کچی اوغلبنه آنادی .
آتالمق - مجهول فعلدر تسمیه قیلمش
بولمق معناسنده .

آتانمق - جغتای لغتنده آتالمق بلان بومعناده در .
آنافلی كشي - مشهور و معروف كشي معناسنده .
آنسز - اسم سز واسی بوق معناسنده -
یافت بالالارندان تانارخان ننگ اولوغ
اوغللی ننگ اسی در .

آنسز بارماق - کچکنه بارماق یاننداغی
بارماق ننگ اسپدر .

آنسز - دیرلر طباو یاكه بیرزاك مراد
بولور : آنسز نوشكان یعنی طباو نوشدی .
آنش - اوط - عرب چه سی ناردركه مبداء
عناصر اربعه در تلمزده مستعملدر -
خصوصاً اهل عشق فاشنده : آتش هجران -
یوراکم لحظه لحظه آتش هجران کبابیدر .
آتش پرست - اوطقه نابونچی .

آتشکده - اوطقه نابونچیلار ننگ اورنیدر .
آتش هجران - عشق اوتی .

آئل یاكه اتیل - ایدل ننگ قدیمیکی اسپدر .
آئمق - واسطه سز قولدان مطلقاً بر یاqqه
قاطی وقوت بلان تاشلامق خواه بر یاqqه
خواه یاqqن غه بولسون : تاشلامق -
ارغونمق آننگ مرادفلری در - انكا
ناش آندم . براونی تاغانغه اوتورتوب
آئمق یعنی بر یاقدان بر یاqqه
تحریرك قیلمق .

ملتوق آئمق یعنی ملتوقدان جدره نی
اوط واسطه سی بلان بیك قاطی چقاروب
بیارمك .

اوق آتئق كذلك شول قىيلندىر -
 دخى طوب آتئق كذلك اوط واسطهسى
 بلان طوب ايچىندىن جدرهنى چقاروب
 يبارمك .
 نانك آندى - ايرنه كى شفق جايولوب
 ياقنى لى پيدا بولدى معناسنده .
 چچك آندى يعنى چچكنىك غنچهلىرى
 آچولوب يافراقلىرى جايولدى .
 قايتورغه جان آتوب نورامن دىرلر
 يعنى آشوغوب نورامن معناسنده -
 شعرده هم اوشبو معنى ملحوظ :
 صارى آط جيكدم يارانوب
 قابقالارغه نابا قارانوب
 ايرنه كونامىن كىچ كونامىن
 بر كورور اوچون سنى جان آتوب
 برانكى آندى شرطه قىيلدى معناسنده -
 كوب بورچاق آتاسىن دىرلر يعنى كوب
 يالغان سويلامىن معناسنده - آتئق
 متعدى فعللر : تاشنى ات كا آندىم -
 اتنى تاش بلان آندى هر ايكسى
 ممكن در متعدى فعللر .
 آندىرمق - بر نرسهنى آتارغه براوكا امر
 قىلىق - ياكه ياللامق - ياكه التماس
 قىلىق - ياكه آتارغه رخصت بيرمك -
 ياكه غيرجهتىن آتارغه سىبچى بولمق :
 پيطراودان مقدم اورداكنى آندىرمايلار
 يعنى آتارغه رخصت بيرمايلر - اوط
 سالغان كىشىنى آندىرديلار يعنى حكم
 بلان سالدانلارغه امر قىلدىلارده
 سالدانلار ملتوق بلان آتوب اوتىرديلر -
 بىسنودىن جققاچ سويلاشوب نورا نورا
 نانك آندىردى يعنى نانك آتئقچى
 سويلاشوب توردىق - ايكىنچى مرتبه

اوچونچى مرتبه تعديهده هر قاچان
 قاعده اوشبودر .
 آتئشيق - مالايلارفار آتئشالار مثلاً : احمد
 كريم كا قار آتا - كريم احمد كا قار آتا -
 اكر مالايغه قار آتئشيم ديساك : قار
 آتارغه بولوشدم وياردملاشدم . بس
 مفاعله يابىندان بولغان فعل بولوشو ياكه
 ياردملاشو وىر برينه اثر ايتوشو
 معناسين افاده قىلادر .
 آتئولمق - مجهول فعللر آتئولمىش بولمق
 واوزىن اوزى آتئق معناسنده : بر
 سوداكار آتئولوب اولدى يعنى اوزىن
 اوزى آتوب اوتىردى - كيوم سالغانده
 ساعت كسه دن آتئولوب توشدى يعنى
 بلا قصد كسه مدن چغوب توشدى - بو
 كىچ بولدوز آتئولدى يعنى بولدوزنىك
 شعلهسى براوروندىن براورونغه كوچدى .
 آتئونمق - ناغان آتئونمق : اعضاننىك بر
 مخصوص مركتى بلان اوزىن اوزى آتئق -
 بالالار ناغان آتئونالار - لازم فعللر .
 آتئوندىرمق - اوغلىن ناغان آتئوندىرا يعنى
 اوغلىن ناغانغه اوتورتوب آتئوندىرا -
 بوتاناغانده آتئوندىرميلار يعنى بوتاناغانده
 آتئونورغه رخصت بيرمايلر .
 آتئوندىرتمق - مثلاً بر ناغانده براونى
 آتئوندىرغه رخصت بيرمك .
 آتئونوشمق - بر يولى برىنجه كىشى دفعه
 ناغان آتئونمق - اما بر كئنه ناغان بولغانده
 آتئونوشمق توغرى كىلماى مكر كوب ناغان
 بار همه سنده آتئونوچىلار دخى بار بر
 آنده همه سى آتئونادر حالا آتئونوشالار
 دىمز - تانار تلمزنىك حكمتلىرى بىك
 كوب ايتندىم .

باشلامق: كيلون قاين آناسينه تل
آچدى دبرلر.

فال آچيق يعنى قرآنى ياكه بر كئابنى
آچوب خبركا دلالت قيلغوجى سوز
چقارمق.

سر آچيق يعنى ياشرون سرنكىنى فاش
واظهار قيلمق.

اشتهانى آچيق - صارمصاق اشتهاى
آچادر يعنى آشاسى كينورادر وطعام كا
اورون حاضرليدر.

صوار آچيق يعنى كدورنلرين
كيناروب يالترانمق.

خاطر آچيق يعنى تسلى قيلمق وكينى
نوزانمك وكونكل كا شادلف پيدا اينمك
كونكل آچمق.

كيت آچمق يعنى كيت كا مال قوبوب
صاتو اينه باشلامق.

كوز آچمق يعنى نيقظ وتبصر اينمك
وغفلت اينمك - كوز آچار حال يوق
بوران يعنى جيل وبوراننك قوتندن
كوز آچوب بولماي.

آچدرمق - ايكنچى قات متعدى فعلدر:
آچماغه امر اينمك - ياكه آچماغه
رخصت بيرمك - ياكه آچماغه ياللامق -
ياكه غير جهندن بر نرسهنى آچماغه
سبچى بولمق معناسنده دركه آچمق
لفظى ننگ آستينه كركان معنا هر قايسى
مونده باردر.

آوز آچدرمق اماملارنى ومعله قوزمين
جيوب افطار قيلدرمق.

فال آچدرمق يعنى تكهن وكاهن كا بارمق
واننگ عملنه اعتقاد قيلمق.

آچوشمق - ايشك وقابته كبك نرسه لرنى

آتولدرمق - بيك شب آتمق.

آنقالامق - نكرار آتمق - كوب مرتبه آتمق:

سن ملتوق آنا بلام سن - آنقالاغانم بار

ياكه آنانورغان ايدم يعنى كوب آندم.

آتولدرمق - مونده قورغان ملتوق بار ايدى

بالالار اويناب آتولدرديلار بخشى الده

اوزلرينه ضرر اينمادى يعنى ملتوقنى

توتقالاب اويناي تورغاچ ملتوق اوزندن

اوزى آتولوب كيندى.

آتولغالامق - بويل هميشه بولدوز آتولغالاي.

آتولمالى - آتولورغه صلاحيتلى.

آنوم - بر آنوملق يعنى بر آثارغه ينارلك

نرسه - براوق آنومى قدر ير - شول

بر مسافه بر دركه اوق آتوب ينكروركا

مكن بولور - كوز كورمى قدر ير

عربچه مد البصر معناسنده.

آچمق - متعدى فعلدر - شى ضدى بلان

بلنور - آچمق لفظى ننگ اضدادى:

بيكلامك - يابمق - قابلامق - بوركامك -

اورنمك - ايشكنى آچمق يعنى ايشكنى

يوزاق بلان بيكلان بولسه آچمق بلان

يوزاقنى آچمق - ياكه ايشكنى ارغاق

بلان بيكلانمش بولسه ارغاقنى اچقندر مق -

ايشكنى آچمق يعنى ايشكنى ننگ ناقئاسين

آچوب كروركا صلاحيتلى اينمك - بس

آچمق ننگ اصل معنالى اوشبودر كه

ذكر قيلندى.

ايمدى مجازا دخى آچمق ننگ كوب

معنالى باردر:

آوز آچمق يعنى روزهى آچمق وافطار

قيلمق.

تل آچمق يعنى براو بلان اصلا

سويلاشكانى يوق ايكان سويلاشه

آچماغه یاردم بیرمک و بولوشمق - مفاعله و معاونه فعلدر.

آچولمق - مجهول فعلدر و کاهانفعال معناسین افاده قیلور: نرزه آچولدی.

بو یوزاقنی اوّل آچوب بولماغان ایدی آچولدی آخر یعنی من آچدم اول یوزاق آچولمقنی قبول ایندی.

هوا آچولدی یعنی بولونلار نارقالبوب هوا صافی بولدی - خاطریم آچولدی

یعنی کونکلم ننگ کدورقی کیتوب نوع شادلق پیدا بولدی - صو قویونغاچ

روژه آچولادر یعنی روزه حالنده صو قویونغاچ روزه ننگ ثوابی جویالادر -

۱۱ ساعتیز کیتب آچولمای یعنی صانو اینتایلر - مدرسه ده تورسه کشی

اوقوماسه ده آچولا یعنی نوع علم حاصل اینه.

آچولمق - معرفت حاصل اینمک: اوّل بو آدم غبی ایدی سفر یوروب بخشی

آچولمش در - مدرسه ده کشی کوندن کون آچولادر - بو زمانه ده خلق بیک

آچولدی یعنی معرفتی آدملر کو بایدی. آچقچ - عرب چه مفتاح - فارسی چه کلید -

آچا نورغان قورالدر جغتای لغتنده آچار آتالور - کلات آچقچی یعنی کلات

بیکلاکان یوزاق ننگ آچقچی - ساعت آچقچی یعنی ساعتی بورا نورغان آلت -

الله تل آچقچی بیرسون یعنی اوقورغه یا که سویلاشزکا الله تعالی سهولت

بیرسون - آشوقمقی اوکنوچننگ آچقچیدر یعنی عجله اوکنوچننگ

سبب لرین مؤدی بولور. سبب لرین مؤدی بولور. آچق - آچیق یا که آچوف - مکشوف -

مفتوح - بیکلی توکل یعنی یوزاق بلان بیکلاماکان یا که ایشک ننگ و غیر نرسه

قابقاچین یا بماغان و قابلاماغان - قابقا آچق تورا - یعنی بلا مشقت کروب

کینارکا ممکن. آچق یازمق - یعنی اوقورغه آسان

طریقچه یازلمش. آچق سویلاشه - یعنی تمام منطقی ونحوی

بلان فهملارلک ایتوب سویلاشه. آچق کشی صبیح الوجه.

آچق یاشل - یعنی بیک نفیس صافی یاشل. آچق خط - یعنی مهرسز خط.

آچق قوللی - یعنی جومارد کشی. آچق آوز - یعنی غافل زیراک توکل غبی.

آچق یر - یعنی اورمانسز اولسز اوزاق مسافت.

بولوت آچیقی یعنی بولونلی کون هوا ده اویدق اویدق بولوتسز یر.

آچیقلی - آرائقی معناسنده ایکی نرسه ننگ آراسنداغی مسافت - یوز آچققلی

یعنی آبروی - حیا - انصاف. آچیق نیشوک - اتباع الفاظلندر یعنی تورلو

یرلرنده نیشوکلری کوب مثلاً ایونوبه سی. آچالاق جومالاق - اتباع الفاظلندر بوقوسی

تویار نویماس حاضر نورغان کشی حقنده ایتولور.

آچوقلی جوموقلی - اتباع الفاظلندر - یغمورلی آیارلی هوا حقنده ایتولور.

آچولمالی یا بولمالی - اتباع الفاظلندر - یعنی آچارغه ده ممکن جابارغه ده ممکن

بولغان نرسه. آچار آچماس - اتباع الفاظلندر - کامل

آچماس سزلق. آچولور

آچیتیمق - آچیمق دان متعدی فعلدر - معلومدر که بعض نرسه ننگ آچی بولمقی مقصود و بعض خصوصه نرسه آچیه ضررلی بولادر - مثلاً کوماچ قامورین چوپرا واسطه سی بلان آچی اینالر یعنی قامورنی آچیتالار - ناکه کوماچ کا صلاحیتلی بولسون - نوتونده کوز آچیتا یعنی کوزنی رنجته آورندرا - آشی - بس نوتون آچیتندرا.

آچیتدرمق - آچیمقدان ایکچی مرتبه متعدی در - مثلاً نوتون کوزنی آچیتندرا موننگ بیانی اوشودر: آچی - جفتای لغتنده آچیمق یازولور توچی و طاطلی دیکان سوزلرننگ ضدی در عرب چه مرو حامض فارسی چه تلخ دیرلر. آچی ایکی نورلودر: صوغان آچی - کران آچی - صارمصابی آچی - ینه دخی آلیا آچی - قارلغان آچی - لیمون آچی - اما بار موآبورما؛ البته آبورماسی بار: کران آچیمی بلان آلیا آچیمی برتوکلدر ایمدی بولارننگ آبورماسین حواس حمسه سی سلامت اوزی آبروب بلور - بس قرقو آچی بار کران آچیمی کبک - تملی آچی بار قارلغان آچیمی کبک.

آچی آلیا - یعنی قر آلیاسی دیرلر نریه سز بولغان آلیا.

آچی قیار - یعنی توزلی قیار. آچی کابسته - توزلی کابسه.

آچی بال - یعنی بالنی صو بلان ایزوب آچیتقان شراب.

آچی قوزغالاق - عرب چه حماض بر مشهور نباتدر.

آچولور آچولماس - اتباع الفاظد اندر مثلاً بولونلی هوا آيازسه ده احتمالی بار جاووب کیتسه ده احتمال.

آچو - جغتایده آچیمق یازولور ایدی - غیظ - غضب - سخط - کینه - آچو یوراک قانی ننگ قایناما قندان عبارتدر. آچو کیلمک - آچولانمق.

آچولی - کونکلنده غضب و آچو کیزلب تورغوچی - وخفیه دوشمانلق قیلغوچی. آچولانمق - جغتایده آچیمق لازم فعلدر - غضب اینمک - کونکلنده کینه توتیمق معناسنده اوروشمق - و کونکلنده بولغان غضب و آچونی اظهار قیلیمق مثلاً سوکیمک و قباحه لفظلار بلان اوروشمق و آچولی بولمق معناسنده.

آچولاندرمق - متعدی فعلدر - براوننگ آچو اوطن قایارتمق - قونورتیمق - آچوبن کیتورمک - اغصاب اینمک. آچولانوشمق - اغصاب اینمک - بر برینه آچولانمق مفاعله - یا که ایکچی بر کشی کابراو بلان برکا بریولی آچولانمق. آچوچان - یعنی یوققده بارغده آچولانا نورغان کشی.

آچیمق - آچی - و آچو لفظلاری ننگ قدیمکی صیغه سی در.

آچیمق - لازم فعلدر ضدی نوچومک و طاطلی بولمق در: سوت. آچیدی یعنی سوت ننگ طبعی اوزکاردی و حموضه پیدا بولدی - قامور آچیدی یعنی چوپره قوئی غلبه قیلوب اول قامور کوماچ پشور و کاصلاحیتلی بولدی - بال آچیدی یعنی حلو حامض بولدی - آنکار بیک جانم آچیدی یعنی الم تارندم ورنجدم.

آچی سوز دبرلر - عتاب و شلنه و سوکو کبک
کونکل کا ناملایم سوزلر.

آچی تاوش - یا که آچی آواز.

آچی جیل - اونکون جیل - بیک صالفون
جیل.

آچی بوران - طاقت نوتاسلف قوتلی.

آچی ناش - یا که آچو تالش بر معروف
معدندر.

آچی - یعنی زهر و آغو معناسنده: آچی
بیروب اوتردی زهر و آغو بیردی
معناسنده.

آچی - عربچه خامض مثلاً کوکرت آچبسی
عربچه خامض کبریت تانارچه کوفاراض
مای - جان آچبسی یعنی مرض مونده
بر حالندر.

آچیلق - حموضه معناسنده.

آچیتقی - قولماق سز بر نوع اچملکدر.

آچی کیکرک - یعنی کیکرکاج آچی نرسه
کیلو - بر علندر.

آچی نرسه کیکرک - عربچه جشاء خامض.
آچی - کوپونج وقایغو وحسرت معناسینه هم

مستعملدر - ففیرلک آچبسی یا ماندر.

آج - آج ایکی تورلودر: آشارغه و قتی

کیلماینچه قورصاغی بوش قالغان کیشی
یا که هیوان - یا که بالکلیه آشارینه بوقلق

سبیلی قورصاغی بوش قالغان کشینی

دخی آج کشی دبرلر - آج کشی ننک

آچوی یا مان یعنی قارنی آچقان کشی

. بیک آچوچان بولادر.

آج بوغدا - یعنی یل قورولف سبیلی

دانه لری نچکه وتویرماغان بوغدا بدر -

هر بر آشلقده بولور.

آج یل - یا که آچلق یل - قحط و قحطالی

دبرلر - آشلق بولماغان بیلدر.
آچلق - یعنی آج بولمقلق - آشاسی
کیلوچیلک.

آچلق - نی بیدرماس بایلق نی دیدرماس.
آج کوزلی - یعنی غایت هر یص کشی.

آچبقمق - آچوقمق لازم فعلدر - اوزنده

جوع و آچلق حس اینمک - وطعام تلامک -
آشاسی کیلمک.

آچبقدرمق - متعدی فعلدر - طعام بیرماینچه
براونی آج نوتوق - براونی آج نوتوب
جزا بیرمک.

آچبقوشمق - برکا آج بولمق: بالالار
آچبقوشدیلار یعنی آنالاری ایوده یوق
ایمش آلازغه آشارغه قالدیرماغان.

آحال - اصل فارسی سوز بیدر اش کایارامای

تورغان چوب چار و طاشلاندق نرسه -

اما لغتمزده مشقت سز حاصل بولغان

نرسه: آنکار آحالدان کیله دبرلر.

آحمق - ناقص العقل معناسنده در - دخی

نادان و فکر صائبی یوق کشی - ونفس

آرزوسینه ایارکان کشی.

آحمقلق یعنی عقل ننک ناقص بولمقی وهم

انباع هوا.

آحمقلاندق - لازم فعلدر - اوّل عقلی ایکان

ندر بجا آحمقلق علیه قیلیمق.

آحمقلاندقمق یعنی بر آحمق کشی ننک

بر طریقچه آحمقلقین آرندرمق.

آخرت - دنیا ننک مقابلی و اوّلی ننک ضدی

یعنی دنیا ده مقدرچه عمر ایتوب وفات

صونکننده بار اچق منزلزدر - عقبا -

دار بقاء دخی بولاردان باشقه کوب

اسلمری بار - آخرت کا کیتمک -

اولمک - وفات بولمق.

آخرت سفری - موت بعدنده تا قیامت
قوبقونچه کوب مو آزمو قبرده، یاناچق
مدندر - بووقنده بر زخ بلان مرادق
بولور.

آخرت کولماکی - اوّلکی قات کفن در.
آخرت دوستی - محب فی الله یعنی بر
دوست درکه دنیا جهنندن هیچ بر
بوزولوشق بوقدر.

آخرت آرزوی یعنی ایزکو عمل.
آخرت کشی سی یعنی متورع و متشرع کمسنه
آخر - آوّل ننگ مقابلی در: عاقبت -
صونک - اوج.

آخرغی - صونکغی - آقتوقداغی معنالارنده -
اول اش بولمادی آخر: یعنی بر اش ننگ
وقوغین مننظر بولوب تورغانده بولمای
قالسه اول اش بولمادی - اول کپلمادی
آخر - یغمور نوقتامادی آخر دیکان
کبک سوزلر.

آخر زمان - قیامت.
آخشام - کچ معناسنده - قویاش بایوغان
وقت.

آخشام نمازی - صلوٰۃ المغرب معناسنده -
قویاش بایوچاق او قولاقچ نماز.

آخ - اداات جمله سندان در تفجع وندامت
معناسین افاده قیلور - کاهها آفرین
و تحسین مقامنده هم استعمالی باردور - آخ
بیک نفیس هوا - آخ بیک نفیس طعام -
آخما ماده سین قارا.

آخ اینمک - آخلدامق.
آخلدامق - آور اش اشلاکاج فانی فانی
صولامق.

آخور - آط آبزاری - آط صارایی.
آخوند - جغناق لغتنده افندی - باش مدرس.

آخما - اصوانندن در ندامت واوکنو مقامنده
ایتولور: آخما اول کیتوب بارغان ایکان.
آدارنمق - نذر اینمک - عهد اینمک -
آتامق.

آدارنمش - آدارنغان نرسه یعنی براوکا
بیروورکا منذور بولغان نرسه.

آد - اسم وآت - اما اسم دال حرفی بلان
یازلمق عثمانی عبارسی در.

آداش - آنداش دان محققدر - اسمداش
بر اسم ده بولغان کشنی آداش دیرلر
آنالاری بر اسم ده بولسه ده آداش دیرلر
ادبا ناکه آنالارین اسی بلان
آناماس قه.

آداشیق - لازم فعلدر یعنی یولدان بازمق -
اورمانده یا که بورانده یولنی جویمق
یولدان بر طرفه کروب کیتمک -
آداشیق آزمق و کمره بولمق معناسنده
هم مستعملدر - حق یولدان چقمق.

آداشدرمق - یولدان بازدرمق - وآزدرمق
معناسنده - اورمانغه ایلنوب آداشدردی.
آدم - انسان - کشی.

آدم اوعلانلاری - عموما بنی آدم معناسنده -
آدم شیطانی مفسد و مضل و مغوی آدمی
ایتورلر.

آدملک یا که آدمی لک - یا که آدمچیلک
انسانیه و مروّت شرطی.

آدمیه - انسانیه - آدملک.
آدم بولمق - اوسوب کمالت کا ایرشیک
معناسنده.

آدوم - عرب چه سی خطوه - وآطلام معناسنده.
آدوملامق - یعنی آدوم بلان اولچامک
لازم و متعدی بولور.

آدوملی - واق آدوملی کشنی جورغادیرلر.

آذان الدب - آیوقولاغی دیرلر بر نبات
اسیدر .

آذان الجدی - برن قولاغی

آذان الارنب - قویان قولاغی

آذان الفیل - فیل قولاغی

آذربایجان - آذربایکان قدیم بر بیوک
نوبه ننگ اسمی ابدی حالا بر ولایت کا
اسم بولشدرکه قاعده سی تبریز
شهری در آذربایجان نلی یا که آذر
بایجان تورکی سی دیرلر تورک نلی ننگ
بر شعبه سی درکه ناتار نلمزکا بیگ
قریب در .

آراف ناراف - اتباع الفاظ اندر - نورلو
برده نارقاو معنا سینه: بزرگ دورت آغای
انی قایسمز آرافده قایسمز نارافده -
یعنی قایسمز قایا نارقاو

آرافی - روحدان معمول اشریه - خمر
روحی - باده - می - هر بر مسکر .

آرا - عرب چه بین - فارسی چه میان - اورنا
ایکی نرسه آراسی یعنی نرسه آراسنداغی
مسافت - کتاب آراسده یعنی کتاب ننگ
کاعزلی آراسنده - دخی فرصت و وقت
معناسنده مستعملدر: بو آرا ده نی
اشلا ی سن دیرلر یعنی بو وقتده و بو
کونلرده .

آرالی - ایکی عمارت آراسنداغی مسافت .
آرا تیره - اتباع الفاظ اندر گاه گاه - کاها
معناسنده - بعض وقتده - غبا - وقت
وقت .

آرا - فرصت: بوش آرا ده بارور من یعنی
فرصت آرا ده و شغل سز وقتده - ایکی
آی آراسنده هوا اوزکارا .

آرا بوزولدی یعنی آرا ده دوشمانلق پیدا

بولدی اول بزنگ آراغه کرمای
یعنی اول بزکا قاتوشمای اول بزنگ
آرادان چقدی یعنی اعتزال قبلدی .
آراغه نوشمک - یاقلامق - محافظه قبلدی
براونی حمایه قبلدی .

آرالاش - کون آرالاش = غبا یعنی بر
کون آرقلی - مثلاً بیزکا کون آرالاش
کیله یعنی بر کون قالا بر کون کیله .

آرالامق یا که آرالاشدرمق - مثلاً طهارت
آلغانده بارمقلارین آرالامق یعنی
بارماقلارین بر برسی آراسینه کرتیمک
و شیکه لندرمک بارماق آراسین برام برام
جومق - باقچه غه صیر چیتاننی
آرالاشدروب کرکان یعنی موکزی بلان
چیتان کا باشی صیارلق اوروون یا صاب
اوزی ده کرکان .

آرالانمق - آرالاماغ امر اینمک .

آرالاشمق .

آرالانمق .

آرالاشمق - قاتوشمق معناسنده: من آنتک
بلان آرالاشقانم یوق یعنی قاتوشقانم
یوق .

آرالاشدرومق - تخیل قبلدی بر نرسه ننگ
آراسینه آراسینه قویمق .

آرالامق - آراغه نوشمک براونی حمایه قبلدی .
آرآبا - آرآبا - دورت کوپچا کلی نرسه تویاب
آطفه جیکوب یورورلر - بوش قنه
اونوروب یورورکا ایکی کوپچا کلی سی
هم بولا - بر آرآبا بچان - یا که بر آرآبا
اونون یعنی آراغه تویا کلن و بر آط
نارنورلق مقداره بچان یا که اونون -
اوط آرباسی یعنی اوط بلان یوری نورغان
آرآبا - آرآبا یا که آرآبه عرب چه کذلک

آرتنده پادشاهنى ده سوکالر - ايو آرتنده
 باقمهسى بار - (ايوننگ آرتى بولور
 اورامغه نابا طرفى).

آرت - وراء معناسنده قويما آرتنده قاچوب
 توراء: قوياش طاو آرتينه بايودى -
 آرتينه آلدينه قاراماي يوكوره يعنى هيچ
 ملاحظه سز ومطلقا يوكوره - آرت بيرمك
 يعنى قاقمق وفرار اينمك - آرتينه
 توشمك يعنى آرتندان قووب كينمك -
 آرت - وراء - آرقا - جيلكا - غيوبه .
 آرتندان - آشوقمه آرتندان قومايلا ر يعنى
 نيزراك بارديب آرتنگدان قاقمجيلا مايلا ر .
 آرتندان جيل ايسه يعنى آرقا طرفندان .
 آرتندان كيلوب بىندى .
 آرتندان ايارمك يعنى اتباع اينمك كشى ننگ
 آرتندان بارمق .

آرتنده - منم ساعت آرتنده يعنى حقيقى
 وقتندان كچوكمىش - اول آرتنده قالدى
 يعنى كشى بلان بركا كيلوركا اولكور
 آلمادى .

آرتداغى لارى بىك فقير يعنى خانون
 طرفلارى ودين قرتداشلارى . آلدلى
 آرتلى - اتباع الفاظداندر - مثلا آلدلى
 آرتلى كيلرلر يعنى برسى آرتندان
 برسى نزولوب كيله وبرسى ازينه
 ايكنچى سى باصوب كيله .

آرتقم - لازم فعلدر مطلقا - زياده لنمك -
 كوبايمك معناسنده - مثلابوى غه آرتقم
 اوسمك بلان مرادى - جوانلغى آرتقم
 قالنابق بلان مرادى بولور - درياده
 صو آرتا يعنى عادى مقدارندان
 كوبايه - يعنى اصل مادهسى بولوب
 آتنگ اوستينه زياده لنمك .

عربه آنالور فارسى تلىنده آرابه يازلور .
 آربالاب - اونوننى آربالاب آلامز يعنى
 آرباغه نوبكان قدرى .

آرباچى - آربا باصاچى
 آربا كورپا - اتباع الفاظداندر يعنى هر
 برفايداسز آشفدر يعنى كورپه صارپا
 كذلك بومعنادهدر .

آرپا - عربچه شعير حبوبانندان معروف
 بر اولوفدر - كوزكا آرپاچقدى كوزده
 برنوع آورودر .

آرپا صوى - يرمزده صرا ياكه پيراش
 تعبیر قيلنور - اما صرا چواش لغنى در -
 آرپا كورپه اتباع الفاظداندر .

آرانا - ياكه اورلوك بعض لغنده مانچا
 آرقلى صالوب اوستينه تاقتا يعنى ايدان
 ياكه توشام تزارلر بوراندهدر - كوپر
 آراناسى .

آرانالف - كوپر آرانالفى .
 آرتش اينهلى - بر معروف آغاچدر
 جيلاكى بولور .

آرتش جيلاكى - مذکور آغاچ ننگ
 جيلاكيدر - عربچه ايهل .
 آرتش مايى - شول آغاچننگ جيلاكندن
 چقارورلر برمايدر .

آرت - آلدننگ ضدى: خلف عربچه -
 پشت فارسىچه - آرقا طرفى - آرت
 آخر معناسنده: آرتى خيرلى بولسون
 يعنى آخرى خيرلى بولسون - آرت
 دير معناسنده: ايچى بارغان آرتى باور
 (برمقالدر) .

آرت - غايب بولوچيلق كشىنى آرتنده:
 سويلامه يعنى اوزى بوغنده اوزى غايب
 وقتده سويلامه يعنى غيبت ايتمه -

آرنف - دخى آرتوب قالمق معنا سنده باری
 بر ننگه آچم آرندى يعنى فلان نرسه
 آلاچ بر ننگه آچم آرتوب قالدی -
 کوندن کون علم آرنای يعنى کون صابون
 آرتوف علم حاصل بولا.
 آرنبرمق - متعدى فعلدر - زياده قيليق
 وکوبايتمک معنا سنده وظيفهنى آرنبرديلار
 يعنى ايلکارکی مقدارندان دخى بر آرز
 زياده قيلديلار - من بر طونمنى
 آرنبرامن يعنى اوزيمه آرتوف ديب
 حساب قيلوب صانماقچى بولامن.
 آرنبرلمق - مجهول متعدى يعنى زياده
 قيلنمش بولمق.
 آرنبرتمق - متعدى المتعدى يعنى براوکا
 آرنبررغه قوشمق ياکه التماس قيليق
 ياکه رخصت بيرمک.
 آرتوف - زياده - اون تين دن آرتوف آچم
 يوف يعنى نقد اون تين زياده نوکل
 کيم نوکل.
 آرتوف - فضله يعنى آرتوب قالغان نرسه.
 آرتوف - اعلا ويخشيراق معنا سنده:
 بلماکاندن بلکان آرتوف يعنى بخشيراق.
 آرتوفراق يعنى بخشيراق.
 آرتوف پورتوف - اتباع الفاظداندر - هر
 بز استعمالسز يانا تورغان واق نوياک
 نرسه; آرتوف پورتوف نرسه سين همه سين
 صانوب بتوردی.
 آرتوفلق يعنى آرتوف بولمقلق.
 آرنف - آرتوفق - يوک نوياک - آطافه
 ياکه آرباغه يوک صالمق.
 آرتوفلانمق - آرتوفلنى کسب ايتمک.
 آرچيمق متعدى در - قابوقلى نرسه ننگ
 قابوغين قوبنارمق; برانكى آرچيمق -

يومورقه آرچيمق آلهآ آرچيمق وغيرلر
 يعنى قابوغين آلوب پاك وصاف ايتوب
 قالدرمق.
 نش آرچيمق يعنى نشنى شربى بلان
 ياکه مسواک بلان پاللامک.
 باقچه آرچيمق يعنى نيکاناک وچتقان کيک
 اشکی اولن لرنى اوزوب تاشلامق.
 دوکونى آرچيمق يعنى دوکى آراسندان
 چوب چار وکولماکلى دوکيلرنى آلوب
 تاشلامق - متعدى فعلدر.
 بوکون فلان کشى ننگ يورطن آرچيغانلار
 يعنى اوغريلار کروب تالاب چقانلار.
 آرچيتمق يعنى آرچورغه بيرمک ياکه التماس
 قيليق ياکه ياللامق.
 آرچيشمق - بر نرسهنى آرچورغه بولوشمق
 وياردم قيليق.
 آرچولمق - ياش برانكى ننگ قابوغى سهل
 آرچولا - بويل صو کوب کيلوب قالا
 تیکراسى جميع شاغشى دان آرچولدى.
 آرچيشدرمق - ياکه آرچيشدرغلامق -
 کوب مرتبهلى فعلدر.
 آرزان - فارسى در: اوچسز - وکيم بهالى
 نرسه - قيمت نوکل - قيمت سز - کيم
 بها - کيم هرج.
 آرزانلق - آرزانچيلق يعنى فراوان وهر
 بر نرسه اوچسز - محصولات کوب.
 آرزانلانمق - بهاسى نوشک و اوچسز بولمق.
 آرسلان - قوتلى مشهور هيواندر عرب چه
 اسد فارسى چه شير آنالور دخى حضرت
 على ننگ لقبى در.
 آرسلان تشى - بر نبات ننگ اسيدره
 آرسلان آوزى - انف العجل بر نبات در.
 آرسلان قوبروغى - بر نبات ننگ اسيدره

آرسلا نلانیق - غیر نلانیق .

آرشون - آرشین فارسی سوزی در آصله
ارش دیرلر فارسی چه قولاج
معناسنده در بزنیك آرشون دیكانهز
ارش كامنسوب معناسنده در یعنی قولاج قه
منسوب نرسه دیكدر بو تقدیرده آرشین
بازمق اولی در - یعنی قولاج ننگ نلنی
مقداری - قولاج ماده سن قارا جعتایده
هم بو معناده مستعمل - فقه کتابلارنده
بوزچیلر آرشونی دیرلر که ۱۶ حصه دان
عبارتدر حالا مستعمل آرشوند - اصل
ارش دیرلر قولاج معناسنده
لکن لغتمزده دورت قارش مقدار دان
عبارتدر .

آرشونلی یعنی آرشون بلان اولجانه تورغان
نرسه .

آرشونلی مال یا که قزل مال .
آرشونلامق - یعنی آرشون بلان اولجامك
متعدی فعلدر .

آرشونلانیق - آرشون بلان اولجاما کابیورمق .
آروش - معروف غله در یعنی معلوم ایكون
آشلی در - روسیه ده کنه بولور باشقه
ملکت لرده بارین اینمایلر .

آروش ایکماکی - آروش اونوندان پشمش
ایکماک - آروش لعلی عرب چه دن
بولسه احتمال - ارزدن محرف در .

آرغان یا که آرگان معروف اویوند - فارسی
لغتی در - فارسیجه آرغن یا که آرغنون
بازلور - افلاطون حکیم ننگ احتراغیدر .
آرغاماق - بر نوع آطدر غایت بخشی -
جعتایده قونلی آط معناسنده .

آرقان - بیک جوان باودر که - یجان - کلته -
وصالام کبک نرسه لرنی تو یا کاج باصتروف

بلان باصوب بیلارلر - ایكون بیلرین
آرقان بلان اولجارلر جعتای لغتی در .
آرقانلامق - یا که آرقان نارتیق بیلرین
یا که پچایلیکی آرقان بلان اولجامك -
آط آرقانلامق یعنی بولون غه قازوق
قاغوب آطنی آنکار آرقان بلان بیلامك
ناکه اونلاسون .

آرقا - عرب چه ظهر - گلوده ننگ آرت
طرفی - صرت هم آنالور .

آرقا نایانچیم = بشت پناهیم یعنی معینم
وباردیم معناسنده - سننگ آرقانکده
بزه صبلاندق یعنی سننگ اوچون
حاضرلنمش نعمت کا بزهم قونای بولدی -
بر آط آرقاسنده منک آط صوایچکان -
دیکان مقال ننگ مصداقی اوشبودر -
آرقامنی بت آشی اشلکانمنی ات
آشی یعنی هر بر مشقت چیکانم
اورونسزغه کبته دیك .

آرقا آرووی بر علندر که - عرب چه وجع
ظهر دیرلر .

آرقاداش یعنی بولداش ورفیق .
آرقان یوزمك یعنی صوده آرقا اوزرینه
یانوب یوزمك - کیلکانده جیل آرقان
ایدی یعنی آرتدان ایدی .

آرقالانیق - براوننگ معاونتینه یاردیمی لکینه
اشانق وکوز توتیق - لازم فعلدر .

آرقالاندیرمق یعنی براونی اوزی ننگ
همایه سینه آلمق .

آرقالانوشمق - آلاز بر برینه آرقالانوشالار
یعنی بریری ننگ یاردیمینه اشانوشالار .
آرقالق - آط اوستنده انکعرچاق آرقلی
نرته دن نرنه کا بیلی تورغان قایوشدر
یا که غیر .

آرفا سویاکی یعنی جیلکادان قورق
 سویا کینه قدر فقره لر در که ۱۲ دانه دره
 آرقلی - صلیب - صلیبی - قطر - قطر
 دائره یعنی تکارمچ ننگ آرقلی سی - قطر
 شمس قویاش ننگ آرقلی سی -
 آرقلی نین موینینه کیکان - آرقلی
 اورام - اورام دان آرقلی چقدی -
 ایدل ننگ آرقلی سی بر چاقرم یعنی
 ایدل ننگ بر چیتندن بر چیتینه - ابو
 آرقلی آرقان آندم - بر جماع در: یعنی
 ایوننگ بر یافندان ایکچی یاقینه آرقان
 ناشلادم - صلوات کوپری - پیلا آرقلی
 کورنه یعنی آرغی یافداغی نرسه
 کورنما کیننی پیلا مانع توکل
 آرقلی نورقلی - اتباع الفاظ داند: هر قایسی
 آرقلی و ترتیب سز یانغان نرسه لر حقنده -
 کشی ننگ سوزینه آرقلی کیلمه یعنی
 کشی ننگ خلافتنه سویلامه - واوز سوزننگ
 بلان کشی ننگ سوزین قطع کیلمه
 آرقاو - بوی ننگ مقابلی در یعنی منسوجانده
 آرقلی آنولغان جب در - ادرس ننگ
 بوی جفاک آرقاوی مامقدر - جغتای
 لغتنده آرقاچ یازولور
 آرقاولامق - آرقاو صالمق = صومق
 آرقاولی - مامق آرقاولی کیندر = آرقاوینه
 مامق آنغان کیندر
 آرق - اولاق - کاناو - باقچه غه وایکون لك کا
 یا که نکرمان کا صو کینورما کا بولدر
 آریق - اولاق - نکرمان آروغی
 آرق - فارسی چه لاغر یعنی مایسز و سیمز
 توکل - آرق کشی - آرق صیر -
 آرق بر یعنی آش سز و منبتلك خاصیتی
 یوق و تبر سلا ماکان یر

آرفلامق - ناچار لانیق - ایندن توشمک -
 سیمز لکی کیتمک - لازم فعلدر
 آرفلانیق یعنی کون نون جیکوب یوردی
 آشانمادی آطی آرفلادی
 آرفلانیق - آرفلامق - آرق بولمق
 آرمق - لازم فعلدر - کوب اشدن یا که
 کوب یورودن حال بتمک - حالدن
 طایمق - قوت جویمق - طالمق
 معنا لارنده - یوری یوری آردم
 آردمق - متعدی - کوب اشلانوب براوی
 حالدن طایدمق
 آرولمق - مجهول فعلدر: بوکون کوب یوردم
 بیک آردی دیرلر منکلم مقامنده
 استعمالی باردر: بوکون کوب یوروب
 بیک آردم دیاسی اورونده - کوب
 مجهول فعلدرده بوقاعده ملحوظدر
 آریتمق - آرونمق - فعل منفعل یعنی
 پاکلانمک - آرو لانیق معنا سنده صو
 بلان نجاستدن آریتمق - توبه بلان
 گناهان آریتمق - آریتمق طهارت
 آلمق
 آروندرمق - پاکلامک - آرولامق - جومق
 آرو - قدیم آریغ یازلور ایدی - پاک -
 صافی - خالص - آرو صو یعنی پاک
 صو - صافی صو - آرو آشف آرشدان
 غیرسی صابان آشف آتالور همیسی
 آرو آشفدر - آرو صحت - سلامت
 معنا سنده: آرو نورام سز
 آرولق - پاکلامک - طهارت - نظافت
 آرولامق - پاکلامک - صافی اینمک - آط
 آرولامق یعنی آطنی پچدرمک
 آرو لانیق - پاک ایتدرمک - آبر آرولامق
 یعنی پچدرمک

- آرولاشق .
 آرولانق - پاكلانك - صاف بولق .
 آرولاندرق - آرولامق معناسنده .
 آروسزلامق - نجسلا مك - نجس ايتمك .
 آروسز یعنی پاك توكل - نجس
 آرواشقى - صابان آشقى .
 آرمون فارسيدر - عرب چه عربون - نورك
 پيشين دير؛ خدمتدن مقدم بيرلكان
 اجره - كورشمز چه زاداتكه .
 آروب طالوب - تاكيد جمله سندن در ايكي
 مرادى لفظ .
 آرى - زنبور - بال قورطى .
 آرى - اداث تثبيت دندر؛ بلى - نعم -
 بىك خوب - آرى درست ايتنه سن .
 آرى - نكنده - يراق - آرى نابا كيتدى
 یعنی نكنده نابا يراقراق .
 آرى بيرى - اتباع الفاظداندر - آرى
 بيرى چايقالوب يورى (ايسرك حقنك) .
 آرى بيرلى - اصلده آرىلى بيرىلى - بو
 هم اتباع الفاظداندر ياكه وصف تركيبى -
 آرىلى بيرلى يورى یعنی ير باشندان
 بر ياشقه يورى = ايشكلى تورلى يورى .
 آرغى - آرغى اورامده تورا یعنی يراقداغى
 اورامده - اورام ننگ آرغى ياغنده -
 آرى ياقده كم تورا یعنی بوله ننگ
 آرغى ياغنداغى بوله دهه .
 آريغ - آرو - پاك .
 آز - كوب ننگ ضدى - عرب چه قايىل -
 فارسى چه اندك معناسنده . بر آز -
 يوف منزلنده ويىك آز معناسنده -
 آز - عددچه یعنی باش ايسابى كوب
 توكل - مقدارچه كچكنه یعنی داو توكل
 بر آز مدت - مدة قاييله .
- آز آز - كيم كيم - آز آز صانو بار یعنی
 آزارق صانو بار (هر بر اسم صفت تكرر
 قيلنسه غايت معناسين افاده قيلور) .
 آزلق - قلة ندره - يئارلك ننگ ضدى .
 آزلق قيلقى - یعنی يئماى - حاجت نى ادا
 قيلورلق توكل .
 آزايمق - یعنی آز بولقى - آز قالمق -
 كيمومك معنا لرنده لازم فعلدر .
 آزايتمق - قايىل ايتمك - كيمومتك - آز
 قالدرمىق .
 آرسونقى - آرزانمق - آز كورمك -
 قناعت قيلمامق - آرزه حسابلامق .
 آزاد - فارسيدر هر معناسنده - قل توكل .
 آزاد ايتمك - قوتقارمق - اعتناق قيلقى -
 ايرك يبارمك - چيتلك دهكى قوشنى
 آزاد ايتمك یعنی چقاروب يبارمك -
 تونقونداغى كيشينى چقارمق .
 آزارلامق - متعدى فعلدر؛ اوروشمق -
 رنجوتك - شلته لامك - يوزينه قچقروب
 سوكمك - ملامت قيلمق معنا لرنده -
 فارسى چه آزاردن دن مأخوذ .
 آزغون - ضال - ضالنده بولغان كشى -
 توفيق سز - طريق مستقيمدين خارج .
 آزغونلى - ضلالت - توفيق سزلك - كمرهلق
 جغتاي چه آزغونليغ .
 آزمق - لازم فعلدر؛ ضلالتده بولمق -
 طريق مستقيمدين چقمق - توفيق سز
 بولمق - شفاونده قالمق - بوزولمق -
 قوتورمق - جراحت آزدي یعنی جراحت
 بوزلدى يامان جراحت - بول آزمق -
 بول يازمق معناسنده - ويول آداشمق -
 زمانه خلقى بىك آزدي طريق مستقيمدين
 چغوب بارالار .

آزدرمق - متعدی فعلدر: اضلال قیلوق -
 آزغونلق قه دلالت قیلوق - قونورنوق -
 اغوا قیلوق - یامان یولغه اوندامك .
 آزوشوق - برنیچه كشی بركا آزموق .
 آزونوق - شاشوق - غایت كوب شایارمق -
 غایت ضلالت كاتوشمك - طیار ونصبحت
 قیلور كشی سی بولغاچ ایركونلاب آزموق .
 آزو - ضلالت .
 آزونوش - عربچه ناب - آرنداغی تشر -
 آزمان نش هم تعبیر قیلنور .
 آزوق - آزق - هر بر آشاو نرسه سی -
 قوت - غذا - ذخیره - طعام - فارسچه
 زاد - جغتای لغتی در .
 آزوق تولوك - اتباع الفاظدندر - عامه
 نن تربیه سینه ضروری بولغان نرسه لر .
 آزوقلی - آزوقی بار كشی - یاكه نوق
 كشی - آزوقلی آط یعنی آط اوچون
 یولغه آزوق آلوب چغولسه اول آط
 آرا باشلاسه حاضر نوقتاب قابدراسن -
 یاكه آزوقلی دیکان سوزدن مراد سیمز
 و تربیه لنمش .
 آزوقلانوق - رزقلانوق یعنی آچلق زحمتین
 چیکمایچه راحت تورمق .
 آزدها - مشهور قناتلی جلان .
 آس - برکچکله آق حیواندر فارسیده قاقم
 دیرلر - بعض لر آق طیفان دیرلر .
 آسان - سهل - جینکل - مشقت سز -
 اونكغای - فارسی سوزیدر بر آتخریف
 قیلوب آصات دیرلر .
 آستار - عامه هر کیوم ننگ ایچکی یاغینه سالغان
 نرسه اچلك بلان مراد قدر مثلا : كاوش
 آستاری - چاپان وجیلان آستاری اصلی
 فارسیدر : آستر دیرلر - و عربچه بطانه در .

آسنارلق - آستارغه قویوق اوچون
 حاضر لنمش نرسه .
 آسنارلامق - اچلامك ننگ مراد فیدر -
 كولهاك آسنار صالوق یعنی كولهاك ننگ
 سبزرگان برینه آستدان .
 آسنارلانوق - براوكا امر ایتوب بر نرسه كا
 آستار صالدرمق .
 آسنارلاشوق - آسنارلاو عملنده براوكا
 بولوشوق و یاردم قیلوشوق .
 آسنارلانوق - مجهول یاكه انفعال معناسی .
 آسنارلی قز ناستارلی - مقال : یعنی خسرتلی
 واجتهادلی قز کیندرلی کوبانلی بولا
 (خسرت کیندر کویان) .
 آست - نوبان معناسنده یوقاری غه نسبة .
 آستده - قرآن آستده کتاب اوستده یانا
 آلای یارامی .
 آستدان - بر نرسه ننگ آستقی طرفندان .
 آستداغی - آستده بولغان نرسه .
 آستقی - آستقی ناش کیراك .
 آستلی اوستلی - اتباع الفاظدندر یعنی
 برسی آستده برسی اوستده معناسنده ;
 آستلی اوستلی یورط یعنی ایکی طبقه لی
 یورط - آستلی اوستلی یانا .
 آستانه - دیوار - قورا - روسچه استینا
 اوشبو سوزدن مأخوذدر .
 آستورتون - خفیه - سکوت اوزره -
 حمله کار - یاشرتون : شانالاق آط کونارور
 آستورتون بوط کونارور .
 آستورتون یوری .
 آس - مرسین آغاچی ننگ اسمیدر .
 آسمان - فارسی در كوك معناسنده آس مان
 تکرمان اوخشا شلی دیمکدر كوك متصل دور
 قیلوب تورغان اوچون نسیمه قیلندی .

آش - طعام - غذا - یعنی فرد کمالی ترکباندان
 قازانده یا که غیری نرسه ده قایناتوب .
 آش صو - اتباع الفاظداند در انواع طعام
 یعنی ضیافت اوچون ماحضر حاضرلنمش
 طعامدر - شوننگ اوچون خاف آراسنده
 آش اچدم آش اچارکا کیل دیب
 سویلاشه لر . بالالار آشی : فارسی
 جندبیدسترکه قوندوز یومورقه سی تعبیر
 قیلنور - آش خلیل دیرلر یاصیق در
 (قازان آصق نی قارا) . بیرام آشی :
 بیرام کا مخصوص قورو آشدرکه جوقا
 جاولی ایکما کدن عبارتدر مجموعین بر
 اولوغ ناباقه صالوب یورتورلر - بو
 سوزلرنی اوز ماده سنده قارالور .
 قربان آشی : قربان ایتی بهانه سی بلان
 حاضرلنمش بر ضیافتدر . اولوک آشی
 یعنی میت نی دفن قیلغاندان شوننگ
 معین کونارده بولور بر ضیافتدر .
 آش صو اتباع الفاظداند هر بر
 جنس آش .
 آشخانه - فارسی در : آش پشره تورغان یر -
 آش ابوی - عربی مطبخ .
 آشاق - عموما هر بر ایگون آشاقی مثلا :
 آروش - بوغدا ی - آریا - بورای -
 صولی - تاری - قارا بوغدا ی .
 آشلی - آشلی سینتصه یعنی آش بلان
 فانورغان سینتصه .
 آشاق تارو یا که ایگون تارو - اتباع
 الفاظداند در - هر بر نوع آشاق .
 آشلامق - یالغامق معناسنده بر مصداق
 مثلا : چانا تابانی یوقارسه آستینه آغاچ
 یابوشدرالار - چانا تابانین آشلادیلار -
 آلماغاج آشلامق .

آشلامق یا که آشفه مانق - بر مصداق
 مثلا : آروش اونون صوبلان قایناتوب
 شورپا یاصاب آنکار جب مانالار تاکه
 کیندر صوقغانده جب اوزولماسون .
 آشولق - آش یاولق مخفیدر سفره
 ودسترخان معناسینه .
 آشاو - آشامق (اسم مصدر لر در) .
 آشامق - آشامق ننگ تعریفنده چیناو جز
 بولق کبراک : یعنی آشامق دیگانه ز
 ما کولاندان بولغان نرسنی آوزغه آلوب
 چیناب یوتوق معناسنده در - موننگ
 فارسجه سندان معلومدرکه خورد آشادی
 معناسنده بولسه ده فی الاصل واقلا دی
 وایزدی معناسنده در - حیوانات حقنده ده
 اوشبو قاعده اوزه در .
 آشامق - دخی تشلامک - ایچینه جیمق
 معناسنده نناکه هوام حقنده ایتورمز :
 چین آشادی - بت آشی - بورچا آشی -
 فاندالا آشی دیرلر آلارننگ آشامقلاری
 بدن ننگ تیریسین تیشوب قان
 صوورمقدان عبارتدر .
 آشامق - ینه وانق وجیمرمک معناسنده بار :
 ایدل جارین یازغی صو آشادی یعنی
 قازیدی وجیمردی - قارباشین قار آشی .
 سن کشی نی آشاما یعنی غیبتینه توشمه -
 بوق آشاما کذلک غیبت قیلما معناسنده -
 نی آشیمده نی اچیم : بایلقدان عبارتدر .
 آشامساق - یعنی کوب آشارغه مایل کمنه .
 آشار آشاماس ایتوب اوتورا - یعنی آشی
 دیسانک نعمتی کیبومی آشامی دیسانک
 نیک تورمی .
 آشاب توبیدی - یعنی نفسی یقلغوچه
 وقورصاغی تولغوچه آشادی .

برکوندن صونك - بيزكاك برکون آش
کيله - اول آش يوريلر - حددين آش
يعنى حددين تجاوز.

آشقم - يوقارى منمك - طاوغه آشقم
يعنى طاوغه منمك - كوككا آشقم -
معراج قيلقم - معناسى توباندىن يوقارى
تابا حركت قيلقم: خواه باصقچدان -
خواه آياق بلان - كونارلك - حددين
آشقم يعنى مقدارندان آرتقم يعنى
فى خصوصه بولسده نهايتندن تجاوز
ايتمك - لازم فعلدر.

آشدرقم - يعنى يوقارى كونارلدرمك -
يوقارى يبارمك هم آرقلدرقم معناسنده
استعمال قيلقم ممكن مثلاً: آشدرقم
يعنى ناشنى ياكه غيرى نرسهنى آتوب
ابو آرقلى آرقلدرقم.

آشولقم - منمك - يوقارى ايوكا بوققه
منلدى (متكلم سوزى): يعنى من
يوققه مندم.

آشونقم - غيرتلاشمك.
آشمه - نردبان وباصق معناسنده: آشمه
باصق يعنى نردبان منقوله.

آشقونقم - عشقونقم - عشقونقم - شوخلانقم -
شايارقم - حددن تجاوز ايتمك.
آشقوندرقم - دنياغه كيلاسى بالا آشقوندر
(سمع).

آشقونچان - يعنى بيك شوخ وشايان.
آشقنو - بر نرسهكا غايت رغبت ايتو كويا
عاشق بولور.

آشوققم - لازم فعلدر: تعجيل وعجله قيلقم -
شىنى وقوعندن مقدم طلب قيلقم.
آشوقدرقم - عجله ايتدرمك - تيز بول
ديب قصتاب نورقم.

آش وآشامق ماده لرى اصلده فارسى
تلندن آلونمش سوزدر آشام فارسىده
قوت لا يموت معناسنده.

آشين آشان ياشين ياشكان - عمرى
نهايتينه ايرشدى عمرى ننگ لذتين
كوردى ايمدى اولسده قايقو يوق
ديهسى اورونده ايتولور.

آشاغاننى سنكدركوچى دوالار عربچه
هاضيات.

آشاغان ناباغينه طچقان - ايكمك تونز قدرين
بلمايچقه وفاسرلق ايتوب حقوقنى رعايه
قيلماغان كشى حقنده ايتولور.

آشارلق - آشارغه ممكن - بر آشارلق ايكمك
يعنى بر مرتبه آشارغه كفايه قيلورلق.

آشانلق - تريبه قيلقم - تويدرمق:
فقيرلرنى بويل بوتون قش آشانديلار
وتويدرديلار.

آشاشقم - بركا آشامق - بر برينى
آشانلق - بر برينى قوناي ايتمك -
قربان آشاشلار ديمك عجب طويولا.

آشالقم - مجهول فعلدر: آشالشم بولقم -
وماكول بولقم - هاى هاى كوب
آشالدى يعنى متكلم اوزندن حكايه
قيلادر كوب آشادم معناسنده.

آشاندرقم - قارامايچقه بوروكنى كويهكا
آشاندرنگ.

آشاشدرقم - مثلاً: من قاون آشاشدرامن
يعنى كاها آشى من كاها تورامن.

آشاشدرغلامق - من بويل جيلاكنى
آشاشدرغلام يعنى بر كنه مرتبه آشامادم.
آشانقالامق - سن آنى قاچاغنده آشانقالا.

آشا - اداك جمله سندنذر - آشا - آرقلى -
صونك معناسينه مثلاً: برکون آش يعنى

آصراو قز - یورط ایچنده خدمت قیلا
تورغان کچکنه قز .

آصراو خانون - خدمتی .

آصف - متعدی فعلدر: صلب اینمک یعنی

دارغه آصوب اوترمک - سالوندرمق -

قازان آصف یعنی آتش پشورکا

حاضرا لَمْ - آنکا آتش آصف مرادفدر .

آصدرمق - یعنی آصوب اوترنمک - صلب

قیلدرمق .

آصوشمق - آصاغه معاونت قیلیمق -

وبولوشمق .

آصولمق - آصولوب اولدی یعنی اوزین

اوزی آصوب اوتردی .

آصولدرمق .

آصولوشمق - برکا آصولمق .

آصولونمق - سالونوب تورمق - ابوده

اورما کوچ اویالاری آصولونوب تورا

سالونوب تورا دیسانکده یاری .

آصولوندرمق - سالوندرمق بلان

مرادفدر .

آصولمش - آصوب قویغان نرسه - مصلوب .

آصمه - آصولوب تورغان نرسه - آصمه

کوپر - آصمه یوزاق .

آطاو - جزیره - صوابچنده بر مقدار قورو

یر - آطاو کذلک فارسی سوزندن

مأخوذدر فارسی چه آداک دیرلر اطرافی

صو ودریا ایچنده بر قور ویردر جغتای

لغتنده کذلک آدا نسیمه قیلنور .

آطاولق - آناو کوب یر .

آطامق یا که آتامق - نسیمه قیلیمق -

اسم بیرمک .

آطالمق - نسیمه قیلیمق - مسیی بولیمق .

آطامق هم شول معناده .

آشوغلدی - یعنی آشوقدم .

آشوق پوشوق - غایت تعجیل اوزه - اتباع

الفاظه اندر: غایت آشوغچلق بلان -

عجالة .

آشغ - عجلة - وعجالة معناسنده .

آشغچلق - عجاله - آشغچلق بلان خط

یازلدی .

آشنا - دوست - مونس - بلش و نانش

معناسینه باط و بیگانه مقابلی در لکن

لغتمزده دوست کشی کا اطلاق قیلنور .

آشنا بولمق - دوست بولمق .

آشنالق - دوستلق - مونسلک .

آشفته - فارسی در مضطرب معناسنده .

آص - بر کچکنه آف حیواندر فارسی

قافم دیر .

آصات - آسان دن محرفدر سهل و چیتون

توکل معناسنده .

آصاتلق - سهل .

آصالتاو - اصل زاده وطوغوشلو معناسنده درکه

الغاب معتبراند اندر .

آصل - جفاک ذات: آصل کولماک - جفاک

کولماک .

آصل - آساس و نیکز و نامور معناسنده .

آصلسز - یعنی توبسز و بوش - آصلسز

خبر یعنی اشانچلی خبر توکل .

آصللی - یعنی اشانچلی و دلیللی .

آصراق - صاقلامق - و صاقلاب توتیمق -

وتریه قیلیمق معناسنده: آغای آچمه سین

جاننده آصرای یعنی هر زمان اوزی

بلان توتا - سن آط آصرای موسن یعنی

سننک آطنک بارمو - آط توتاموسن .

آصرانمق - براو کا بیروب صافلانمق .

آصراشمق - برنرسه آصراماغه یاردم بیرشمک .

آٹ - فرس - خیل - بر حیواندرکه حمل
 انتقال اوچون آرباغه وچاناغه جیکارلر -
 اما آٹنک توستینه قاراب اسلری
 باردرد: طوری آٹ فارسجه ترغ آنالور -
 چابنار آٹ - کوک آٹ - نیمور کوک
 آٹ - جیران آٹ - بورلی آٹ - فارا
 آٹ - آلا آٹ. ودغی آٹنک اوصاف
 وخلقلاری وھزلری: چابقون آٹ -
 یوورنات آٹ - کوچلی آٹ.
 آٹلی - آٹلی بارکشی یا کہ آٹقه آطلانغان
 کشی - جیاولی کشی ننگ مقابلی دره
 آٹلی عسکر - یعنی شوبله بر عسکر درکه آٹ
 اوستوندن توروب جنگ قیلورلار.
 آٹ قوزغالاغی - معروف بر نبات دره
 آٹ قوبروغی - عربچه ذنب الخیل دیرلر
 بر نبات ننگ اسپدر.
 آطریلال - رومیدرکه قوزغون آباغی دیرلر
 بردوائی نباتدر عربیسی حشیشة البرص
 آلا تنلی لرکا دوادرد.
 آطلانق - آٹ اوستینه اوتورمق - آطلانق
 آطلانوب اوتورمق دیرلر آٹ آرقاسینه
 اوتورمق ایکی آباقنی ایکی یاقته
 سالوندروب - بورانه اوستینه بوکیفینت
 اوتورسده آطلانوب اوتوردی دیب
 اینولور.
 آطلاندرومق - آٹ اوستینه اوتورنمق.
 آطلانوشمق - اوکوزکا آبدراغاج صیرلار
 بربری اوستینه آطلانوشالار.
 آطلامق - آدوملامق - خطوه قیلیمق -
 آباقلارنی با نوبت آلفه تابا تحریک
 قیلیمق - مشی قیلیمق.
 آطلاتیق - آطلانوب بارمق - یعنی
 چابایچه سرعت اوزه بارمق - بیک

ایری تکمک معناسنده هم مستعمل.
 آطلام - آدوم مرادفلری درکه عربچه خطوه.
 آطلاملامق - آطلام بلان اولچامک.
 آطلامای یا کہ آچلامای - قایماقدان حاصل
 بولغان مای - مای آطلامق یعنی چی
 قایماقنی گوبی کا صالوب پشکاک بلان
 آطلامق.
 آطلاس - جغرافیه خریطه لری ننگ مجموعه سی.
 آطلاس - جفا کندن منسوج بر ذاندر سندس
 ودیبا بو جمله دندر.
 آطنه - هفته - جمعه - بر آطنه یعنی
 جیدی کون.
 آطنه کون - جمعه کون - کچی آطنه -
 پنجشنبه کون.
 آطنه لقی - بر آطنه مقابلی یعنی آطنه لقی
 آرق که بر معین نفرکا بر آطنه غه یتارلک.
 آطنه لامق - آطنه لارغه تقسیم قیلیمق.
 اعضا - جزء بدن - عضو. یاشرون
 اعضا - ذکر - فرج.
 آغارمق - آق ماده سین قارا.
 آغا - بر توغنه اولوغ قرنداش - آغا هر
 کم کا اینتولور بر لقمدر خواه اولوغ باشده
 خواه کچی خواه برابر. وکذلک غم
 وخال آغا نسیمه قیلنور.
 آغالق مرمتی - یعنی آغانی عزت و توقیر
 قیلوچیلق
 آغالی انیلی - وصف ترکیبی قیلیندندر:
 آغالی انیلی کیلدیلر.
 آغالی سنکلی - یعنی آغاسی سنکلیسی
 بلان برکا.
 آغاج - عربچه شجر - فارسی چه درخت
 دیرلر نباتات جمله سندندر - چی آغاج
 حاضر اوسوب اوتورغانی - اوتون

آغاچی حطب - هیزم - اینک نجکه
مقداردان نا اونار قولاج ایلنہ سی بولادر
طشندہ قابوغی بولوب نامورلاری برده در
اما نہایت سز نوعسی کوبدر: ایمن
آغاچی - ناراط آغاچی - طال آغاچی -
جوکا آغاچی بولکمه لر اسم ننگ مسی غہ
اضافہ سی قبیلندن در قدیمیکی لغندہ
یغاچ ہم یازلور .
آغاچ اوتورتیق - یعنی بر آغاچی
اورنوندان کوچروب ایکنجی اوروننی
قازوب یرکا اوتورتیق .
آغاچ بورط - یعنی فقط آغاچدان بناتیلنمش .
آغاچ طاموری .
آغاچ قابوغی .
آغاچ مایی .
آغاچ یافراغی .
آغاچ قورطی - عرب چه ارضہ .
آغاچ باقاسی .
آغاچ گومہ سی .
آغاچ بالغامق .
آغاچ! یعنی ہی آغاچ: طوپاس - نادان -
جاهل - ترتیب سز وتریبہ سز .
آغاچلیق - آغاچ کوب اوسکان یر .
آغاچسپیمان - یعنی آغاچ روشلی - آغاچ
صفنلی .
آغاچلانیق - یعنی ندر یجا آغاچقہ اورلیک .
آغاچ بوغاچ - اتباع الفاظداندر یعنی هر
جنس آغاچ - آغاچ قورطی - عرب چه
ارضہ .
آغر - آور - ثقیل - گران - آور
مادہ سندہ قارا .
آغز - آوز - فم - فوہ - دمان .
آغز - آقمقدان مشتق بولسہ ممکن آغوزا

نورغان نرسہ: آدم آوزی سوز آوزدان -
توکروک آوزدان آغا - قارورہ آوزی
یعنی قارورہ ایچنداکی نرسہ آغا -
چولماک آوزی - خلق آوزی سوز
مکالمہ تواترہ خلق آوزی قابقا یعنی
خلق نلاسہ نی سویلاشہ توقنانور حال
یوق - اورمان آوزی یعنی مدخلی -
ملتوق آوزی - طوب آوزی - آوز
آچمق آچمق مادہ سین قارا - آچمق آوز
یعنی غافل .
آغزلانیق - آوزلانیق - ایسک اوّل مرتبہ
آوزغہ آلف - بر آوزلانسہ کشی آراقی
ایچودن توقنای آلہای - بالائی
آوزلاندرمق یعنی بالا توغاچدہ دنیا
طعامندان بال مای قابدرمق - آوز
صوی توکروک - لعاب .
آغو - زہر - سلیمان - زہر قائل - سم .
آغولی - زہرلی - زہر قائل .
آغولامق - نسیم قبیلہ - آغو بیرمک .
آغولمق (آقمقدان) بر طرفقہ تابا نورکوم
نورکوم کینمک: بازارغہ خلق آغولا -
ہوادہ بولوت آغولادر - ناودین ناوغہ
قاغولادر .
آغولدرمق - نورکوم نورکوم بیارمک .
آغولوشمق - بیک کوب خلق بر طرفقہ
نورکوم نورکوم بارمق .
آغلامق - یغلامق وجلامق ویلامق
معناسندہ یغلامق مادہ سندہ تفصیل
قیلنور (عثمانلی) .
آغیق - آشمق معناسندہ - جفتای لغتی در .
آغزلامق - اعزاز واکرام اینمک .
آغرف - آغری - آورو - الم .
آغریقی - آورمق .

آغواو طی - بالدران - شوکران - برنبات
اسپیدر .

آغو آغاچی - زقوم .

آغوز - اصلده فارسی سوزیدرکه فارسی ده
آغوز دیرلر یانکا برنلاکان قوی ننگ
اوّل صاوغان سوتندن حاضرلنمش
طعامدر - اوغوز ماده سین قارا .

آفتاب - فارسیدر قویاش معناسنده
کتابلار مزده مستعملدر .

آفتاب پرست - فارسیدر کون باغش دیکان
نبات در نیلوفر چکنده آفتاب پرست
دیرلر .

آفرین - افعال مدح قبیلدن تحسین و مدح
کلمه سی در وغیر دعا مقامنده مستعملدر
اصلده فارسی لغتی در .

آقا - آکا - آکه - جغتای نلنده بر توغان .
آقاییق - ایسراک کوزی ناشوب چقار .

آقاییق - کوزنی طوطروب قارامق .
آق - فاراننگ ضدی: بیاض - سفید -

ابیض .
آق کولماک (اشطان کیدی یعنی جوغان
وپاک .

آق کاعز - آق بوز .

آق اون یعنی ایلاکان صافی بوغدا ی اونی -
کوز آغی بیاض العین معناسنده -

یومورقه آغی - آق یوزلی .
آق لاله .

آق شالی .

آق طونغبلیق .

آق خشخاش - خشخاش ابیض .

آق ایکمک .

آق صفاللی یعنی قارت کشی .

آقلى - آق بولمق - بیاضلق - فارننگ

آقلى - کاعز ننگ آقلى بلان برابر .

آق بابا - نسر دیکان قوش - گرکس هم آنالور .

آق بالف - بر نورلو قیمنلی بالفدر .

آق جکر - اوپکا - آننگ مقابلنده قارا
جکر - باور دیکانمز .

آق دینکز - بحر سفید - بعض نلده دنیا
اورناسی دینگز ی .

آق سکود آغاچی - آق طال - ایسلای طال -
روسچه طوپول .

آق طال - کذلک .

آق ارم - افسننن - پلین فارسجه .

آق یول - ایدکو یول - بختلی یول -

ایمین یول - الله آق یول بیرسون .

آق قوش - مائی قوشدر یعنی صوقوش در

مامقی بیگ نفیس بعض برین طوناب

کیوم نکالر .

آق بوروج - انکلیه بوروجی هم نسیمه

قنلور دواغه مستعملدر .

آق خردل .

آق چارلاق - آقچارلاق صودان بالف آلور

بر نورلو آق قوشدر .

آق جار - آقشار - آقشارلامق - آقارتمق .

آقشارلامق - آق جار بلان آقارتمق .

آق مای - آطلا مای - قایمق مای .

آقسرائ - آقساق تیمور ننگ شهر سبزده

ینا قیلدرمش بر سرائ اسپیدر .

آق سرغاق - خربق - خربق ابیض .

آق باش - الف اوراق ننگ چچکی .

آق کونلک - لبان هم آنالور بر نباتدر .

آقلى - آق بلان قاتوش وصف ترکیبی

قبیلندن .

آقلى قارالی - آلا - چوار - بریری قارا

بریری آق .

ایسکروب نوس بته - آغاردی دبیز -
آرش آغاردی یعنی بولدی اورورغه
وقت بتدی.

آقارتمق - آغارتمق - آق اینمک -
آق بویاو بلان بویامق - جوب پاك
ایتمک - کیندر آغارتمق یعنی کیندرنی
صوغه مانا مانا اولن اوستینه جابوب
آغارتمق - صوار آغارتمق یعنی آچمق
وبالترانمق لکن فی آغارتمق یعنی اچین
قورغاشلامق.

آغارندرمق - آغارنورغه باللامق - ایوننک
ایچین آغارندردی.

آقور - یاکه بور - کرچ
آق چرشی - برنوع چرشی آچاچیدر.
آق ایدل - قاما صوی.
آق آلتون - برنورلوقیمتلی آق معدندر.
آق قورغاشین.

آقارتمق - جغتایده آقارتمق اینولور -
ترتیب سزایتیمک - چوالتیمق - ساچوب
ناشلامق - صاندوق آقارتمق یعنی
صاندوقداغی نرسه آستون اوستینه
کینروب چوالتیمق - کتاب آقارتمق
یعنی کاعزترین برام برام آچوب مسئله
ازلامک.

آقارتمق - آقارماغه امر اینمک - یاکه
النماس اینمک.

آقارشیمق - برکا آقارتمق - آقارماغه
بولوشمق.

آقارلمق - ترتیب ده بولوب تورغان نرسه نمنک
ترتیب سز بولمقلقی.

آقارتمق - اوزینه اوزی آقاروب بورمک.
آقرون - وقاروسکینه - آقرون بارا -
آقرون ایلانه - آقرون اوقی.

آقلی چوارلی.

آقلی قزلی - قزلی چوار

آقلی یاشلی - شوندای برنرسه درکه آغی
هم بار - یاشلی هم بار.

آقلی صاریلی - صاری بلان آق.

آقلی کوکلی - چوار

آقلی زنکارلی - چوار.

آقچه - نمن - بدل - کموش آقچه - باقر آقچه -
واق آقچه - جغتایده آقچه یازلور.

آقچیلی - آقچسی بار کشی.

آقچیلی آدم - مالدار - صاحب دولت.

آقچیلانمق - بابومق - بای بولمق.

آقچیلاندرمق - بابونمق.

آقچسز - نیکون - بوش - بلا عوض -
آقچسز کشی فقیر مسکین.

آق بول - ایدکو سفر - خیرلی سفر -
مبارک سز.

آقنان - ایوالدی - دهلیز (قدیم لغت در).
آقلى - بیاض.

آقلامق - آق اینمک - آق بلان بویامق -
وعلامت قویمق.

آفسول - آقسیمان یعنی آقغه مایل.

آفسول یاشل - صیوق یاشل.

آفسول صاری - صالام صاری دیرلر یعنی
صالام نوسلی - مقابلی قوی صاری

لبیون صاری آنالور.

آفسول زنکار - آقغه مایل.

آفسول قزل - آقغه مایل - اما آچمق
قزل باشقه در.

آفسول قارا - چم قارا نوکل.

آقارتمق - آغارتمق - باندربج آق بولمق
مثلا: صقال - ساچ - یاکه کرنی جوبوب

آغارا یعنی پاککنه صافلانا - مثلا: کیوم

آفر و نلف - آشوقماس سزلف - وفارلى بولف .
 آفر نلاف - وفار اوزه بولف .
 آقصاق - آخساق - طوپال - لنك - اعرج .
 آقصاقلامق - بر ياغي نه كوبرا ك نهابل قيلمق
 يعنى بر آياغى قصه راق بولوب بر ياغي نه
 كوبرا ك صلتقلامق .
 آقصاق تيمور - بر مشهور آدم در -
 تيمور لنك و آقصاق تيمور ديرلر بابر
 سلطان نك اخفادندان .
 آقصامق - آقصاقلق عارض بولمق .
 آقصانمق - آياغن ايپكانمك - كمالت اوزه
 يورى آلماسلق اينمك .
 آقمق - جريان اينمك - سيلان اينمك -
 صو اوستونده يوزكن كبك بارمق -
 كوزدن ياش آقمق يعنى كوزدن بلا
 سبب ياش كېلمك .
 آقوزمق - آغوزمق - آقدرمق مقامنده -
 جريان ايندirmek - ياش آقوزمق
 يعنى بعلامق .
 آقار صو - آغوم صو - ماء جارى - آغا
 نورغان صو يعنى جلفه صوى .
 آقولمق - مذكور بولدى - آغولمقنى قارا .
 آل - آچق قزل - آل نوسلى - آل معروف
 توسدر فارسى نلنده هم مستعمل .
 آللى كلىلى - مخصوص بر نفيس توسدر .
 آلا - چوار: بربرى قارا - بربرى آق -
 وغبرلرى هم انواع توسدن - ابلق .
 آلاما - ايام سز .
 آلاما شالاما - جرتوق پرتوق شېكلى اتباع
 الفاظداندر بيك ايسكى پرتوق كېوم .
 آلا بالف - برنوع بالف .
 آلاچا - بوى بوى كيندر - اشطانلق -
 بخارا آلاچاسى .

آلارمق - آلابولمق - چوارلانمق - كوزلرى
 آلاردى .
 آلارنمق - آقايتمق معناسنده .
 آلالانمق - بولوت آلالاندى يعنى اويدق
 اويدق بولوت اويدق اويدق آچق كه
 آبارمق علامتى در .
 آلا قولاي يعنى مرتب بر توس كنه توكل كه بر
 برى باشقه توس - اتباع الفاظداندر .
 آلانلى - ابرص
 آلا قارغه - غراب ايقع .
 آلالى قولالى - اتباع الفاظداندر - بويماوى
 معندل تيكز بولماغان نرسه .
 آلاب - غايت اولوغ ارجه قابوقدان معمول .
 آلاشا - آط - پچتركان آيغر - بيه توكل .
 آلانجه - آلنجه - آلنجا - ترك بن يافت ننگ
 اوعلى ننگ اسميدر كه نانار ننگ
 باباسى در - نانار خان ومغول آلنجه
 خان ننگ اوغللارى در .
 آلان - اورمان ايچنده آچق ير .
 آلانلق - كوب آلانلار بار ير .
 آلای - شول روشلى - بلى - نعم - شولای .
 آلای بولای - اتباع الفاظ قيبيلنداند - نيچوك
 كبراك آلای - يعنى چنلاب واحلاصا
 توكل .
 آلابوطه - بر معروف نباندر .
 آلابوطه ايكمكى .
 آلابوطه لى - آلابوطه بلان قاتوش .
 آلا قار يعنى ياز كوز - چونكه كوز كونى
 بر يوزى بعض يرى آق بعض يرى
 قارا بولادر - ياز كونى كذلك .
 آلب - بهادر - شجاع - عوج بن غنق ننگ
 اسمى - غايت اولوغ كشى .
 آلباصنى - يوقولى اويماوى حالنكده بر

آوراق پیدا بولادرکه آلباصنی باصدی
 دیرلر - عربچه کابوس در .
 آلپان نیلپان - اتباع الفاظ اندر ایسرکنیک
 یورکانه چایقالماقی و آنده مونده
 نورتولوب یورماکی آنکفی تینکی .
 آلت - قورال - هراش قورالی - ذکر -
 آلت تناسل - لا یقال .
 آلت - آلت تناسل ایرلر آلتی یعنی ذکر .
 آلتش - آلتی اون ۴ ستین - شصت .
 آلتش بوتاق - یاکه آلتش تارماق -
 عربچه قنطریون - بر نبات در .
 آلتی - آلتی دانه - ست - شش .
 آلتی آغاج - آلتاغاج .
 آلتشار - بو لفظ تقسیم قیلغانده نیچه شار
 دیب صوراساقی آلتشار تیدی یعنی
 هر بر آحاد مرغه آلتش دانه تیدی
 دیب اینورسن بو قاعده هر بر اسم
 عددده باردیر - آلتشارلی - آلتشارلی -
 آلتشارلامق .
 آلتشلق - قیمتی آلتش نین یاکه صوم
 بولغان نرسه : آلتشلق تنکه .
 آلتشلی - آلتش دانلی - آلتش پوتلی .
 آلتشلامق - آلتش عددینه ایرشدرمک .
 آلتشلاب - لاعلی التعین آلتش چاماسنده -
 آلتشلاب کشی اشلاقی .
 آلتشچی - ستون - شصتم - اسم عدد
 ترتیبی در .
 آلتش منک - یعنی ۶۵ مرتبه منک .
 آلتشار - اسم عدد تقسیمی در - آلتشار آلا .
 آلتیلیق - قیمتی آلتی نین لک نرسه .
 آلتیلی - بر معین مقدارغه ۶ دانه کرکان
 نرسه : آلتیلی شم .
 آلتیلامق - آلتی عدد ایتنیک .

آلتیلاب - لا علی التعین آلتی چاماسنده .
 آلتچی - سادس - ششم - آلتی درجه ده
 واقع . هر اسم عددده شول قدر تفصیل
 کبراککه هم بوده آز .
 آلتون - ذهب - فارسی چه زر . صاف
 آلتون زرخالص - آلتون تنکه -
 آلتون بالداق . آلتون عزیزالوجود -
 آلتونم کبوشم یعنی عزیزم - آلتون
 اولاق میزاب .
 آلتونچی - آلتون اوستاسی یعنی آلتون
 ذاتلاری اشلاچی .
 آلتونلامق - آلتون بلان یابیق - نذهیب
 ایتنیک .
 آلتونلی - مذهب - مرصع - مطلا .
 آلتاغاج - بر کچکنه چرخدرکه اولوغ چرخ
 آتی ایلاندرر
 آلتی بارماق - قولنده یاکه آباغنده بارماق
 بولور .
 آلتی دان بری - سدس .
 آلتیده آلتی ۱۲ .
 آلتی یرده آلتی ۳۶ .
 آلتی - توبان - وضع - آلتی کشی -
 متواضع کمسنه .
 آلتیقلق - تواضع (نکبرنیک ضدی) .
 آلتیقلانلق - متواضع بولمق - هواسز بولمق
 نریلکه نوتوق .
 آلتی - جیس - گیس - آق بالچق نوتوندن -
 تورلو صورتلر یاصارلار .
 آلد - امام - یوز - آلدنده - فاشنده -
 عنده - الله آلدنده عندالله .
 آلد - امامده آرته نوکل - سننک ساعت
 آلد .
 آلدان - ایده سن آلدان بار .

آلداغی - آلداغی کونده - آلداغی یلده -
 آلداغی کشی - یعنی آلدان بارانورغان
 کشی - آلداغی صفده او قودم نمازی .
 آلدامق - هیله و مکر بلان براوننک نرسه سین
 چلمک - و آلوش بیرشده اغفال اینمک -
 سوز بلان آلدامق یعنی یالغان سوبلامک .
 آلدانمق براونی آلداماغه ایکنجی کشی کا
 سیجی بولمق - یا که اوزین اوزی
 آلدانمق یعنی غافل بولوب .
 آلداشمق - برین بری آلدامق یا که غیر
 براونی براو بلان برکالا شوب آلدامق .
 آلدانمق - مغرور بولمق - مغبون بولمق .
 آلداب جولداب - اتباع الفاظ اندر تورلو
 کیفینده براونی آلدامق .
 آلداغوج آلداوچ - هیله کار - خداع .
 آلماغاچ - آله آغاچی - آلهامیمشی اوسه
 نورغان آغاچ در نوعی کوبدر .
 آله - معروف جیمشدر - اینچ آله - اورانکار
 آله - خارا شافکه آله - پودو و شه آله -
 بیت آلهاسی عرب چه وجنه - آلهامق
 نورکچه .
 آلمق - اخذ اینمک - گرفتن فارسی چه -
 نونمق - قبول اینمک - صانوب آلمق -
 ذهن کا آلمق - اعتبارغه آلمق - خط آلمق
 پولوقمق - قرانی قویاش آلمق -
 چچکنی قراو آلمق - خمر عقلنی آلمق .
 آلمق - آلامز - آلاس - آلا - فعل معاون
 فیبلندن بر فعل کا قوشولوب امکانیه
 معناسین افاده اوچون مستعملدر : یازا
 آلامن یعنی یازارغه امکانم بار یا که
 یازسام قولومدان کیله معناسته .
 آلدرمق - آلماغه امر اینمک یا که آلماغه
 رخصت اینمک - اوغرلانمق یعنی غافل

بولوب نرسه سین اوغرلانمق - آلمنی
 آلدردم یعنی منم آلمنی اوغرلا دیلار
 غافل قالدم .
 آلدورور کون یازدورور بوبر مقالدر یعنی
 غافل بولوب نرسه نکنی اوغرلانسانک
 یازارسن یعنی صانا شورسن وعقلدان
 چقارسن چونکه نرسه سین جویغان کشی
 اؤل دفعه دیوانه صفت بولادره منی
 قوناقفه آلدردی یعنی منی آلماغه آط
 یبارکان ایدی .
 آلوشمق - برکا آلمق - مبادلہ قیلمق - بر
 نرسه بلان ایکنجی نرسه نی آلوشمق -
 معاوضه قیلمق .
 آلونمق - آلونمش بولمق .
 آلونمالی - یعنی آلورغه ممکن بولغان نرسه .
 آلدرتنمق - آلورغه بیورمق - آلماغه امر
 اینمک .
 آلودشدمق - تبدیل قیلمق - تغییر اینمک .
 آلباشمق - شول معناده .
 آلباشدتمق شول معناده .
 آلوشونمق - متغیر بولمق - تبدیل قیلمق .
 آلباشنمق شول معناده .
 آلفور - آلفر - چاپک - اونکون .
 آلفورانی .
 آلفورلانمق - هر شده آلدہ بولمق .
 آلفاش - خیر دعا .
 آلفاشلامق - آلفیشلامق - خیر دعا اینمک .
 آلفا - بوجورا - حلقه - قولاق آلفاسی -
 دوغا آلفاسی - قرشاو .
 آلفالی - آلفاسی بار نرسه .
 آلماس - جمیع ناشلاردان ده قاطیراق بر
 مشهور ناشدر .
 آلماسنی آلماس بلان کیسه لر .

ابو جماعتی وصحابه لری .	آلماس قاش - آلماس قاشلی یوزوک
آلو - بر معروف یمشدر .	(وصف ترکیبی)
آلینه واصحابینه ابو جماعتینه وصحابه لرینه .	آلمق - اخذ اینمک - چرناب آلمق یعنی
آمرود - آرمود - بر معروف یمشدر .	احاطه قیلیق - بر اشنی اوستینه آلمق .
آمین - قبول ایت یارب .	التزام قیلیق - عسرت آلمق - جواب
آنا - مادر - والده - آنا - اصل - اساس -	آلمق یعنی سؤال قیلیق وجواب
نسخه - سوت آناهی یعنی رضای آنا -	صورامق - وعده آلمق - صووق آلمق
اوئی آنا یعنی آناننک ایکنچی خاتونی -	یعنی اوشوننک - صولو آلمق یعنی
اوشو آنا لفظمز زند لغتندن مأخوذ	تنفس اینمک - صورت آلمق یعنی
بولسه کبراک : ان دیرلر الف ننگ	قوباش نوری واسطه سی بلان صورت
فتحه سی بلان زند نلنده آنا ووالده	نوشومک - فان آلمق فصد اینمک -
معناسنده . قورت آناسی - اومارطا	قز آلمق یعنی نزوج اینمک - مسخره کا
قورطی ننگ پادشاهی - آروش آناسی -	آلمق یعنی استهزا قیلیق ومسقل
آروش آراسنده قارا آروش .	اینمک - کونکل آلمق یعنی راضی قیلیق -
آناکا - اناکیه - جغتای لغتنده اوئی آنا	دعا آلمق یعنی دعا اهللندن مطلب
معناسنده .	خبرکا وصل اوچون خبر دعا طلب
آنالق - رحم یعنی بالا یانقیلغی - آنالق	اینمک - بددعا آلمق - یول آلمق
شفقتی .	یازغی صو یول آلدی .
آنالی قزلی - وصف ترکیبی در یعنی آناسی	آلمق بیرمک - اتباع الفاظداندر - آلمق
قزی بلان .	بیرمک اسپایلی دیرلر معناسی ۲ نچی در .
آنا - اسماء اشارتنددر - ها - هذا .	آلاچق نرسه یعنی آلورغه تیوشلی نرسه .
آنالی اوغللی .	آلدم بیردم - اتباع الفاظداندر - ایجاب
آنالی آنالی .	قبول مقامنده اینلور .
آنبار - آمبار - مخزن - بر اولوع قارالتی	آلوش - آلورغه تیوش .
مال قویالار - اشلق آمباری . اصلده	آلوش بیروش یا که آلو بیرو - اتباع
فارسی سوزیدر .	الفاظداندر یعنی معاملات تجارت .
آنچاق - فقط - محض - باری .	آلو صائو - اتباع الفاظداندر - بیع وشرای
آنچالاین - آندالاین - شونداین نرسه اسم	آلومساق - آخذ - رشوت خور .
موصول لردر - عرب نلنده الذی دیکان	آلوم - بر آلوم بر - آلوم بر مقدار
اسم موصول مقامنده .	نرسه درکه بر مرتبه آلورغه ممکن .
آنت اینمک .	آل عربی در - جماعت - اهل - آلینه
آنت ایچمک .	واصحابینه - آل عثمان - آل داود .
آند - آنت - آنت - یمین .	آل واصحاب - یعنی پیغمبر علیه السلام ننگ

آند ایتنك - آند ایچك - بيمين ایتنك - آند ایتدرمك - عهد ایتنك .	بریللف اونون آنوقلاندى . آنده - شول یرده .
آندوز - جاسم برنباندر - دواغه استعمال قیلنور .	آندان - شوندان - شول یردن . آنداغی - آنده بولغوجی نرسه .
آنکفرا - آنکرا - غبی - ناقص العقل - آنکفرالقی - غباوة .	آنی مونی - اتباع الفاظ قبیلندن - تورلو نرسهفی لا علی التعیین .
آنك - فهم - حس .	آواره - بریشان وپراکنده - ویورطندان پرزندن آیرولمش کمنسه - فارسی سوزیدر لکن لغتیزده واوننك تشدیددی بلاندر: آواره .
آنکار مونکار - اتباع الفاظلاندیر - تورلو نرسهکا - نورلو کمنسهکا - لا علی التعیین .	آودارمق - آودرمق - بر یاقفه یقمق - بر یاقفه جانتایتمق - چولماك بلان سوتنی آوداردی - صومارنی آوداردی - آرباداغی پچانی آوداردی - باغانانی آوداردی .
آنکفیمق - قوتلی ایس چقمق .	آومق - یقلمق مرادقی - بر یاقفه میل قیلیمق: آر با آودی - باغانا آودی .
آنقیمق - خواه قباحت - خواه خوش ایس چقارمق .	آوانه - ناکید قیللندیر - بر نیچمه مرتبه آومقدان عبارتدر قویاش آودی یعنی مغرب کا میل قیلدی .
آنکفی تینکی - اتباع الفاظلاندیر یعنی ایسرک کشی آیقلاچایقلا یوری .	آوشیق - بر یاقفه میل قیلیمق - قویاش آوشدی - جیل قبله غه آوشدی معناسنده - نون آوشدی یعنی نون اورناسی اوزدی - یغمور آوشدی ایکنچی طرفقه کیندی - قش آوشدی یعنی قش اورناسی اوزدی .
آنکفرالانق - آنکفرایمق - فهم سز بولمق .	آوشدرمق یعنی بر یردن بر یرکا بوشاتمق: بو چاینی آوشدر یعنی چنایاقدان چاینیک کا صال جاینیکدن چنایاقفه یانکادان یاسا - چنایاقداغی چاینی آوشدرمق - یا که صاوتندان صاوتقه آوشدرمق: بال کيسما کینه مای صالاسم کیله بالنی ایکنچی کيسماك کا آوشدروب آننك اورنینه مای صالامن .
آنکلامق - فهلامك معناسنده - توشونمك - فهم ایتنك .	
آنکلاتمق - فهم ایتدرمك - توشوندرمك .	
آنکلاشمق - بر بری ننگ سوزین آنکلامق .	
آنکلائمق - فهم لیمك - منمهم بولمق - فهم اینولمك .	
آنکسزدان - آنکسزین - بغته - کيسا کنون - قتملندن .	
آنکسز فهمسز - آنکی یوق - زیراك توکل -	
آنکیمق - جغتایده آنکلامق - فهم ایتنك .	
آنوق - حاضر - حاضرلشمش - مهیا - طیار - بابوق .	
آنوقلامق - حاضرلامك - حاضر ایتنك - مهیا قیلیمق .	
آنوقلانمق - حاضرلار کا بیورمق - مهیا ایتدرمك .	
آنوقلاشمق - بر برنكا آنوقلامق - یاردم لشوب حاضرلامك .	
آنوقلانمق - مهیا بولمق - طیار بولمق -	

آوش ناوش اینمک - انماع الفاظ اندر:
 آوش ناوش اینمک مثلاً: براوکا بور وچم
 بار اما تولا رکا آفچه یوق ایکنچی براودن
 شول مقدارده آفچه آلامن ده باباغی
 کشی کا بور وچمنی تولیمن: آوش ناوش
 ایندم دیمن.
 آور - جغتایده آغر - ثقیل و گران معناسینه -
 مجلسی آور کشی یعنی ثقیل - آور زمانه -
 مشقتلی زمانه دیمک.
 آورلق - ثقلت - گران - آورلق بلان
 اوز درادر دنیاسن.
 آورایمق - آورو بولمق - آشاغاج آورایوب
 کیندم - نرسه صو سنککاج آورایادر.
 آورایتمق - آورایتمک - مایلی آش
 آورایتادر.
 آورمق - آغرمق - سرخاو بولمق - مریض
 بولمق - کیفسز بولمق.
 آورتمق متعدی فعلدر - آوردرمق منزلنده:
 باشم آورنا یعنی باشم آوردرا یا که باشم
 آوری باشم منی آوردرا - بس باشم
 مبتدا بولور آورنا فعل متعدی خبر
 بولوب توشکاندر مفعول به سی محذوف
 منی لفظی در.
 آورشتمق - برکا آورمق.
 آورندرمق - بالظه صابی قولنی آورندرا -
 (بس بوسوزننک ترکیبی نیچوک).
 آورو - الم - زحمت - مرض - چیر -
 سرخاو - مریض - آورو - صفت هم
 بولور.
 آورو سرخاو برده یوق دیرلرکه - هر جنس
 آورو دیکدر.
 آورولی - آوروی بار - سلامت نوکل -
 صاو نوکل.

آواز - صوت - صدا - آدم آوازی - بوری
 آوازی - بارابان آوازی - صبرغی
 آوازی - خوش آواز - آچی آواز -
 قباح آواز - فارسیدان مأخوذر.
 آوازی بیرمک - فچفرمق - ناوش بیرمک -
 آواز جقارمق.
 آوازه - ناوش - سوز - قاوغا - شوغن -
 ودخی شهرت و مشهور بولمق معناسنده
 ودخی فاش و شایع معناسنده فارسی دان
 مأخوذر.
 آوز - آغز - فم - فوه - آغز ماده سین قارا.
 آوزدان نوکروک آغو - بر علتدر - عربچه
 سیلان لعاب.
 آوز ایسی - عربچه نکهه دیرلر - بو بر
 علتدر اما دواسی بارددر.
 آوز آورو لاری عربچه امراض الفم.
 آوزنکا بالده جاو - بخش خبر کیتورکان
 کشی کا ایتولور.
 آوزلق - آط آوزینه قابدورولادر جوکن
 اجزاسندان بر تیموردر.
 آو - یا که آوق - عربچه صید -
 فارسجه شکار یعنی آولاغان نرسه - قر
 حیوانی - بالی.
 آو - کذلک بر صید آلتنه اسم در.
 آوق - صید - صید قیلنمش حیوان.
 آوق آولامق - حیوان نوتیق - صید قیلیمق
 شکارغه چقیمق.
 آوقورمق یعنی خواه صو حیوانینه آودیکان
 نرسه نی که جب دن بیلاکان جتمه در -
 قورمق.
 آوقوشی - صید قوشی: لاجن - قارچغه -
 آوانی - زغار - نازی.
 آولامق - شکار و صید اینمک یعنی آوبلان

کبچه سی - بدر کامل - بانکا آی هلال .
 قربان غه ۲ آی فالدی بر آی ۲۹
 کون یا که ۳۵ کون .

آی بالطه - جغتای نلنده هم باردر آی بالطه
 دیرلر قدیمدا کی ضبطیه منصب لاری
 اهراملارده آلاچقلارنده قول لارینه توتوب
 یورورلار ایدی .

آی - توتولمق حسوف بولمق .
 آیلق - بر آی غه کفایدقنر - آیلق وظیفه -
 آیلق آرزق - ۲ آیلق قورصاغی بار .
 آیار - صافی هوا بولونسز - وآچق هوا -
 آیار بولسه صوتور بولوت بولسه جلتور
 قش - جای بالعکس - چالط آیار یعنی
 هوا بورنده اصلا بولوت اثری یوق .
 آیارلق - آیار کونلر - اصلا یغفور یوق
 وقت - قورولق .

آیارمق - بولونلار نارقاوب هوا آیار بولوب
 نورمق - آیار بولمق یعنی مطلقا آیار
 بولوب نورمق - وگاها ایتمک ومعوم
 بولمق معناسنده کنایه قبلنور .

آیارلانمق - آیارمق بر معناده
 آیارلانمق - آیارمق قه مراد قدر .
 آیاردرمق - آیارلاندرمق - آیار ایتمک .
 آی یعنی بر آی ۳۵ کوفدن عبارت - آی
 باش یعنی آی ننگ اول کونی - هلال -
 رمضان روزه سی نقد بر آی - مدة حمل
 ۹ آی اون کون .

آی - آی های - ادات تعجب و تحسر -
 آی های باقسنا مونی .
 آیامق - جغتایدان مأخوذ - دریغ ایتمک -
 قرغانمق - محافظه ایتمک .

آیاو - هیادیگان سوزدن محرف بولسه کبرک .
 آیاوسز - دیاسز - اوباسز - چرکن - لایبالی .

حبوان نونمق - آوق آولامق یا که
 بالق نونمق - لکن آولامق حیوانات
 ارضیه حقنده کوبراک .

آوچی - صیاد - قویان توتوچی - تولکی
 توتوچی .

آولانمق - آولانمش بولمق .
 آولاشمق - آولارغه بولوشمق - یاردم
 ایتمک .

آولانمق یعنی آوغدلا کمک - آوغدنوشمق .
 آول - قریه - قصبه - آول آوز یعنی
 آولده سوز کوب .

آولنبقی - قریه وی - آولده تورغوچی -
 آول غه منسوب نرسه .

آولانی - یالغوز - خلوت - کشی یوق بر .
 آولانلق - آولاق قیلیمق - آولانلق توب
 جای اچایک .

آونامق - بر یاقدان بر یاقفه نگارامک -
 ایلانمک - یا که فقط بر یاقفه نگارامک
 یراق - آط آونادی - ات آربادی
 آونانمق - نگارانمک - ایلاندرمک -
 اولوغ بوراننی مثلا: کتابلاری آیاق
 آسوننده آوناب یانا .

آهرمن - یامان بول کورساتوچی - مضل -
 فارسی در .

آه - ادات تفجع - آه نیدایم - آه نیدایم -
 آه آه - آه اچینده اونکارمن سال ماه .
 آه ایتمک - قایغورمق - حسرتلانمک -
 حسرت چیکمک - الم نارتیمق .

آهو - عربچه غزال دیرلر بر معروف
 حیواندر - دخی مجبولر ننگ کوزینه هم
 اطلاق قبلنور .

آی - قمر - ماه - آی کبک - کوزال -
 ونغیس - مېپاره - آی ننگ ۱۴ نجی

آیاوسزاق.

آیاوسزلانق.

آیاتی قول - یا که قول آیاتی علم حیوانات
اصطلاحچه اطرائ.

آیاتی - عرب - رجل - قدم - فارسی پای
دیر - آدم ننگ و جمیع حیوانات ننگ بر
اعضای در - بوط تو بندن بارمافلارغه
قدر - آیاتی طابانی - آیاتی بارماقی -
آیاتی بیتمی - اونک آیاتی - صونک
آیاتی - دورت آیاتی - آلد آیاتی -
آرت آیاتی - اوستال آیاتی - اسکامیه
آیاتی - چانا آیاتی . آیاتی بارمافلاری
آه رتو - عرب چه نفریس القدم .

آیاتی - قدح - صاوت - جام آیاتی - آغاچ
کاسه - چن آیاتی - آیاتی جالی - باشندان
آیاتی - قرق آیاتی یعنی جوش نارافان -
قاز آیاتی اوج یافرافلی بر نبات -
یول آیاتی بیر یعنی بر نرسه کبوموش قه
یورکان اوچون یول آیاتی دیب جعل
بیرورلر جغتایده پاداش - فارسی ده
مزدپا دیرلر .

آیاتی جالی - براوکا بر نرسه کیتورسه براو
یا که ایلنسه بر نرسه جعل بیرورلر آیاتی
جالی .

آیاتی صدقه سی - بر مستحق آدم ننگ مخذمتینه
بلا عوض یورولسه آیاتی صدقه سی
بولور دیرلر - یول آیاتی دیرلر -
براو بر سفرکا کینکانه دوستینه ایشینه
بیرلور بر انعامدر .

آیاتی صورمق یعنی وفات بولمق .

آیاتی چالغ - کوراشکانده آیاتی چالوب
یقمق .

آیاتی کیومی یعنی جمیع آیاتقه کبه نورغان

کیوم: چاباطا - اویوق - ایتوک -
کاوش - اویوق باش - قاطا - چیتوک -
باشماتی .

آیاقلی - آیاتی بار نرسه - دورت آیاقلی
حیوان - چارپا - آیاقلی قضا .

آیاتی باصق - آلامق - قدم قویمق .
آیاتی تیبمک - کاها بیومک اراده قیلنور -
آیاتی تیبوب قونورونمق .
آیاتی سورنونمک - آبونمق .

آیاتی اوره نورمق - قایم بولمق .
آیاقلانمق - آیاقلی بولمق - دورت
آیاقلانمق - دورت آیاقلی حیوان صفتنده
بولمق .

آیاقلاندرمق - آیاققه تورغوزمق - آیاغینه
باصدرمق .

آیاقلی جایمانده ننگ مقابلی یعنی مورکوچی -
آیاقلی کتب خانه یعنی اصلا کتابقه
محتاج بولماغان عالم کامل - من اوزم
کتاب دیکانم ننگ مرادفی در .

آیاتی کرمک - نایاغی کرسه آیاغینده
کرنما کچی بولا یعنی براو بر یردن بر
مرتبه احسان کورسه همان شونی کونه در .
آیاتی قابی یعنی تولکی یا که غیر نرسه
آیاغندان جیغان طون اچلک .

آیاتی برکا تیبمک - کمال شادلغندان آیاتی
برکا تیمبدر دیرلر کویا که اوچوب
یورکان کیمک - مجاراغه بارسه آئی آیاغن
برکا تیرماسلر ایدی یعنی آصارلار ایدی
آبانچو - چرناوچ - آیاتی چرناوچی .

آیغر - آط - بواشلاندرماغان آط - آلاشا
توکل - بچدرماکان .

آیغزلانمق - حیوانچه جماعه - جماعه - صیر
حقنده بوکوردی - بیه حقنده چاباتوردی .

آیو کوبشه سی کذلک سازده اوسار بر معروف
کوبشه در بالالار صو ملتقی یاصارلار.
آیوق - ایسروک توکل - متیقظ -
زیرا کلک.

آینومق - افافت اینمک - وخمر زحمتی
چقوب بتمک - ایس تیو سبیلی یا که
غیر بر آورو سبیلی هوشی کیتوب
هوشینه کیلمک - سرکا آینومق یعنی
طبعی تمن جویق.

آینوتوق - ایسرک لکنی بتورمک چقارمق -
افافت اینمک.

آیوا - سفر جل - آیوا آغاجی - آیوا
مریاسی - آیوا چچکی.

آیورمق - فرق اینمک - بولمک - تقسیم
اینمک - تفرقه یاصامق - خانون آیورمق:
طلاق اینمک - اوغلین آیورمق: باشقه
چقارمق - یا که آیروب چقارمق - قورت
آیورمق: یاش آناسین آیروب
چقارمق - سنک ننگ جبن آیورمق
قلم ننگ بوطنی آیورلدی.

آیورتمق - فلان کشی اوزی آلمق نیتی
بلان فلان ننگ خانونین آیورتدی.

آیوروشمق - اوز آرالارنده آیوروشدیلار
یعنی ایکسینه برتاباق کاغز بار ایدی
آیوروشدیلار.

آیورولمق - مفارقت قیلمق - باشقه چقمق -
مطلقه بولمق - براو مرند بولسه خانونی
آیورولا.

آیروم - آیروم - باشقه چه - اوز آلدینه -
منفردا - منفردا.

آیروم بخش - غایت بخشی - آیروم آچق.
آیورولوشمق - مفارقت قیلوشمق - وداع
قیلوشمق.

آیقامق - بولغانمق - سلکومک - قول
آیقامق یا که قول ایزامک: برافداغی
کشی کا قول بلان آیقامق یا که یاولق
سلوکمک. اغوا قیلیمق - اضطراب
قیلمق - باش آیقامق.

آیقانمق - آیقارغه بیورمق.

آیقاشمق - برکا آیقامق یا که بر برینه
یاولق آیقامق.

آیقالمق - بر طرفدان بر طرفقه منحرك
بولمق - قاینامق - بولغانمق - بازرده
خلق آیقالا (کوبلکدن عبارت).

آیغوا چایغوا - اتباع الفاظ اندر - قماچاو -
اغی زغی مرادف لری در.

آیقالد رمق - بر نرسه ننگ آیقالمق
سبچی بولمق.

آیقاشد رمق - آز آز گاه گاه آیقامق -

آیقاشدر غالمق باش آیقامق - تعجب

علامتی - باش سلوکمک - تثبیت

علامتی - باش چایقامج منع یعنی لا

ولیس علامتی - قول نارتیمق یا که قول

ایزامک - چاقرو علامتی - سناء مکی

ایچمنی آیقادی - فرسقه تونکا کین

آیقادم.

آیقی چایقی - اتباع الفاظ اندر: آیقی

چایقی کرلر یوسانک طالماس میکان

بلاکنک یعنی کرنی صوغه صالوب

قولنکنی آری بیرى حرکتلیدروب

یوسانک قولنک نیک آرماسون البته

آرور.

آیو - بر مزده معروف بر دوبلاک حیواندر -

عرب چه دب.

آیو قولاغی - بر اولن اسمیدر - عرب چه

اذان الدب.

آيو رولو - هجران - مفارقت - الوادع .	آيو طاباني - بوهم بر نباندر صارده اوسار -
آي هاي - آي خاي .	آيو كوبشه سي .
آيو قولاي - عرب چه اذان الدب - بر	آيل .
نبات اسيدر .	

(حرف الف)

ابايل - فارغاچ نوعندن بر قوشدر .	اب اينمك - اوپمك بالالار اصطلاهي در .
ابجد - عرب حروف هجاسي ننگ قديمده كچه	ابي ياكه ابيي - ايكمك - قارا ايكمك .
ترتيبى كه حالا حساب جملده مستعملدر كه	ابن توپن - اتباع الفاظداندر آشوق پوشوق
ابجد حسابي ديب معروفدر .	معناسنده - وبلا تردد و دفعه وبلا امهال
ابدا - منكو - اصلا - هيچ قاچان .	معناسنده .
ابدالاباد - منكو - منكو .	ات - كلب - سك - هاوهاو - الفاظ
ابليس - شيطان .	سياب داندر: هي ات دونكغوز .
ابوجهل قاربوزي - خنظل - آچي قاباق -	ات بورني گل آغاچي . ات ايمچاكي سي بر
طاش قاباق .	اولن . ات ايمچاكي قولتوق آستينه
ابهل - آرطش جيلاكى .	چغار بر آورو . ات تشي .
ابرچبر ياكه ابرلي چبرلي - اتباع الفاظ	ات بوغان - خانق الكلب - ات شمرطى ياكه
قبيلندندر - يازو خصوصنده كوبراك	ات جيلاكى .
ايتولور: ابرچبر يازغان ديرلر ضابطه سز	ات جيلاكى - ات شمرطى - ات ايمچاكي .
نيمور قلم ياكه قزنداش بلان بعض	ات نيكاناكى - بر اولن اسيدر .
حرفلري اوزون بعضيلري قسقه -	ات لك - ات طبيعتلى بولمقلق - اوصاللق -
كرالى چقالى يازغاندر .	چبركانماس سزلك - لا يبالى .
ابدستخانه - طهارت خانه - يعنى طهارت آلا	انلانمك - ات كبك بولمق - تارتقالاشمق .
تورغان بر .	اتلى ماچيللى - اتباع الفاظداندر يعنى زحمت
ابركاي - بدرفت - حاجخانه .	چيكوب - عذابلا توب .
ابي - ابه - مولده - بالانابدر وچي قارچق -	اتفاق - موافقت - طاطولق - مصالحه -
قابله - جده آناننك آناسى ياكه	اتفاق .
آناننك آناسى .	اتفاقى - بلا قصد .
ايبلك - مولده - ايبلك خدمتى .	انج - طاولق لارننك مذكرى - خروس .
ابه كوماچى - ماچى بورچاچى .	انج لانمك - انچلانمك .

انباع - ايارو - وایارنو معناسنده . انباع
الفاظ دیکان سوز اوشبو لوجه کتابنده
کوب ذکر قبیلنور مثلا بر لفظ ننگ عدد
حروفده ووزنده برابر بولغان ایکنچی
بر کلمه نی اولکی لفظاغه تبعاً ذکر قبیلنور
کیراک اول تابع لفظ معنالی لفظ بولسون
کیراک مهمل لفظ بولسون اما انباع کاها
فعلده بولور کاها اسمده هم بولور .
انمک - اشرمک - قوزغانق - تورتمک -
بربالا چانائارنا ایکنچی باللا آرتدانه .
اندرمک - براونی قوشوب آلفه تابا
اندرمک .
انشمک - بربرین انمک - یاکه برنرسه نی
انگانه ایکنچی سی بولوشمق .
اتولمک - اوزندن اوزی اورنندن
قوزغالق .
اتونمک - اوزین اوزی انمک - مثلا معلوم
اشده .
اترج - ایمون نوعندن بر معروف جیه شدور .
اتیل - ایدل ننگ قدیمکی اسمی واؤلد
برکشی اسمیدر .
اثر - علامت برنرسه ننگ بقیه سی . تأثیر
دخی از معناسنده اثر القدم یعنی آباء
ازی . اثر بیرمک - اثر ایتمک : آا
آوناغان برده نوك قالا یعنی آا
آوناغان ننگ اثری .
اثبات - حجت - دلیل .
اثبات ایتمک - یعنی برنرسه نی دلیل و حجت
بلان بلدیرمک .
اثرلنمک - متأثر بولق .
اثرلی - مؤثر - اثر بیرکوچی - سوزی
اثرلی - وعظی اثرلی .
اجماح یا که اوجماح - جنت معناسنده

فارسی دان مأخوذدر لکن فارسی ده اجماع
ایکی جیم بلان یازالار .
اجمن - بولونلی کون یاشن کبک بالتراودر
اما کوك کوکراما نیچه طهور ایثار مونی
اجمن اوینای تعبیر اینارلر .
اجتهاد - جهد - طرشفق - بخنه لك
اجتهاد قیامق - طرشفق - دایما اشد
بولق - جهد ایتمک .
اجزا خانه - دوا مخازینی - اپتیکه روس چه .
اجزای - عطار .
اجل - اولوم - فوت - وفات - موت .
اجر - جال - خدمت حق .
اجره - مخارج - جعل .
اچقونق - اچقنق - جفنا بیچه ایچقینق .
اچمک - شراب یونق - نوش ایتمک - جرعه
جرعه ایتمک یعنی بوتوب بوتوب بیارمک
بوتوم بوتوم - آنا ایچمک - قرآنی
صوکبک ایچمک - اولوم شربتین ایچمک
یعنی وفات بولق .
اچدرمک - تخفیف ایچمک اینولور یعنی
غیری کا اچارکا بیرمک - یاکه اچله
نورغان نرسه بلان صیلامق - یاکه اچماکا
رخصت ایتمک - شراب وخیر بلان
صیلامق .
اچشمک - برکا اچوب یورمک - برسی ننگ
خمرین ایکنچی سی ایچمک - مفاعله
صیلاشمق .
اچرشمک - براو بوکون من سنکا اچرایم
ایرتکا سن منکا ایچرورسن دیب
اچرشدیلر .
اچلمک - بوکون اوچ مرتبه چای . اچلدی
یعنی من اچدم (مجهول فعل ننگ بیانی
بربرده کچدی) .

اچکلامک - کوب اچمک یعنی تورلو وقتنده
 اما دفعة توکل .
 اچکوجی - مسرف - شارب الخمر - ايسرنکچ
 اچکوجی .
 اچکی - جغتایده اچکی - هر بر ايسرنه
 تورغان نرسه: اچمک - شارب - خمر -
 آراقی - صرا .
 اچکی مجلسی - شارب مجلسی - فسق فساد
 مجلسی .
 اچمک - شارب - خمر - کل مسکر .
 اچی - آچی ماده سین قارا .
 اچ - قورصاق - بطن - بطانه - طون اچچی -
 بوروک اچچی - ايو اچچی - جیلان
 اچچی - کامزول اچچی - بیلای اچچی -
 اچ بیالای - آوز اچچی - قولاق اچچی -
 بورون اچچی .
 اچمک - بر نرسه اچینه حاضر ایش نرسه:
 طون اچلکی - بوروک اچلکی .
 اچلی - اچلی بیالای - اچلی بوروک - تیون
 اچلی طون - اچلی طشلی بیالای .
 اچلی طشلی - اتباع الفاظ اندر مثلاً: اچلی
 طشلی یوری یعنی اخلاص بلان توکل .
 اچده - اچنده - یورط اچنده .
 اچلی طشلی .
 اچدن - بر نرسه ننگ اچندن .
 اچسز یعنی اچی یوق جلی اچلی توکل اچسز
 بوروک - اچسز بیالای یعنی کون بیالای .
 اچلامک - کبوم کا اچ یا صافی - طون
 اچلامک .
 اچلاتمک - طونی نکوجی کا بیروب
 یانکادان اچلاندیم .
 اچ آورو - قولنج .
 اچاکی - اعا .

احسان - ایدکولک - ایدکومعامله - نعمت -
 صدقه خیر - احسان ایتمک - احسان
 قیلیمق - ایدکولک ایتمک - بذل نعمت
 قیلیمق .
 انعام واحسان ایتمک - صدقه - عشر - زکوة .
 احتباس الدول - سیدک توتولو - سیه آلماس
 بولو .
 احتیاج - تن تارتو - تن ننگ بریری سیکرو .
 احلام ردیه - یامان نوشلر کورو - طبیعت
 آورو لارندان بر آورو در .
 اختلاف - تورلوچه - خلافتک - مخالف
 بولمقلق - اختلاف ایدیان - اختلاف اقوال .
 اختیار - ابرکک - ابرکلی بولمقلق .
 اختیار - ابرکلی - مختار - مستقل - صابلاو .
 اخلاص - اچ طس برابر بولوچیلق -
 ریاسزلی - درست کونکلی لک .
 اخلاط - قاتوش رقانو شمش .
 اخلاصلی - چن کونکلی - درست کونکلی -
 ریاسز .
 ادا - انعام - اختتام - اوناو - تولاو - بترو -
 ادا قیلیمق: اوناامک - تولاامک - وقتنده
 اشلامک - بیرینه ایشدرمک - بوروجنی
 ادا قیلیمق: بوروجنی تولاامک - نمازنی
 ادا قیلیمق .
 ادات - آلت معناسنده نخوده بر معنایی
 افاده اوچون کلمه کا الحاق قیلنور بر
 کلمه در یا که حرفدر .
 ادب - حیا - انصاف - تواضع - علم - علم
 ادبیات .
 ادبسر - حیا - ریاسز - اوبانسر - لایبالی -
 عارسز - قاطی یوزلو .
 ادبسرلک - ادبسر بولمقلق .
 ادبلی - انصافی - عالم - صاحب حیا - متواضع .

ادبلائيڻك - ادب صافلامق - متواضع بولمق - اصلاح نفس ايتمك .	ارغوتوشالار .
ادرس - جفاكندن منسوج برنوع قماشدركه بوبي جفاك آرقاوى مامق بولور - ادرس	ارغولمق - قايتورغه ارغولوب تورامن يعنى غايت آشوغوب نورامن .
چاپان - ادرس كامزول ديرلر - پاشاي هم آنالور .	ارغوتولمق - ارغولمىش بولمق .
اديب عالم .	ارغنون - معروف سازدركه آرغان ياكه آرگان ديب معروفدر - افلاطون حكيم مختبر عاتند اندر .
اذان - ندا - اذان ايتمك - مناره ده وغير برلرده معلوم اذان كلمه لر بين جهرا وچقروب ايتمك - ايكي اذان ايتمىلر	ارزيمك - قدر وقيمنى بولمق - بهاسى نورورلىق بولمق نناكه عوام تلىده .
يعنى بروقت اوچون: ايكي اذان ايتمىلر يعنى برسوزنى اورونسز ايكي مرتبه تكرار قىلپىلار .	ارزانى - فارسيدر اوچسزلىق معناسنده اصطلاحمزده آرزان ديرلر .
اذن الحمار - ياكه آذان الحمار - ايشاك قولاغى ديرلر بر اولندر .	ارزانلىق - فراوان اوچسزلىق .
ارغاقى - كاكراشكه - لاكترىج - قارماق - ايشك ارغاقى .	ارزانلانمق - اوچسز بولمق بهاسى كييىومك .
ارغاقلى - كاكرى باشلى .	ارزانلاندرمق - اوچسزلاندرمق - بهاسن نوشرمك .
ارغاقلامق - ارغاق بلان لاكترمك .	ارمان - آرزو - مقصود - چاره معناسينه جغتاي لغتى در .
اردج - آرطش - آرطش جىلاكى ابلل عربچه - ثمره العرعر هم ايتولور - صوصام مابى بلان تيمورساونده قاينانوب قولاغقه طامزلسه صمنى كينارور .	ارمغان - هديه - بولاك - تذكره - يادكار .
ارجمند - عزتلو - ودولتلو - ومكرمئلو معناسينه .	اركن ياكه رحمن يافراغى - بىك معروف بر نىباند - استرخان چىكلاوكى قدر تيكاناكي بولادر .
ارباب - ايا معناسينه ارباب علم يعنى علم ايالرى .	ارم - معروف آچى اولندر - فارسى پلبن دير - عرب افسنتين دير .
ارغونمق - قوت بلان بر ياققه ناشلامق - آنمق بلا واسطه يعنى قورالسز وقول بلان آتوب برمك - جغتايده ابرغاماق يازولور سىكرمك وآتلامق معناسينه .	ارم مايى .
ارغوندرمق - ارغوتورغه امر ايتمك .	ارم - حرامدان مخفقدر: تلفى واسراف معناسنده .
ارغوشمق - بر برينه ارغونمق - قار	ارم ايتمك - تلفى ايتمك - اسراف ايتمك - يوققه چقارمق .

عبرت سز - ارق نیتی ارقه شرق نیتی
 دیرلر یعنی مال هر امدان کیلکان بولسه
 هرامغه - حلال دن کیلکان بولسه حلال غه
 دیمکدن کنایه در .
 ارم جرم - کرالی جغالی - تیکزلی تیکز سز -
 مضمونی بر در ترتیب سز .
 ارلامک - او یون وقتنده اوز فایداسینه بر
 بر حیلله قورمق .
 ارچان - یا که ارملاوچان .
 اریمک - قاطی نرسه صیوق هالینه اورلمک:
 قار اریمک - بوز اریمک - مای اریمک -
 چیز وعبر معدنلر اریمک - توز اریمک -
 شکر اریمک - دخی چروننک نهایتینه
 ینمک - پیالا اریمک - آچی قایماق
 چایده اری .
 اریتمک - زایب وارینکوچی بولغان ذاتنی
 صیوق و یومشاق هالینه کیتورمک: مای
 اریتمک - چیز اریتمک - باقر اریتمک -
 قورغاشین اریتمک - چویون اریتمک -
 آلتون کموش . . . . آنده اون صوم
 آنچه ماریدی یعنی جان بوندی - بخش
 سوز جاننی اریته - بخش سوزکا کونکل
 اری یعنی کونکل کا رقت کیله و کونکل
 یومشای .
 ارلن - بر معروف حیواندر .
 ارله مک - عارله مک دن مخفدر: سوکمک -
 تحقیر ایتمک - اوروشمق - حقارت
 قیلمی .
 ارله تمک - براوننک براونی حقارت قیلماقینه
 معین و سبجی بولمی .
 ارله شمک - بر برینی ارله مک - غیر براونی
 ارله کانه آنکار بولوشمق ارله شمک .
 ارله نمک - عارلنمک - مسخره بولمی -

خورلانمق .
 ارله ندرمک - ارله مک بلان بر معناه د .
 ارچان یعنی هر کمنی ارلارکا بیگ مایل
 بولغوچی کیمسه - یامان وقباهت سوزلی
 کیمسه .
 ارلنوچان - خورلانوچان .
 ارلامق - ایرلامق - ارلدامق - لقردامق -
 معناسز سوزلر سویلامک .
 ارلداما - ارلاما - ات ارلدی .
 ارلانتق - ارلدانتق - اوچوکللامک -
 اوچوکلدرمک - اتنی تایاق بلان
 ارلدانتق - اوچوکلدرمک .
 ارلاشمق - ارلداشمق - بر بری بلان
 اینوشمک - سوکوشمک .
 ارلامک - جرلامک - جب صوزمق - سوسدن
 و مامقدان وغیردن جب یاصامق -
 ارلاو کارخانه سی یعنی جب ارلی تورغان
 کارخانه .
 ارمک - قالون کیندردن بر معروف کیومدر .
 ارمکچان - ارمک کیگان آدم .
 اریش کپوم - اریش کولماک یعنی بیراملرده
 کبه تورغان بخش کیومدر - کشی لک کا
 کبه تورغان .
 ارمق - ارماو یاصامق - باغانا ارمق یعنی
 قویما آغاچلاری نزارکا باغاناغه چوقور
 یاصامق .
 ارماو - ایشک ارماوی - ترزه ارماوی .
 ارناو کذلک شول معناه در .
 ارن - جراحتده وچوانده بولغان چرک ماده
 و صاری صو معناسنده فارسیده رم یا که
 ریم ایتولور .
 ازبر - فارسیدر نور وکده هم مستعمل حفظ
 معناسنده .

ازبر قيلمق يعنى حفظ قيلمق - ازبردن بلمك يعنى كونكلدن بلمك .

ازبردن يعنى كونكلدن وحفظ دان معناسنده .

ازبرلامك - حفظ قيلمق - كونكل كاييكللامك .

ازبرلانمك - حفظ ايندرمك .

از - اثر - علامت - آدم ازی - آط ازی -

كوچاك ازی - بالطه ازی - پچاق ازی -

ازديكانمز يولده وغير بيرده برنرسه دن

حاصل بولغان بر علامتدر يعنى اول بركا

توشكان اثر دن مثلاً: يولده اوزوب

كبنكان - حيوان مو - آدم مو - معلوم

بولادر عقايد كئابلارنده ذكر ايتولكاننچه

دنياده نى دركم نرسه بار همه سى خالق

بولغان ذات نيك ازبدركه اثرى

ديمك .

ازلنمك - از پيدا بولمق - از توشمك -

ازلك توشمك يعنى پلچراق دان صونك

اورام كيشونوب يوروركا ممكن بولمق .

ازلامك - طلب اينمك - استامك - قارامق -

تيكشرمك - تفتيش قيلمق .

ازلانمك - ازلاماكا امر اينمك - تيكشرنمك .

ازلاشمك - برنرسه ازلاكند براكا ياردم

اينمك - بركا ازلامك .

ازلانمك - كونكلدن ازلامك - اللهنى يوقى

شيكالى طوبولمق بر عزيز نرسه نيك

يوغالسه شول كيفيتده بولاس .

ازلانمك - از قالمق يعنى بر نرسه نيك

ازى وائرى قالمق .

ازليكلامك يعنى خفيه وكش كا فاش

ايتماينچه ازلامك .

از - كم - يوقى منزلنده (آزدان مخفقدر) .

ازغشمق - فچقرشمق - طاوشلانمق -

نزاغلاشمق - بر نچه كشى طاوشلانمق .

ازغش - فچقرش - طاوش قاوغا .

ازدها - مشهور قئانلى جلان .

اسارون - بر معروف دواي اولندر .

اسپاي - كوزال - مانور .

اسپايلامق - مانورلامق .

اسپغول - بذر قطونا ديرلر بر اورلو قدر -

قارنى يارق ديب آتالور يافراغينه باقا

يافراغى ديرلر .

استامك - طالب اينمك - ازلامك - صورامق -

صورانمق - جغتايده ايستامك - غلم

استامك - طلب علم اينمك - عالم

بولورغه اجتهاد اينمك - علم اوقرمق -

مال استامك - صانو اينمك - قازغانمق .

استانمك - استاركا قوشمق بيورمق .

استاشمك - براو بلان بركا استامك .

استانمك - صدقه صورامق - نلاچيكل

اينمك .

استاكوچى - علم استاكوچى - طالب العلم -

متعلم .

استرخان چيكللاوكى .

استرخان قنهسى .

اسفناح - دواي بر اولندر .

استعمال - عمل قيلو - اش كانتو - استعمال

قيلمق - عمل كانتومق - اش كايورتكم .

اسفيداج - فارسى در بزم چه كرشن ديرلر

خاتونلار بيدت لرين آغارنورلار .

استاكان - اصل فارسى سوزيدر: استخوان

ديكان سوزدن مخفقدر .

استسقا - بر معروف آورودر - پيران زحمنى

ديرلر .

استسقا نمازى - يغمور يوقى وقتده جماعت

قرغه چغوب اوقورلار بر نماز درود هادر .

اسقنقور - ياكه سقنقور بر حيواندر كه صوده

هم قوروده بولور غایت مقوی دوالغی
مشهوردر.

اسطقات - اسطفس اصلروم لغتنده اصل
ماده معناستنده بولوب عناصر اربعه ننگ
جمیع سینه واجرام سماویه کا ودخی طبایع
اربعه کا اطلاق قیلنور.

اسم - ات - اد - کشی اسمی - آلهما اسمی -
جیلاک اسمی.

اسملی - آنلی - مسمی - تسمیه قیلنمش -
نی اسملی - نی آنلی.

اسملاننگ - آنالغی - مسمی بولمق.

اسم ذات - نحو اصلاحچه اسم صفت قه مقابل
کلمه در مثلا: آغاج - ناش وغیر.

اسم سز - آت سز - تسمیه سز - اسم سز بarmق.

اسم صفت - نحو اصلاحچه بر ذات قه صفت
بولوب نوشکوچی کلمه در مثلا: آق -

قزل - اوزون - فسقه - معنا لارنده.

اسی - جغتایده اسیق - ایسیغ - حار -

حرارتلی - قزو - فاینار - اسی صو -

اسی کون - اسی موخچه.

اسیلک - حرارت - قزولق - فاینارلق -

اسیلکدن باش آورتو - عربچه صداع هار
دیرلر.

اسیلامک - اسی اینمک - قزدرمق -

فاینارلامق - جاونمق - تیرلامک.

اسیلاتمک - اسی اینمک - قزدرمق -

فاینارلانمق.

اسی توتمق - قزوتوتمق یعنی قاطی برلمک -

رحیم سز - وشفقت سز - معامله قیلمق -

اوروشمق - سوکک.

اشانج - امید - اعتبار.

اشانجلی - امیدلی - انصافلی - حلال زاده -

اعتبارلی.

اشانمق - انابت قیلمق - امید اینمک -
اینانمق - ایمان کیتورمک.

اشاندرمق - بر اودان بربر خصوصده وعده

آلمق: ایرته کا قرغه بارورغه آط

اشاندردم یعنی ایرته کا فلان کشی قرغه

بارورغه آط ببرما کیجی بولدی - سن

ایرته کا کیل آلیسه من اشانوب تورورمن.

اشانوشمق - بربرینه اشانمق.

اشتھا - آشاسی کیلو - اشتھا کیتورکوچی

دوالر - عربچه مشهیات آنالور.

اشطان - بیلدن توبان کیه تورغان معروف

کیومدر عربچه سراویل.

اشطان باوی - اشطان بالاغی - اشطان توبی.

اشطانلی - اشطان کیکان کشی - اشطانلی

طاوق - توکلی آباق طاوق.

اشطن پشطن - اتباع الفاظ قیلندندر.

اشطانسز - افراط اورونسز جومارد کشی کاده

اشطانسز دیرلر.

اشقاقل - شقاقل ماده سپن قارا.

اشقی - نجارلارننگ بر معروف قورالیدر.

اشقیلامق - اشقی بلان شمارتی.

اشقومق - اشقیق - بر نرسه بی نرسه

اوستونده تحریک قیلمق ویورتیمک -

قول بلان اشقومق - چوپراک بلان -

مامق بلان اشقومق - آغاچنی اشقوسانک

قزوب او ط پیدا بولا.

اشقوتیمق - اشقورغه امر اینمک.

اشقوشمق - بر برینی اشقومق - کاها

اشقوشمق آلو شمق - معناستنده.

اشقولمق - بر نرسه کا تیوب حرکت لنمک.

ساعت ننگ تلی اشقولوب یوری -

آرباننگ کوپچاکی اورهچه کا اشقولوب

ایلانہ.

اشقونمق - اوزى ننگ بر اعضاسين غير بر
نرسه كا اشقومق: آط قويماغه اشقوندى -
صير اشقونا.

اشكافى.

اش - عمل - شغل.

اش كوش يا كه اش كوچ - اتباع الفاظ اندر
هر بر شغل مراد در.

اشچان - طرش - اجتهادلى - يعنى هر اش كا
كهاو كونك بيروب اشلاوچى.

اشلى - اشى بار كشى - مشغول.

اشلك سز - اوجات - يالقاو - هنر سز -
اش سز - يعنى اشلك اشى يوق.

اشلامك - شغل لنمك - عمل قيلمق -
مشغول بولمق - باصامق - قيلمق -

نيك تورماق.

اشلانمك - ياللاب يا كه التماس بلان -
يا كه امر قياوب - يا كه كوچلاب بر

عملنى براوكا قيلدرمق - اشلانمك.
اشلاشمك - براوكا بر اش كا بولوشمق -

وياردم لشمك.

اشلانمك - معمول بولمق: بوكارخانه ده
فى نرسه اشلانه؟ صابون اشلانه.

اشچى - اش اشلاوچى - كونلوچى.

اشكى - ناچار - يامان - اشكى كشى - اشكى
هوا - اشكى يول - اشكى.

اشكيلك - ناچارلق - ياوزلق.

اشكيلانمك - اول فلان ننگ خلقى ييك
اشكيلانكان - بوزولغان.

اشكال - شكل لر - اشكال هندسه.

اشاچى - عربچه سخلب ديرلر بر اولندر
هوش ايسلى.

اشيا - شى ننگ جمعى هر بر يورط اسبابى.
اشياء كيمبويه - كيمباوى نرسه لر - كيمباغه

منسوب نرسه لر.

اصحاب - صحابه ننگ جمعى يولد اشلار -
مخصوص بيغمبر عليه السلام ننگ
صحابه لرى.

اصل - توب - نيكز - طامر.

اصل سز - يعنى اصلى يوق - دليل سز -
قوروسوز معنا سينه.

اصل سز آدم - يعنى جورى جبرى ونسبى
يوق - پس وزبون ويد نسب عرب ده

حضراء الدمن ديرلر تيرس باشنده
وتيكاناك آراسنده اوسكان چچك ديمكدر.

اصطلاح - بر مخصوص امر كا مخصوص آدم ننگ
انعاقددر.

اصناف - خلق ننگ صنفلارى: اصناف صنايع -
هنر اهلى واهل حرفت - عالم لر صنفى -

سوداكارلر صنفى - دهقانلار صنفى -
اصناف صنف ننگ جمعيدر.

اطراف دخى جمع طرفى: ناحيه - ياقى - ير -
مملكه - بلاد - اطراف عالم - بلاد ارض:

بو طرفلار الحمد لله صحت يعنى قرنداش
وقوم قبيله همه سى سلامت.

اعضا يوقلاو - اعضا اويوشو - عربچه
حسه آتالور.

اغلال - غل ننگ جمعى - چلبىلار معنا سينه
(وجعلنا فى اعناقهم اغلالا).

اغى زغى - اتباع الفاظ اندر - كرچه بو
كلمه لر ننگ برام برام معنالى مهمل

اما كاها قماچاو - وخلق كوبلو كندن
پرا كنده وقت معنا سينه مثلاً: نيمور

يول لارده خلق قايسى كرا قايسى چقا
آنا اوغلنى بلمى آنا قزنى بلمى ديرلر.

افسنتين - عربچه اسم در - ارم اولنى.
افندى - هر كم كا ياراشور بر عنواندر:

الله فی قدر .

الا - ندا کلمه سی در آگاه بول معناسنده .

الی - حالا دیکان سوزدن مخفقد .

الی کُنه - الی حاضر - حالا - الان - الی کُنه

قایتم - الی کُنه کینندی .

الدين الی - همیشه - توقتاوسز - الدن الی

باشم آورتا .

المک - جغتایده ایلمک آصمق - بوروکنی

چوی کا المک . المک - آلق معناسنده

هم مستعمل .

الو - اسم فعل در المک لک - الو دخی

اصطلاحمزه کیلون اوّل مرتبه قاین آنا

یورطینه کرکانده الو بلان کرادر یعنی

قاین آنا یورطینه بر ذات آلوب بارادر .

البحر - آوزایسی - نکهه معناسینه .

التهاب - پشکو و ششو معناسینه .

التهاب معده - معده پشکو - معده ششو .

التهاب لئه .

التهاب امعا .

التهاب عین .

التهاب رئه .

الرمل والحصى - بول بولنداغی قوم و تاش .

الونکی صالونقی - وصف ترکیبی قبیلندندر

جیناقسز و شابشاق - دیوانه صفت .

الدرمک - الدرتمک - آصمق معناسنده

بولغوجی المک دن مأخوذ متعدی فعل لر در :

غایت - زیاده - بیک اعلا - بیک یخشی

دیکان مقاملرده مستعملدر مثلاً : الدروب

تورا دیرلر بیک اعلا ترکک قیلا

معناسنده - آطی الدرنوب چابا دیرلر

بیک یخشی چابا معناسنده - دخی فلان

کشی الدردی دیرلر آشی آلفه بارا

واشی اقبالده معناسنده .

خواجه - صاحب - سید - ملاچلبی دیکان

کبک سوزدر - دخی برمزده : حضرت -

ادیب - حمیتلی .

افیون - وضع و رفیع آراسنده بیک معروف

مهلکدر .

افتمون - دیرلر بر نبات ننگ چچکیدر

عربده سبع الشعرا - ونورکیده کیلون

سای آنالور صرع زحمتینه فایدالی

دارودر .

افق - تیکرا - اطراف - کوک قراپی .

افق مرئی - یعنی کورنوب تورغوچی افق که

هیچ طالسز اورمانسز اولسز تیکزیرکا

چغوب قاراغانده کورنه تورغان یر

وکوک ایلانه سی .

افقی - افق کامنسوب - حرکت افقیه تکرمان

ناشی ننگ حرکتی کبک .

اقخوان - معروف بر چچکدر بابونه یا که پاپادیه

چچکی دیرلر .

اقلیما - آدم علیه السلام ننگ قزی ننگ

اسمیدر .

اقنوم - اصلک هر نرسه ننگ اصلینه و ماده سینه

ایتولور - لکن بیان قیلساق بیک

اوزافقه کینار .

اکر - لسانمزه حرف شرط مقامنده مستعمل :

فعل شرط و جزای شرطه محتاجدر .

اکر چه - کر چه - اکر چندی .

اکسیر - بوسوز حقنک کوب حکایتلر وروایتلر

بار لکن موندیم یازمادق - کیبیاناشی .

اکلیل المک - بر اولن اسمیدر .

اکلیل الدیک - كذلك .

اکلیل الجبل - كذلك .

الله - اله - تردید مقامند مستعمل بر اادات :

الله کم - الله قاچان - الله فی چاقلی -

الف - هروف هجاء عربى نذك اولكى حرفى .
الفا - الف بى - ابجد حرفلى - طاقا
حرفلى .

الف اوراقى - منك يافراق بر معروف اولندر .
الكام چولكام - اتماع الفاظ اندر - زبروزير
قبيلندندر .

الله تعالى - خداى تعالى - نكرى تعالى .
آله - اللهم - اللهم انك عفو .
ام صبيان - معروف آورودر بالا لارغه
عارض بولور .

امراض الراس - باش آورولارى - مطلقا
صداع آنالور - شعبة بارطى باش آورنو .

امراض الفم - آوز آورولارى .

امراض الاذن - قولاف آورولارى .

امراض الانف - بورون آورولارى .

امراض العين - كوز آورولارى .

امل - عمل - اش - هنر .

املحاجن - هنرلى - هنرمند - صنعت اياسى .

امللامك - عمل ايتمك - اشلامك - كاها
جماع قبلق دان كنابه بولور .

امام - بر محله ده وبر مسجد ده نماز قبلد رماغه
ومحله اشينه تعيين قبله فان آدم در .

امامت - اماملى لوازمى .

اماملى ياكه مطلقا امام تسبيحه هر بر ۳۳
آراسنده تزلمش مخصوص بر تويمه دركه
وبعض لر امامه ديرلر .

اما - ادات استشار - اما - لكن - آلاى
بولسه ده .

امانت - صانارغه ياكه حفظ قباوب آصرارغه
براوقولينه بيرلكان نرسه - براوكا تابش رفق

اوچون براوكا بيروب يبارلكان نرسه:

خواه ذات - خواه سوز - خواه خطه .

امانت دار - بخش آدم - امانت كا خيانتسز

اياسينه تابش روجى - امانت صافلامق -
امانت تابش رفق: الله غه شكر امانتنى
تابش رفق يعنى قزمز بار ابدى كياوكا
بيردك .

اماره - بيورغوچى - بويلاغوچى - نفس
اماره - بويلاغوچى نفس - عربى در .

امر - بيورق - اش - فرمان .

امرايتمك - امر قبلق - بيورمق - قوشمق .

امرود - امروت - ارمود - معروف جيمش
اسملى در .

املا - اصلاح - صحت - براوايتوب توروب
براو يازو - تصنيف - تأليف .

املا ايتمك - املا قبلق - يازمق - تحرير

ايتمك - اصلده براو ايتوب توروب

براو يازمق معنا سنده .

الملح - بردوائى يمشدر هندستانده بولور .

اميد - اشانج - انتظار حصول - كاها نيت
معنا سنده .

اميد ايتمك - اشانق - انتظار بولمق -
بر نرسه نذك حصولينه كوز توتومق .

اميدلنمك - اميد دار بولمق - اميدلى
بولمق: سفر كا اميدلنك يعنى سفر كا

چقارغه نيت ايتمك .

انجره عرب چه در - قيتقان ديكان اولن .

انار ياكه نار - معروف بر يمشدر مملكت
اصطلاحجه گراناط آنالور - عربى ده

رمان ديرلر .

انجو - پنجو - در - ذريتيم .

انجيسار - بر طامردر كه دواغه استعمال قبلنور .

انج - انيس - انيسون - معروف خوش

ايسلى حبه در .

انچ مايى - انچ اورلوقى - انچ كوبشه سى -

ياش وقتده آشالور .

انجیر - فارسچه در - غرب چه تین دیرلر -
 لستمزده سالما جیمیش تسمیه قیلنور .
 انس - انسیت - مونسلک - انیس - انیسم
 مونسم - یارم نگارم - همنشینمدر .
 اندام - بدن و تن و جسم معنالارنده تلمزده
 هم مستعملدر .
 انف العجل - آرسلان آوزی دیکان اولن در .
 اواره - آواره ماده سین قارا .
 انشا - انشا قیلماق - شعر ایتمک .
 انشاء الله .
 اندر - ایکون آشلق صوغانورغان بردر -
 اندر ناباغی .
 انی .. آناسینه خطابا کویا که یای متکلم
 بلان: انی
 اوله لکم - نوکارا ک نرسینی قولدان قولغه
 نکار اتمک: ایکماک اوله لکم - کوماچ
 اوله لکم یعنی بر مقدار قامورنی آلوب
 قنا اوستونده اوله لکم - کوماچ پاکه
 ایکماک کیفینه کیتورمک .
 اوله لکم - براونی قوشوب ایکماک پاکه
 کوماچ اوله لکم .
 اوله لکم - براوکا یاردم ایتوشوب ایکماک
 پاکه کوماچ اوله لکم .
 اوله لکم - اوله نمش بولماق .
 اول - عدد ترتیبی ده مستعمل: اول -
 ثانی - ثالثا .
 اول - ابتدا - بر - برنجی - اول باشد .
 اولچی - برنجی - ابتدائی .
 اولکی - برنجی - ابتدائی - اولکی نابانی -
 اولکی کون - اولکی زمانه - اولکی .
 انکامه - هنگامه ننگ مخفیدر فارسچه - مدح کا
 مستحق نرسه حقنده و مدح مقامنده
 اهنولور - هنگامه ایکان دیرلر - پیک

هیبت واعلا معناسنده .
 انکار - الن ننگ کسره سی - اقرار ننگ
 ضدی در نانو معناسنده .
 انکار قیامق - تانماق مدعی کا کواه - انکار
 قیلاوچی غه آنط .
 اوباش فارسیدر - متمرّد - ومعاند - ویمشی
 سوزکا منکر آدمدر .
 اوبکا - اوفکا - آق جکر - دخی اوبکا:
 آچو - حقد - کینه - اوبکا آورو -
 اوبکا چرو - اوبکا کیو .
 اوبکا جان - آزماز اشلرکاده اوبکا لاوچان
 کشی .
 اوبکا لامک - کونکلا کینه نونماق - آچولانماق -
 اعراض قیلماق - بیرمک .
 اوبکا لانمک - براوننگ اوبکالاب اعراض
 قیلماقینه سبچی بولماق .
 اوبکا لاشمک - بیرشمک - آچولانوشماق .
 اوبکا صابقه - اتباع الفاظ اندر - هربر اوبکا
 وآچو وغیرلری .
 اوبقون - کرداب - اوبولماق - خسفی -
 مخسفی .
 اوبماق - بیر اوبماق - یعنی بیر آستقه
 اوبولوب نوشمک و چوقور پیدا بولماق -
 غایت کوب آشماق - یوتماق .
 اوبولماق - نوبان نوشمک - آستقه کیتماک -
 بیر اوبولدی مخسفی بولدی قیامت
 علامتندندرکه اوچ یرده بیر اوبولور
 و مخسفی بولور .
 اوبور - خلق ننگ اعتقادچه بر جسم لطیفدرکه
 بین النوم والیقظه آدمنی باصا: اوبور
 باصدی .
 اوبورلی
 اوبماک - آوزغه آوز قوبوب چوبولدا اوماق -

تقبیل قیلیمق - آوزدان اوبیمک - بیت دن
 اوبیمک - اوستادلارننک و آنا آماننک
 قولون اوبیمک .
 اوبدرمک - اوبارکاییرمک - اذن بیرمک -
 منع قیلماق .
 اوبوشمک - برین بری اوبیمک .
 اوبوش - بر برینی اوبیمک - اوبو -
 قبله - تقبیل .
 اوبوش قوش - قوچاقلاشوب اوبوشمک .
 اوبوی چوبوی - چوبولدانبوب اوبوشو -
 اتباع الفاظ اندر .
 اوتامک - ادا قیلیمق - نولامک - بوروج
 نولامک - نماز اوتامک .
 اوتالیمک - اوتالمش بولمق - ادا قیلیمش
 بولمق .
 اوتانیمک - اوتانیق ماده سین قارا .
 اوتج - اوتوج - قرض - حاجت یاکه اجت .
 اوتوچکا آلمق .
 اوتوچکا بیرمک .
 اوت - حیوانات - وآدمیلر ایچنده صیوق
 صاری وآچی نرسه در .
 اوتلامک - نخمه بولمق - یعنی کوب آشاب
 هضم قیلنمایچه برحالت حاصل بولادرکه
 آنکا اوتلامک دیرلر: بدن آوربولور -
 کیکرتور - قباحت ایس چقار اوتلاودن
 کاها ذخیر حاصل بولور .
 اوتلانیمک - نخمه پیدا قیلیمق - بیک مایلی
 آش اوتلانه در .
 اوتنه - آری یاق - اوتنه طرف .
 اوتلاوک - مر - یعنی اوتنه تورغان بیر -
 آچق بیر .
 اوتنه کورنه .
 اوتنه - ادا تفضیلدن هم مستعملدر اوتنه

چققان اوصال یا که اوتنه چققان یخشی
 دیرلر غایت اوصال یا که غایت یخشی .
 اوتیمک - برنرسه ننک بر یاغندان ایکنچی
 یاغینه سیر قیلیمق - وسرایت قیلیمق -
 مرور ایتیمک - اورمان آرقلی اوتیمک -
 ایدل آرقلی اوتیمک - اوزمق - کچیمک:
 کاوش کا صو اوتنه - ایوکا یغمور اوتنه -
 بازارده ایکمک بیک اوتنه یعنی بیک
 صانولا - قانوق بلان ایکمک بیک اوتنه
 یعنی کوب آشالا - اچ اوتنه یعنی کیمته -
 بارا - پچاق بیک اوتنه .
 اوتیمک - اوتکون بولمق - بر یاقدان
 ایکنچی یاقته اوتیمک: بو پکی بیک
 اوتنه - بوچاق کتاب اوتیمی یعنی صانولمای -
 بوکا عزکا قارا اوتنه - ایوکا یغمور اوتنه -
 آیاقه صو اوتنه کاوش تیشوک - سوز
 اوتیمک قوم آراسنده نافذ القول
 بولمق .
 اوتکارمک - اوتکاریمک - اوتدرمک: اینه
 کوزینه جب اوتکارمک یعنی اینه
 صابلامق - پچاقنی قایراب اوتکون
 ایتیمک .
 اوتکاریمک - اوتکون ایتیمک - قایرامق -
 اوتکارمک اوتکاریمک مراد فلدر .
 اوتکون - اوتکور - قاطع - کبسکچ - صارم -
 چاپک - زیراک - سریع الفهم .
 اوتکونلامک - اوتکون ایتیمک - اوتکاریمک -
 قایرامق .
 اوتکونلاتیمک - اوتکون ایندرمک - قایراقچی غه
 بیروب قایرانمق .
 اوتکونلانیمک - اوتکون بولمق - اوتکون
 بولمقنی قبول ایتیمک .
 اوتکونلاندرمک - اوتکون ایتیمک .

اونگون - زيراک - عقلی - چاپک -
اونگون بچای - اونگون پکی - اونگون
چالغی •

اونگونونك - زيرالكل - چاپكلك
اونكان - اوزغان - بولغان - اونكان كچ -
اونكان كون - اونكان عمر - اونكان
زمان - اونكان يل: اونكان اش دن توش
بخشى - بو اورامدان بر او ده اونمادی .
اونكانداكى - اوزغانداغى .

اوتورمق - جفتای لغتیده اوتورمق یازلور -
جلوس ایتمک - قعود ایتمک: اوتوروب
نورمق یعنی اوتوروب بر مقدار وقت
اوزدرمق - اوی اوتوردی یعنی باصلی -
بال اوتوردی یعنی قاطی بولوب قویوردی -
کاوش اوتوردی یعنی کیوب کچرایدی
آیاقه کرمای - اوتورغان قز یعنی
کیاوکا کیتماینچه اوزاق تورغان قز -
بالا کوشنه اوتورا باشلادی.

اوتورتۇمق - چىغىتاي لغىتىدە اولتۇرغۇزىمق -
 اجلاس ايتىمك - جلوس ايتىدىمك -
 اوتۇرۇرغە رىخىست ايتىمك؛ باشىنە
 يۇدۇرۇق بلان اوتۇرىندى يعنى باشىنە
 صوفىدى - كوتكا اوتۇرىندى يعنى
 آلدادى - آغاچ اوتۇرتىمق - برانكى
 اوتۇرتىمق - باغانا اوتۇرتىمق .

اوتوروشمق - برکا اوتورومق - مجالس قيلمق •
 اوتورولمق - مجهول فعلدر فاعلى يوق -
 ضميرى قافلينه قايتا - آندە بىك اوزاق
 اوتورولدى دىب اينسام من آندە
 اوزاق اوتوردم دىمك بولادر •

اوتورغ - اوروندق - اسكاميه - تونكاك .
اوتورما - اوتورو: اوتورماغه بارمق
يعنى ائشين آلوب هر دوستي ننگ يا

قرنداشى نىك يۈرۈپ بارۇپ اوتۇرۇپ
اشلامك - آول لارده خصوصا قىزلار
اوتۇرماغى بارالارده اوتۇرۇپ دە قايىنلار .

اونورش - اوطرو - جاسه - جلوس .
اونورو - اونرو - بیکراک - غایت -
زیاده معنالربنه .

اونوز - اوج اوندان عبارت بر عدد در -
ثلاثون - سی •

اوتوزلق - بهاسى اوتوز تىن لك ياكە
صوملق.

اوتوزلی - اوتوز عد دلی نرسه - نیچه باشد
دیگانه اوتوزلی قرقلی دیسانک یعنی
اوتوز باش بلان قرق آراسنده .

اونوزلاب - اونوزچاماسنده لاعلى التعيين .
اونوزلامف - اونوز نهايتينه ايرشدرمك -
ياكه اونوز حصه ايتمك .

اوتوزار - یعنی هر حصه غه اوتوزدانه .
اوتوزنجی - اوتوز درجه ده واقع نرسه .

اونون - حطب - آغاچدرکه بر آرشون
مقدارند نورالمشدر: اونون توقماغی -
اونون بالطهسی - اونون چاناسی -
اونون آرباسی •

اوتونۇلق يەنى اوتون ايتوب تورالاق
آغاچدر: اوتونۇلق سال-اوتونۇلق بورانه.

اوتونلاق یعنی اوتون قویا تورغان اوروں -
بعض لر اوتون توی دیبرلر - چونکه

قدیم اوتوننی اورمندان کیتورکاچ
سویاب قویالار ایدی میچکا یاغارلق
قصه ایتوب کیمیلر ایدی میچ کایاقغان
صایون کیمسوب آلوب کرالر ایدی.

بيكلامك - علم قبول ايتمك - منم شعر منى
 اوتوب آلدی یعنی در حال حفظ قیلدی .
 اوندرمق - اوتمق ننگ ضری در: اوینباب
 قولدان آقچه یا که غیر نرسه نی
 اچقندرمق .
 اوتوشمق - بربرندن اوتوب آلمق - بر
 برینی اوتمق .
 اوتولمق - اوتولمق بولمق .
 اوتوش - اوینبالمش نرسه - اوتوب آلمان
 نرسه .
 اوتوش اویون یعنی اوست کا چقان غه نرسه
 تعیین قیلوب اوینامق - قماز بازلق
 قیلیمق .
 اوتو - اوتوك - نكو چپارنك بر آلتلری در .
 اوچاسو باكلری آورتو - عرب چه و جمع الورك .
 اوجماخ - جنت - بهشت - بعد الموت
 جای راحت - باقچه - اوجماخ قزلاری -
 اوجماخ نعمتی - فارسیده اجماع تعبیر
 قیلنور - اصلی بر در
 اوجماخلاق یعنی اوجماخقه مستحق .
 اوجماخ یوزاغی - شرکدن کنایه در .
 اوج - جغنایده اوج بازولور ایکی وابلان -
 قول - کف - توتام - قوش اوج - اوج
 طابانی .
 اوجلالمق - جغناي چه اوشلامق ایتولور -
 اوجلان تونمق - تونمق - اوج ننگ
 طابانی بلان تونمق .
 اوجلانمق - براوننگ اوجینه سالمق -
 اوجینه توندرمق .
 اوجلالمق - بربری اعضاسین اوجلالمق .
 اوجلانمق یعنی اوجلالمق ممکن بولغان نرسه:
 اوجمه کرمك .
 اوج - باش - اخر - نهایت - پچاق اوجی -

اینه اوجی - جب اوجی - بر اوجی قصب
 یعنی بردانه ۹ آرشوندان عبارندر -
 آغاچ اوجی - اورام ننگ آرغی اوجونده -
 توبان اوج - یوقاری اوج .
 اوجلی - اوجی اوتکون نرسه: اوجلی پچاق .
 اوجلالمق - اوجلی ایتمك - اوجون اوتکون
 ایتمك . بتورمك - نولامك - کیمت فی
 اوجلادی دیرلر یعنی مالن تلف ایتوب
 بتوردی - توبلامك - كذلك اوشبو
 معناده در .
 اوج - انتقام - دوشمانلق - دوشمان -
 آدم کا آدم اوج - آدم چقان نیشوکنه
 اوج - اوج آلمق: انتقام آلمق .
 اوجلی - دوشمان که - انتقام آلمق
 کوزاتوب یورور .
 اوجلانمك - اوجوکمك - کیریلانمك -
 قاروشمق .
 اوجلاندرمك - اوجلان دیب قونورتمق .
 اوجوکمك وقاروشمق - کیریلانمك .
 اوجوکدرمك - کیریلاندرمك - قونورتمق -
 اتنی اوجوکدرمك یعنی ات اورکان
 صایون تایانی آیقاب اوجوکدرمك .
 اوجوکوچان - اوجوک نورغان عادتی بار .
 اوجمك - بتمك - نابود بولمق - (تناسل
 ونماسی بولغان نرسه لر حقنده ایتولور) -
 قورت اوجدی - صارق اوجدی - مال
 اوجدی - مقابلی اورچومك .
 اوجدرمك - یا که اوجورمك - بتورمك -
 نوکاتمك - تمام ایتمك - تلف ایتمك -
 موننگ مقابلی اورچونمك - قورت
 اورچی - شهرده خلق اورچی .
 اوج ظلمت یعنی اوج قار انغولق: آتاسلی -
 آنارحمی - دنیا آلردان ده قار انغور اقدیر .

اوج غلم دیرلر: علم آلهی درکه ذات وصفات
 آلهیه کا متعلق علمدر - علم طبیعی که
 طبایع اشیادان بحث قیلور بر علمدر
 علم منطق هم مونکار داخلدر علم
 ریاضی درکه هیئت وهندسه در .
 اوج جوهرکه - موالید ثلثه مراددر یعنی:
 نباتات - حیوانات - معادن .
 اوج - نوبت دیرلرکه - هر کمسنه ننگ
 عمری اوج نرسه نی متضمندر: که اوج
 زماندان عبارتدر: بری طفولیه زمانی -
 بری بکت لک و طراوت زمانی -
 اوچونچی سی شیخوخیه زمانی در .
 اوج - ثلث - سه - اوج عدد - اوج کشی -
 اوج صوم .
 اوچلک - اوج عدد نورورلی - اوج تین لک -
 اوج صوملی - اوج لک کاعز بیردم .
 اوچلی - مثلث - اوج عدد دن عبارت نرسه -
 بز اوچلی یعنی بز اوج ایمانا .
 اوچلامک - اوج اینمک - تثلیث اینمک -
 اوج عدد باصاف .
 اوچلانمک - اوج بولم - اوچلاندرمک .
 اوچونچی - اوچونچی درجه ده واقع نرسه .
 اوچار - هر اهدکا - اوج دانه - اوچار
 صوم - اوچار آلهما .
 اوچلب - ایکی - اوج - اوج چاماسنده
 لا علی التعیین .
 اوچارلک - اوچار اینمک - اوچار اوچار
 اینوب بولمک .
 اوچارلب - اوچار اینوب .
 اوج یوز - سه صد - ثلثیانه
 اوج یافراق - معروف بر یافراقدر عرب چه
 ذولک اوراق یا که ثلاثی الاوراق .
 اوچانی - چغنایده اوچاغ - اوط بری -

آتش دان - کچکنه میچ - قازان اوچاغی -
 نیمورچی اوچاغی - صموار اوچاغی -
 اون اوچاغی .
 اوچاقلق - اوچاق قه یتارلک مقدار: بر
 اوچاقلق اونون .
 اوچورما - توپراقسه - اوی اوسنی -
 اوچورما نرزه سی - اوچورما باصغی .
 اوچمق - پرواز اینمک - طبران اینمک -
 یوقاری کوتارلک - قانات سلکوب
 هواده یوزمک - صاندوغاچ اوچدی -
 یوقارودان اوچوب توشمک - بیک
 چابیق - قوط اوچدی یعنی غایت
 قورقدی - یاولق ننگ توش اوچدی -
 توزان اوچا - فار اوچقالی - کولی کوککا
 اوچدی یعنی جانب بندی .
 اوچورمق (اوحدرمق منزله) هواغه یبارمک
 یعنی اوچقوچی نرسه نی اچقندر و ب
 یبارمک - کاعز اوچورمق یعنی هواغه
 کاعز یبارمک - فارلغاچ بالا اوچوردی -
 توزاننی قارنی جیل اوچورا .
 اوچوشمق - برکا اوچمق - دفعه اوچمق .
 اوچونمق - یوکروب یورمک - قزولانوب
 آچولانوب یورمک - آچولان آنیسین
 آندمه مونسین مونده آتمق - جیلکونمک .
 اوچورتمق - قوش اوچورتمق یعنی صانوب
 آلوب آزاد اینمک .
 اوچوندرمق - جیلکوندرمک .
 اوچار قوش - اوچقوچی قوش - طائر -
 اوچار قوشنی آتمق یعنی اوچار قوشنی
 هواده چاغنده آتوب توشورمک - قوش
 صید قیلوننگ مشکل طریقه در .
 اوچقون - شراره - اوط جانفانده اوچوب
 چاچراکان اوط دانه لریدر: مورجادان

مقامندہ ایتولور: آہ دیمہ کہ دوشماننک
 اوخ دیباسون.
 اوخشامق - مائل بولمق - یارامق -
 یارارلق بولمق.
 اوخشانق - مائل اینمک - تشبیه اینمک -
 یاراتمق - خوب کورمک - معقول کورمک.
 اوخشاش - مثل - نظیر - مشابہ.
 اوخشاشلی - مثالی - مثالندہ.
 اور - خندق - چوقور.
 اوراق - آشلق اورور اوچون برآلتدر -
 عرب چہ محصاد - اوراق وقتی یا کہ اوراق
 اوستی - قراشی وقتی یعنی اوراق
 اورا نورغان پچان چابا تورغان وقت -
 وقت حصاد - اوراق چیکرنکسی -
 عرب چہ جراد صرصر.
 اوراقچی - اوراق اورغوچی - حصاد.
 اورمق - ایکوننی اوراق بلان کبسمک.
 اوردرمق - اورماغہ امر اینمک - یا کہ
 یاللامق - یا کہ التماس - یا کہ رخصت
 اینمک.
 اوروشیق - اوراققہ بولوشیق - ویارد ملاشوب
 اورمق.
 اورولمق - اورولمش بولمق.
 اورام - محلہ آرالارندہ طفرقلار - اورام
 خلقی - اورام خبری.
 اوراملی.
 اوراملامق.
 اورمان - میشہ - غابہ - آغاچلق - ایمن
 اورمانی - ناراط اورمانی - قایون اورمانی -
 اوصاف اورمانی - وغیرہ - اورمان -
 بستان مقابلی: اورمان جیلاکی - بانچہ
 جیلاکی.
 اورمانلق طرف - یعنی اورمان کوب برلر.

اوچقون چقدی - نیمورچی اشلاکاندہ
 اوچقونلاری ساچرای.
 اوچوق - کوشول صورغانندہ اوچوب کینکان
 باشاق واق لاری در کبیک آتالور.
 اوچقور - سریع السیر - طیار.
 اوچوم - طیران - اوچو: قوش اوچومی
 قدر یردن.
 اوچرامق - دوچار بولمق - یولوقمق -
 ملاقات بولمق - نوغری کبلمک -
 تاریمق - نوشوقمق.
 اوچرانمق - یولوقدرمق - یولوقمق -
 ملاقات اینمک.
 اوچراشیق - قارشیدان کیلہ نورغان کشیلر
 بریردہ بریرینہ بولوقوشیق: تصادف
 قیلوشیق - ملاقات بولوشیق.
 اوچراشدنرمق - کاہا اوچرامق.
 اوچراشدنرغلامق - کوب مرتبہ اوچرامق.
 اوچون - ہو کلمہ حرف جر جملہ سندنذر:
 منم اوچون - آچہ اوچون (ایچون
 یازلسدہ جایز).
 اوجماق - اوجماخ - جنت - بہشت -
 (جفتایدان مأخوذ در)
 اوچسز - یا کہ اوچوز - قیمت ننگ ضعی:
 ارزان - کم بها
 اوچوزلق - آرزانچیلق - فراوانچیلق -
 بیک ارزان.
 اوچوزلانمق - بها نوشمک - آرزانلانمق -
 بها نوبان بولمق.
 اوچوزلاندنرمق - بهائی توشورمک - نوبان
 بهاغہ صاتمق.
 اوچقور - سریع الطیران - بیک نیز
 اوچار.
 اوخ - ایہا - ایخا - تحسین مقامندہ و سرور

اورانکی - بر معروف آغاچدرکه مملکت مزده
 اینک فاطی آغاچدر . اورانکی طامری -
 اورانکی یا فراغی - اورانکی قاشق .
 اورانکیلک - اورانکی کوب اوسکان یر .
 اورانمک - اوکرانمک - ماده سین قارا .
 اورتا - میان - وسط - آرا - مرکز - منتصف -
 کون اورتاسی : نصف نهار - تون اورتاسی -
 قش اورتاسی - جای اورتاسی - شهر
 اورتاسی - بویل آشاقی اورتا - صانو
 اورتا - اورتا بارماق - اورتا بویلی -
 اورتا حاللی کمسنه - اورتاغه بولمک -
 ایکی برابر حصه غه بولمک .
 اورتاچه - متوسط - اوسط - بخشیده توکل
 یامان ده توکل .
 اورتا قرلی - اتباع الفاظ اندر متوسط
 بخشیده توکل یامان ده توکل .
 اورتالی - میانه - درمیان - اورتا آرا -
 نیزنی قازان بلان مسکاو آراسند اورتالغده .
 اورتانچی - اورتاده بولغوچی یعنی بر اولوع
 برکچی آراسند اغی : احمد آغای ننگ
 اورتانچی اوغلی .
 اورتاق - مشترک - شریک - بزنگ بلان
 اورتاق یعنی شریک لرمز - بونرسه آننگ
 بلان اورتاق یعنی ایکمز آرا ده مشترک -
 اورتاق مالنی ات یماس .
 اورتاقلق - مشارکه - شرکت - اسم سز
 شرکت - شرکت عاده - شرکت مفاوضه -
 شرکت مضاربہ .
 اورتاقلامق - اورتاق ایتمک - مشترک
 ایتمک - ایکی کا بولمک .
 اورتاقلانمق - اورتاق ایندرمک - اورتاغه
 بولدرمک .
 اورتاقلاشمق - اورتاغه بولوشمک - اورتاقلق

ایتمک - بر حصه آنکار بر حصه مونکار
 بولمق .
 اورتالامق - ایکی نصف ایتمک .
 اورتالاشمق - اورتاق ایتمک .
 اورتالانمق - فلان ننگ حالی اورتالانندی :
 اورتاچه بولمق - بلکه ناچار بولمق .
 اورتالای کیس یعنی ایکی حصه ایتوب کیس .
 اورب - لئه - تش اورطی .
 اورتامک - شایارتمق - براوننگ فعلن ایتوب
 تقلید قبلمق - مسقل ایتمک -
 آچولاندرمق .
 اورتاتمک - براوگا الفا قیلوب براودن
 مسقل ایندرمک .
 اورتاشمک - بر برینی مسخره قیلوشمق -
 بر بردن مسقل ایتوشمک .
 اورتامک - قایغورمق - اوکونمک .
 اورتلامک - اونمک - حیوان باشین اوط
 بلان اورتلامک یعنی جونون اونمک .
 اورتون - اورطن - اورنتون - جغتایده
 اوغریچه یازولور - حقیه ویاشرتون
 معناسینه .
 اورچوق - جب اورچوغی یعنی اوستینه
 جب ارله کاندہ جب چرنالور - تکرملن
 اورچوغی - اورچوق باشی - ارله کاندہ
 آورلق اوچون اورچوقنه کورتورلر .
 اورچوقلق - اورچوقلق آغاچ .
 اورچوقلی - اورچوغی بار .
 اورچیمک - آرتمق - باندربج کوبایمک -
 متناسل بولمق - برکنلی بولمق - ایرته
 بلان اش بیک اورچیدر .
 اورچیمتمک - آرتدرمق - نسل قوشدرمق -
 بانچه اورچوتمک - قورت اورچوتمک -
 صارق اورچوتمک یعنی امیا قبلمق .

اورلامق - اوغلامق ماده سن قارا .
 اورداك - معروف قوشدر - اورداك بوكمه سی -
 قراورداكى - چوره كای اورداك .
 اورداكجی - اورداك آنوچی .
 اورچوملی یعنی بیک آرتا تورغان واورچی
 تورغان نرسه - قارا بوغداي بیک
 اورچوملی .
 اورلوق - دانه - حبه - اورلوق ساچمك -
 لیمون اورلوقی - قاربوز اورلوقی -
 خردل اورلوقی - اورلوق آشلیقی یعنی
 ساچاركا دیب تعیین قیلنمش حبوبات -
 آدم اورلوقی - منی .
 اورلوقلانق - اورلوق حاصل بولمق -
 اورلوق صورئینه كرمك - توبصاغه
 اونورمق (آروش حقنده) .
 اورماكوج - اوردانكج - عنكبوت - اورماكوج
 اویاسی - اورماكوج بومورقه سی -
 اورماكوج آوی پراوز - اوراوردانكج
 آياز بولسه كوككا اوج - بولوت بولسه
 بركا اوج .
 اورمه لامك - دورت آياقلانوب اورمه لب
 یورمك - اورمه كل چیق قه اورمه لی .
 اور - طاو - بیوك - بوقاری .
 اوركامنك - بوقاری منمك - طاوغه منمك -
 سال اوردن توشه - لیمون اوردن کیله
 یعنی پیطر بور طرفندان .
 اورمك - اورمه لامك - معناسنده .
 اورمك - بورنامق - بورنامك - اورلوق
 بر آزمونشده تورسه اورمه در - اوركان
 آروش دان صالات یا صایلار .
 اوردرمك - آروشنی اوردروب صالات
 یاصامق - شبهلی آشلقنی اوردروب
 قارایلار یعنی جوش چوپراك آراسینه

قوبالار اكرئیشولورلك بورتاب چقار .
 اورمك - اورمك - ایشمك - آرفالق
 اورمك - اشلبه اورمك - نوقطه اورمك -
 (ایشمك بلان آبورماسی باردی) - ساچ
 اورمك .
 اورم - اوركان نرسه - براورم صوغان -
 چچ اورو می .
 اورمه كل - چیق قه اورمه لب اوسار بركلدر -
 صرامشق اولن .
 اوركوج اوره تورغان نرسه - چچ اوركوج .
 اورلامك - كومور اورلادی یعنی كومور
 اوطاننك اثری بلان اوطلاندى .
 اورمك - ایسمك - نفس بیرمك - اف ایتمك .
 اوردرمك - تیمورچی اوطانی اوركوج بلان
 اوردرا .
 اوروشمك بركا اورمك .
 اوركوج - اوط اوردرا تورغان بر آلتدر .
 اورغومق - اورغوب چقمق یعنی ناشیمق -
 ناشوب ناشوب چقمق .
 اورق - اورغ .
 اورق صورق - اتباع الفاظدان در : اورق
 صورق - برام سرام - بازارغه خلق
 اورق صورق کیله - كتودن حیوانلار
 اورق صورق قایتنا .
 اورمان - انواع آغاچ و نباتاتنك جمعی یعنی
 هر تورلو آغاچ و نباتات اوسه تورغان بیر -
 عرب چه غابات .
 اورمانلق - اورمان كوب بیر .
 اورمان قولاق یعنی اورمانده طلوش بیک
 ایشتوله دبمك .
 اورمان چاپی - برنوع نباتدر .
 اورمان آوزی - اورمانغه کرا تورغان بیر .
 اورمان کیك سز بولماس .

اورمك - نباح الكلب - هاو هاو ايتمك -
ات اوره .

اوروشمك - انلر بيك اوروشدبلر آولغه
بورى كيلكان ايكان .

اوروب صوغوب - ناكيد قيبلىندندر .

اورمق - صوقمق - برمك - لاكترمك -
آلمق - اشلاب آلغان - اوروب آلغان .

اورمق افراط كوب قيلمق معناستده -
اما اوردى ديرلر - افراط كوب آشادى

معناستده - اوردى بورىنى قويرقه -
هيچ برنرسه قىلا آلمادى ديكاندن كنباه در .

اوردرمق .
اوروشمق - بركا اورمق - بركا صوقمق -

صوغارغه ياردم ايتمك .

اورونمق - لاكمك - تور تولمك - برلمك -
باشم يانكافقه اوروندى - كوچار قابقا

باغاناسينه اوروندى .
اوروشمق - آچولانمق - سوكمك .

اورشوب قروب - ناكيد فعلندندر -
آچولانوب وآچوى بلان بلشماينچه آنى

چيمروب موى چيمروب بورسه
اورشوب قروب بتوردى ديرلر .

اوروشدرمق - براونى براوننك اوروشماقينه
سبچى بولمق .

اوروك - اريك - اجاص - معروف جيمش .
اوراك - جان معناستده تانار لغتى در: تورك

قديم لغتند جان زوندرك ديب مسموعدر -
كذا فى البرهان القاطع - بزئتك دخی

اوراك ديكانمز زوندركدن مهر قدر -
چونكه اوراك اورمك ديكان فعلدن مشتق

بولوب آدم عليه السلام تنيه جاننى
الله تعالى اورب كرتدى عمارنى ننگ

مناسبتى بلان جان معناستده مستعملدر .

اوروكمك - قورقوب كيتمك: (آط اوروكدى)
قورقمق - حوفلانمك .

اوروكدرمك - ياكه اوركتمك - قورقمق -
اخافه ايتمك .

اوركاك - اوركوچان - قورقاتى - قورقاچ .
اوركانمك - جغتايك اوكرانمك - تعلم ايتمك -

علم او قومق برهنر اوكرانمك .
اورناك - نمونه .

اوروس - روس - روسيه خلقدان معروف
طافه در .

اوروس اولاق - اتباع الفاظ قيبلىندن يعنى
روس طافه سى ننگ هر برجنس خلقيدر .

يعنى خريستيان طافه سى ديمك .
اوروش - توقوش .

اوروش - فچقرش .
اوروش - قروش .

اورلى قرلى - وصف تركيبى قيبلىندندر -
صوققان صابون اورلى قرلى سيكره .

اورون - مقام - مكان - مسكن - لوازم -
خدمت .

اورونلى - لوازمداغى كشى - جايلى -
اورونلى سويلاشه يعنى جايى بلان

سويلاشه .
اورونسز - اورنى يوق - لوازم سز . نرسه نى

اورونسز قويسانك تابوب بولماي .
اورونلى اورونسز - اتباع الفاظداندر:

اورونلى اورونسز سوز ايتمه - يعنى
اورنينه وجاينه قاراب سوز ايت .

اورناشمق - اورونلاشمق ننگ مخفى - اورون
تابمق - اورون حاصل ايتمك - بر

اورونده قرار تابمق .
اورناشدرمق - اورنينه قويمق - مستحقته

صرف ايتمك - نرسه لرنى اورناشدرم .

اوروندق - جغتایدان مأخوذدر - اوتورغ •
 اوره - اوبره - جارمالی شورپا - دوکی
 اوره سی - بورای اوره سی - آرپا
 اوره سی - طاری اوره سی •
 اورهلک - اوره اوچون خاضرلنمش جارما •
 اورهلی - اوره پشکان بورط - اورهلی ده بر
 کیچ بوتقهلی ده ایکی کیچ یوری شونده
 یعنی کون تون کشی ایشکنده یوری -
 اوزاویونده اوره پشرماکان کشی اویونده
 بوتقه پشورور •
 اورهلی بوتقهلی •
 اوزاک - اورنا - مرکز - قلب - ایچ - آغاچ
 اوزاکی یعنی آغاچ ننگ اورتاسنده
 قاراسیمان یوشماق نرسه در - اوزاک -
 یا که قلب آتالور - عموما هر بر
 نبات ننگ ایچی واورتاسی در: آله
 اوزاکی وغیر - کشینبکی کشتا کده -
 اوزنکینکی اوزا کده - اوزاکم اوزلدی -
 اوزا کیمه تیدی •
 اوزاکلی - قارا اوزاکلی آله اغاچ ضعیف در •
 اوزاکلنمک - اوزاک پیدا بولمق - ایدل
 اوزاکلاندی یعنی ایدل قاتناچ اورتاسی
 قانمای قالسه اوزاکلاندی دیرلر •
 اوزانکی - ابارننگ آیاق باصاچاق یری -
 اوزانکی باوی •
 اوزلق - بعید - طویل - اوزون وقت -
 اوزاق بول یعنی یراق بول - اوزاق
 وقت یعنی بعد زمان - اوزاق اوتورمق -
 اوزاق سویلاشمک - اوزاق یاشامک -
 اوزاق یوقلامق - اوزاق بارمق -
 اوزاق کونمک - اوزاقه قالمق •
 اوزاقلق - کوب وقتلق - اوزاقلق قه نوکل •
 اوزاقلامق - کوب نورمق - کیچوکمک -

وقت اوزدرمق •
 اوزاقلامق - اوزاق تونمق - کوب
 کوندرمک - آتچینی اوزاقلامدی یعنی
 تیز کیتورمادی •
 اوزاقلاشمق - برکا اوزاقلامق •
 اوزامق - اوزاقلامق - اوزاق بولمق -
 اوزایمق بلان مرادف هم بولور •
 اوزانمق - قوزاقنی اوزانمق یعنی آرتندان
 ایشک کا قدر - یا که قابغاچه قدر •
 ایلتوب قویمق - اورلانغان نرسه نی
 اوزاقق یعنی قولدان قولغه براق طرفلارغه
 یبارمک - جب اوزانمق یعنی صوغاسی
 کیندرننگ بوی جبن صوزمق - آغایینی
 اوزانمق یعنی تکفین تجهیر قیلوب
 دفن قیلدق •
 اوزاندرمق - آط بلان اوزاندرمق یعنی
 ایلندروب قویمق •
 اوزانوشمق - برکا اوزانمق - براونی
 اوزانقاندی یاردم ایتمک •
 اوزاتم - اوزاتقان نرسه یعنی صوغارغه
 خاضرلنمش بوی جبی •
 اوزرلک تخمی - دواپی برناباندو - اصابت
 عین اوچون بخور ایتارلر •
 اوزکا - غیر - باشقه •
 اوزکاچه - باشقهچه - غیرچه - باشقه
 تورلوچه - باشقه طریقیچه •
 اوزکالک - باشقهلی - غیرلک - مغایرة •
 اوزکارمک - متغیر بولمق - باشقهچه بولمق -
 مغایر بولمق •
 اوزکارنمک - تغییر قیلمق - غیر طریقیچه
 ایتمک •
 اوزکارشمک - برکا اوزکارمک •
 اوزکارندرملک - باشقهچه قیلدرمق •

اوزكارنلەك - بوەكم اوزكارنولكان حاضر .
 اوزكالامك - باشقە حسابلامق - متغیر
 كورمك: بوكون بوقلاب بولمادی اورون
 اوزكالادم بوغای .
 اوزكالانمك - اوزكا نورلو ایندرمك .
 اوزكالاشمك - بركا اوزكالاشمك .
 اوزكالانمك - متغیر بولمق - یعنی كیفی
 متغیر بولمق .
 اوزكالاولچان - كشی ایونده من اورون
 اوزكالاولچان .
 اوزمق - مضی عربچه - كندشتن فارسچه -
 اوزمق: برنرسەنك برنرسە یانندان
 اوتماكلکی - وقت اوزدی دیساك یعنی
 وقت منم یانندان اوتوب كیتدی من
 قالا قالدیم . اویله اوزدی - ایكندی
 اوزدی - قابقانویندن براواوزدی اول
 كم ؟ - اول خاتون بالاغە اوزدی یعنی
 رحمەندە بالااصل بولغانلغی معلوم بولدی
 (خاتونلار اصطلاحی) . نهایتینە ایرشمك:
 نى اشار - اوزا كیتسە بر قینار . بوكون
 كم آطی اوزدی ؟ - قول اوزدی
 (كیندر صوغوچیلار اصطلاحی در) .
 اوزدرمق - اوزارغە بول بیرمك - معیارندان
 آرتوق اش قیلمق .
 اوزوشمق - بر برندن اوزمق - اوزوشدان
 یو كوروشدیلر - ایدە یو كوروشا یك
 كم اوزار .
 اوزونمق - اوزمق - اوزین اوزی اوزدرمق -
 بر خصوصە عادتن طش اش قیلمق .
 اوزدرتمق - اوزارغە بول بیردرمك .
 اوزدرشمق - اوزدرورغە یاردم بیرمك -
 بولوشمق .
 اوزوندرمق - افراط اش قیلورغە براوكا

معین بولمق .
 اوزغان بارغان - اتباع الفاظ اندر: آیندە
 روندە - مسافرلر .
 اوزوچی - اوزغونچی - مسافر .
 اوزونقی - اوزوبراق ثورا .
 اوزونقیرامق .
 اوزایمق - طویل بولمق - بویغە آرتمق -
 اوزون بولمق - دراز بولمق: یعنی
 ابتدا قصە بولوب باندیریج اوزون
 بولمق - کون اوزایا - آغاچ اوسكان
 صایون اوزایا - صدقە بلان عمر اوزایا .
 اوزایتمق - اوزون ایتمك - بویغە
 آرتندرمق - نیمورنی صوغوب اوزایتمق -
 باونی ایشوب اوزایتمق .
 اوزایتندرمق - کیساونی نیمورچی کا
 اوزایتندردم .
 اوزون - اصل فارسی سوزیدر لکن اوزون
 موزون وزندە الف نك قتحە سی واونك
 سکونی - طویل - دراز - اوزون آغاچ -
 اوزون آرقان - اوزون كشی - اوزون
 حکایت - کون اوزون تون قصە .
 اوزونلی قصەلی - اتباع الفاظ اندر: ایلکاری
 اوزونلی قصەلی کیوم کبالر ایدی .
 اوزونلق - طول - درازی .
 اوز - نفس - عین - اوزكشی یعنی نسباً
 یا که سبباً بیک باقن كشی .
 اوزاك - ایچ مغز - اورتا - قلب: آغاچ
 اوزاکی - اوزا کم اوزولدی .
 اوزا کلی .
 اوزاكلانمك - ایدل اوزاكلاندی .
 اوزلك - اوزبولوچیلیق - اورلك نیچوك بولا .
 اوزسونمك - اوزصائمق دان مخفندر یعنی
 اوز كشی دیب حسابلامق .

اوزسوندرمك - يعنى اوزمزنېكى ديب ايتوركا
 يول قويىق حاصللى اوزكشى توكل ايكان
 همان اوزلك درجه سینه ايندirmek .
 اوزسوزلى - معاند - منمرد - كشى سوزينه
 قولاق صالماي تورغان كشى .
 اوزلى - صوطلى - يابوشقاق: بالچق اوزلى -
 قامور اوزلى .
 اوزليلانمك - يعنى اوزلى وصوطلى بولمق:
 قامور باصا باصا اوزليلانمدر .
 اوزلندirmek - اوزليلاندىرمك: قوملى بالچقنى
 اوزلندروب بولماي .
 اوزره - اوزه - اوزرينه - فوق واوست
 معناسينه - عربچه على معناسين افاده
 قيل: اوستال اوزرينه - منم اوزريمه
 على - سننك اوزرينكا عليك - آننك
 اوزرينه عليه - يعنى اوچ شخص قهده
 على ذمه معناسنده .
 اوزرلك اوپلى - بردوايى نباندر .
 اوزرلك نخمى - صدى نخمى .
 اوزمك - يرتىق - قطع قيلمق - اوزمك
 جب كبك باو كبك وغير اوزون نرسه لر
 كبك شى لرنى قطع قيلمق - اما يرتىق
 يرتىق بوى غه نابا ياكه كينك نرسه نى
 آرقلى غه قطع قيلمق - جفا ايتمك
 جانمى اوزمه يعنى جفا قيلمه - كونكل
 اوزمك - اميد اوزمك - جب اوزمك -
 آرقان اوزمك - چچاك اوزمك - آله
 اوزمك - بوكون اوزدى يغمور يابوب
 يعنى غايت قوتلى يغمور ياددى .
 اوزدirmek - اوزاركا سبجى بولمق - ياكه
 امر قياوب اوزدirmek .
 اوزوشمك - بركا اوزمك - ياكه بر نرسه نى
 اوزاركا بولوشمق .

اوزولمك - تيلمirmek - غايت مشتاق بولوب
 يغلالمق: اوزولوب اوزولوب قالدى
 جان كوزال .
 اوزولمك - آرقلى غه قطع قيلمق - برى غه
 برتولمق - جب اوزولمك - ناسبا
 اوزولمك - آرقان اوزولمك: فلان
 كمسنه اوزولدى يعنى اولدى وفات
 بولدى جان تسليم قيلدى - منى كوركاج
 اوزولوب كيتدى يعنى غايت شاد بولدى .
 اوزولوشمك - بركالاشوب اوزولمك يعنى
 غايت سوشمك - بر برى اوچون
 اوزولوشوب تورالار: اوزوله چچك
 جيل لر ايسكانده * اوزوله بوراك ايسكا
 توشكانده . بوراك بيلك اوزولدى آشارغه
 كبراك يعنى غايت قارن آچدى .
 اوزهلمك - اوزهلنوب يغلای - زياده بر
 آور حال كا ياكه غايت آچى زهيت كا
 مبتلا بولسه آدم اوزهلنه يعنى كوپاكه
 اورتاغه اوزوب تاشلاغان شيكللى .
 اوزهلندirmek - غايت آچى حال كا دوچار
 ايتمك .
 اوزهلنوشمك - بركالاشوب اوزهلمك .
 اوزلوكمك - آورمق - سرخاولامق - بر
 آوروب نريلكاج شول آورو بلان
 يانكادان آورى باشلامق - كوبراك بو
 تير سرخاونده بولادر .
 اوزلوكدirmek - تير سرخاوندان نريلكاج چغوب
 يورولر موچمه كورلر اوزلوكدردر .
 اوزلوكسز - يعنى متصل - هميشه - هېچ
 اوزولماي نچه: اوزلوكسز بازارغه خلق
 كيلوب تورا .
 اوست - فوق - سطح - يوقارى - بالا - ير
 اوستى: وجه ارض - وسطح اوض .

سوت اوستی: قایماق. اوست باش
یعنی کیوم سالوم. اوشبو اوست کلمه سی
لسانمزده دایما اضافه بلان: اوستال
اوستنده کتاب - اوستال اوستینه قوی
کتابنی - ادات جمع هم آلاذر: اوستال
اوستلرنده یعنی اوستال لر اوستنده
دیاسی اورونده. آستلی اوستلی اتباع
الفاظداندر: آستلی اوستلی یورط یعنی
ایکی طبقه لی - آستلی اوستلی طون
کیدم یعنی ایکی قات طون کیدم -
اوستیمه آلامن یعنی التزام قیلامن -
اوست کا کیمک یعنی کیوم کیمک -
کیونمک - اوستکا چقمق یعنی تایاق
توتوشوب اوستکا چقمق - اوستکا چقمق
یا که اوستون بولمق یعنی ظفر نابیق -
غالب بولمق.

اوستندن یغور آستدان بلچراق.
اوستون بولمق - یعنی غالب بولمق.
اوستونلک یا که قول اوستونلک - ظفر -
تغلب.

اوستینه قوباش چقارمی - یعنی قوباش
چقغونچه نورا.

اوستامک - آرندرمق - زیاده قیلمق -
یعنی کیراک نی نرسه بولسون بارایکان
آننک اوستینه بینه آرندرمق: چای
اوستامک - میچ کا اوتون اوستامک.
اما اوستامک باشقه اوستامک باشقه:

قزانده آشنی اوستامک - صوارد صونی
اوستامک - کیمت ده مالنی اوستامک.
اوستانمک - چای غانده چای اچکانده ینماسه
چای اوستانمک.

اوستاشمک - برکا قوشولوب اوستامک.
اوستالمک - کیمت کا منک یارم صوماسینه

اوستالیدی یعنی اوستادم.
اوستال - معلوم نرسه در فارسی چه ستون
دیکان سوزدن بوزولغاندر.

اوستالچی - یرمزده صراف.
اوستا - اوستاد - معلم - ماهر - هنرمند -
هنرلی عالم - ساعت اوستاسی - بالطه
اوستاسی - اینوک اوستاسی - آلتون
اوستاسی.

اوستالق - مهارت - صنعت.
اوستارمق - اوکرانوب اوستا بولمق -
هنرلی بولمق.

اوستارنمق - تمام اوستاد بولغونچه اوکرانمک -
تمام ماهر بولغونچه هنرکا اوکرانمک.
اوستالق.

اوستاد - خلفه - معلم - ناصح.
اوستادلق - معلملک - معلم بولوچیلق -
اوستادلق حرمتی.

اوسمک - جته ده آرتمق - ضورایمق - قالنایمق -
اوزایمق - جوانایمق: آدم ننگ اوزی
اوسکان صایون عقلی هم اوسه.

اوسدرمک - اوسدروننگ سبیلرین قیلمق:
صو سیبوب اوسدردی. قوشوب
تعییر قیلمق: مسجینی اوسدردی -
ایوی جانغاچ فلان کشی بر طبقه بینه
اوسدردی.

اوسمه - نبات - اولن - پچان - آغاچ -
قاموش - آشلق - گومبه.

اوسوملی - بویلی - اوزون.
اوشان - یوه مشاق - سست - کسل - کوشکو.
اوشانلانمک - سست بولمق - کسل بولمق.
اوشومک - طونکمق - قاتمق: بارماق

اوشودی - قولاغی اوشودی - اوشوکان
طورما - باقچه ده برانکی اوشودی.

اوشونمك - طونكدرمق - قانورمق .
 اوشوكان - قانقان - جامد - قولندان اش
 كېلماكان آدم حقنده ايتولور هي اوشوكان
 ديرلر يعني كوپا كه قولى نا قابل .
 اوشكى - نوع بوراو آغاچنى تيشه تورغان
 نرسه .
 اوشانمك - آرمق - كسل لنىمك - فتور
 كېلمك - مشقت نارنمق .
 اوشانچ - مشقت - زحمت - اكر اوشانچ
 بولماسه قلم ياصاب بير .
 اوشاندرمك - مشقت لندرمك - زحمت
 چيكدرمك .
 اوشانچه - اول قدر (جفتاي لغتى در) .
 اوشانده - اوشبو پرده - اوشبو اورونده -
 كيفيتچه .
 اوشانداق - كذلك - اوشبوروشلى - اوشبو .
 اوشبو - هذا - هذ - بو - شول - اوشو
 روشچه - اوشبوروشلى .
 اوشانمق - پاره پاره ايتمك - واتمق .
 اوشاندرمق .
 اوشال - اوشبو .
 اوشاق - اوغلان اوشاق - بالا چاغا .
 اوصاق - برنوع آغاچدر : اوصاق آغاچى -
 اوصاق قابرىسى - اوصاق بوروسى -
 اوصاق اونون - اوصاق آلماسى -
 برنوع آلمادر -
 اوصاقلق - ياكه اوصاقسار - اوصاق اورمانى -
 اوصاق كوب ير .
 اوصراق - كوب جيل يباروچى - ضراط .
 اوصرق - عين جيل - ضرطه .
 يعني ديردن چقان جيل .
 اوصرمق - ضرطه قيلمق - جيل يبارمك .
 اوصرتمق - شالقان اوصرنادر يعني آشاغاچ

اچده جيل پيدا قيلادر .
 اوصرشمق - بركا اوصرمق .
 اوصال - جفتاي ده اوصال يازلور - يامان
 ياوز . اوصال يول - يامان يول - اما
 ياوز يول ديماسلر .
 اوصال لى - اوصال خلقل بولمقلق - كشى كا
 ضرر نيكورماكلك .
 اوصاللانمق - ياوز بولمق - باشده يخشى
 بولوب صونكندان بوزولمق .
 اوصال اونطاق - اتباع الفاظ اندر - هر
 نوع يامان بولده بوروچيلر .
 اوط - آتش - نار : اوطننگ اشى قاورمق
 يعني كويدرمك - اوط چقدى يعني
 يانا باشلادى - بوكون ايكي پرده اوط
 بولدى .
 اوطلى - اوطلى كومور - اوطلى ياشلىلى -
 اتباع الفاظ اندر - مخصوص برنوس
 اراده قيلنور .
 اوطلانمق - اوط پيدا بولمق - صموار
 اوطلانمق .
 اوطلى - اوطلى كومور - يعني حاصر جانوب
 كومور بولغان اوطلى كومور - جبره .
 اوط - اولن - نبات - پچان .
 اوطلق - آطفه پچان صالوب آشانورلار
 برشى در .
 اوطامق - آشلق آراسندان وباچچه جيمشلىرى
 آراسندان فايداسز اولنلرنى بولقوب
 ناشلامق - باچچه دان قيار شالقان وغير
 باچچه جيمشلىرىن اوغراسلار اوتاديلار
 ديب ايتولور .
 اوطانمق - باچچه داغى ياكه قرداغى چوبنى
 باللاب اوطانمق .
 اوطاشمق - چوب اوطارغه بولوشمق .

اوغوز - قدیم زمانده تاتار خانلارندان بر
خان اسی ایدی - جغتایده آغوز
یارلور - آغوز سوتی یا که اوغوز سوتی
یعنی صغربوز اولاغاج برنجه کون قزغلت
سوت کیلور که اوغوز سوتی دیرلر -
اوغوز دخی توروک طائفه سندن بر
قبیله اسمیدر.

اوقا - اوبکا ماده سین قارا -
اوق - آوزدان اوفوروب جیل چقارغانده
مسموع بولغان تاوشدر.

اوفورمک - اورمک - نفس بیرمک -
اوقا - آلتون ناصبا - آلتون اوقا -
کמוש اوقا.

اوقالی - اوقا بلان اشلاکان - اوقالی
کله پوش - اوقالی کامزول -
اوقالامق - اوقا نونمق.

اوقلاو - جغتای لغتنده اخلاو - اوقلاغو -
مهلاج - قامورجیه تورغان نایاق - نکارانکچ -
اوقلاو لامق - اوقلاو بلان نکاراننک - قامور
جایمک - جوغان کرنی اوقلاو غه چرناب
نکاراننک.

اوق - سهم - نیر -
اوق جلان - برنوع جلاندر فارسی چه نیرمار
دیرلر.

اوقلامق - اوق آنتق - یعنی اوقلامق
اوقنی متصل جاودروب نورمق -
اوقچی - اوق آتوچی - اوق آتارغه ماهر
آدم - یا که اوق یا صاوچی.

اوقلاشمق - بربرینه اوق آتوشمق -
اوق یا که اوك - ادات جمله سندن بر
کله در که بر فعل کامقارن بولسه علی الغور
معناسین افاده قیلور: آشاغاچوق
(آشاغاچ اوق کیندی) شولوق توروق.

اوط کوز - اتباع الفاظد اندر یعنی یانوق -
منکت چه پوزار: آولده اوط کوز یوقمو
یعنی اطرافنکرده یانغان آوللار یوقمو.
اوط کوزنی بخش قارا.

اوط شریپس - اوط قابوزا نورغان شریپس -
اوطلامق - حیوان اولن آشاب یوری
دیرلر یا که حیوان اوطلامی.

اوغلان یا که اوغون - جغتای لغتنده اله -
و واجب الوجود معناسینه در.

اوغل - بالا - آتاسینه نسبة - اوغلننک
اوغلی - اوغل اوطی - بادرنجپویه.

اوغلان - مطلقا ایر بالا - اوغلان آشی -
قوبدوز یومورقه سی - جند بادستر -
ایر اوغلان تاب ایر کونلاب یاط -
اوغللی - اوغلی بار کشی - آتالی اوغللی
اتباع الفاظد اندر یعنی آتا بلان اوغل
ایکسی برکا.

اوغللقه بالالوقه آلدی.

اوغری - قاراق - سارق - دزد - خرسز -
اوغریلق - قاراقلق - سرقة - اوغریلق
هنری - خرسزلق.

اوغرلامق - خفیه اخذ قیلوق - سرقه لیک -
اوغرلانتق - براوننک نرسه سین براوکا
قوشوب اوغرلانتق - یا که اوزی غافل
نوروب نرسه سین اوغری آلوب کینمک.

اوغرلاشمق - بر اوغری براوننک نرسه سین
اوغرلاغانده آنکار یاردم اینمک - یا که
بربری ننک نرسه سین اوغرلاشمق.

اوغرلانتق - اوغرلانتی بولدی -
اوغرلاغوچی معلوم بولمادی.

اوغلاق - جغتای لغتی کجه برنی -
اوغولدت - اوولدت - بالی اوولدتی -
بالق یومورقه سی.

اوقشور - قوصاسی کیلو بر علت در غنیاں
 عربچه سی .
 اوقرا - آرق حیوانده بولور بر اندرکه
 ایت بلان تیری آراسنده بر قورنذر .
 اوقرالی صغر .
 اوقرالامق - اوقراسی بولمق .
 اوقومق - فرائت قیلیمق - قرآن اوقومق -
 کتاب اوقومق - بیت اوقومق - علم
 اوکرانمک - اورصچه اوقومق .
 اوقونمق - تعلیم بیرمک - علم اوقونمق -
 قرآن اوقونمق یعنی ضیافت قیلوب
 میت لر روحینه قرآن اوقوب ثوابین
 باغشلامق .
 اوقوشمق - برکا اوقومق تفصیلی بودرکه
 بش آلتی کشی برکا قرآن ختم قیلغانده
 براوی آرتقه فالسه آنکار اوقوشمق -
 وبولوشمق .
 اوقولمق - بومدرسه ده نینداین فن لر اوقولا -
 بو کتاب ننگ اوّلکی جلدی اوقولدی .
 اوقونمق - اوقولمق بلان بر معناده دخی ده
 نی اوقوناسن - نی اوقونوب یوری سن
 دیرلر یعنی اوز آلدینه کونکلداکی
 بلکان ایپاندان وغیریدن اوقوب یورور .
 اوقوشدرمق - کاها اوقومق .
 اوقوشدرغلامق - کوب اوقومق - کوب
 وقت اوقوچی بولمق .
 اوقوغان - عالم .
 اوقوچی - متعلم - شاگرد .
 اوقتوچی - معلم - اوستاد - خلفه .
 اوقوندرمق - براونی اوقتورغه قوشمق -
 سبق اوقتورغه باللامق .
 اوقوماقلق - اوقو - علم .
 اوقوماغان - نادان - جاهل : اوقومچه ملا

بولغان اوقومچه قارغا بولغان .
 اوقماشمق - اویوشمق - قوشولمق .
 اوقماشدرمق - اویوشدرمق - قوشمق .
 اوقیه - عربی دریدی درهم مقدارنده بر
 اولچاودر .
 اوکچه - آرت - آباق اوکچه سی - چینوک
 اوکچه سی - کاوش اوکچه سی .
 اوکچیلی - اوکچه سی بارنرسه : صاغر اوکچیلی
 چینوک - بیوک اوکچیلی کاوش .
 اوکچه لامک - اوکچه یاصامق .
 اوکچه کونار - بار کیت .
 اوکرمک - اولامق - فانی آواز بلان یغلامق .
 اوکرتمک - اوکرنوب نورا .
 اوکرشمک - برکا اوکرمک : قویاش نوتولغانده
 عالم کا عجایب بر قورقو توشدی حتی
 کتوده کی حیوانلار اوکرشدی .
 اوکرانمک - اوقومق - علم آلمق - تعلم
 اینتمک .
 اوکرانمک - تعلیم بیرمک - اوقونمق .
 اوکراندرمک - اوکرانمک - اوقونمق -
 تعلیم بیرمک - علم کا کوندرمک .
 اوکراچمک - اوراچمک - یانکا اوکرانه
 باشلاغان بالا یا که اوکرانه باشلاغانده
 اشلاکان نرسه .
 اوکسروک اوطی - اوکی آنا یافراغی -
 خشبشه السعال .
 اوکونمک - ندامت قیلیمق - قایغورمق -
 اوقنانمق - پشیمان بولمق .
 اوکوندرمک - ندامت قیلدرمق .
 اوکونوشمک - برکا ندامت قیلوشمق :
 ایمدی صونکندان اوکونوشمانکز .
 اوکونچ - اوکونوج - ندامت .
 اوکونوچلی - اوکونوچلی اش - اوکونوچلی تقدیر .

اوکور - بقر - اوکوزتلی - لسان الثور - معروف بر اولندر .
 اوکوزتلی - بر طبدہ معروف نباند عرب چه لسان الثور دیرلر .
 اوکوت - نصیحت - وعظ - پند .
 اوکوتلامک - وعظلامک - نصیحت بیرمک - بخشی سوزلر بلان بخشی لقی وه اوند امک - اخلاق حسنه کا کوندرمک .
 اوکوتلانمک - براونی اوکوتلار کا بیورمق .
 اوکوتلشمک - بر برینی اوکوتلامک - بر برینی ایدک اولک کا دلالت قیلوشمق .
 اوکوتلانمک - اوکوت ونصیحتنی قبول ایتمک - منعظ بولمق - نصیحتنی تنکلامق .
 اوکوتچان - بخشی لقی غه دلالت قیلغوچی .
 اوکوتلاوچان - اوکوتچان معناسنده .
 اوکرمک - اوکروب یغلامق - غایت اولوغ نازش بلان فچرمق .
 اوکرمک .
 اوکرتیمک .
 اوکئی - صلیب نوکل: اوکئی آنا - اوکئی آنا - ادکئی اوغل - اوکئی قز - اوکئی بالالار - ادکئی آنا یافراغی .
 اوکئی لک - اوکئی بولمق لقی .
 اوکوز - ثور - کاو .
 اوکوزکوزی - بر نبات اسیدر .
 اوکوش - جغتایده بیک کوب معناسنده .
 اولاشمک - اقسام قیلیمق - بولمک - بولوشمک - توزیع قیلیمق - تقسیم قیلیمق .
 اولاشدرمک - زکوة اولاشمک - صدقه اولاشمک - افطارده جیمش اولاشمک .
 اولوش - حق - قسمت - پای - حصه .
 اولوشلی - حصه دار - اولوشلی ایتمک - اولوش بیرمک - اولوشلی بولمق -

اولوش آلمق .
 اولاو - فارسیچه الاغ دیکان سوزدن مأخوذدر - الاغ فارسی نلنده شهردن شهرکا مکتوب یا که خبر یورتوچی معناسنده - اما اصطلاحمرده مطلقا یامچی ویمشیک دیکان مقامده مستعمل .
 اولات - اولت - خسته لقی - اولوم - موت عام .
 اوّل - ابتدا - بر - باش .
 اوّلکی - برنجی - ابتدا - مقدمه کی .
 اوّلچی - برنجی .
 اوّللامک - ابتدا قیلیمق - باشلامق - اوّل مرتبه قیلیمق .
 اوّلیات - اینک اوّل بولغان نرسه لر .
 اولیا - ولی الله - الله دوستی - جمع سی اولیالار .
 اولیالار - اولیاننک جمعی - عرب چه اولیا ولی جمعی در .
 اولیالیق - دوستلی - لسانمرده ایشانلیق قیلندن .
 او - هو - اصوصاندان درکه آور نرسه نی کونارکانده بالانغاق تارتمق اوچون آواز بیورورلر .
 اولامق - هولامق - اوزون تاوش بیرمک: ات اولای - بوری اولای .
 اولاشیق - اولوغ آواز بلان بالانغاق فچترشمق .
 اولانمق .
 اول - ضمیر غایب - هو - آن .
 اولچاو - میزان - مقیاس - وزن - کیل - مساحه .
 اولچامک - تارتمق - تارندرمق - میزان غه صالمق - مساحه قیلیمق: آرشون بلان

آرقان بلان قولاج بلان اولچاب برننك
 حدود اربعه سمن بلمك .
 اولچاننك - بر نرسه نی براوننك اولچاونده
 التماس قیلوب اولچاننك - بر مهندس کا
 جبرنکنی مساحه قیلدرمق .
 اولچاشمك - اولچاكانده یاردملاشمك -
 جعلاشمك .
 اولچاننك - اوزین میزانغه قویوب تارندرمق -
 اولچانمش بولمق .
 اولكه - فارسیده الكا یازلور الف ننگ ضمه سی
 بلان مملكت وولات معناسنده مثلا:
 روسیه اولكه سی - بخارا اولكه سی -
 بدخشان اولكه سی .
 اولكور اشلامك یعنی اشنی نیز وهم
 فایدالی اشلامك .
 اولگور - تیزگر - اشنی نیز قیلا نورغان
 کشی .
 اولگورمك - حاضر بولمق - طیار بولمق -
 جیلاک اولگوردی - آروش اولگوردی .
 اولگورنمك - کیومنی نكوب فلان وقت قه
 اولگورنمك یعنی مذکور وقت قه طیار
 قیلمق - ناکه شول وقت کیارکا .
 اولکان - جغتایدان مأخوذدر - اولوغ وکبیر
 و عظمتلو معناسینه .
 اولکانلنك .
 اولکان لنمك - اولکان بولمق .
 اولت - ویا - طاعون .
 اولمك - فوت بولمق - وفات بولمق -
 انتقال قیلمق - کوچمك - رحلت قیلمق -
 ارنحال قیلمق - آدم اولدی - آط
 اولدی - بت اولدی - چبن اولدی .
 اولدرمك - اوترمك - قتل ایتمك - اعدام
 ایتمك .

اوترنمك - براونی یا که بر حیواننی براوگا
 قوشوب یا که یاللاب اوترنمك .
 اوترشمك - بر برینی اوترمك - یا که
 براونی اوتركانده براوگا یاردم قیلمق .
 اولاقیق - کیتمك - بددعا مقامنده ایتورلر -
 نناکه جانی جهنم کا اولاقسون یعنی جهنم کا
 کیتسون؛ منی تاشلاب یاننی سوسنك
 جاننك جهنم کا اولاقسون .
 اولاقدرمق - یبارمك - اوزانمق - قایتماس
 یرکا یبارمك .
 اولوك - میت - جنازه - اولکان کشی - مرحوم -
 متوفی - اولوك ارن معناسنده ده مستعمل .
 اولوم - خانه - موت - اجل - سبب
 موت - اولوم حالتی - اولوم سرخاوی:
 مرض موت .
 اولوع - اولوغ - داو - کبیر - جسیم -
 عظیم - اولکان .
 اولکان یوراك - موکلی یوراك - دردسز -
 وناقابل کمنه کا ایتولور .
 اولوغلاف - عظمه - کبریا .
 اولوغلامق - اولوغ ایتنك - تعظیم قیلمق .
 اولوغلانمق - نکبرلنك - هولانمق:
 اولوغلانه یوزنکننك آیلغینه .
 اولوغلار - کرام الناس - افندیلر - وكلا -
 شرفا - ارکن دولت - واعیان سلطنت .
 اولوغلی کچیلی - وصف ترکیبی در -
 اولوغسی ده کچیس ده بار .
 اولوغ قارا - اولو قارا - اکا برلر .
 اولغایمق - اولوغ ایتمك یا که اولوغ بولمق
 دیکان سوزدن مخفی در - اوسمك .
 اولغایتمق - كذلك اولوغ ایتمکن مخفی
 کلمه در - اوسدرمك - ضور ایتمق بلان
 مرادف در .

اولن - اولنك جغتايده - نبات - چيرام -
 بچان - چمن .
 اولنلك - چيراملك - بولوناق - باشلاوك -
 باشل چمگان - چمنزار .
 اولوكلامك - چوانده - وجراحنده - ارن
 پيدا بولمق .
 اولپه - آله - جيلم - صرش - يابوشدرمه .
 اولپهلامك - يابوشدرمق - اما اوشبو اولپه
 لفظي فغفور صاوتلارنى يابوشدرا تورغان
 ماده كا اسم بولسه كيراك فقط .
 اولطراق - جغتايده پتك آتالور - كاوش -
 ايتوك - قاطا - وغير آياتى كيوملرينه
 جلى لق ويومشاقلى اوچون سالورلار -
 كيزدن ياكه غير ذاندن .
 اولطراقلى - كيز اولطراقلى كاوش - كون
 اولطراقلى - پوصتاو اولطراقلى .
 اوماچ - اوندان پشورورلر برنوع طعامدر
 اصل فارسجه سوزدر - اماچ يلزلور -
 الف ننگ ضمه سى بلان اوشبو معناده در
 لكن احتمالدر كه صافى ناتارچه بولوب
 اومق دان مأخوذ بولسه .
 اومارطا - بيت الزنبور - بال قورطى اوياسى -
 قورت آنبارى .
 اومانچ - اميد - انتظار - توقع - جغتايده
 مأخوذ سوزدر .
 اومق - دلك ايتمك - فرك ايتمك -
 اشقومق - سفوف يا صامق (صابون بلان) .
 اومانمك - اميد ايتمك - طمع قيلمق -
 اومك - هم بوي معناده در: وفا اومه بو
 فاني دنيادان كم (ابوالمنيج) .
 اومق - اووب حومق - تماكى اومق -
 چيكمكان كا تيكان باليچنى اومق - مونچده
 آرقانى اومق - بوتنوك اومق - واقلامق -

كران اومق - طورما اومق - بويوا
 اومق .
 اودرمق - من سكا مونچده آرقامنى
 اودورورمن .
 اوشمق - مونچده آرقالارمى اوشورمز
 يعنى سن منم آرقامنى اووارسن من
 سننگ آرقانكى اووارمن .
 اولمق - قانى بويوا ايكان بو اولماي
 يعنى اووب بولماي .
 اوونمق - جيونمق - توزصوى بلان اوونمق
 كيراك . اوونمق - اوكونمك معناسنده
 هم مستعمل: آطن ارزان صانتان ايكان
 صونكندان بيك اووندى اش اووندى .
 اوغچ - گران و طورما اوغوجى .
 اوغلامق - كوب اومق - متصل اومق -
 تكرار تكرار اومق - كوزنكى اوغلاما .
 اون - آواز - تاوش - صدا .
 اون - تاوش .
 اون - اوياس - بوري اوني - آيو اوني يعنى
 بوري اوياسى .
 اون - تيرى ده جون توپى - كوني - قويان
 تيرسى ننگ اوني بيك بوفا .
 اوندامك - چاقرمق - دعوت قيلمق -
 ضيافت كا اوندامك - هدايت كا
 اوندامك .
 اونداجى - منادى - ضيافت كا - وطوى غه
 اونداجى .
 اونامق - ياكه اونامك - بر اش كا راضى
 بولمق - ياراتمق - ترجيح ايتمك .
 اونامك - اصلده اون بيرمك يعنى رضالق
 اظهار قيلوب تاوش بيرمك معناسينه
 جغتايده مأخوذ .
 اونكمق - يخشى بولمق - آشلى اونكىدى

يعنى بخشى و بىر كىلى بولدى - ياۋلىق نىك
بويۋاي اۈنكىدى يعنى توسى كىندى -
يول اۈنكىدى.

اۈنكىغاغان نىرسە يعنى احمق و منفعت سز -
اۈنكىدرمق - قوملى بىر آشلىقنى اۈنكىدرماي -
اۈنكىالمق - نوزالمك - صحت لىمك -
التيام تابىق.

اۈنكىالماس يارا يعنى ھېچ نوزالمى تورغان
جراحت.

اۈنكىغاى - اۈنكاى - موافق - مناسب -
جاىلى - آسان - سھل.

اۈنكىغايىسز - موافق توكل - جايىسز -
اۈنكىغايلاق - جاىغە كىنورمك - موافق
اينىمك.

اۈنكور - ياكە ايزو - مقدمە خانولار
كولماك لىرىنە اوقادان جفاك ناصىدان
وكموش آفچەدان تركىب توشلىرىنە
قىلورلار ايدى حالامىنسىخدر - فارسىدە
انكول دىرلر كيوم ياقاسىنە تكارلر -
اۈنكورنىك اصلى اول بولمىق كىراك -
اون - عشرە - اۈن عدد - دە فارسىچە -
اونار - ھىر بىر آحادقە اۈن دانە.

اونارلامق - اونار دانە ايتوب تقسيم قىلمىق -
اونارلاب يعنى ھىر بىر اھدكا اۈن دانە - اۈن
دانە ايتىمك.

اونىچى يعنى ۹ درجە بعدندە -
اونلى - اۈن دانىلى
اونلىق - اۈن تىن - ياكە اۈن صوم نورورلىق -
اونلامق - اۈن ايتىمك.

اون - دقيق - آروش اۈنى - بوغداى
اۈنى - آرپا اۈنى - اۈن كىك واى -
اونلامق - اۈن غە بويامق - اونلانمق -
اۈن غە بويالمق.

اونچى - اۈن صاتوچى.

اون چچ - اتباع الفاظ قىلىندىدر - اۈن -
جارما - وغىرلر.

اونك - يىپىن - اۈنك قول - اۈنك آياق -
اۈنك قولاق - اۈنك كوز - اۈنك ياقى -
اۈنك يىت - اۈنك يانكاى.

اۈنك ياقى - مثلاً: ياۋلىق نىك اۈنك ياقى كە -
بويۋاو صىع قىلىنىش يوزىدر - مونىك
مقابلى صونىك ياقى

اۈنكى صونكى تىككان - وصف تركىبىدر
يعنى كيوم نىك بىر چابووين اۈنك ياقى
بلان و بىر چابووين صونىك ياقى بلان -
اۈنكى صونكى چاباقلاى.

اۈنكىلامق يعنى ھىر نىرسەنى اۈنكىدان باشلامق -
ھىر خصوصە اۈنك طرفنى توتىمق.

اۈنوتىمق

اۈن - دقيق - آرش اۈنى - بوغداى اۈنى -
اۈنلامق - اۈن غە مانىق - اۈن غە بويامق -
اۈن سىمىك.

اۈنلانمق - اۈن غە بويالمق -
اۈنوتىمق - خاطر دن چىقمق - ايسىدن چىقمق -
نسىيان قىلمىق.

اۈنوتىدرمق -
اۈنوتولمىق -
اۈنوتچاق - خاطر سز.

اۈنوتچاقلىق - عربچە نىسيان - بىر علتىدر -
اۈنغانىق - بىراۈننىك يوقوسىن اۈزىمك -
تنبيه قىيامق.

اۈنغانىق - يوقودان تورمق - منبە بولمىق -
اۈنغانوچى - اۈنغانوچى منبە - تنبيه
قىلغۇچى.

اۈنغانوچى ساعتىلە - منبە ساعت -
اۈنغانوچى دارولار - عربچە منبھات ياكە

اويقو - يوقو - نوم - خواب - وهم كاها
 غفلت معناسنه مستعمل - غفلت اويقوسى .
 اويرانمك - اوكرانمك ماده سېن قارا .
 اويغانمق - ننبه قيلمق - يوقوماندىن اويوا
 حالينه كينورمك .
 اوي - فكر - صاغش .
 اويلامق - فكرلامك - فكر ايتمك - ظن
 قيلمق - كمان ايتمك - بلمك .
 اويلاشمق - شيطان تورلىنى اويلاتا .
 اويلاشمق - بركا جيولوب برمصاصت بلان
 اويلاشمق .
 اويلانمق - تفكر قيلمق - تأمل قيلمق -
 ملاحظه ايتمك .
 اوي - ايو - يورط - بيت - مقام - مسكن .
 اويله - جغتاي سوزيدر - يارطى كون -
 وقت طهر - نصف نهار .
 اويلى - يورطلى يرلى - جماعتلى - صاحب خانه .
 اويله نمازى - صلوة طهر .
 اويلانمك - نزوج ايتمك - ناهل ايتمك -
 خانون آلمق - يورط ير بلان تركلك
 قىلا باشلامق .
 اويلاندرمك - براوكا خانون آلوب بيرمك -
 يورط ير احبا قيلمق .
 اويلك - اويلك بورانه . اويلك - قديم
 لسانزده خانون معناسنده ايدى .
 اويماق - عربچه اصبعى - تكو تكانده
 بارماق قه كيارلر بر آلت در - اويماق
 اوطنى - يوكسك اوطنى - (وكسوك اوطنى) .
 اويماق آوز - محبوب لرننك آوزين
 اويماق قه تشبيه .
 اويون - لهو - لغب - مزاح - موسيقه .
 اويون كولكو - سرور فرح - وشادلى
 وقتى ديمك .

اموقظات آتالور - قاننى اويغايتمقچى دوا -
 باهى اويغانمقچى دوالر يعنى جماع كا
 اشتها كينوركوچى .
 اويكامك - اويكلامك - بويامق - بلچرانمق -
 بويابومالاسى بلان اويكالادى .
 اويبا - حيوان اورنى - آيو اوياسى -
 اورمانده يركا قازوب كرور - قويان
 اوياسى - ارلى اوياسى - طچقان اوياسى -
 قوش اوياسى كو برلك آغاج باشنده .
 اويالامق - اويبا ياصامق - كوكارچن
 اويالادى - بورى اويالادى - بر اوستينه
 ارلن اويالادى - ترزه اوستينه توكلى
 نورا اويالادى - چېچق اويالادى .
 اويات - حيا - وقامت - انصاف - ادب -
 اويات ير - آله تناسل - اويات فعل -
 جماع .
 اويات سوز - الفاظ قبيحه .
 اويانسز - حياسز - انصاف سز - بى ادب -
 فضول - كستاخ .
 اويانلى - اويانليغ - ادبلى - انصافلى -
 حياى .
 اويالمق - تارنومق - قوروقمق - قاچمق .
 اويوا - جغتايچه اويغاق - يقظان يعنى يوقوده
 توكل - يوقلاماغان - غافل توكل - بيدار .
 اويوا تورمق يعنى كيجنى يوقوسز اوتكارمك .
 اويانمق - جغتايده اويغانمق - اوياولق
 حالينه كيلىمك - يوقودان تورمق - منتبه
 بولمق - انتباه ثابتى - يوقودان تورمق -
 بيدار بولمق - نيقظ ايتمك .
 اويانمق اوياندرمق - براونى يقظه حالينه
 كينورمك - انتباه قيلمق - ارشاد ايتمك .
 اوياولق - يقظه - بصيرت - انتباه .
 اوياولانمق - متبصر بولمق - غفلتنن چقمق .

کوب نرسنی بربری اوستینه قویوب
بیولامک.

اویوتیق - اویوماغه امر ایتیک - قاتوق
اویوتیق یعنی قایناغان سوت کا اویوتقی
صالوب قویورتیق.

اویوشیق - براوکا اوتون اویوغانده یاردم
ایتوشیک. بربرینه یابوشیق - کبسان
توقماچ - یاساغان پیلن - اویوشدی
یعنی بربرینه یابوشدی.

اویومق - صیوق نرسه قویی حالنه ایرشیک -
قاتوق اویودی - قان اویودی - سوت
اویودی که سوت آچیسه اوی در - آیاق
اویودی - یا که آیاق اویوشدی دیرلر -
آیاق یوقلادی هم تعبیر قیلنور.
اویوغیق - جغتای چه تلفظ.

اویوتقی - سوتنی جلتوب آنکار اویوتقی
سالالار اویوب قاتوق بولادر.
اوی - اویصو - اویصویر یعنی طاوتوک
آزراق باطنقی راق وایپونکی راکیر -
وبولون معناسنده.

اویلی چوقورلی - وصف ترکیسی قیلندن.
اویصو - اوی - بولون.
اویدی اویدی - تأکیددندر - اویدی
اویدی آچق یرلر - اورمان آراسنده
آلان تعبیر قیلنور.

ایا - جغتایده اوج ایچی - وآیاق طابایی
معناسنده.

ایار - زین - ایار مندری.
ایارلامک - آط اوستینه ایار قوییق.
ایارلایمک - ایار قوییدرمق.
ایارلایمک بربرینه ایار قویوشیق.
ایارلایمک - ایارلایمیش بولیق.
ایاک - جغتایده اویاک یازولور - الحاحیه.

اویونچی - بالالارغه اوینامق اوچون
وبالالاری جوانیق اوچون هر نوع
اویزای تورغان نرسه.

اویونچی - موسیقی - اسکریبیکهچی -
گارمونچی - ارگانچی.

اوینامق - لعب ایتیک - موسیقیه اوینامق -
شطرنج اوینامق - نرد اوینامق - آفچه
اوینامق - شایارمق - مزاح ایتیک -
کونک اوینامق - یا که یوراک اوینامق
یعنی قوصاصی کبلمک.

اوینامیق - جوانور اوچون بالالارغه اویون
بیرمک - اویزارغه سبیلرین کورساتمک -
اسکریبیکه اوینامیق - گارمون اوینامیق -
اوینا دیب التماس قیلیمق - یا که آفچه
بلان.

اوینالیق - اوزاق اوینالدی - آردق یعنی
اویون بلان وقت اونکانون بلمای قالدق.
اویناش - اویونچی - اویناشچی یعنی خفیه
معشوق یا که معشوقه.

اویناش ایتیک - معشوقلایمق - عوام
اصطلاحچه یورمک یعنی زنا.

اویناقلامق - آطتیک طایی - صبرننک
بوزاوی چغوب یوری باشلاغاچ ایشک
آلدنده اویناقلاپ چابوب یوری.

اویوق - جوندان یاسارلار نوع آیاق
کیومی در: بیلکان اویوق - مامق
اویوق - طولا اویوق - اویوق باشی.

اویوقچی - اویوق صانوقی - یا که اویوق
بیلانچی.

اویوم - دهقانلار اصطلاحی آلارده اویوم
دیکانی بش دانهدن عبارتندر: بر اویوم
کولته یعنی بش کولته دیمکدر.

اویومت - اوتون اویومت - اردنده اویومت -

- ایا - ایكا - خواجه - صاحب - مرۆت ایاسی -
 جمال ایاسی - توفیق ایاسی .
 ایالانمك - خواجه بولمق - عادتلانمك -
 مونسلانمك - اوكرانمك .
 ایالاندرمك - اوكرانمك - عادتلاندرمك -
 مونسلاندرمك - بوری نی قولغه ایالاندروب
 بولمای - مونسلاندروب بولمای .
 ایالانوشمك - بر برینه مونسلانمك - بر
 بری ننگ خلعینه وعادتینه - نوشونمك .
 ایام - یم - ایلام - مانورلق - کورکام لك -
 حسن .
 ایاملی - چیمار - مانور - گوزال - اسپای .
 ایاملی - ملایم الطبع - وموافق العقل
 بولغان اش .
 ایاملامك - مانورلامق - کوزال اینمك -
 اسپایلامق - کورکاملامك .
 ایاملانمك - کورکام ایندرمك .
 ایاملاشمك - مانورلاشمق .
 ایاملانمك - گوزال بولمق - کورکاملانمك -
 اسپایلانمق .
 ایامسز - کریه المنظر - کیلوش سز -
 اشکی - ایامسز خانون .
 ایامسزانمك - قبیح المنظر بولمق -
 گوزال لکدن چقمق - بد صورت بولمق .
 ایا - ایكا - جغتای ده مالک - وصاحب - وخواجه
 معناسینه لغتمزده کذلک اوشبو معناده .
 ایالانمك - خواجه بولمق - عادتلانمك .
 ایالاندرمك .
 ایالانوشمك .
 ایاك - ذقن - صفال آسنی - جغتایده
 ایكا یازلور .
 ایاکلی - ایاکلی بار - نوکاراك ایاکلی -
 اوزونجه ایاکلی .
- ایبداش - مصاحب - مونس - رفیق -
 یولداش - آرقاداش .
 ایب - بخش - معقول - اونکغای - هیب .
 ایبلی - بخش - اونکغای - جاییلی .
 ایبلامك - موافق ومعقول ایتوب اشلامك -
 مطلقا اشلامك .
 ایبلانمك - بخش ایتوب قیلدرمق .
 ایبلانمك - برکا قیلیمق .
 ایبلانمك - موافق بولمق - جای غه کیلمك -
 عقل غه نوشونمك .
 ایپناك - یپاك - جفاك - ایرشیم - هریر .
 ایپتمك - جغتای لغنی در تلمزده جستمك
 ویپتمك - اتولور - صوبلان چلانمق
 معناسینه .
 ایناك - ذیل - دامن - کولماك ایناکی -
 طون ایناکی - چیکمان ایناکی - آرت
 ایناك - آلد ایناك - ایناك آستوندان
 صانا یعنی اوغرلاب صانا .
 ایناکلی - قدیم ایکی فات ایناکلی کولماك
 کیهلر ایدی .
 ایناکسز - حالا ایناکسز کولماك کیهلر .
 ایت - لحم - عضل - شعم - صارق اینی -
 قوش اینی - بالق اینی - قاباق اینی -
 قاون اینی .
 ایت آش یعنی ایت بلان پشركان آش .
 ایتلاج - سیمز - قالون ایتلی .
 ایت میت - اتباع الفاظ اندر هر نوع
 ایت مراد .
 ایتلی - ایتی بار نرسه - ایتلی آش -
 قورو آش .
 ایتلامك - آشنی ایتلاب پشرمك یعنی
 ایت قاتوشدروب حاضرلامك - چیتوك
 طابانین ایتلاب نك یعنی ایتندن

چانچوب نك - چونكه جويي بيك قالون بولوب آياقنى آورندرماسون .
 اينمك - قيلمق - كردن - ياپمق .
 ايندرمك - قيلدرمىق - ابو صالدرمق :
 نرزه لر ين كچيراك ايندرمك - توبه سېن ناقتا ايندرمك .
 اينمك - كفتن - سوزلامك - نى ايندى -
 من ايندم آنكار - سن آنكار نى ايندنك .
 ايندرمك - براوكا بر يوموشنى يباروب ايندرمك - اقرار قيلدرمىق .
 اينوشمك - بديه اينوشمك يعنى براوبراوكا اوزى نيك عرض بيت بلان ايئوب آنكا دخى جواب ده بيت بيلان كيتورمك .
 اينوشمك - اورشوشمق .
 اينولمك - آنكار بر مرتبه اينتولكان ايدى يعنى من اينكان ايدم .
 اينوش - تلفظ - سننك اينوشنكچه بوشولاي بولمق كيراك .
 اينوك - جغتايده اينك يازلور آياق كيومي بالداغى اوزون ناباي قاطى بس چيتوك كا باشقه در .
 اينوك قونوچى - اينوك بالطرى - ياكه اينوك بالداغى .
 اينوك او كچه سى - اينوك باشى - اينوك قالى .
 اينوكچى - اينوك نكوچى .
 اينوكلى - آباغيته اينوك كيكان كشى .
 ارلدامق - غريدامق - يرتقچ حيوان صداسى وناوشى .
 ارلامق - كذلك .
 ارلانق - ارلدامق - اتنى اوچكدرمك .
 ايچ - اج - قورصاق - بطن - بطانه - درون .
 ايچاڭى - امعا .

ايچاڭى جراحت لرى - قروح امعا .
 ايچاڭيلر پشگو - التهاب امعا .
 ايچ كيتو - عرب چه اسهال - زخير .
 ايچ توتقانقوچى دارولار - عرب چه مقبضات .
 ايچ كينارگوچى دوالر - عرب چه مسهلان .
 ايچ يوشانقوچى دارولار - ملينات .
 ايچ آروى - قولنج .
 ايچدن قان كيلو - نفت دم .
 ايچلى - بطانه سى بار - قارصاق ايچلى طون -
 جفاك ايچلى بوروك .
 ايچسز - ايچسز بوروك يعنى جون ايچلى نوكل .
 ايچلامك - ايچ قويمق - بورك كا ايچ قويدوم .
 ايچلى طشلى - اتباع الفاظداندر - ريبالى رياء - چن اخلاص بلان نوكل بيك سويوشه لر اما سويوشولرى ايچلى طشلى .
 ايچ آورنا - ايچ كينه - ايچ قاندى - كوله كوله ايچم قاندى - ايچ - قورصاق .
 ايچون - اوچون - حرف جر جمله سندندر سببيه معناسين افاده قيلور .
 ايچده - بر نرسه نيك ايچنده - اورنا سنده .
 ايچدن - طشدن دوست شيكلى اما ايچدن دوشمان .
 ايچمك - شراب اينمك - نوش اينمك -
 صيوق نرسه نى آوزغه آلوب ايچكا يبارمك .
 ايچدريمك - غلطى ايچرمك - حتى ايچرمك -
 ايچاركا ييرمك - ايچمك بلان صيلامق -
 چاي ايچرمك - آطفه صو ايچرمك .
 ايچوشمك - بركا ايچمك .
 ايچولمك - بوكون چاي بيك كوب ايچلدى يعنى ايچدم - مجهول فعل نيك خاصيتى يوقا ريده اينولدى .

شرابدر - فانوق ایرانی - قایماق ایرانی .

ایران - ایرکشی - ایرانلر .

ایرته - فجر - طانک - طلوع فجر وقتی -

ایرته نمازی یعنی صلوٰۃ الصبح - ایرته

ایلکاری - مقدم - ایرته بلان - الی

اویلکا ایرته - احشامغه ایرته - سن

ایرته کیلدنک یعنی بر آرز صونکراق

کیلسانکده یارار ایدی - الی آشارغه

ایرته یعنی اش وقتی یتماکان - ایرته

کیچ - ایرتهده وکیچهده .

ایرتهکا یعنی بو کبجنی یوقلاب طانک

آندرغاج - ایرتهکا قایتور - ایرتهکا

بارورمن - ایرتهکا آی باشی .

ایرتهراک یعنی وقتندان مقدمراک -

یوقلارغه الی ایرتهراک .

ایرتهلامک یعنی وقتندان مقدم قیلوق .

ایرتوک - ایرتهاوک - بیک ایرته - طانک

آتقاچه .

ایرن - لب - شفه - آستقی ایرن -

اوستکی ایرن - ایرنمچوتا - کوچتاناچ

آشارسن .

ایرن یارولو - عربچه شقوق الشفه -

برعلندر .

ایرنلی - قالون ایرنلی .

ایرناو - صاوت ایرنی یعنی نیند این صاوت

بولسون قرایی ایرناو آنالور - آش

قازاننک ایرناوندن .

ایرنمک - کاهل بولوق - یالقاو بولوق -

هراش کا ایرنمک - اش یارناماغانلقدان .

ایرندرمک - بعض اش لربار اوزی ایرندرا .

ایرنشمک - برکا ایرنمک یعنی کوب

خدمچی لربار ایکان همه سیده ایرنه لر .

ایچکوپچی شارب الخمر - کوب خمر اچارکا
عادنلان کشی .

ایچمک - هر بر ایسرتکچ نرسه - دخی بر

مرتبه اچارکا ینارلک صو .

ایچرشمک .

ایچماصا - اصلده: هیچ ایماصا - هیچ

بولماغانده - هیچ بولماصا .

ایحما - ندادر - اوکئوچ مقامنده - چن آیاق

قولومدان توشوب والدی ایحما .

ایر - جغتای لغتی در - ایس - وراجه

معناسینه - قریمت ایدینی - عطر -

بوی - (ایس دیکانمز اوشبو ایددن

بوزولغاندر) .

ایدامک - هایدامق - قومق - سورمک

ایده نیزارک - آلفه نابا بارمق .

ایدانمک - آزارق آلفهراق ایلتمک .

ایداشمک - برکاقووشیق - سوروشمک .

ایدان - ایدان آستی - مقابلی توشام -

توشام اوستی - اوچورما .

ایدل - ایدل - قدیمیکی اسمی جغتای لغتنده

انیل دیرلر ایدی - مشهور اولوغ

جلغه درکه قزاندن اوتوب کینار .

ایذگو - بخش - عدالتی .

ایذگولک .

ایذگو - بخش - عادل - ایدگو اصلده

جغتای سوزی بولوب دال حرفی یازلور -

فهملی - و فراستلی - وزیراک معناسینه -

نلمزده صالح - وتقوی آدم کا اطلاق

قیلنور .

ایذگواش - ایدگو عمل - ایدگو کشی .

ایذگولک - شفقت - مصاحت .

ایذگولکی - شفقتلی - مسلمان .

ایران - فانوقنی صیوقلاب یاصاغان بر

ایرنالاشیق: ایرتالاشوب جیر تالاشوب
کوچکا بولدی دیرلر - غایت مشقت
بعدنده حاصل بولدی دیمکدن عبارتند.
ایری - واقننک مقابلی - واقنوکل معناسینه -
جوان - فالون - جسیم - داو - زور -
ضور - جغتایده ایریک یازلور.
ایریلک.

ایریلاننک - ایری بولمق - اوسمک.
ایریلاننک - ایری اینمک.
ایرکمک - اوصانمق - کونکل سزلیک بولمق.
ایرکاک - هر بر حیواناتننک مذکری.
ایر - ایرکشی - خاتون توکل - خاتونغه
نسبه زوج - ایر اورناسی - ایرکشی
یعنی یکت و همئی و مروئلی و بهادر -
اکر ایرمن دیکانننک وعده سی توز.
ایرلک - یکتلک - بهادرلی - جوماردلی -
حمیت - شجاعت - ایرقوتی بولوچیلی -
ضعیفلر بلان کوراشو ایرلک توکل -
ایرلکی یوق یعنی سست اندام -
خاتوننی قناعت قیلدرلرلی اشی یوق.
ایرطامری - برمعروف آق طامورد.
ایرلی - اول خاتون ایرلی یعنی ایری بار.
ایرلی خاتونلی - اتباع الفاظداندر: یعنی
اول ایرکشی اوزی ننگ خاتونی بلان
یا که خاتون ایری بلان کیلدرلر.
ایرکشی - مرد - مرء - خاتون توکل -
مروئلی غیرتلی همیتلی کشی.
ایر لفظی - زند لغتندن آلمش سوزدر.
ایر بالا - طفل - فرزند - ولد.
ایرمک - جغتایدان مأخوذدر - بولمق -
واصل بولمق - ایرشمک - قدیم لغتده
افعال ناقصه داندر - حالایمک مستعمل:
کیلکان ایدی - من ایدم.

ایرنچک - یالقاو - کاهل - ننبیل - کسل -
اشلک سز.
ایری - واقننک ضدی - داو - اولوغ -
ایری برانکی - ایری آلم - ایری
جیلاک - ایری قیار - ایری بومورقه.
ایریلک - ایری بولمق.
ایریلاننک - اوزندن اوزی باندیریج ایری
بولمق - اوسمک.
ایریلی واقلی - اتباع الفاظداندر -
بعضلری ایری بعضلری واق برابر
مقدارده نوکل.
ایرک - اختیار - هر - آزاد.
ایرکلی - اختیارلی - آزاد.
ایرکسز - اختیاری یوق - نوتقون -
بلا اختیار.
ایرکلی ایرکسز - خواه نا خواه.
ایرکسزلامک - کوچلامک - اختیارغه
قویماق.
ایرکون - واسع - کیننک - داو - اولوغ -
ایرکون یورط - ایرکون مسجد.
ایرکون - طغز نوکل - ایرکون کاوش -
ایرکون چیتوک.
ایرکنایمک - ایرکون بولمق.
ایرکونلامک - تسلی بولمق - خوش کونکلی
بولمق - ناملایم نرسه لردن همه سندن
معاف بولمق - ایرک آچمق - ایرکون
آچمق - کینکایمک - کیننک بولمق.
ایرکونلاننک - ایرکون کایبارمک - نوتقون
یردن اچقندرمق.
ایرکونلاشمک - برکا تسلی قیلوشمق.
ایرکونلاننک - ایرکون بولمق - کیننک
بولمق - جاییولمک.
ایرکونچیلک - فراوان - کوبلک - فراغت.

ايسرك بولمىقلىق .	ايردىمىك - بولدىرمىق .
ايسرىمىك - سكران بولمىق - سرخوش بولمىق - عاجز بولمىق: آفچە تابالمايىچە ايسردىم	ايرشلىك - يىتمىك - بىتوشمىك - باروب يىتمىك - مقصودقە ايرشمىك - ادراك قىلمىق - مضموننە ايرشمىك .
يعنى عاجز بولدىم .	ايرشلىرىمىك - يىتكورىمىك - كىتورىمىك - تابشرمىق - ايلنىمىك .
ايسرىنىمىك - سكران قىلمىق - مسكر بولمىق - آراقى ايسرىنىدەر يعنى آدمنى سكران	ايركاج - جغتايىدە فعل اخريىنە الحاق قىلىنور -
حالتىنىە كىتورادر عقلنى آلادر .	هنوز معناسىن افادە قىلىنور - ايرمىكدىن مأخوذ .
ايسرىشمىك - بركا اچمىك - ايسرىشمىك .	ايركا - نازپرور - ايركا كىشى - ايركالبالا - ايركا قابىدە جولار آنده .
ايسرىنىمىك - ايسرىوك صفتىنىە كرمىك .	ايركاك - اير - آنا .
ايسرىنكىچ - مسكر - ايسرك قىلغۇچى - خىر - آراقى - صرا - بال - افىون - بالف ايسرىنكىچى .	ايركاهمىك - تريبەلامىك - راحت قىلدىرمىق - عزيز توتىمىق - نازىنىن ايتىمىك .
ايسكارمىك - آنكىلامىق - فهمنە كىتورىمىك - حس قىلمىق - طوبىق .	ايركالانىمىك - براونى ايركالانىكا بىيورمىق .
ايسكى - قديم - عتيق - كهنە - قارت - ايسكى كيوم - ايسكى يورط - ايسكى مسجد - ايسكى آط - نوزغان - استعمالدىن چىققان . ايسكى ايكىمىك .	ايركالاشمىك - بربرىنى ايركالامىك .
ايسكىلىك - ايسكى بولمىقلىق .	ايركاشمىك - نازلانمىق - عزيز بولونى استامىك .
ايسكرمىك - ايسكىلىك حالتىنىە آورلىمىك - توزمىق - ايكىماك ايسكرمىك - طون ايسكرمىك - يورط ايسكرمىك - سوز ايسكرمىك .	ايركام - عزيزم - جانم - نازىنىم .
ايسكرىنىمىك - كيومنى ايسكرىنىمىك - كيوم توزدىرمىق .	ايزى - جغتايىدە الله تعالى نىك اسمىدىز - انىزى عز وچىل .
ايسكى بوسقى - اتباع الفاظدى اندر - خصوصا كيوم سالوم حقنىدە ايتولور .	ايز - از - پى - اثر - جغتايىدەر .
ايس - رايجه - بوى - خوش ايس يعنى عطر - قباحى ايس - صاصى ايس .	ايزد - فارسىچە اسماء الله دان براسمىدەر .
ايسلانىمىك - خوش بوى وعطر سورنىمىك - وعطر استعمال قىلمىق .	ايساب - حساب ماده سىب قارا - حسان دان مأخوذ بولسە كىراك .
ايسلانىمىك - صاصىمىق - چرمىك - قباحى ايس چىقىق .	ايسار - صحت - سلامت - عافىت .
	ايسانلىك - سلامتلىك - صحتلىك - نىدىرسلىك .
	ايسانلاشمىك يعنى ايسانلىك صاولق تىلاب آيرولوشمىق - ياكە كوروشمىك - و ايسانلىك صاولق صوراشمىق .
	ايسرىك - جغتايىدە اوسرىوك يازولور - سكران - مكيف - سرخوش - ايسرىوكلىك يعنى ايسرىكارنىك حالتى -

- ایسلاندرمک - نعطیر و تیخیر ایتمک .
ایسمک - اورمک - هوب ایتمک - جیل ایسه .
ایسدرمک .
ایسنامک - ایسکامک - هم لغندر - شم
ایتمک - اما ایسنامک ایکی تورلو بولادر:
بورون بلان ایسنامک نرسه ننگ یخشی
یامان ایسین بلیک اوچون خار جدن هوای
بورون بلان تارتمق - ینه آوزی بلان
ایسنامک - یوقو کیلکانلکدن آوز آچوب
ایچکا نابا تنفس قیلیمق - ایسنامک بر
سر خبرنی حقیقتینه ایرشمک اوچون
تورلو طرفدان و تورلو کشی بلان مکاله کا
کرشمک .
ایسنانتک - ایسنارکا بیرمک - یوقو کیلسه
ایسنانه .
ایسناشمک - برکا ایسنامک - یوقولارمز
کیلدی همه مز ایسناشه مز .
ایسنانتمک - هر نرسه نی ایسناب ایسناب
قارامق - ات ایسناب یوری ایاسین
نابا آلای .
ایس - دخان یعنی می کا اثر ایته تورغان
برنجاردرکه تونون ایچنده بولوب نابولادر -
باشیمه ایس نیدی دیرلر .
ایسلی - خوش ایسلی - یامان ایسلی -
ایسلی مونچه - باشقه تیار دای ایسی بار -
صوارغه ایسلی کومور صالدنک .
ایس قونقوص - اتباع الفاظلاندیر: ایسی
قونقوص یوق یعنی اصلا باشقه تیار دای
ایسی یوق - قونغو توروکچه دن
بوزولغان بولمق کیراک که - قوخوا دیرلر .
ایس - عربچه حس دن مخفقدیر: ایسم
کیتدی یعنی حس منی جو بدم که عجلاندم
معناسنده در .
- ایسمک - اورمک - جیل پیدا بولمق -
جیل ایسه .
ایسدرمک - جیل چقارمق .
ایسیرغان اوطن - اصرغان اوطن جغتایده
قچقان اسیدر .
ایسیرکامک - ایسرکامک - صیانت ایتمک -
مرحمت ایتمک - جغتای لغتیدر .
ایسیلمنمک - ایسیمک - جلونمق - تسخن
ایتمک .
ایگز - ایگز - بر حملده توغان بالالار -
عربچه توأمان دیرلر - اما ایگز طراچمه
لغتنده بیوک معناسنده .
ایگزک - ایگزک - هم لغت در .
ایکسومک - جغتایده اوکسومک یازولور -
کیومک - آرایمق .
ایکسونمک - کیونمک .
ایکسولمک - کیمولمک معناسینه ایضه .
ایشاک معروف حیواندر - فارسی چه خر -
وعربده همار آتالور - کوب اورونده
آت اورنینه استعمال قیلورلار .
ایشاک قولاغی یعنی اذن الحمار معروف بر
دوایی نباتدر - حقارت مقامنده ایتولور:
مثلا معرفتسن واهیق وفهمسن کشی کا
هی ایشاک دیرلر .
ایش - اش ماده سن قارا - جغتایچه عمل
وشغل معناسینه در .
ایش - جغتایده هم مستعملدر - جوره -
مثل - شیه - وایداش - واوهشاش
معناسینه - وهم معادل معناسینه - ونظیر
معناسینه .
ایش - احتمالدرکه - خویش دیکان سوزدن
محرر بولور - دوست ایش - خویش
وتبار - ایش ایشی بلان خویش خویشی

ایشتمک - سیم - شنیدن فارسی چه - سیم
 ایشتمک - تنکلامک - قولافه کریمک.
 ایشتماکانکا سالونمق - نصامم ایشتمک.
 ایشتماس بولمق یعنی صانکر اولانمق.
 ایشتمدرمک - اسماع قیلیمق یعنی ایشتمورلک
 ایتوب قیچروب ایشتمک.
 ایشتمولمک - ایشتمولمش بولمق.
 ایشکاک - کیمه کوراک یاکه کیمه فالاغی
 صواوستنده کیمهنی ایشوب یورنورلر -
 ایشکاک ایشمک - یعنی ایشکاک بلان
 ایشمک.
 ایشکاکلامک - ایشکاک بلان ایشوب یورمک.
 ایشمک - ایشکاک ایشمک - باو ایشمک -
 دیلبوکا ایشمک.
 ایگار - ایار ماده سین قارا.
 ایگاچ - جغتایده ایگاچی یازلور - اولوغ
 همشیره - اصطلاحمزدہ قاین ایگاچ
 خانوننک توناسی.
 ایگاو - تیمور اشقلامق اوچون بر آلتدرکه
 صاف قوروجدان یاسالور.
 ایگامک یاکه ایگاولامک - ایگاو بلان
 شمارتمق.
 ایگری - کاکری - قنکفر.
 ایگریلک - قنکفرلغ - کاکریلک.
 ایگریلمک - کاکرایمک.
 ایگیز - ایگز - تواءم - بر حملده توغان
 ایککی بالا.
 ایگزاک - کذلک.
 ایکاو - ایککی - اثنان - دو - ایککی کتاب -
 ایککی کشی - آباء ایککی - قول ایککی.
 ایککی - اثنین - دو.
 ایککی اذان ایتیمیلر - بر مجلسده بر نرسه
 حقنده ایککی مرتبه سویلامیلر.

بلان یعنی جنس باجنس - بوپوصتاوونک
 ایشین تابوب بولمای یعنی ....
 ایش - زیاده - و آرتدرو - و آرتوقلغی
 معناسینه.
 ایشلامک - آرتدرمق - زیاده ایشتمک.
 ایشلی - کوب - زیاده - بویل صویک
 ایشلی کیلدی یعنی بیک کوب کیلدی.
 ایشایمک - کوبایمک - زیاده بولمق -
 آرتنمق - باندیریج کوبایمک.
 ایشایتمک - کوبایتمک - آرتدرمق.
 ایشایتمدرمک - کوبایتدرمک - آرتدرتمق.
 ایشلی قوشلی - اتباع الفاظ اندر - ایشلی
 قوشلی بولدی یانکا جماعتلنکان کشی
 حقنده ایتورلر.
 ایشان - تقوی - و پرهیزکار معناسینه
 مستعملدر - ایشان اصطلاحمزدہ اولیاء
 الله معناسینه - ومتقی وصاحب کرامت
 بولغان کشی حقنده ایتورلر.
 ایشان - اصلده خویشان دان مخفی بولسه
 ولی الله یعنی اللهنک دوستی معناسینه.
 ایشان - یاکه فارسجه ضمیر غایب جمعسی
 بولوب بر متشرع و متصوف آدم ننگ
 اسمی بلان اینمکنی ادبسرلک صایوب
 ضمیر غایب بلان ذکر قیلودان شایع
 بولوب کیتسه کیراک - موندان غیرهم
 وجهلری باردور.
 ایشانمق - اشانمق ماده سین قارا.
 ایشیق - اشیق - اشق.
 ایشک - مدخل - باب - در - کرش یعنی
 کرا تورغان یر.
 ایشکلی - تیمور ایشکلی کیت.
 ایشک نیشوک - اتباع الفاظ اندرکه -
 نیشوک نوشوق - هم بوقیلان ندر.

ایلاک چیلک - ناکید الفاظ قیبلندندر هر نوع صاوندنرکه ایلاک جنسندندر - صاوت صابا دیرلر دخی تاباق وجام آباق طائفه سندن بولور - ایلاک قصه سی - ایلاک یولدوز، بعض قوم قالبور تسمیه قیلورکه غربال دیکان سوزدن مهر فدر - ایلاک آستی دیرلر ایلاک دن قالغان چوپلی دانه لر در وکذلك ایلاک آستی پس وزبون کمسنه لر حقنده اهنولور.

ایلامک - ایلاک آرقلی اونکارمک: یغور ایلی یعنی ایلاکدن چقان کبک واق یاوا دیمکدر.

ایلانمک - ایلارکا قوشنق.

ایلاشمک - برکا ایلامک.

ایلانمک - ایلانمش بولمق.

ایل - اول - قریه.

ایلانمک - دور اینمک - تکارامک - کوپچاک

ایلانه - نکرمان ایلانه - جیر ایلانه -

قویاش ایلانه.

ایلاندرمک - دور ایندیرمک - تکارانمک.

ایلانوشمک - برکا ایلانمک.

ایلانکچ - ایلانه تورغان نرسه - ایلانمالی.

ایلانچک - ایلانوچان - ایلانچک صارق

یعنی صارقده برمرضدر.

ایلانمیلی - ایلانماکی ممکن بولغان نرسه.

ایلانمه یا که ایلانمیلی - شوند این آغاچدرکه

ایلانوب اوسکان بولور.

ایلانطولغانا - ناکید الفاظ دندر - ایلانوب

طولغانوب یورمک.

ایلانوج - ایلانوج دن بزاق - تورودان

یاغن - ایلانوج بولسه ده یول بخشی

آقصاق بولسه ده قز بخشی.

ایکیلک - ایکی عدد تورورلق - ایکی صولمق.

ایکیلی - ایکی دن مرکب - ایکی یاقلی.

ایکیشار - هر احدکا ایکی دانه - همه بورطلار

ایکیشار طبقه لی.

ایکنچی - آی ننک ایکنچی کونی - ایکنچی

وقت اینورمن - ایکنچی پاکنک یوقمو

یعنی باشقه.

ایکاولاب - ایکاولب - ایکاولاشوب یعنی

ایکاول برکا: ایکاولاشوب برکا کیلدک.

ایکیلامک - ایکی اینمک.

ایکیلانمک - ایکی بولمق - ایکی حصه

بولمق - ایکی یاقفه آبرولمق.

ایکیلاندرمک - ایکی حصه اینمک.

ایکیشارلب - هر آحادقه ایکیشار ایکیشار

ایتوب بیرمک.

ایکیشارلامک - ایکیشار ایتوب بولمک.

ایکی یوز - ۲۰ اون.

ایکی منک - ۲۰ یوز.

ایگندی - وقت عصر - ایگندی نمازی -

ایگندی اذانی.

ایکنه - اینه ماده سین قارا.

ایکماک - نان - خبز - ایکمک نوز.

ایکمالی - ایکمکی آط یعنی سیمز - ایکمکی

توزلی یعنی بای کشی.

ایکماچی - ایکمک پشروچی یا که ایکمک

صانوچی.

ایکمک - ایگون ایکمک - دهافانچی بولمق -

یر صوقالاب آشلف سامچمک.

ایگون - هر نوع آشلف ایگو.

ایگونچی - فلاح - دهافانچی - ایگون ایگوچی.

ایلاک - عربی سی غربال - اون اونکاره

نورغان آلت: قل ایلاک - جوکا ایلاک.

ایلمہ - الہ - بر معروف آغاچدر - الہ	ایلتمک - ایلنوب بیرمک - تابشرف
اوستال - الہ ایشک .	ایلتوب قویمق - معین اورونغه آلوب
ایلمہلک - الہ اورمانی .	بارمق - قویمق .
ایمانا - بیرو - جان باشینہ خزینہ کانولار .	ایلتدرمک - ایلنوب قویارغه یاللامق یا کہ
ایمانالی - ایماناسی بار .	امر ایتمک .
ایماناسز - یعنی ایمانا تولامی تورغان کشی .	ایلتوشمک - بر نرسہنی ایلنہ اکا یاردم قیلیمق -
ایمانالف - یعنی ایماناغہ پتارلک مقدار .	برکا ایلتمک .
ایمی - ایچماک .	ایلتیر - بودوره جونلی برن تیرسی - ایلتر
ایچماک - ئدی - کوکر اک - خانون ایچماکی -	بوروک - ایلتر طون - ایلتر یاقالی طون .
صبر ایچماکی - ایچماک باشی - ایمرک .	ایل - نانو - مصالھلی - ایل بولمق -
ایچماک داش - رضاغا فرنداش .	مصالھده بولمق - نانو بولمق .
ایچماکلی - ایچماکی بار - ضرر ایچماکلی -	ایلچی - رسول - سفیر .
ات ایچماکی - قولتوق آستینہ چقاربر	ایچماک - سفارت رسالت .
زحمتدر - ایچماک بالاسی - ایچماک سونی .	ایلغار - جغتایچہ محافظہ عسکری احتیاط
ایممک - ایچمکدن سوت صورمق - تارتمق -	عسکری .
ایچکا نابا صورمق - چومورمک .	ایلکاری - مقدم - اوّل - ایلکاری زمانده -
ایچماک آورنو - وجع ئدی .	سن دن ایلکاری - ایلکاری کیلکان
ایچماک کا سوت کینور کوچی دارولار -	اورون اوچون .
مدرات اللبن .	ایلک - ایلکینی - ایضہ .
ایمرک - ایچماک باشی .	ایلکاری - مقدمده کی - اوّلده کی - ایلکاری
ایمرک - ایبارکا بیرمک - ایچماک سوتن	بورط - ایلکاری خانون - ایلکاری
بلان تربیہلمک .	آطنک قایدہ .
ایدرمک - ایمرمک بلان برابر - بوزاونی	ایلاک - الکاک - ایلمک - نویمہ لاکترہ
ایدرم دیرلر - ایمرم یا کہ ایدرم	تورغان المک - ایلمک - المک -
اورنینہ .	آصمق - کوکان کذلک ایلکاک ایتولور .
ایمکاک - زحمت - جفا - عذاب .	ایلکاریچہ - مقدمده کیچہ - اوّلکیچہ .
ایمکاکلی .	ایلک - جغتایده قول معناسینہ .
ایمکانمک .	ایللی - بشر اون - خمسون - پنجاہ -
ایمکانمک .	ایللی صوم - ایللی کشی .
ایمک - بولمق معناسندہ فعل ناقصدر - ایدی -	ایللی لک - ایللی لک تنکہ - ایللی تین لک .
بار ایدی - کوب ایدی - کیلکان ایدی -	ایلبلیشار - هر ادادقہ ایللی دانہ .
قدیمکی صیغہ سی : ایدی - ابرور -	ایللانچی - ابتدائ آحاددان ایلانچی درجہ .
ایرکان (کتابلارده) .	ایللی لب - لاعلی ایمین ایللی جاماسندہ .

ايرمك - بولمق .
ايرشمك - يتمك - يتوشمك - حاصل بولمق - اولكورمك .
ايرشدرمك - يتكورمك - تابشرمق .
ايركزمك - ايرشدرمك معناسينه .
ايگولمك - ايبولمك - باش بوكمك - صفولمق .
ايمس - توكل - ليس - لا . ايمكدن مأخوذدر - بولماس مقامنده مستعمل: كيراك ايمس - آغاج ايمس - باي ايمس .
ايمين - بر معروف آغاجدر - ايمين آغاجي - ايمين اوستال - ايمين قايرىسى - ايمين كومبەسى - ايمين اكلىسى .
ايمينلك - ايمين اورمانى - ايمين كوب ير معناسنده .
ايم - جغتايده ام يازلور - ايمه - علاج دارو - چاره .
ايملامك - جغتايچه ايمه لامك - ايمنامك - بر چاره تابمق - بر علاج اوچون بر عمل قيلمق - امل نومل ايتمك: كوزكا آرپا چقسه آرپابلان ايمنامك - قولنق آستينه ات ايمچاكي چقسه ايكماك بورنى بلان ايميناب دورت كوزلى ات كاتاشلامق .
اينانمق - اشانمق - ايمان كيتورمك .
ايناپيرمق - اشاندرمق - تصديق ايتمك .
اينانوشمق - بركا اشانمق - ياكه بربرينه اشانمق .
اينچو - انجو - در - لؤلؤ .
اينانچ - اشانچ - مابه الايمان .
اينتوكمك - يوتوقمق - طغلمق - بو بر حالتدر كه آدم كا عارض بولور: آشاغانده آش يانكلش يولغه كيتار - ياكه غم وغصه دان ياكه يغلماقدان ياكه معدە ننگ

امتلاسدان بوغاز قصلور .
ايندى - ايمدى - حالا - الحال - حاضرده .
ايمانمك - شكلانمك - خوف كا توشمك - قورقوسامق - ايماندرمك - ايمانوشمك .
اينالمك - التماس قيلمق - يالونمق - تلمق ايتمك .
اينمك - نازل بولمق - توشمك - باتمق - يانچلمك - باصلمق - آنا قورصاغنده بالاغه جان اينمك .
اينانمق - اشانمق - اعتقاد ايتمك .
ايناندرمق - اشاندرمق .
ايندرمك - انزال قيلمق - توشورمك - قيوغه - ياكه بارغه بورا ايندرمك .
اينش - صو اورنى - كيزلاو - طاو آستى - صو آلا تورغان ير .
اينك - اين - كينكلك - نرسە ننگ آرقلىسى .
اينك باشى - جيلكا - ياغرن .
اينچه - اينچكه - نچكه - نازك - يوقا .
اينكايماك - بوكولمك - منحنى بولمق - جيلكا كا آور نرسە كوناركانده اينكايماك يعنى آلفه تابا بوكولمك .
اينكايتمك .
اينكلى - كينك - ياصى - اينكلى كيندر يعنى آرقلىسى كينك نار توكل .
اينكلامك - اينكى يتمك يعنى بر نرسە ننگ بر نرسە كا تطبيق قىلغانده بوي يتە اما آرقلىسى يتماي - بر اوزون نرسەنى چالماني بوغاج تارنوب تارنوب جيمق - اينكلامك ننگ مراد فبدر .
اينه - جغتايده ايگنه يازولور - تكانورغان آلت - چيرمش اينهسى - قاب اينهسى - ناراط اينهسى - آرطش اينهسى .

باش اییومك - آغاچنی اییومك .
اییولمك - ركوع قیلیمق - باشنی بومك -
بوكولمك - جغتایده و طراپچه ده ایگولمك
تافظ قیلنور .
ایمول - سنهء شمسینه نك یدنجی آی در .
ایمون - سنهء شمسینه نك آلتنجی آی
ایمونکی - تاباناتی - نینك - اییونکی مطیع
ومتواضع - آلچاقی - اویصو یر .
اییونکیلانمك - آلچاقلانمق - متواضع بولمق .
اییی - بلی - نعم .

اینهلی - اینهلی آغاچ - یافراقلی آغاچ
مقابلنده .
اینه طاشی - مقنااس - اینه بورون -
افریقه ده بر بوروندیر .
ایو - اوی - یورط - بیت - خانه - آغاچ
ایو - طاش ایو .
اییار - ایار ماده سین قارا .
اییارمك - براو آرتندان بارمق - تقلید
قیلمق - اتباع قیلیمق .
اییومك - بومك - صقمق - آودارمق -

(حرف الباء)

بر معروف نباتدر .
باب - ایشك - قابقا - مدخل - کتابده بر
فصل یاکه بوقطعه باب آنالور - باب
همایون پادشاهلار ایشکی . بابلامق -
بونرسه سنكا باب توكل مو یعنی معقول
ولایق توكل مو - باب فعل بیاننده -
باب حرف بیاننده .
بانمان - باطمان - اصطلاحمزه دورت
بوداوكا چاماسنده بر اولچاودر : آشلق
اولچاوی - اما بعض یرلرده اون قداق
مقدارنده بر اولچاودر .
بانمق - غرق بولمق - باتوب اولمك -
صو توبینه توشمك - قارغه بانمق -
بالچی قه بانمق - بور وچقه بانمق - خیال
در یاسینه بانمق - قویاش بانمق وغروب
ایتمك - آی بانمق - مال صوغه بانمق -
ناش ابو یركا بانمق - یر بانمق - متخسف
بولمق - گناهغه بانمق .

ب حرفی - حروف هجامزده ایکنچی حرفدر
ابجد حسابنده ایکی کا بورور - نانارچه
کلمه ارمز نك آخرنده خصوصاً ساکنلی
بولسه پ کبك ایتولور نتا که کوب
اوزینه کوب یازالار - لکن بو حرفی
قاتی راق تلفظ قیلسانك پ مخرجی
حاصل بولور که اصلاً باشقه بر حرف
توکلدر نتا که بعض ساده ذهن لر بیله
ظن قیلدیلار .

باباسر - بواسیر - معروف مرضدر .
باباسر اولنی - دوا یی بر اولندیر .
بابا - جد - آنانك آناسی - حرمتلو وموقر
آدم کا هم بابا ایتولور . سنت باباسی
یعنی سنت کا اوتورنوی بابا - مواجهه
خطاب قیلاغانده کویا که یای متکلم کبك
بابای ! دیرلر بابایم معناسنده بولور .
آتادان بابادان - بطناً بعد بطن .
بابونه - بابونج - پاپادیه - پیغم ر چچکی -

بائورمق - باندرمق - چومورمق: صوغه
بائورمق یعنی غرق ایتمك - ابو آستینه
باغانا بائورمق یعنی ابو آستینه قازوب
باغانا اوتورمق - چای کا چبن نوشه
اول بائور آندان صونك آلوب ناشلا -
غرق ایتمك - صو تویننه یبارمك -
چومورمق - مالغه بانمق یا که مالغه
چومق یعنی بایومق .
بائورمق - براو کا قوشوب یا که باللاب
براونی یا که برنرسه صوغه بائورمق
یعنی غرق ایتدیرمك - آغاچنی یرکا
بائورمق - ساز یرکا ناش بائورمق .
بائورشمق - بائورماغه یاردم ایتوشمك .
بائورلمق - بائورلمش بولمق .
باتقاق - صازلق - باچراق .
بانوش - قویاش بانوشی - مغرب .
بائور - باطر - فارسی چه بهادر - جرأنلی -
یورا کلی - قونلی - شجاعنلی .
بائورلق - باطرق - یورا کلی لك -
جرأن لك - شجاعت - جسارت .
بائورلانمق - باطرلانمق - جرأنلانمك -
یورا کلی لانمك - جسارت قیلیمق -
قیولانمق .
بائورلاندیرمق - باطرلاندیرمق - تشجیع قیلیمق .
باجا - اختیننی آلفان (یکی کمنه بر برینه
باجادر .
باج - كمرک - خراج - باج محکمه سی چیت
یورطدان کیلکان مالنی نیکشروب
معلوم كمرک آلورلار .
باهین - پیکین شهری ننگ قدیمکی اسمیدر .
بادام • لوز - آچی بادام - طاطلی بادام -
بادام مای - بادام آغاچی - بادام
قانی نوشی - بادام سوتی .

بائورنجویه یا که بادنکبویه - اوغل وطنی
دیگان دوابی برنباندر .
بادنجان - یادنجان - آلمان کبك معروف
جیشدر - بادنکان هم ایتورلر .
بادنج - جوز هندی - نارجیل .
بادیان - معروف خوش ایسلی دانه لدر -
بعض لغت بادیان اولوغ آغاچ جام آف -
جام آیاق ماده سین قارا .
بازهر - هر قزغلت نوسلی ناشدر خطای
برنده بولور کوب آورولارغه شددر .
بادیان - اولوغ آغاچ جامایاق .
باری - الله تعالی - ای باری خدایا - بو
خصوصه باری لفظی باری دن مخف
بولمق ممکندر که خالق معناسینه بولور
یا که جغتای کلمه سی بولوب بارلق مع
سین اراده قیلنور بو خصوصه واجب الوجود
دیگان سوز بلان مرادف بولور .
بارچه - بارچه سی - همه سی - کل سی -
جمع سی - بارچه خلایف - بارچه عالم .
بارابان - بارابان - موسیقی قورالی جمله ندن
معروف نرسه در - بارابان قویصاق
معناسز ضرور قورصاقلی کشی حظه -
بارق بارابان معناسز کوب سوبلا کوچی
کشی اراده قیلنور .
بار - موجود - بار - یوق ضدی در - بار
بولمق - موجود بولمق - بار ایتمك
یارانمق معناسنده - حاصل ایتمك -
کائن - بارده بر - بارده بار - همه سی
بار - بارخدا - ای بارخدا - ایزمز
بر وبار تنکری تعالی ننگ فرمانی .
بارلق - وجود - کون - موجود بولمق .
بارلی یوقلی - کالعدم: بارلی یوقلی آغچ سین
ایچوب بتوردی .

کنایه در . باش بارمق - شهادت بارماق -
اورطا بارماق - آطسز بارماق - چنچه
بارماق - یا که کچکنه بارماق .
بارماق سلکومک - براوکا شلته وجاناو
علامتی در . بارماق بوی - بارماق
اینلی سی - بارماق باصومی قدر .
بارماقچه - بیالای بارماقچه سی .
بارنجه - بارونجه - بار قدری - کوچوم
بارنجه - کوچوم بار قدری .
باروت - داری .
باروت توزی - کهرچله - سیلینرا .
باروت خانه - باروت کارخانه سی .
باری - لا اقل - جمع سی .
بارا لفظی - بارماقدان مشتق بولوب غیر
فعل ننگ اسم فعلینه الحاق قیلنسه
باندریج معناسین افاده قیلور - مثلا:
صو بئوب بارا یعنی آفرونلاب
وباندریج صو بته در دیمنکدر .
بازار - بیع و شرا مقامی - آط بازاری -
آشلق بازاری - بالف بازاری - بچان
بازاری - بازار خلقی - یکشنبه بازاری -
کیچکی بازار .
بازارلق یعنی بازارده خلق کوزینه کورناچک .
بازارلقلی یعنی بازارده خلق کوزی توشارلق
هم بها بیرورلق .
بازارلاشقی - صاتولاشقی - بهالاشقی - بها
سویلاشقی .
بازرکان - سوداکار - صانوچی - اهل تجار .
بازرکانلق - سوداکارلق - صانو هنری .
بازو - قول بلازکنن یوقاری - بلاک -
عضد عرب چه .
باش سزلق - ترتیب سزلق - نظام سزلق .
باش - سر - رأس - اوج - یوقاری باش -

باری یوغی برابر - یعنی بولسه نی
بولماسه نی .
بارس - آرسلان - یولبارس - شیر - اسد .
بارس یلی - قزانچه یل لارننگ اوچونچی سی .
بارک الله - آفرین - تحسین .
بارمق - مقابل کیلمک - بر یرک کیتمک -
یوقوغه بارمق - حج کا بارمق - بازارغه
بارمق - ایرکا بارمق - کیاوکا بارمق -
باروب یتمک - واصل بولمق - باروب
ایرشمک - یانینه بارمق - مقارنت
ایتمک - ایچ بارمق - اسهال قیلنمق -
باردرمق - بارورغه رخصت بیرمک .
بارشقی - بربرینه بارشقی - کیلوشمک -
مصالحه قیلوشقی - دوشمانلقنی قویوشمق -
باروب کیلوب یورمک .
بارشدرمق - کیلوشدرمک - صالح قیلوشدرمق -
ایکی دوشمان آراسین توزانمک .
بارلمق - آنده بانگلش بارلدی یعنی من
آنده خطاء باردم .
بارش - بارو .
بارشلای - یعنی بارغانده .
بارکاه - فارسی در اذن ورخصت بلان
کراچک بر .
بارلامق - برنرسه ننگ بارلغی حقنده تفحص
ایتمک .
بارغلامق - کوب بارمق .
بارماق - عرب چه اصبع - فارسیده انگشت
دیرلر - قول بارماغی - آیاق بارماغی -
بش بارماق .
بارماقلی - بر قولی بش بارماقلی بر قولی
آلتی بارماقلی - پیرچانکه بش بارماقلی .
بارماق تشلامک - تعجب و تحسیر علامتی .
بارماقنی کوزکا قویمق - قبول و مسلم بولمقدان

توبان باش - باش آورو - صداع -
 يارطى باش آورو - شقيقه .
 باش - رئيس - باش كيومى - باش سويكى -
 فحف - باش كوتارمك يعنى باغى بولمق -
 باش بيرمك يعنى مطيع بولمق - باش
 بلاسى - باش قاقمق - باش اورمق
 يعنى شكايهت قيلمق - باش كېچمك
 يعنى باش آيامامق . طلوباشى - آغاچ
 باشى - بارماق باشى - آي باش بولندىر -
 ايمچاك باشى ايمرك - باش بولمق يعنى
 رئيس بولمق - باش توبهسى فرق -
 هامه . اش باشى آنچهده - باشدان آيات
 يانكا كيوم - باش اوستى يعنى بالعين
 والرأس - صوغان باشى - بر باش صوغان -
 ايكي باش كاسته - ۹ باش قورطم بار -
 آروش باشى - طاز باش .
 باش اورمق - اصلده مانكلاينى اولوع لارننك
 دركاهنده بيركائىگورمك - بوساغه اوبىك
 بلان برابر در - حالا شكايهت قيلمق
 معناسينه در يعنى براو اوستوندىن بر
 حاكم كا عرض قيلمق .
 باش آورو - عربچه صداع ديرلر - اما
 باش ننگ برياغى آورتسه عربچه شقيقه
 آنالور - اونك ياقدان بولسه شقيقه
 يمنى - صونك ياقدين بولسه شقيقه
 يسرى .
 باش جيلكا طرفندن آورتوى بيزكك دندىر .
 باش ابلانو - برنوع آورو در .
 باش قوطرى - عربچه قروح الرأس -
 اما بوطازدان باشقه در .
 باش - ابتدا - منشاء - مبداء - اوّل -
 اصل - اساس - آي باشى يعنى غره كه
 يانكا آي باشى در - كول باشى -

بوزوقلىق ننگ باشى .
 باش - باشتاق - هر قايوس اوزىنه باش .
 باشاق - آروش باشاقى - بوغداي باشاقى -
 آرپا باشاقى - سنبله - حوشه - ارپه .
 باشاقلى - ابرى باشاقلى - واق باشاقلى -
 آروش باشاقلى - بورچاق قوزاقلى .
 باشاقلاقمق - باشاق باغلامق - باشاق
 حاصل بولمق - باش چقارمق .
 باشلى كونلى - وصف تركيبى قىيلىندىر -
 براوننك آياغينه دراو باشين قوبوب
 ياتسه باشلى كونلى يانا ديرلر - وغير
 نرسه لر حقنده كذلك ايتولور
 باشلق - رئيسلك - رياست - باش بولمق .
 باشلق . باشاق ديرلر - عسكر اهلى ننگ
 باشلارينه كيه تورغان بركيومتىر .
 باش سز - باش كېچكان .
 باشچى - رئيس - قولوز - رهنما - رهبر -
 سردار .
 باشقارمق - ادا قيلمق - عهد سندن چقمق -
 تمام قيلمق - اصلده باشقه ايرمك .
 باشينه ايرمك يعنى اش ننگ باشينه
 ايرشمك .
 باشقه - غير - بوتان - اوزكا .
 باشقهچه - باشقه طريقچه - مخصوص .
 باشقهلى - مغايرة - اختلاف .
 باشقالانق - باشقه باشقه بولمق - مغاير
 بولمق .
 باشلامق - ابتدا قيلمق - مباشرة ايتمك -
 آغاز ايتمك - شروع قيلمق - اما
 باشلامق ديكان فعل خصوصنده بر آز
 تفصيل لازم دركه - بوفعل ياكه توغرو
 مفعول به كا متعدى بولور: ايكمائى
 باشلادم ديساك موندان فهملنكه بوتون

ایکماک بار ایکان ده کیسوب آشادی -
یا که بر اشنی ابتدا قیلوق معنا سنده
بولوب ایکنچی بر اسم فعل بلان قوشولوب
استعمال قیلنسسه: یازا باشلادم - اوقی
باشلادی - نورا باشلادی.
باشلانوق - باشلاماغه امر ایتیک - بالاغه
سبق باشلانوق - مکتب کاییرمک.
باشلانوق - ابتداء قیلنوق - درس باشلانوق.
باشلاشوق - برکا باشلامق - سن مینکین
باشلا - من سینکین باشلایم.
باشماق - کاوش - آیاق کیومی - نعلین -
باشماق تانا یعنی ۲ یاشار بوراو.
باشماقچی - کاوشچی.

باشا - کیندر آراسنده اوسه - اورلوقسز
بولور - سوسی اوچون اشلاب اشکا
کیتوره لر - باصا سوسی - باصا کیندری.
باصیق - آورلق بیرمک - آور ایتیک -
طغز ایتیک - طبع قیلوق - آیاقلا نوق
یعنی آیاق باصیق - باصوب تورمق -
آیاق اوره باصوب تورمق - طاباطمق -
هجوم ایتیک - وغلبه قیلوق - فقیرلاک
باصیق - نادانلق باصیق - زمانه
باصیق - صو باصیق - قاز باصیق -
قنم باصیق یعنی وجودکا کیلمک -
کتاب باصیق - مهر باصیق - یالغاولق
باصیق - آلباستی باصیق - اوبور
باصیق - یوقو باصیق - ازینه باصیق
یعنی آرئندان بارمق - فتنه باصیق -
غفلت باصیق - کیز قاطا باصیق -
اشلپه باصیق - جومورقا باشا - طاوق
باصدرمق - قاز باصدرمق - ازینه باصیق
یعنی بر کمسنه ننگ عادت بلان
عادتلا ننگ وانکا تقلید قیلوق - وانباع

قیلمق - وانبارمک یعنی هر بر فعل ده
آننگ چه بولوق - یاری سننگ بخت
باصدی - دیرلر کویا که بخت و بخت سزلک
میزان منزلنده بولوب بخت طرفی
غالب کیلکان در.

باصدرمق - بلا واسطه یا که بالواسطه بر
نرسه کا آورلق بیردرمک - باصارغه
قوشوق - یاللاب باصدرمق - مثلاً:
کتاب باصدرمق - قاطا باصدرمق - آیاق
باصدرمق - آیاق باصدرمه یعنی کیتورمه
کیلماسون. قیودان صو باصیق - طولا
باصیق.

باصوشوق - باصاغه اعانت قیلوق.
باصولوق - باصولمش بولوق - بتمک -
نابود بولوق - ویا باصولوق - فتنه
باصولوق - اوط باصلدی - جیل باصولدی.
باصونوق - اوزسونمک - باصنچاق ایتیک.
باصوندرمق - باصنچاق ایتماک سبجی بولوق.
باصونچاق - دین یعنی توبان - اعتبار سز - صانسز.
باصنچاقلق - اعتبار سزلق - صانسزلق یعنی
صانلا ماس سزلق.

باصدرولو - باصطرولو - عرب چه کابوس.
باصدرلوق - آلباستی باصوب غایت آورلق
حس قیلوق.

باصنقی - باصدرنقی.
باصطرق - باصدرق - بیجاننی یا که کولتهنی
آرباده باصوب بیلارلر بر آغاچدر.
باصطرقلامق - بیجاننی یا که کولتهنی باصطرق
بلان باصوب بیلامک.

باصتج - نردبان فارس - مرقاد - سلم عربی -
باصوب یوقاری منارکا بر نیچه درجه دن.
باصتچلی - بیوک باصتچلی - تاش باصتچلی -
چویون باصتچلی.

باصبا - باصفان نرسه - بخار باصماسی -
 باصمه کتاب - مقابل یازمه کتاب -
 باصمه خانه - کتاب باصارلار بر خانه در -
 مطمع و طبع خانه آنالور -
 باطر - بهادر - شجیع - یورا کلی - قیو -
 باطرتی - شجاعت - بهادرلی - یورا کلی لک -
 قیولق - قیوچیلق -
 باطرانلق - بهادر بولوق - یورا کلی بولوق -
 قیولانلق -
 باطراندرمق - بهادر ایتک - آراقی
 باطراندر -
 باطرانوشق - بارچه سی بر یولی بهادر
 بولوق بالانفاق -
 باغانا - یرکا قازوب اوتورنولمش جوان
 بورانه - چویون باغانا - ناش باغانا -
 آغاج باغانا - ایمن باغانا - قابقا باغاناسی -
 کوپر باغاناسی - اورام باغاناسی -
 چاقروم باغاناسی - تیلیعراف باغاناسی -
 باغانالی - باغاناسی بار - باغانالی بول یعنی
 اولوغ یول -
 باغ - باقچه - روضه - حدیقه - جیمش اوسه
 تورغان اولوغ باقچه - باقچه - باخچه -
 باغ آلماسی - باقچه آلماسی -
 باغبان - باقچهچی - باقچه قاراولی سی -
 باغداش قوروب اوتورمق - تزلرنی بوکوب
 اوتورمق - مربع اوتورمق -
 باغداش - تزلرین بوکوب اوتورو -
 باغ - باو - کیندره - جب - دیلبوکا - بند -
 قید - فلاده -
 باغ - لسانمزده باو تسمیه قیلنور: چابانا
 باوی - کازاکی باوی - ایزو باوی -
 اشطان باوی - ساعت باوی -
 باغلو - باغلی - مربوط - یعنی باغلانمش -

باغلی باولی یعنی باوی بار: جفاک باولی -
 بختی باغلو یعنی بختی بیلانمش -
 باغلانو - قان بولی بیکلانو - عرب چه سده -
 باغلامق - عوام تلنده بیلامک - ربط قیلوق -
 بند - وقید قیلوق - بیکلانمک - بیل
 باغلامق - کتابنی یاولوقه باغلامق -
 بولنی باغلامق - یعنی بارودن منع قیلوق -
 جراحت اوستینه چوپراک باغلامق -
 بیلامک - بر نرسه کا کونکل باغلامق
 یعنی مشتاق بولوق - اویوق بیلامک -
 باغلانلق - ربط ایتدرمک - باغلارغه بیورمق -
 باغلاشمق - برکا ومفاعله باغلامق - بر
 برینی باغلامق - کوز باغلامق (بیلامک)
 یعنی - سحر ایتنک -
 باغر - باور - قارا جکر - کبد - بغردیب
 الف سزهم یازلور: بغرم پاره سی محبوبلرکا
 یازلور یعنی جانم کوزم عزیزم - مال
 باورایتی یعنی مال شول قدر عزیزدر
 نتاکه باورایتی -
 باغرساق - باورساق - جیکلاوک مقدارنده
 مایده پشکان قامور -
 باغرمق - یاکه باقرمق - قاطی فچقرمق -
 اوکروب فچقرمق - ایشاک کبک باقرمق -
 باقرنلق - آقرنلق - قاطی فچقرنلق -
 اوکرنلق -
 باقرشمق - برنیچه کشی یاکه حیوان برکا
 قاطی آقروشمق -
 باقرنلق - اوز آلدینه فچقرنغلامق -
 باغشلامق - بخش ایتنک - عطا قیلوق -
 بحیل لامک - هبه قیلوق - عفو قیلوق -
 یارلقامق - قرآن باغشلامق یعنی قرآن
 اوقوب ثوان بر فلان کشی کا هبه قیلوق -
 (فار سچه بخشایش و بخشیدن دن مأخوذ) -

باغشلاشقى - بخش ايتىدىمىك - ھەبە قىلدۇرمىق .
باغشلاشقى - بىر بىر مەزكە بىرۈشمەك - بخش ايتۈشمەك .

باغشلاشقى - يارلقاشقى : اميد اولكم باغشلاشقاى گناھم .

باغش باقىمىدان - باغش كوروش ايتىمىك اتباع الفاظىدا ندر كوز قولاق بولمىق مەھسۇنلەندە مستعمل در .

باغونىق - مطيع بولمىق - اطاعت قىلمىق -

براوننىك امرينه منتظر بولوب تورمىق .

باغوندىرمىق - اوزىنە براونى مطيع ايتىمىك -

واوزىنە ايارنىمىك - وتقليد قىلدۇرمىق .

باغونوشمىق - بىر بىر يىنە مطيع بولوشمىق .

باقا - حشرات ارض نىك بىر يوعى : ناش باقا -

گوبورلى باقا - آغاچ باقاسى . نش

باقاسى - تاماقى باقاسى بىر علتىدر - تىكرمان

ناش باقاسى يعنى باقا دىرلر ناش نىك

اورتاسىنە بىر كىتىلىش بىر تىموردىر آنكار

دخى الناعاج نىك اورچوغىن بىر كىتلەدر .

باقا قازانى . باقا يافراغى عربچە

لسان الحمل دىرلر بىر اولندىر .

باقچە - روضە - حديقە - بستان - جىمىش

باقچەسى - كابستە باقچەسى - برانكى

باقچەسى .

باقچەلىق - باقچەلارى كوپ يىر .

باقرا - بوغداى يىرنە بىر اولندىر قازا

اورلۇغى بولور كە بوغداى نىك اونون

بوزار وقاراقىلور فارسىدە شىلم دىرلر

كوكرت بلان نويوب طلا قىلىنسە برىض

وبوق علتىنە نافع در .

باقراج - اوزون صابلى تىمور توساغان .

باقىر - نخاس - مىس - باقىر صىوار - باقىر

قومغان - باقىر لەگەن - باقىر آقچە - باقىر

چاينىك . باقىرنىك تركباتى : طومپاك -

برنج - جىز . باقىر كوفاراض - زاج نخاس .

باقىرچى - باقىراش اشلاوچى - صىوارچى -

قومغانچى .

باقىرلامىق - باقىر بلان نىعمىق - باقىر تىلبىس

قىلمىق .

باقىرلى - باقىر قاتوش - مەشوش .

باقىلە - باقىلە - عرب تىلندە ھەبە سىزاوت باقىلە

آتالادر : باقىلە الملك شاھترە - باقىلە الحمقاء

سىمزاوت - تىلىران اورلۇغى .

باقىمىق - قارامىق - نظر قىلمىق - كوز صالمىق -

كوزانىك - بالا باقىمىق يعنى بالانى تىرىيە

قىلمىق - بالا باغۇچى .

باقدىرمىق - طبىب قە مداوات ايتىدىمىك -

كورسانىمىك : كوزىن باقدىردى يعنى

طبىب قە كوزىن كورساندى دوا قىلمىق

اوچون - فال باقدىردى - فال آچىدىردى .

باقشىمىق - باغشىمىق - بىر بىرىنە قاراشمىق .

باقونمىق - باغونمىق مادەسىن قارا - منقاد

بولمىق - اطاعت قىلمىق .

باقوچى - باغۇچى - جفار - رمال - فالچى -

بلامن دعواسى قىلغۇچى .

باقوچىلىق - باغۇچىلىق - كھانت - غىب

علمن بلام دعواسى قىلمىقلىق .

باقىش - قاراو - نظر - كورش - باغش

كورش اتباع الفاظىدا ندر : باغش كوروش

ايت دىرلر - كوز قولاق بول دىكان

بلان بىر مەنئادەدر .

باق قارا يعنى صاقلان تحفظ قىل - باق بالا

آتانكا ايتورمن - سن مىنكا قارا يعنى

مىنكا تقليد قىل .

بال - عىل لعاب - زىبور - برانكى بالى -

نوكلى تورابالى - كوزلى بال - آچى بال .

بال مای - بر مخصوص طعامدر کہ نکاح مجلسندہ
یا کہ اسم مجلسندہ ابتدا بال بلان مای
کیتورورلر - بر نوع نعاءلدر .
بال قورطی - آری عربچہ زنبور .
بالدہ جاو - جاو کذلک بال معناسندہ در -
بوہر فقرہ در سیونوچلی خبر اینکان کشی کا
خطابا آوزنکا بالدہ جاو دیرلر .
بالوز - شمع - بال مومی - موم - بالاوز
شم یعنی بالاوزدان معمول شم - بالاوزلی
کیندر - یغور اوتناس کا - بالاوزلی
مای: ایرن یارلغانغہ .
بالاوزلامق - جبئی بالاوزغہ صدرمق -
بالاوزلی ایتنک .
بالاوز صقیف - ناوش سزغنہ یغلامقدان
کذابہدر .
باللامق - بال بلان قاتوشدرمق ۷ بال بلان
اصلاح قبلق - بال صلامق - سورننک .
باللانق - بال طعمی ایتنک - بال سیمان
بولق .
باللانددرمق - بال کبک عذوبتلی ایتنک .
باللی - بال بلان قاتوش .
بالچی - بال صانوجی .
بالچق - جووش توفراق - اورام بالچقی -
کرچ بالچقی - چولماک بالچقی -
یابوشقاق بالچق - اوزلی بالچق .
بالچقلی - بالچق بلان ملوت - بالچق نیکان -
بالچق بلان بالچرانغان .
بالچقلانق - بالچق قہبویالمق - یا کہ بالچق قہ
ایلاننک .
بالا - ولد - مولود - ایر بالا - قز بالا -
بالالار - بالاچاغا - وکذلک حیوانات -
وطیورننک کچکنہلری: کوکارچن بالاسی -
بورى بالاسی - آیو بالاسی . بالانابق -

بالا کیتورمک - بالا توغدرمق .
بالالامق - بالا تابیق - بالا کیتورمک .
قوشلار حقندہ بالا چقارمق .
بالالانق - بالا تابدرمق .
بالاچاغا - اتباع الفاظانددر - ہربر کچکنہلر
یعنی خواہ قز بالا - خواہ ایر .
بالالی - بالاسی بار - بالالی خانون یعنی
قولندہ ایچماک بالاسی بار .
بالالی چاغالی - اتباع الفاظ قبیلنددر یعنی
ذی عیال کمسنہ .
بالالار آورو یعنی زیاندش آورو .
بالالق - صبیلق - صباوہ - اوغللق قہبالالق قہ
یعنی بالا منزلندہ ایتوب آصرامق قہ .
بالا - یوقاری .
بالاخانہ - بر آرتخریف قیلوب بالجون دیرلر .
بالان - معروف بر آچی جیلاکدر - بالان
آغاچی - بالان قاغی - بالان بلس -
بالان صبزغی .
بالنیز - بالدییز - خانونننک سنکلی سی .
بالدران - شوکران - معروف بر زہر اولندر -
کاھا آغو اوطی تسمیہ قیلنور .
بالدری قرا - بر نباتندر - شعر الغول ہم
ایتولور - بر نوعسی کزیرہ البثردر .
بالطر - تزدن آیاق اوکچہ سینہ قدر -
حیواندہ کراع - ونبانندہ زغزہ و ہم ساق
آنالور - بالطرایتی - بالطر سویاکی -
چیتوک بالطری .
بالداق - قاش سزبوزوک - کموش بالداق .
آلتون بالداق - عقیق بالداق .
بالطہ - اوزون صابلی آلت درکہ آغاچدان
یورط عمارت قیلوچیلار استعمال قیلورلار -
آی بالطہ - بالطہ صابی - ہجامت بالطہ سی
یعنی قان آلوچیلار بالطہ سی .

بایومق - دولت ایاسی بولمق - بای بولمق -
 قوباش بایومق - غروب اینمک .
 بایونتمق - بای اینمک یعنی براونی بایلار
 درجه سینه کرتیمک - آقچه کوب حاصل
 ایندریمک - پاکه آقچه بیرمک .
 بایوق - بایق - حاضر - آنوق - مهیا - طیار .
 بایوقلامق - حاضرلامک - آنوقلامق - مهیا
 قیلیمق - طیار قیلیمق .
 بایراق - لوا - سنجاق - صوغش میداننده
 علم در - یرکا فادارلار .
 بایطال - بیه - قصرای - آغیر خاتونی -
 جغتای ده بیطال یازولور .
 بایغوش - یابالاق - هی بایغوش - نوع
 ذم در .
 باه - آطانی چاقرغانده تکرار قیلنه در :
 باه - باه - باه - طاینی دخی : به - به -
 به - دیب تکرار تلفظ قیلالار .
 بیج - فارسجه پاپوش دیکان سوزدن محفدر -
 قدیمکی سوزدر - چیتوک - اینوک -
 وغیرلر .
 بیریه - سنبل جبلینک اسپدر .
 بیریه مایی - معروف مایدیر .
 بیگ - بینک - کوز بیکی - یا که بینکی -
 اولننک بیکی یعنی حاضرکنه بورناب
 چقانی .
 بیگا - چیش - قاز بیگاسی - اورداک بیگاسی .
 بیگام - جانم اوغل .
 بت اولنی - یا که بتلی اولن .
 بت - آدمده بولغوجی بر حیواندرکه آدم ننگ
 آرنوق قانلارین صورور - عربچه
 قملة - کهله - اورمان بتی - تاقنابتی -
 صوبتی - بت اوطی - حشیشه القمله -
 خاتونلار باشلارندان بت قاراشالار .

بالطهچی - بالطه اوستاسی .
 بالق - سمک - صو حیوانی - غیر منهای
 انواعی باردر - جتمه - قارماق - بالق
 تونا تورغان آلتلردر - بالق اوولدغی -
 بالق قالجی - آلا بالق .
 بالق تونمق - بالق آولامق - آق بالق .
 بالقچی - بالق تونوچی - بالق مالی بلان
 صانو اینوچی .
 بالقلی - بالق کوب یر - بالقلی کول -
 بالقلی صو .
 بالقیق - بالقیق - نور کونارلمک - نور
 چقیمق - نور سطوع اینمک - نورلی
 بولمق - نور قالمق - آی کبک قالمق -
 قوباش کبک بالقیدی .
 بالقدرمق - بالقیق - قالمیق - مرتفع
 اینمک .
 باورساق - باغرساق ماده سین قارا .
 باو - باغ - ماده سین قارا .
 باور قیلیمق - فارسیدان مأخوذ - اشانمق -
 واینانمق .
 باور - باغر - بغر - عربی طحال در -
 ایچده بر ماده در - مال باور اینی یعنی
 مال شول قدر طاطلی درکه - باور یاننداغی
 ایت طاطلی بولور .
 باور آغاجی - عوامده کیندر اورنی دیکان
 آلت ننگ بر جزئی درکه - صوققان نرسه فی
 همان اول آغاجه چرنارلار .
 بای - توانکر - غنی - صاحب الدوله -
 خواجه .
 بایلغی - دولت - غنا - بارلی - آقچه
 کوبلک - یا که قناعت .
 باینانی - کوب - یتارلک - فراوان .
 بایوملق - غروب اینمک - قوباش .

بئچە - صئقى - پەندە چابورقلار صئنانك
آزغنه صو چقار.

بئلى - بئلاكان كئشى - كولما كده بئى كوب
- كئشى - ھى بئلى قارغە - بئلى بورون -
آرقاسىن بئ آشى اشلاكانن ات آشى.
بئلامك - بئ حاصل بولمق - بئندە بئى
كوبابمك.

بئلاتمك - بئ حاصل اينمك - كچكئنه جلعە
صوى كرنى بئلاتنە يعنى آندابىن صودە
كر جوولسە بئلاوچان بولا.

بئلاوچان يعنى بئلى تورغان عادى بار.
بئ - بئ - بئ - صنم - صن - صورت - بئقە
ئابونمق - بئقە وصنمغە سجدە قىلمق -
آلە اتخاڭ اينمك.

بئمك - (توركى قديم) اوسمك - اورلوق
بردن تېشولوب چقمق - شكر چاچدم
ئوز بئدى.

بئمك - ئام بولمق - معدوم بولمق - فنا
بولمق - ايكماك بئمك - چاى بئمك -
اش بئمك - يانوب بئدى - بوغالوب
بئدى - وكذلك اوشوب بئمك وبئورمك
ديكان فعللر - باشلانق فعلى شكللى
غېرىر فعل كامعېن وياردمچى كېك استعمال
قىلنەدر - ومع هذا بر عملنك ياكە
بر حالنك ئاممېئېنە دلالت قىلادر -
اشلاب بئدى - يانوب بئدى - وكذلك
مونك متعدىس كە بئورمك - يازوب
بئوردم - آشاب بئوردم - موندە يئە
تفصيل - كبراك.

بئمك: اوسمك - ئام بولمق - اشانمق -
يازمق صحىجراكى بئمك لازم در.
بئرمك - بئورمك - (بئدرمك دن مخفف)
ختم اينمك - ئام اينمك - آخريئە

اېرشدرمك - اعدام اينمك - ئاملامق -
كامل اينمك - ئاشلامق - ايشنى
بئورمك - آشاب بئورمك.

بئونمك اشانمق مقر بولمق.
بئمك - اشانمق - اينانمق - اعتقاد قىلمق -
آللەغە بئسنك بئرىن آقچەم يوق.
بئمك - (توركى قديم) يازمق

بئك - يازو - مكتوب - خط - فارسىدە ھم
بو معنادە مستعملدر - جغتايىدە بئيك
يازولور.

بئى - بئو - مكتوب - تعويذ - رقيە.
بئنمك - اشانمق - براونك باطل سوزىن
قول اينمك.

بئاشمك - بئمك ديكان فعلنك بئرئوعسى -
پت - بئاش - قادال - چانچل.

بئاشدرمك - بئورمك.
بئك - فرج - بؤمە - خاتونلار جانوارى.
بئيك - مكتوب - محررات.

بج - حبش تاوغى - دجاجە الحبشى.
بچردامق - بشار بئشاس ايكماك صئدرسانك
بچرايتوب كىتار - بشفافچق ايكماك -
ياكە بچئقى.

بجئ - مناظرە - اولچاشو - بجئ اينمك.
بجئلاشمك - مناظرە قىلوشق - اولچاشمك.
بجر - عربى در - دىئكترمعناسىنە - بجر منجمد
شمالى قطب شمال كا ياقن طرفداغى بوز
دىئكتزى - بجر منجمد جنوبى - قطب
جنوبى طرفنداغى بوز دىئكتزى - بجر
محيط كىبر آزيە بلان آميرىكا آراسندە -
بجر اطلاس افرىقەغە ملاصق اطلاس
دىئكتزى - بجر محيط ھندى ھندستاننك
جنوبىدە كى اولوع دىئكتزى - بجر سفيد
آق دىئكتزى - بجر سپاھ قارا دىئكتزى -

بد کور - اصل سز و نسب سز - بدنام .
 بد بخت - یاوز - بخت سز - اقبال سز -
 بد طالع - مدبر - مخوس .
 بد دعا قیلمق - سب قیلمق - نفرین ایتیک -
 لعنت ایتیک .
 بدن - تن - جسم - جسد - جنه - گوده .
 بدنلی - اعضالی - اولوغ بدنلی - جسم -
 جنهلی .
 بد بلدق - معروف قوش .
 بدر - اورلوق - هبه - نغم .
 برد - صالقونلق .
 برد الکی - بوبراک صالقونلق دیرلر بر
 آورودر .
 برد المعده - معده صالقونلق کذلک بر
 علتدر .
 برانغار - جغتای لغتنده مینه یعنی عسکر ننگ
 اونک فاناطی .
 برناس - قدیم بر طاقفه ننگ اسپدر .
 بر باریس - امیر باریس - عنبر باریس -
 نور و کچه قادن طورلقی .
 بر (تورکی بیر) - احد - واحد - یک -
 دانه - مساوی - برکشی - بر آنچه -
 آغاج و شجر ایکسی ده بر . بر یولی -
 دفعه - ناکهان . برکا بر - برمه بر .
 بر آدم - بر مدت - بر مرتبه - بر کره
 ناره . بر آرز - بر نیچه - برده - اصلا -
 ایکیدن بری - برده بر یکی - بر
 آزدان - بر ساعتدن - هیچ بری .
 بر یاقفه - یعنی یولدان کیت صافلان .
 براو - لا علی النعین کشیلردن برکشی .
 برلک - احدیت - اتحاد - بر تین لک -
 بر صوملق .
 برلی - واحدی - وحدانی .

بحر خز استرخان دینکزی - بحر آرال
 آرال دینکزی - وغیرلر .
 بحری - بحریه - دینکزکا منسوب .
 بخار - ب ننگ ضمه سی - مطلقا بو معنا سنده -
 و کذلک طومانغه هم ایتولور .
 بخه الصوت - بخوخه الصوت - ناوش فارولو -
 بر علتدر .
 بخت - رسقال - رزقال - اقبال - آننگ
 صانودان بختی بار یعنی اول هر قاچان
 بخشی صانواینه . صوقر بخت - بایلق قه
 نا اهل کشی بای بولسه اول صوقر بخت
 بلان تورا دیرلر .
 بختلی - صاحب الاقبال - رزقالی .
 بخش - بخشش - باغشلاو - هدیه - هبه -
 عطیه - احسان - بخشش قیلمق یعنی
 هبه قیلمق - تصدی ایتیک - فارسی دان
 مأخوذدر - لغتنده بر آرز تحریف قیلوب
 باغشلاو دیرلر .
 بخل - صارانلق - لثامت .
 بخیل - صاران - لثیم .
 بخور - خوش نوتون چقارو یعنی خوش
 نرسه لر باند رفق - بخور مریم - بخور
 مایی .
 بخورلق - انواع خوش ایسلی نرسه دن مرکب
 تیخیر اوچون .
 بخور لامک - خوش نوتون چقارمق .
 بدایت - دعوا باشلانا تورغان کچکنه محکمه .
 بد - یاوز - یامان - قباحث - اشکی -
 بوسوز اصل فارسی سوزی بولوب تلمزده
 هم مستعملدر .
 بد دعا - بد زبان - یاوز تللی - یاوز خلقلی -
 بد مزاج - بد افعال - بد اندیش .
 بد رفت - حاجت خانه .

بردای - برابر چه - براولچاوده - برصفتد.
 برار - برارنن - برار آڦه - برار برار -
 برام برام - برارلڪ.
 برام - بربر - برام سرام - آرماز.
 براملامڪ - برار براراشلامڪ - برار برار
 عمل قيلمق.
 برام سرام - اتباع الفاظداندر يعني دفعه
 نوکل وافلاب اورق صورق.
 برام برام سويلامڪ - تفصیلا بیان قيلمق.
 برامکلامڪ - براملامڪ - برام براماشلامڪ.
 براملاب جيمق - برامکلب جيمق - برام
 برام جيمق - برام برام چاقرمق.
 برنجی - اوڻچی - اوڻکی.
 براولی - يعني بر اتفاقده - بر آورده -
 برسوزده - براولی بولمق.
 برلاشمڪ - بر اتفاقده بولمق - برسوزده
 بولمق - اتفاق قیلوشمق.
 برکا - معا - بريولی: ايکنکز برکا کيلنکز -
 توقتا برکا بارورمز يعني بربرمز بلان
 مصاحب بولوب.
 برکالاشمڪ - برکابولمق: برکالاشوب بارورمز
 يعني جيمعز بر يولی بارورمز.
 برڪ - محکم - نف - فاطی.
 بریکمڪ - جیولمق - يابوشمق - توتاشمق:
 بریکوب قاندى يعني يابوشوب قاندى.
 بریکدرمڪ - برکتمڪ - محکم ايتمڪ -
 توتاشدرمق - برلاشدرمڪ.
 برلامڪ - توحید ايتمڪ يعني بردر ديب
 اعتقاد قيلمق.
 برلانمڪ - بر ديب ايت ديب اعتقاد
 قيلمدمق.
 برلانمڪ - بر بولمق - برلنمش بولمق -
 يالغز بولمق.

برلاشمڪ - ايكو بر بولمق: ايكمز بر
 بولایق يعني برمصاحته بولایق.
 برله - برلان - بلان - بيلان - بيله.
 براملامڪ - برام برام جيمق.
 برابر - مساوی - يکسان - تیکز.
 برابرلڪ - مساوات - محادات.
 برابرلامڪ - مساوی ايتمڪ - نيکزلامڪ -
 برمقدارده قيلمق.
 برابرلانمڪ - نيکزلانمڪ.
 برابرلنمڪ - برابر بولمق - نيکزلنمڪ.
 برأت - برأت کچهس که ماه شعباننمڪ
 ل انچی کچهسيدر.
 براقمق - تاشلامق - قويمق - آتمق -
 الفا ايتمڪ.
 برانچه - بيڪ کوب - حسابسز: بوکون
 برانچه قار يادوی.
 براؤا - آفرين - تحسین - شاباش. تورکو
 قدیمده هره - اره ایدی که برشادلق
 ياکه بر تحسین قیلوراش واقع بولغانده:
 هره خره فچرورلار ایدی آلاردان تانارغه
 تاناردان صفاليه کا آلاردان روسقه
 وياوروپاغهده کچمشدر.
 برباد - هرباد ايتمڪ - جیل کایرمک يعني
 ارم ايتمڪ - يوققه چقارمق.
 برزخ - ايکی نرسه آراسنده بولغوچی حادل -
 پرده - مانع - ودخی موت بلان حشر
 آراسنده بولغوچی زمان - غیر
 معنالی ده بار.
 برغو - صبرغی.
 برف - قار - ثلج.
 برکت - برکات.
 برکتلی - کوب - مول.
 برڪ - نف - محکم - برک باغلامق - نف بيلامڪ.

اونمك - اوشومك - قاتمق .	بركمك - نف بولمق - بابوشمق - توتاشمق -
برياقسز بولو - عرب چه فالج - فلوچ - فالج .	بركا قوشولمق .
برهوت - بئر برهوت - حضرموت ديارند	بركتمك - بركدرمك - نعنمق - توتاشدريمق -
برقيودر كه منافقرنك جانك آنك محبوس در .	مكلامك .
برهان - دليل - علم .	بركشمك - بركا توتاشمق .
بز - بوز - بز عربيدر مامق دان منسوج نرسه .	برله - برلان - اصلده - براييله - براييلان
بزاز - بوزچي - بز .	برادات در .
بزازيه - برفتوي كتابي در .	برمك - اورمق - صومق - ضرب ايتمك -
بزرگ - ب ننگ ضمه سي بلان فارس چه اولوغ وعظيم معناسنده - اما نلمزده عكسنده	فارسچه زدن - باشينه بردي .
مستعملدر يعنى بزرگ كنه بير - بيك آز بير معناسنده .	بردرمك - اوردرمق - برنرسني آا بلان
بز - بر آلتدر كه چيتوك كاوش وغيرلرني تكمك اوچون : كاوش بزي - چيتوك بزي - قاموط بزي - قابوش بزي -	بردرمك : بر كشيئي ترته باشي بلان
قزدرمه بز .	بردردي .
بزر - عرب چه در اورلوق وجبه معناسينه :	برشمك - بربرين برمك - صوغوشمق :
بزر البصل - بزر العجل - بزر البنج - بزر الجزر .	تيز زمان غنه بروشوب آلديلار يعنى آزغنه صوغوشديلار .
بزلامق - بزبز ايتمك - بزلامق - چين ناوشي - هواده چين بزلار .	برنمك - اوزين اوزي برمك - چوقونمق
بز - ضمير منكم در - نحن - ما - مفردى من .	ديكان سوزدن كناية در : نورتونمك .
بزلر - مبالغه اوچون اادات جمع - بزكا لنا .	برانكي - فرنكي - ير آلهاسي - يرنكه سي -
بزم بزننك لنا . بزدن - عنا منا .	برانكي بالي - برانكي آرافي سي - برانكي
بزم - عيش عشرت - صحبت - مجلس .	بوكمه سي - برانكي پرچي - برانكي
بزم قيلمق - مصاحبت و مجلس قيلمق .	كراخمالى .
بزلدامق - بزلامك - بزر بزا ايتمك -	برانكيلي - برانكيلي آش يعنى آشي كه
بزلدامق كيك اتباع اصواندن در .	برانكي صالوب پشركان .
بزلداوق - بزلداوق - بزلداوق - اوچورنا	برانكيلامك - برانكي بلان اصلاح قيلمق -
تورغان كاعزنك ناوش پيدا قبلار بر	برانكي بلان پشرمك .
	برن - صارق بالاسي و كذلك كجه بالاسي
	صارق برني - كجه برني . اصل بوسوز
	فارسى دان مأخوذدر كه ارن ديرلر -
	زند لغتنده آنا قوي معناسنده
	ايدى .
	برودت - صالقوناق - صووقاق .
	برودتلاشمك - صالقون نيمك - صووق
	نيمك - صووق صومق - صووق

جزئی در - دخی ده بر کچکنه تاقنا کیسا کین
ایکی برندن نیشوب جب کرونر لر اول
ایکی جب دن ایکی یافقه تارتناچ مذکور
تاقنا سرعت بلان ایلانوب بژ بژ طاوش
چقارور .
بژ بژاق - مدرسه شاگردلری آراسنده بر
اویوندر .

بسباسه دواپی نباندر .
بسیط - دیرلر کوب اورونده مستعملدرکه
مرکب ننگ مقابلی در - اولا مرکبات
دیرلر موالید ثلثه دن عبارتدرکه نباتات
و حیوانات و معادن در آنکار مقابل بسیط
مثلا عناصر اربعه و افلاکدر چونکه مطلق
جسم اگر اجسام مختلفه الطبايعدان
بولماسه بسیط آنالادر اگر مرکب بولوب ده
نامی بولماسه جمادات واکر نامی بولسه
حیوانات .

بصل - صوغان - عربی در .
بصل عنصل عرب چه در - دینکز صوغانی یا که
آطاو صوغانی دیب ده آنالور دواپی بر
نرسه در .

بطیخ عرب چه در - قانون معروف بمشدر .
بطیخ اصغر - قانون .
بطیخ اخضر - قاربوز .
بستان - باقچه .

بستانی - باقچه غه منسوب یعنی عادت باقچه ده
بولا تورغان نرسه - مقابلی بری .
بستان علم - علم باقچه سی یعنی غابت عالم .
بس - اداندان در - فاء تعقیب مقامنده .
بس - قش کون چی منزلنده هوادان اینگان
رطوبت در صالقونلک بلان قار روشلی
بولور .

بسرملک - بس نوشملک - بسلاننگ - فارلانمق -

قار کبک آق بولمق: صقال بسردي -
ترزه بسردي که صقال یا که نرزه قار
بلان مستور بولدی .
بسلاننگ - بس بلان مستور بولمق -
بسلی بولمق .
بسلانمک - تربیه قیلیمق معنا سنده عثمانی
سوزیدر .

بسفایج - اضراس الکلب دیکان بر دواپی
اولندر ات تشی دیرلر .
بش - بیش - خمس - پنج - بش دانه:
بشیدن بر خمس - پنج یگ .
بش کون - زمان قیلیدن عبارتدرکه بو
بش کونلک دنیا دیرلر - اما بعض لردن
ایشتوله درکه بو اوج کونلک دنیا دیرلر -
لکن بش کونلک دنیا دیمک ننگ وجه سی
مقبول را کدر چونکه یدی کون بر
جمعه درکه بر کونی دنیاغه کیلکان وبر
کونی کیناسی کونی در قالغان بش کونی
دنیا ده تور اچق .

بش برده بش یکر می بش - بش ده بش اون .
بش بارماق - یعنی بر قولده بش دانه
بارماق .

بش نماز - هر بر احاد ناس ننگ ذمه سینه
لازم بش نمازدرکه: ایرته نمازی - اوپله
نمازی - ایکندی نمازی - اخشام نمازی -
یسبع نمازی در .

بش بنای اسلام که: نماز - زکوة - حج -
روزه - توحید .

بش حواس که - حواس خمسہ طاهری:
ایشتو - کورو - دوق تاتوب بلو -
لمس توتوب بلو - شم ایناب بلو .

بش حواس باطنی .
بشار - هر آحادقه بش دانه .

کموش دن - آلتوندان بر بالدا قدر
عربی ده اساور من فضة.

بلاک - جغتایده بیلاک یازلور قول ننگ
ترسا کندن توبان بارماق لارغه قدر
نبض یری در عرب ده رسع آنالور.
بلاکچه - کیندر توبسز قاپچوقدر که اوراق
اورغانده بلاک کا کیارلر - اما بیلاکچه
جغتایده مهرملرننگ قول لارینه باغلارلار
برنوع بوغاور.

بلان - بله - برله - برلان - بیلله - بیلان
حرف جراردی نورلو لهجه ده نورلوچه
مستعمل.

بلاو - پکی - چچ پکی سی وغیرنجه قورال لاری
قایارلار بر آلتندر.

بلبل - صاندوغاج - هزار داستان - عندلیب.
بالجراق - بالچقراق دان تحریف قیلنسه کبراک:
بالچق - جووش بالچق - صولی بالچق.
بالچرامق - بالچراق بولمق - بویالمق.
بالچرانمق - بویانمق - بالچراق ایتمک -
چلاتمق.

بالچراشمق - برکا بالچرامق - برکا چلانوشمق.
بالچرانمق - بویالمق - چلانمق.
بلدة - بلد - بلاد - شهر - مدینه.
بلسان مای - معروف بر مایدر.
بلسان آغاجی - مصر دیارنده بولور مشهور
بر آغاجدر بیک اعلا مای بولادر صنفان
وقرلغان و بیرنولکان اعضاغه فایده الیدر -
ورعشه زهمینه.

بلش - تانوش - آشنا - دوست یعنی معلوم
کشی و بلکان کشی.

بلشلک - تانوشلق - آشنالی.
بلشلانمک - تانوشمق - بلش بولمق -
آشنالی پیدا قیلمق.

بشارلامک - بشاراب بولمک یعنی هر بر
حصه غه بش دانه قویوب تقسیم قیلمق.
بشلی - خماسی.

بشلک - بش صولمق - بش تبیلک.
بشچی - خامس - پنجم - پنجمین.
بشلامک - بش ایتمک - تخمیس ایتمک.
بش بارماق - برنباندر عرب چه غمسه اوراق -
فارسجه هم پنج انکشت دیرلر دوائی بر
نباندر تخمینه حب الفقد دیرلر استسقا
زهمینه مفیددر.

بشارت - سونچ - شادلق - بشارت بیرمک -
سونچ بیرمک - سوندرمک.

بعض - بعض بر کلمه در که کوبدن بر جزء
معناسنه یعنی کبراک عددی کبراک وزنی
کبراک کیلی نرسه بولسون - دخی بو
معنائی عرب ده من دیکان حرف جر بلان
وتانارده دن دیکان حرف واسطه سی
بلان ده افاده قیلنهدر: آلهادان -
چای دن - آروشدان بیروب بیاردم
آز آز - بعضلر یعنی بعض کشیلر -
بعض آدملر.

بغر - باغر - باور ماده لرنده ایتولدی:
بغرم کباب - جانم بغرم - بغرم کیساکی.
بقال - مطبخ وآش خانه حاجتاری صانوچی:
دوکی - مای - اون.

بقله - باقلا - بورچاق - بقلة الحمقا نیلبران
اورلوغی - بزرالنج.
بلادر - تهرندی اسمیدر.

بلا - مطلقا آفت معناسنده: فتنه - خطر -
باش بلاسی - بلاکا اوچرامق.

بلانلمک - بلاغه گرفتار بولمق.
بلازک - بلاک یوزوک یا که بلاک یوزوکی
دیکان سوزدن محفدر که بلاک کا کیارلر

بلشلائندرمك - واسطه بولوب براونی براوكا
 آشنا قيليق .
 بلشلائنشيك - براو بلان بركا ايكنچى بر
 كشى كا بلش بولوشقى .
 بلطر - اونكان يل - سنهء سابقه .
 بلطرى - اونكان يلغى نرسه - بطرى يل -
 اونكان يل .
 بلغم - اخلاط اربعهءننك برسى تانارمزه
 قافروق تعبیر قيلنور - بلغمى المزاج .
 بلكه - بلكم - بولور باكه بولماس - تردد
 مقامنده استعمال قيلنور .
 يللور - بلور - بللور تاشى طاودان چقارشافى
 طاشدر روس اصطلاحچه خروسطال
 ديرلر .
 بلمك - اوقوب بلمك - معرفت حاصل
 اينمك - واقى بولمق - فراست قيلمق -
 ادراك اينمك - تانيمق - اذعان اينمك -
 ظن قيلمق - گمان اينمك - اعتقاد
 قيلمق - يقين بلمك - فرض بلمك -
 اويلاب بلمك .
 بلدرمك - تعليم وتفهيم اينمك - اعلام
 اينمك - خبر بيمر - خبردار اينمك .
 بلوشمك - خبر آلمق - بربرينى بلمك -
 صور اتوب بلمك .
 بلنمك - معلوم بولمق - يقين حاصل بولمق -
 شافع بولمق - فاش بولمق .
 بلندرمك - بيلكولى اينمك - علامتى بولمق .
 باشدرمك - بلاركا قوشمق - براشنى براوكا
 بل ديب امر اينمك .
 بلدك - يعنى علم - بلمك لك : اوز بلدكم
 بلان اشلادم يعنى براونتك ده ياردمى
 قانوشمادى - بلدكم يعنى عادتى بويىچه
 بلكانم - تجربه والفت بلان بلكانم -

بلش چقمق يعنى صونكندان تانوشمق .
 بلكلى - بلكوچى - عالم - معرفتلى .
 بلكسز - جاهل - نادان - معرفتسز -
 بلكسزلنمك نادان بولمق .
 بلورلك - آصات - سهل .
 بلماس لك - بلوركا ممكن توكل بولغان نرسه .
 بلور بلماس - هر بلور بلماس قاتنده
 كشف اسرار ايلامه .
 بلند - بيوك - رفيع - عالى - يوكسك
 معنالى بنه در - ايشك ننگ اوستنده كى
 يانكاغينه هم اينولور - صفت معناسين
 افاده اوچون دخى مستعملدر : بلند
 همت لو - بلند درجهلى - بلند آواز .
 بلى - نعم - آلاى - درست - تصديق
 اوچوندر .
 بليله - هليله شيكلى بردارو اسيدر .
 بنا - عمارت - انشاء .
 بنا قيلمق - عمارت قيلمق - بورطور غوزمق .
 بنارس - جفا كدن معمول برقماش در آقلى
 بى قصب دخى هندستانك برشور اسيدر .
 بنايى - كوزال - نفيس - اعلا نرسه .
 بنا - بنا قيلغوچى - معمار .
 بن - بننك كسرهسى - اوغل معناسينه
 عربچه در .
 بن - من مقامنده انا - من - ضمير متكلمدر :
 منكا - منى - منم بلان - من ده - من
 ماده سنده قارا .
 بنج - بنك - تيلبرن اورلوعى در بنذر البنج
 ديرلر .
 بنده - قل - خدمتچى - خدمتكار - عابد - زاهد .
 بنده لك - قلاقى - عبادت - طاعت .
 بنفسج - بنفشه - ميلالوشه - معروف حوش
 ايسلى چمكدور .

بوٽانمق - بوٽارغه قوشمق ياکه ياللامق.
بوٽاشمق - برکا اعانه بوٽامق.

بوٽالمق - بوٽالمش بولمق - بوٽاقلاری بٽمک.
بوٽان - باشقه - غير - اوزکا - ايکنچي.

بوٽقه - جارما پلاوی يعنی بورای - آریا -

قارا بوغدای جارمالارندان حاضرلشمش
برقوي آش در ماي صالوب آشالار.

يغمور بوٽقه سی دیرلر غایت قورولق
زمانلارده استسقا نمازی قیبلندن برنوع

دعادر آننک کیفیتی بودرکه آولننک
باشراق کمسنه لری جبولوب بر صو

یانینه توشلر قازان آصالر بوٽقه پشرالر
اول بوٽقه دان تناول بعدنده دعا قیلوب

الله تعالی دن يغمور تلای لر - آندان
صونک کولماک اشطانی بلان نغالا صوغه

کروب چلانلار کویاکه يغمور یابوب
يغمورغه چلانغان شیکلی.

بوٽقه لق - بوٽقه جارمه - بر بوٽقه لق جارما
کیراک يعنی بر مرتبه بوٽقه پشورکا

ینارلک مقدارنده.
بوٽورکا - بودره - کودره يعنی بوٽورولکان -

بوٽورمه - بوٽورکا ساچلی - بوٽورکا
جونلی.

بوٽورکالانمک - جونی بوٽورکا بولمق -
بوٽورکا کالاورلک.

بوٽورکالاندرمک - بوٽورکا اینمک - ساچنی
بوٽورکالاندرالر.

بوٽورمک - بوٽرمک - جبنی بوٽورمک -
قائمق - ایشمک.

بوٽورنمک.
بوٽورشمک.

بوٽورلک - ایشولمک - آطلاس بوٽوروله -
بيک چیراق قانغان جب بوٽوروله.

بنفسچی - میللاوشه کا منسوب - میللاوشه
نوسلی.

بنفشه - بنفسج - میللاوشه.
بنک - بنج - حشيشه الاسرار.

بنیاد - نیکز - واصل معناسینه - واساس
معناسینه.

بنی آدم - آدم اوغلانلاری.
بنکراش - جغتای لغتی در اوخشاش معناسینه.

بنکزامک - اوخشامق - مشابه بولمق.
بنکز - یوز - چهره - جمال.

بواسیر - باباسر - بوسر - معروف آورودر.
بواسیرالانی بر آورودر.

بوا یا که بویه - آغوم صونی بولوب
آغوشندان توقتانور - نکرمان بوا سی.

بو - اسماء اشارت دندر: - هذا - وهذه -
وهامعناالرنده - حاضرکا و قریب کا اشارت

اوچوندر - بوکشی يعنی اوشبوکوزمزکا
کورنکان - اما ذهنده کنه حاضر بولسه ده

هیچ شیء نوکل: بو چاقلی - بو قدر -
بونی - بوکم - بو چاغنده - بو زمان.

بوٽنوگ - عربچه نعنم - نعنم دیرلر بیک
معروف حوش ایسلی اولندر - برنیچه

نوعی بولور: صو بوٽنوکی - ماچی
بوٽنوکی - بوروج بوٽنوگ.

بوٽنوگ مایی.
بوٽانی - آغاچ بوٽاغی - آغاچ نارماغی -

غصن - اغصان.
بوٽاقلی - کوب نارماقلی - نوٽاغی بار -

بوٽاقلی صاناقلی - اتباع الفاظداندر:
بيک بوٽاقلی - بیک نارماقلی.

بوٽاقلانمق - بوٽاقچمق - بوٽاق اوسمک.
بوٽامق - بوٽامق - بوٽاقلارین کيسمک -

بوٽاقلارین آرچیمق.

ناياق دیرلر یارطی آرشون یا که اوچ
چرك بر آغادر بورا اویوننده
مستعملدر .
بورامق - بورانهی باشلارین کیرنلاب
کیرنلاب اویومق - کیمک - کیرنلاب
صالمق .
بورانهی - بورارغه یاللامق - یاللاب
بورانهی - اوی اینوب بورانهی .
بوراشیق - برکا بورامق - یاردملاشوب
بورامق .
بورالمق - بورالمش بولمق .
بورالامق - بورا کبک اینوب (اویومق):
میچ کا اوتوننی بورالاب یاق .
بورا نایاق - بورا ماده سین قارا .
بورا ناشی - بر نوع تاشدرکه تیمورچیلر
آننگ بلان تیمورنی یابوشدرلار .
بوران - بوراغان یعنی بوری بوری یاوغان
قار یا که یغور یا که قوم بورانی .
بورانلامق - بورانلاب یاموق: قار -
یغور .
بوران قوچان - الباع الفاظ اندر - هر
تورلو بوران - قار - یغور - جیل -
داول .
بور - آقبوردان مخفف .
بورای - بر نوع غله در - بوغدا ی کبک -
کوبراک چارماغه استعمال قیلالار . بورای
چارماسی - بورای بوتقه سی - بورای
کوماچی .
بورچا - بت - بورچا - قاندالا - معروق
مودیات - عفونتی برده بورچالای در .
بورچالامق - بورچا کوبایمک .
بورچالی - بورچاسی کوب نرسه - بورچالی
کیوم .

بوتون - نام - کامل - برکیساک - یکپاره -
بوتون کون - بوتون تون - بوتون ایکماک -
بوتون کیساک - بوتون قاربوز - بوتون
کیوم - بوتون کولماک یعنی جرنقی جاماوی
یوق - اوس باش بوتون - بوتون
ایکماکنی آشاپ بنوردی - بوتون عمر
بوینچه .
بوتونلامک - بوتون اینمک - نقصاننی
کامل لامک - نیاملامق .
بوتایمک - بوتون بولمق - بوتونلانمک .
بوتاینمک - بوتون اینمک - بوتونلامک .
بوتونلای - بارنده - همه سین - بوتونلای
سنگا یعنی نیامی ده سنگا بولسون -
بوتونلای - نیاما - کاملا - بنیامه - بالکبه .
بوتنه - برن صارقنی قوغانده آوازدر - کیت
معناسین افاده قبلور - اما چاقرسالار:
بوتی بوتی بوتی دیرلر .
بوتنه که - بویراک - کچکنه کشی هم بوتنه که
آتالا .
بوجورا - آلفه - حلقه - بالداق - آلتون
بوجورا - کמוש بوجورا .
بوجورالی - آلفالی - بالداقلی .
بوجور - قرطاوغی .
بوداق - بوتاق ماده سین قارا .
بودامک - بیرمک - اعطا قیلمق - فارسی
کلمه سننن - ده - بده - بده مک -
بدامک - بودامک .
بودانمک - بیورورکا بیورمق - بیر دیب
امر اینمک .
بوداشمک - بر برینه بیرمک - نجشی
قیلوشمق .
بورا - ابو اینوب بوراغان قارالیدی .
بورا اویونی - بورا اوینامق - بورا

بوردرمك - بورماكا قوشمق - ياللاب
بوردرمك.
بوروشمك - جيورولمق - شينكمك -
طراوفى كينمك - بوروشكان آلبا يعنى
كيبوب بوروشلى وجيورولمق بولمىش -
بوروشكان كيشر - بوروشكان برانكى -
كيوم نوروب قويماسانك بوروشوب بته.
بوروشدرمك - بوروشلى اينمك - جيورمق.
بوروش - جيوروف - بوروش مانكلای -
بوروش ييتلى - جيورولمق مانكلای -
بوروشلى ييت.
بوروش بروش - انباع الفاظلاندرد -
بوروش . وش آلبا صانا بخشىسى
يوق.
بورشايمك - بوروشمك بريمعناده.
بورشاينمك - بوروشدرمك.
بوروشلى بروشلى - بوروش بروش -
مرادفلردر.
بورمهكى - بورمهكى آوزيعنى هميشه آوزين
بوركالاب سويلاشه تورغان كشى.
بوروج - بيرچمك - دين - قرض - وام -
وعدهلى بوروج - نسيه بوروج ياكه
مهلتلى بوروج - بوروجقه آلمق -
دين كا آلمق - استقراض اينمك -
بوروج اينمك - مديون بولمق - بوروج
بیرمك - بوروج تولامك يعنى بوروجنى
ادا قيلمق - بوروجقه بانمق يعنى
اوستينه ادا قىلا آلماسلف بوروج
اوبولمق.
بوروجلانمق - غريم بولمق - بوروجلى
بولمق - بيرچاكالى بولمق - بولمك.
بوروجلى - غريم مديون - بيرچاكي كوب.
بوروجچيلمق - بوروجلى بولمق.

بورچاق - فارسى چه برجاق - بقله - باقلا -
برنوع غله وآشلقدر - تيموربورچاق -
صاران كشى حقنده - بورچاق آتاسن
يعنى بالغان اينه سن - بورچاقى
بورنگان - آق بورچاق - باشل بورچاق -
قارا بورچاق - نوعط بورچاقى . تورنا
بورچاقى - چېچق بورچاقى - عربده
جلبان.
بورچوك - آلا - چوار.
بورچومق - خفا قيلمق - ريغتمك.
بورچولمق - خفا بولمق - كينى قرولمق.
بورچوكلامك - برام برام آلمق يعنى برام
برام صابلامق.
بوركانچك - ياولق - كوشكا - پرده -
خاتونلار اوزلرين ستر قىلغوداي نرسه -
خواه ياولق - خواه كوشكا - خواه چاپان.
بوركامك - قابلامق.
بوركامك - يابنمق - قايچمق - نستر قيلمق -
پرده تونمق - يوزين باشرمك.
بوركاندرمك - قايچومق - پرده نوتندرمق -
قابلامق - يابنمق.
بوركانشمك - بركا بوركانمك - معاه.
بوركوت - معروف قوشدر.
بورلوكان - ساقسز اوسه تورغان برنوع
جىلا كدر قارلغان طعمى بولور: قزل
بورلوكان - قارا بورلوكان.
بوروم - بوركان ير.
بورمه - بوركان نرسه - اشطان بورمهسى.
بورمهلى كيوم - بورمهلى ياقا - بورمهلى
جينك - بورمهلى چيكان.
بورمك - بوروم باصامق - بورمك - اينه
بلان چانچوب چانچوب نارتالار بورمه بولا -
جيورمق - آوز بورمك - آوزين بوركالى.

بوروچ - معروف بر آچی حبه درکه ادوب
 آشته سيارلر عرب فلفل دير . آف
 بوروچ فلفل ابيض - قارا بوروچ فلفل
 اسود - قزل بوروچ ياکه قوزاقلی
 بوروچ .
 بوروچلامق - بوروچ سيمک - بوروچ بلان
 اصلاح قيلمق .
 بوروچلی - بورچ بلان اصلاح قيلنمش .
 بوروچ صاونی - بوروچ نکرمانی .
 بوروک - باش کيومي - اچلی بوروک يعني
 ايجينه جون ذاتندان قويولغان بولور .
 اچسز بوروک - صالفون اچلی بوروک -
 کاچما بوروک - نوکل بوروک - قارا
 بوروک - دانه دار بوروک - چالها
 بوروکی .
 بوروکیچی - بوروک اوستاسی - بوروک
 هنری بلان ترکک قيلغوچی .
 بوروک فالوبی - بوروکیچلردن کنایه در .
 بوروکی - بوروک کیکان آدم - باشنده
 بوروکی بار کشی .
 بورون - ایلکاری - مقدم - آلدە . بورون
 انف .
 بورونصا - بورونغه کیدرله تورغان نرسه
 آناسین ایماسین اوچون بوزاو بورنینه
 کیدرالر .
 بورونغی - ایلکاری - مقدمه کی - اوّلکی -
 بورونغیلار اول زمانداغی خلقلار -
 بورونغیلار شولای دیمش .
 بورون - انف - باش ننگ آلفی طرفنده
 بولمق مناسبی بلان بورون آنالمشدر .
 شم بورنی - فارغه بورنی - کیمه بورنی -
 تاو بورنی - کاوش بورنی - بالطه بورنی -
 قوش بورنی - آرپا بورنی یا که آرپا

بورونچفی .

بورون - قاج بورون - یانچک بورون -
 ضرور بورون - کاکری بورون - اوزون
 بورون - بورون تیشوکی - بورون
 قانانی - بورون اوستی - بورون اوچی .
 بورون آورو لاری - عربچه امراض الانف .
 بورون قاناو - رعافی .
 بورون ششو - ورم الانف .
 بورون ایسی - بورون صاصو - نتن الانف
 دیرلر عربچه .
 بورونغی - قدیمکی - ایلکاری - اوتکان
 زمانداغی .
 بورنامق - بورنمهک - اورلوق وساچکان
 آشف اوروب چقا باشلامق - یافراق
 بوروسی آچولوب یافراق چقار باشلامق -
 آنا براو بورنادی یعنی کوب کشی نی
 کوتوب تورغانده برسی مقدم کیلسه برسی
 بورنادی دیب ایتلر .
 بورونچفی - آرپاننگ قانچفی صنوب توشکاج
 ینه قالغانی .
 بورمق - بر یاققه ایلاندرمک : آطنی
 بورمق یعنی آرباغه یا که تاناغه جیککان
 آطنی بر یاققه تابا یا که بالکایه آرتقه
 تابا بوروب ایلاندروب کیتمک -
 ایشک کا آلقه بورمق - ژبنت بورمق -
 تویمه بورمق - باش بورمق - ساعت
 بورمق - کر بورمق - ايجنی بورا
 یعنی قایغورنا خسرتلندرا - بورمق حبله
 جانبینه کیتمک یعنی سوزین ایکنچی
 طرفه بورمق اوّلکی سوزندن قایتیق -
 نکرماننی بورمق .
 بوردرمق - بورماغه امر ایتمک یا که یاللاب
 بوردرمق - تویمه بوردرمق .

بوروشمق - بورغانده براوگایاردم اینمک .
 بورولمق - بورولمیش بولمق - جیل قبله غه
 بورولدی - اونکغه بورولمق - صونکغه
 بورولمق .
 بورما - بورولوشلی - بورما قداق -
 بورمالی قداق .
 بورمالی - بورمالی پکی - بوراولی پکی .
 بورغلامق - یانی یافته ایلاندرمک - الی
 آنده الی مونده بورمق - باش بورغلامق -
 ماچن قوبروف بورغالای .
 بورغالانمق - نازلانمق - ایرکالانمک .
 بورغوج - نفتیج - نرسه نییلاکاج نفتوب
 بورا تورغان نرسه .
 بورغوجلامق - بورغوج بلان نفتیق .
 بوراو - بوروب تیشه تورغان بر آلتندر .
 بوراولی - بوراولی پکی .
 بوراولامق - بوراو بلان تیشمک .
 بوروکمک - صونی آوزغه آلوب ترشیش
 اینمک - ساچمک .
 بورون - چابنیک بورنی - قومغان بورنی -
 چولمک بورنی .
 بورونلی - بورونلی چولمک - بورونسز .
 بورما بورما باصغ - یعنی توکاراک ایلانوب
 ایلانوب منمیلی باصغ .
 بوزا - بر شرابدرکه طاری دان یاکه
 دوکیدن عمل قیلورلار .
 بورصیف - بر آزدملق بلان جلتوب چری
 باشلامق - بورصیفان آروش .
 بورصتمق - جلتوب بر آز اوردرمک .
 بو - بخار - صو بلان هوادان مرکب بر
 کیفیت در .
 بولانمق - بو چقمق - نرزه بولانمق -
 صالقون اونون ابوکا کرکاج بولانمق .

بولاندرمق - بو حاصل اینمک - بو چقارمق .
 بوسانمق - نیرلامک - بولانمق .
 بوساندرمق - نیرلانمک - تیرکا بانورمق .
 بوروندق - بورونسه - آناسین ایسه تورغان
 بوزاو بورنینه قویارلار بر نرسه در .
 بوری - اورمان اتی - ذئب - چقال - بوری
 جیلاکی - بوری بوروچی - بوری
 اویاسی - بوری طون - بوری نیرسی -
 بوری سرخاوی یعنی آچلف .
 بوری آرووی - آچلقدان کنایه در .
 بورصق - ضب - بر حیواندر .
 بوری بوغان - عرب چه خانق الذئب دیرلر
 بردوایی اولندر .
 بوری جوگاسی .
 بوری جیلاکی .
 بورکو - جیل سز طن اسی کون - کون
 بورکو - ایوده بورکو .
 بورکولانمک - اسی جیل سز طن بولمق .
 بورکومک یاکه بوروکمک - آوز بلان صو
 بوروکمک یعنی آوزغه صو آلوب اف
 دیب آوزدان چقارمق - ساچرانمک .
 بوزاو - جغتای ده بوزاغو یازلور - عجل -
 کاوساله - اوکوز بوزاو - طانا بوزاو -
 سوت بوزاوی شونین آبرلغاج مطلقا
 طانا - فیل بالاسی - کرکدان بالاسی
 دتی زرافه بالاسی هم بوزاو آتالور .
 بوزاو ! - هی بوزاو دیرلر تحقیرنی مقید
 کلمه درکه قولندان هیچ اش کیلماکان
 وسوز وندیبر بلماکان کشی در .
 بوزاولامق - بوزاو کیتورمک - صبر
 بوزاولادی .
 بوزاو کونی بلان کیرنه کا منکانده - بو بر
 عبارتدرکه تعلیق محال محال دیکان معناده

بوزوق نیت - بوزوق فکر .
 بوزوق - یعنی غیرمنتظم مثلاً: بوزوق
 ساعت - بوزوق بول .
 بوزوق - یعنی چروك وصاصیغان نرسه -
 مثلاً: بوزوق یومورقه .
 بوزوق - یعنی منافق - مثلاً: بوزوق آدم -
 منافق آدم - وشقی آدم .
 بوزوق کونکلی .
 بوزوق نیتلی .
 بوزوقلی - یمان فکر - یامان نیت .
 بریشانلق - ضلالت .
 بوزغون - آرغون معناسنده .
 بوزولوشقی - آراغه دوشمانلق کرمک -
 دوشمان بولوشقی .
 بوزولوشدرمق - افساد ما بین قیلمق .
 بوزغلامق - کوب یرده اوجومنی
 بوزغالانلار ایکان .
 بوس - بوسه - اوبوش معناسنده .
 بوستان - باقچه - باغ .
 بوستانچی - باقچه قاراوچی .
 بوساغا - عتبه - ایشک - وترزه کبک
 نرسه لر ننگ توبان طرفی - بوساغا
 ماده سین قارا .
 بوسر - بواسیر - باباسر - معروف آورو در .
 بوسمک - بیک کوب آشامق - قورصاق
 تولغوچه آشامق - بعض قوم طغیق -
 طغیمق دیب تعبیر قیللار .
 بوش - خالی - صغر - آجوف - تهی -
 بی معنی - واسع - غیر مشغول - مفت -
 بجانا .
 بوش قوللی - یعنی فقیر آقچه سی یوق .
 بوش سوز - معناسز - یوق سوز - لغو -
 بالغان سوز .

استعمال قیلنور مثلاً: بوزاو کونی بلان
 کیرته کا منکانه سن بایورسن یعنی سن
 هیچ قاچان بابوماس سن - وغیر ذلک .
 بوز - بوز بر توسدرکه کول توسینه مایل
 بولور: بوز چیکمان - بوز توفراق .
 بوزارمق - بوزلانمق - بوز توسلی بولمق .
 بوز - جمد - یخ - بوز کبک مبالغه صووق -
 بوز طلوی - بوز خانه یعنی باز .
 بوزلی - بوز بلان قاتوش - بوزلی صو -
 قارلی بوزلی یغمور .
 بوزلانمق - بوز بولوب قاتمق - بوزغه
 ایلانمک .
 بوزغاق - تابغاق - بالانغاق بوز .
 بوزمق - ابطال ایتمک - آشدن چقارمق -
 واتمق - محو قیلمق - فسخ قیلمق -
 یازونی بوزمق - وعده یی بوزمق -
 صانونی بوزمق - دوشمان عسکرین
 بوزمق - توسنی بوزمق - معافی بوزمق -
 کبغنی بوزمق - جیرنی بوزمق - اعضا
 بوزمق - روزنی بوزمق .
 بوزدرمق - اعتدالین چقارمق - واندرمق -
 خراب ایتمک - جیمرتک - یازونی
 محو قیلدرمق .
 بوزوشمق - برکالا شوب بوزمق .
 بوزولمق - ایت بوزولمق یعنی ایسلانمک -
 مای بوزولدی . توفیق دان یازمق -
 توفیق سزلی جانبینه کپتمک - دین دن
 چقمق . کون بوزولمق .
 بوزولوشمق - یعنی آرالارنده عداوة ظهور
 ایتمک - دوستقلاری بتمک .
 بوزوق - فاسد - جیسروک - وانوق -
 غیر منتظم - ضلال - صحیح توکل -
 توزوک توکل .

- بوش صاوت - ايچىندە ھېچ نرسە بوق صاوت -
ظرف لغو .
بوش قوللى - صغر اليد معناسىنە يەنى
فقير و مفلس .
بوش وقت - اش سز وقت - معطل - ھېچ
پراش بلان مشغول توكل - فارغ .
بوش كىشى - اش سز كىشى .
بوش كاوش - يەنى آياق قە ايركون و طغز
توكل . صو بوش يەنى صونى آچە سز
بیرالر - بوش قە بیرمايلر .
بوشلاى - نهى - آچە سز - مف - جانا -
كاغزنى بوشلاى آلدىم يەنى آچە سز
آلدىم . اول كتابنى بوشلاى اولاشە .
بوش بولمق - غير مشغول بولمق يەنى
اش سز بولمق - اول سوز بوش بولدى
يەنى اول سوز يالغان غە چقدى - بوش
خدمت ايتە يەنى آچە سز و وظيفە سز
خدمت ايتە .
بوش ير - بوشاق - غلاملا .
بوشامق - فارغ بولمق - خالى بولمق -
اش دن بوشادم يەنى اش دن فارغ بولدىم .
بالطە بوشادى مو يەنى ايمىدى بالطە حاجت
توكل مو .
بوشانمق - صاوتندە بولغان نرسەنى توکوب
صاوتنى بوشانمق يەنى بوش و خالى
قالدىرمق - کيسما کدىن صونى بوشانمق -
صودان کيسما کنى بوشات (قايسى
درست) . آربادان اوتوننى بوشانمق -
چانادان پچاننى بوشانمق - اشطاننى
قصوص بيلاکان من آزاراف بوشاندىم .
سزکاسرلارمنى سويلاب ايجمنى بوشاندىم .
بوشانمق - بوش واش سز قالماق - بوش
بولوب قالماق - خالى بولمق .
- بوشاندىرمق - بوشانماغە امر ايتىمك -
اوتوننى مسجد ايشك آلدینه بوشانسون
يەنى مالایغە ايت اوتوننى مسجد
ايشك آلدینه بوشانسون .
بوشايىمق - طغز نرسە بوش بولمق : كاوشم
طغز ايدى چيتوك آستوندىان برقات
چوپراکنى صالحاچ بوشايدى .
بوشوقمق - متعفن بولمق - جفناى سوزى در -
کذلک لغتمزده آشوقسانك پوشوقماديرلر
يەنى آشوقسانك متعفن بولما .
بوصاغا - ايشك ننگ و ترزە ننگ آستداغى
يانکاغى .
بوصاغا اصلدە فارسىدان مأخوذدرکە - اصلى
بوسە کاھدر اوبە نورغان اورون
معناسىندە درکە توارىخقە متعلق سوزدر -
قدیم ايران پادشاهلارى ننگ درگاهنه
بارغان كىشى اول پادشاه سراينه كركانده
سرای بوصاغاسين اوبىك پادشاهنى
تعظيما بر عادت ايدى .
بوط - تزدن يوقارى - فخذ .
بوغا - قدیم لسانمزده اوکوز معناسىندە -
توتھوغا - قوتلو بوغا - آلا بوغا - قارا بوغا .
بوغاز - تاماق - حلقوم - بوغازلاو - نوکاراڭ
کيهرچك لردن مرکبدر - ايکى دىنکز
آراسى ياکە ايکى صو آراسى تارغنه ير
بوغاز دیرلر - سبتە بوغازى - بهرنك
بوغازى - هرmez بوغازى - مندب
بوغازى .
بوغازلامق - مويون کيسمك - بوغازنى
کيسمك - صويىمق - ذبيح قىلىمق -
قربان بوغازلامق : قربان چالمق -
بوزاونى بورى بوغازلادى .
بوغازلامق - چالمق ننگ مرادفیدر .

کوتان کا کرتوب بیکلانور کا کری
 نیموردر •
 بوکارلامک - بوکالامک - بیک کوپ قات
 بوکمک •
 بوکسه - بوسه - قوش معدہ سی - حوصلہ •
 بوکسام - کاودہ - جٹہ - جسم - نن •
 بوکمک - کاکری ایتیک - اییومک - قانلامق -
 باش بوکمک - قورشاو بوکمک - دوعا
 بوکمک - چانا طابانی بوکمک - پیلین
 بوکمک - بوکمه بوکمک - یاولق باشین
 بوکمک - کتاب کاعزین بوکمک - طبع
 قیلنمش کتاب کاعزین بوکمک -
 چیکلاوگین آلور اوچون اورمانده قواف
 بوکمک - بوکمک یعنی کولهاکتی بوکوب
 نکمک •
 بوکدرمک - بوکارکا قوشمق - امر ایتوب
 بوکدرمک •
 بوکوشمک - بوککانه براوگا بولوشمق •
 بوکولمک - ایبولمک - کاکرایمک -
 صغولمق •
 بوگوم - جوی - کولماک بوگومی •
 بوگوملی - جویلی - بوگومی بار - جوان
 بوگوملی یعنی کولماکننک بوگومین جوان
 ایتوب بوککان •
 بوگولمه - بوگولی - بوککان •
 بوگولمہلی - صغلمہلی •
 بوکمه - طعامدان برنوع در - ایچینہ نورلو
 نرسہ صالوب بوکوب یاساغان آش در:
 قاباق بوکمه سی - کیشر بوکمه سی -
 کابستہ بوکمه سی - بالق بوکمه سی -
 وغیرلری • دخی کاها بوکمه ذکر قیلنور
 خانولارننک فرجی اراده قیلنور - فی
 الجملة تشبیه علاقہ سی بلان - مخصوص

بوغازلانمق - براوگا امر ایتوب بر حیوانی
 ذبح قیلدرمق •
 بوغازلاشف - برکایار دملاشوب بوغازلامق -
 بولوشمق - بوغازلاو عملندہ معین بولمق •
 بوغازلانمق - بوغازلانمش بولمق - اوزین
 اوزی بوغازلامق - صوبولمق •
 بوغاز - جغرافیہ اصطلاحی - ایکی دینکز
 آراسنداغی نار یردر •
 بوغاو - جغتایده بوغاغو •
 بوغداي - بر معروف غلہ در - عربچہ - بر -
 قمع - بوغداي اونی - بوغداي کوماچی -
 آف اون - آننک مقابلہ صالا بوغداي
 اونی - بوغداي صالامی •
 بوغول - کیبان •
 بوغمق - بومق مادہ سین قارا •
 بوغر - برنوع قزل تاشدر •
 بوغر صوفر - اتباع الفاظہ اندر - بوغر صوفر
 کینوردم شونده دیرلر یعنی سوز
 خصوصندہ یا کہ بر اش خصوصندہ یرینہ
 ینکوروب سویلاشہ بلہادم یا کہ یرینہ
 ینکوروب اشلی بلہادم دیکان سوزدن
 عبارتدر •
 بوق - نیزاک - روٹ - سرقین - آدم
 بوغی - صیر بوغی - آط بوغی -
 کوکارچن بوغی - ناراقان بوغی • شیطان
 بوغی حلیت • نیمور بوغی خبث
 الحدید - قولای بوغی •
 بوقلی - نیزاکلی - بوققہ بویالمش -
 ہی بوقلی کوت - نوع دمدر •
 بوقلامق - نیزاکلامک - بوقلامق - ککچلامک
 یعنی ایکی کشی آراسین بوزمق یا کہ
 منفق بولغان اشنی افساد قیلیمق •
 بوگاچہ - آلفہ - یوزاق بوگاچہ سی یعنی

اسی فارسی چه ادك - بزئنگ چه بتك -
آندان بوزولغاندر .

بوکری - آرقاسی چقان کشی - آرقاسی
چقماسه ده بعض کشی بوکرایوب بوری
اول هم بوکری - بوکری کلمه سی کوبراك
آدم حقنده مستعمل . کاکری بوکری -
انواع الفاظ اندر - هر آطرفه
کاکرایکان - کاکری موکری هم لغندر .
بوکرایمك - ایبولمك - صفولمك - ركوع
قیلمك - انخنا قیلیمك - خم بولمك .
بوکرایتمك - کاکرایتمك - ایبولدرمك -
صفولدرمك .

بوکرایوشمك - برکا بریولی بوکرایمك .
بوکروش - بال قورطی روشلی برقورت در -
یاکه بوکروش - آرقاسی بوکری کشی .
بوکو - بوقو - فاروره آوزینه طغارلار بر
آغاچ ننگ قایرسدر - امامچکا آوزینه
طغارلار آغاچدان یاصاغلان بولادر مونی
بوقو نسیمه قیلورلار .

بوکولامك - فاروره آوزینه بوکو طقیمك -
کاها جباع خصوصنده هم کنایه قیلنور .
بوکولانمك - بوکو طقدرمك .
بوکولاشمك - جماع قیلوشمك دان کنایه .
بو - اسم اشارتدر : هذا هنه .

بوگون - بوکیچه - بوکشی - بوکم - بونی .
بولاك - بولك - فارسی چه بلك دیکان سوزدن
محرقددر - ارمغان - هدیه - کوچناناچ
معنالارینه .

بول - فراوان - وسعت - مول ماده سین قارا .
بول - سیدك .

بو - بخار - صو قایناننده هواغه کوتارلکان
رطوبت در - بولوت صورتنده .
بو اصلده بوغددر - بوغاز خرفی کلمه ننگ

آحرند سقوت قیلنه تلمز ننگ قاعه سی در .
بولانمك - بوچقمك - بوپیدا بولمك - نرزه
بولانمك - ایوده صوار قایناسه نرزه
بولانا - یردن - سازدان - بو (بربخار)
کوتارولوب یغمور پیدا بولا .
بول الدم - قان سبو - آلت دن قان کیلو -
بر آورودر .

بولاندرمك - بوچقارمك - بوپیدا قیلیمك .
بولاماچ - بر نوع آشدرکه اوندان
قانو شدروب یاصارلار - عربی ده عصیده
آنالور - لسانمزده بلامك - روس تلنده
بولامازی - موندان محقردر .

بولغار - بلغار یازلسه هم جایز - اصلده
برخلف اسمیدر طوایی اثر اكدان صفالبه
خلقنه قاتوشمش بر قدیم طائفه در (یدل
بلان جایی آراسنده تركلك قیلیمشلار -
ایدی بر قسمی هجرتدن ۹ لخی سنه ده
دونای بوینه هجرت قیلوب قالغان
بعض لری دخی ۵ ل ۳ ناریمخنده هدایت
تابوب خزر طائفه سینه قاتوشمش لاردر .
بولغامك - آیقامك - سلومك - قاتوشدرمك .
بولغانمك - بولغانچق ایتمك - کدورتلاندرمك -
توغلانمك - قاتوشدرمك .

بولغانمك - بولغانچق بولمك - خلف بولغانچق -
بازارده خلف بولغانا آیغالا .

بولغانچق - کدورتلی مکدر - رونقسز -
طونوق نوکل - صاف نوکل .

بولغانچق - کدورتلی - صاف نوکل
بولای - بوروشچه - بو طریقه .

بولمك - وجود - کون - حضور معنالارینه
کیلورکه افعال عامه دندر . توروك تلنده
تابمك معناسنده در . وفات بولمك -
وفات تابمك - کرفتار بولمك - واقع

بولدرمك - بولاركا قوشمق - بولاركا امر
اينمك - ابونى بولمه بولمه اينوب
بولدرمك - بولمه باصانمق .

بولوشمك - مقاسمه قىلوشمق - قسمت وتقسيم
قىلوشمق - اولوش آلف - حصه آلف -
ميرات بولوشمك يعنى وارثلر همه س
اوز حصه لارين آلف - پايلاشمق .

بولونمك - بولنمش بولمق - منقسم بولمق .
متفرق بولمق .

بولمه - بناننك ايچنده باشقه باشقه بولمه لر :
ايرلر بولمه سى - خانونلار بولمه سى -
قوناق بولمه سى - يوقو بولمه سى - غسل
بولمه سى .

بولمه لى - بولمه لرى بولغوچى - بزننك ايو
اوچ بولمه لى .

بولونمه لى - بولاركا - وتقسيم قىلورغه ممكن
بولغان نرسه - بولونمه لى توكل - بولونمكى
قابل توكل - جز لايىجى - جوهر فرد .

بولوك - بولنمش نرسه - گروه - بولوك بولوك
يعنى فرقه فرقه - گروه گروه - بر
بولوك عسكر .

بولوچى - بولكچ - قسمت قىلغوچى - قاسم .
بولناك - بولنچك - مخصوص قسم - بولنك
ديرلر اولده براوننك آيرولوب چقاسى
اوغلى اوزينه جبر آلوب بر مقدار
ايروم آشلق ساچادر - بولناك چاچدم
ديرلر (كم بار بوقدر محقق كورسات منكا
بركنه كشيبنى) .

بولوط - بولوت - سحب - ابر - بولوت
هواده توتون شكلنده هوا يوز بن طومالاب
تورغان نرسه در . بولوت - اسفنج -
اسپنج - اسفنجه - معروف نرسه در .

بولونلى - بولوت بلان قاپلانمش واورتولمش -

بولمق - كچ بولمق - موجود بولمق -
پيدا بولمق - عالم بولمق - باي بولمق .
بولدرمق - وجودكا چقارمق - خلق اينمك -
پيدا اينمك - قولدان كيلمك .

بولوشمق - بركا بولمق - ياردم قىلمق -
قانوشمق - ملاقات بولمق - توش كيلمك .

بولونمق - بولمق معنا سنده - بو

بولوشدرمق - ياردم ايندرمك - امر ايت
بولوشسون .

بولاقچ - بولاسى نرسه - كيلچك .

بولاسى - بولمتلى اميد ايتولكان نرسه :
بولاسى نيك بوغندان بيلكولى .

بول - كاها مول معنا سنده مستعمل يعنى
كوب وكثير - بول اصلده يونان
سوزيدر .

بولدى - بولوچىلىق - بولدقسز يعنى
قولندان اش كيلماي تورغان كيمسه -
بولغولقسز هم بومعنا ده .

بولغالامق - هميشه بولمق - كوب وقتده
بولمق .

بولغولق - بولوچىلىق - بولغوچىلىق - عمل -
هنر - صنعت .

بولغولقلى - هنرلى - هنركا قابل - اشلاسه
قولندان كيله .

بولغولقسز - اش لك سز - هنرسز - ناقابل .

بولوش - ياردم - معامله - معاونت .
بولوشلق - ياردم - بولوشلق اينمك -
ياردم اينمك .

بولون - صحرا - پچانلك .

بولونلق - صحرائى - هيبت نفيس پچانلك .

بولمك - قسمت قىلمق - تقسيم قىلمق -
آيورمق - تجزيه قىلمق - پاره اينمك -

كيساك كيساك اينمك .

اسملری در - خانق النمر - خانق الکلب -
 خانق الذنب - آچی چیلیم •
 بویراک - جغتایده بوکراک - عرب چه کلی •
 بویراک مای - بویراک شور پاسی •
 بویراک آوری - وجع الکلی •
 بویراک صالفونلی - برد الکلی •
 بویراکده کی حرارت - حراره الکلی •
 بویروق - بیورق - امر حکم وفرمان •
 بویرومق - امر اینتک - قوشمق •
 بویرومق •
 بویروروشق •
 بویرورولمق - مأمور بولمق •
 بوی - قد قامت - طول - امتداد - بوی
 اوچ آرشون - بر آدم بوی - بر آوقان
 بوی - بوی بوی چت یعنی متخالف
 الالوان بر نیچه بویدان مرکب منسوج
 (آرقاوماده سنه فارا) بریر بوی کینکاج •
 بوی کورساتنک - یعنی اوزی ننگ بوی
 صنی بلان نمدج اوچون زیفا کیوم بلان
 گیزمک - بوی کورساتوب یوری دیرلر •
 بوی - فارسی نلنک مطلقا ایس و رایحه معناسنه •
 بویلی - اوزون - طویل - بلند - اوزون
 بویلی - اورطا بویلی - ناباناتی نوکلی •
 بوی صونمق - اطاعت قیلیمق - مطیع
 بولمق - اصاده بوی بیرمک معناسنه
 ایدی بو هم توار یخقه متعلق سوزدر
 شویله که قدیم اسلام پادشاهلاری
 وکذلک اولوغ آدملر وخواجه لار آطفه
 آطلانغانده قللاری آطایاننده آرقاسین
 بیروب تورور ایدیلر هم خواجه لاری
 آننک اوستینه منوب آطلاری ننگ
 اوزانکی سینه باصوب آطفه آطلانور
 ایدی لر بوی صونمق آندان قالمشدر •

هوا بولونلی - کون بولونلی - آیازلی
 بولونلی •
 بولونلامق - هوای بولوت قابلامق - بولوت
 تارتولمق •
 بوخچوق - موخچق - موخچاق ماده سین فارا •
 بومق - اصلده بومق در - اولکی معناسی
 براوننک موینینه باوصالوب بیلامک -
 قصیق - بووب اونرمک - بومق -
 صولونارایمق - ضیق نفس اینتک -
 بووب بیلامک یعنی قصوب بیلامک -
 بیل بومق یعنی پوطا بلان بیلنی بووب
 بیلامک - کوز بومق یعنی افسون اینتک -
 بولنی بومق یعنی بولده یور کوچیلرکا
 مانع بولمق - بویه بویامک - بووا بومق -
 تونوت بومق یعنی غایت قصطامق •
 بودرمق - اخناق ایندیرمک - بیلانتمک -
 قصدرمق •
 بووشمق - برین بری بومق •
 بولولمق - متعنف بولمق - موینی باوبلان
 قصولمق - بوولوب اولمک •
 بوونمق - قزنمق - جزع قزع قیلیمق -
 آشوقمق •
 بوون - بوغون - آدم ننده جکلاو تعبیر
 قیلنور - بارماق بوونی - نز بوونی -
 سویاک بوونلاری - غریجه مفاصل •
 بوون آورولاری - وجع مفاصل •
 بوونلی - بارماق اوچ بوونلی - قامش
 بوونلی بولوب اوسه •
 بوونتوق - بوون - بوونسیمان - بر آز
 کیرنوکی •
 بوونتوقلی - کیرنلی - کیرنوکی •
 بوغان - (بومق دان مشتق) ات بوغان -
 قبلان بوغان - بوری بوغان - بر نبات

بویلی - قصه بویلی - زیغا بویلی .
 بویچه - بوی بلان - بوی قدریچه - اورام
 بویچه - عمر بویچه - کون بویچه -
 تون بویچه - قش بویچه - جای بویچه -
 بول بویچه .
 بوی بوی .
 بویلامف - بوی بلان کیتک - کولده
 بویلاب یورمک یعنی بوینی یاروب
 صو تویینه باصوب یورمک کاها صو
 قولتوق آستوندان کاها باش توباسندن
 آشار . سرکشك ایتک - آط بویلامف -
 بویلاب آلوب کیتک: یعنی آط
 توتوقچینی صانلامایچه برطرفه آلوب
 چایبق - بویلامف - دولامف - جبرسیمک -
 دخی اورکومک یا که اوروکمک .
 بویلانمف - بوی غه اوسمک .
 بویلاغوی نفس - نفس اماره .
 بویداق - بویلاغوی .
 بوی اونی - حلبه - بر معروف نبات -
 شنبیلله - نعناع بری .
 بوی تخمی - شنبیلله - معروف تخمدر
 طبله مستعمل .
 بوی مادران - مارچوبه - هلیون - قوش
 قونمز بر نباتدر .
 بویاو - بویاغ - لون - صیغ - رنک :
 آق بویاو - صاری بویاو - باشل بویاو -
 کوك بویاو - قزل بویاو - بویاو .
 بویامف - بویاو سورتمک - برشینک
 اوستون بویاو بلان اورتمک - بالحقفه
 بویامف - بالحقفلاندرمق - نجاست کا
 بویامف - (بالچرانمق بلان مرادفدر) .
 بوتون شهرنی بویادی: معلوم سرنی شهر
 آراسینه فاش ایتدی .

بویانمق - بویارغه بیرمک - بویارغه
 یاللامق .
 بویاشمق - بر نرسهفی بویاغانده براوکا
 بولوشمق .
 بویالمق - بویالمش بولمق - بالچرانمق -
 قاراغه بویالمق - قانغه بویالمق -
 مای غه بویالمق .
 بویاوچی - بویاغوچی - صباغ - نقاش .
 بویانمق - اوزین اوزی بویامق - انفعال .
 بویات - قاموط بویاتی .
 بها - قیمت - نرخ - بدل - بها قویمق -
 بها تعیین قیلیمق .
 بهالامق - بها قویمق - بها کونارمک - بها
 نوشورمک .
 بهالو - بهالی - قیمت بهالی - گران بها -
 گران قیمت .
 بهادر - باطر - قیو - شجاع - پهلوان .
 بهار - یاز کون - بهار ایام .
 بهانه - عله - سبب - بهانه ایتمک - بهانه
 قیلیمق - تعلل واعتذار قیلیمق .
 بهتان - غیبت افترا .
 بهرام آش - بیرام آش .
 بهموت - بیهموت - معروف حیواندر .
 بهره - اولوش - حصه - نصیب .
 بهرهلی آدم - بهرهلی کشی - بهره کاها
 فایده معناسنده .
 بهره تاببق - فایده تاببق .
 بهره سز - بی بهره - اولوش سز - نخت سز -
 بی - بیگ - میرزا - کناز - آریه ده بر
 مرتبه اسپدر .
 بی بی - بیکه - لغتمزده اسم جاننه الحاق قیلنور
 برادراندر: بی بی فاتحه - بی بی جمیله
 کبک :

بىرنىسەنى براوكا قولونىك بلان نونوب
آننىڭ قولېنە توندىرمى - ياكە آنا اول
نىسەنى سىنكا بىردىم دىب اشارت قىلىق
واقرار قىلىق.

بىردىمىك - بىروركا امر ايتىك - بىروركا
قوشىق - بىرودن منع قىلماق.
بىرورىك - بىرورىنە بىرىمىك: اول مونكار
بو آنكار بىرىمىك.

بىرىمىك - بىرىلمىش بولمىق.
بىرىمىك - اوزىن اوزى بىرىمىك - مطيع
بولمىق - بوى سونىق - مغلوب بولمىق.
بىراچىك - بىروركا تېوشلى بولغان دىن.
بىرورىك - بىرورى - بىرىمىك - آننىڭ بىرورىك
بىك قاتلى - آلوش بىرورىك اول قاتلى.
بىرورىك - بىرورىك - الله تعالى - واجب
الوجود.

بىراى - بايرى - فارسى درعلم معناسىندە.
بىزاىك - زىنىت - آرايش - حلى - مانورىك -
كوزاللىك - گىل.

بىزاىكلى - زىنىتلى - مانور - تىراىكلى -
بىزاىكلى كاعز - بىزاىكلى پالاص -
بىزاىكلى ياولى.

بىزاىكلى - زىنىتلىك - تورلو گىل صورىلىرى
وچىك صورىلىرى نوشرىمىك.
بىزامىك - بىزاىكلى ايتىمىك - مانورلامى -
يورۇ بىزامىك يعنى تورلو اسباب تىزوب
مەبىيا قىلىق مانورلامى.

بىزامىك - اوزىن بىزامىك - كىونىمىك -
ياصانمى - تىجىل ايتىمىك - خانونلار بولسە
ايتىمىك كرىش ياغونمى.

بىز - غە - بىندە اويوش بىر آف نىسە -
مويونلار دە - وقولتوق آستوندى -
وعضلات دە بولور - بىز پىدا بولمىق.

بىچىن - بىچىن - مايمول - مىندونە.
بىچىن يىلى - قىزچە توقۇنچى يىلنىڭ
اسمىدەر يعنى مايمول يىلى دىمىك.
بىيالاى - قول كىيىمى - قولچە - بارماقچە -
قول قابى - قول سوتى.
بىيالاىچى - بىيالاى تىكۈچى - ياكە بىيالاى
صانۇچى.

بىياى - آف - بىياى غە كۈچرىمىك يعنى قاراغە
يازلىمىش مادەنى يعنى مىصفاننى آف قە
كۈچرىمىك.

بىياى فى العىن - كوزكا آف توشو.
بىياىلىق - آفلىق.

بىت - يوز - وجە - بىتنىڭنى جۈدىنىمى -
بىت سورتوركا سولكى بىر.
بىت - مىصفە - لغت كىتابىنىڭ ۱۲ نچى
بىتندە.

بىت اورناسى - بىت آلماسى - وجە.
بىت - شعر - نظم - بىت ايتىمىك - بىت
اوقومىق.

بىت چىقارمىق - نظم ايتىمىك - شعر ايتىمىك.
بىران - بىران زىمىنى - عربچە استىسقا -
دىرلىر.

بىزام - عىد - روزە بىرامى - عىد فطر -
قربان بىرامى عىد، اضحى - بىرام
ايتىمىك - بىخىش كىيىنوب بىخىش آشاب
شادلىق ايتىمىك - بىرام بىرام ايتامنىڭ
مىغىقىدەر.

بىرام سىرام - اتباع الفاظى اندر - ھىر بىرام
وجىمە كۈنلىرى وقوناق توشوم كۈنلىرى.
بىرلى - بىرورى - بو بىر اداىدە كە ابتداء
غايە مىغىسىن قۇت اوچون استعمال
قىلغەدەر.

بىرىمىك - اعطا قىلماق - سونمىق - فعلا بىرىمىك:

بیزلی - بیزی بار - بیزلی ایت .
 بیزکاک - همی - اسی بیزکاک - صالقون
 بیزکاک - اورتون بیزکاک .
 بیزکاکلامک - بیزکاک تونق - بیزکاک بلان
 آورمق - بیزکاک اوصرغان یا که بیزکاک
 طچقان دبیرلر - بیزکا کدن صونک آوز
 نیکراسی قوطلا بدیر فارسجه نخال .
 بیزکاکلی - بیزکاک آوروی بلان مبتلا کشی .
 بیزکاک اوطنی - بردوائی نبات ننگ اسبدر .
 بیزمک - بوز چورمک - نفرت ایتمک -
 بیزار بولمق - تنفر ایتمک - یراقلانمق -
 کوراسی کیلامک .
 بیزدرمک - معقول توکل نرسه لر بلان
 اوپکالانمک - تنفر ایتمک - وفاچرمق .
 بیزشمک - بربرینه اوپکالاشمک - منافرت
 قیلوشمق .
 بیزمان - بیزمن - میزان دیکان سوزدن
 محرفدر اولچاو معناسنده - آور - وثقیل
 شیلرننگ مقدارین بلدر کوچی قدیمیراک
 بر آلت ایدی حالا استعالی آزدرد .
 بیش - بش - ماده سنده قارا .
 بیشک - مهد - بالانی صالوب تیربانمک
 اوچون بر آلت در .
 بی - بیک - میرزا - پادشاه لارننگ
 یاقنلارینه لقبدر .
 بیکه - خانم .
 بیکاج - باش کیلون - نعره وس .
 بیکچلامک - بیکچکا بورمک یعنی برقرنی
 نکاملاننگ بعدنده کیچ صایون قر یانینه
 باروب کیلوب بورمک - حتی بعض لر
 ایکی یل اوچ یل بیکچلاب یوریلر .
 بیک - زیاده - غایت .
 بیکار - بی هنر - بی جوهر - باری بر عقل سز

براش کا یاراماس معطل کمنسه .
 بیک - بیکلاوچ - یوزاق - کله - اشرمه -
 ارغاق .
 بیکلامک - خارجدن آچوب کرونق مانع
 نرسه یاصامق - یوزاق بلان بیکلامک -
 وهر بر کردان مانع بولغان نرسه بلان
 ایشکنی - قاپقانی - وغیر نرسه لرنی .
 قرآنق کونکل کا بیکلامک - حفظ قیلمق -
 منن بیکلامک .
 بیکلانمک - بیکلا دیب براواک امر قیلمق .
 بیکلاشمک - بیکلارکا یاردم ایتمک -
 وبولوشمق - کبیت ایشکین بیکلاشدم .
 بیکلانمک - ایچده بیکلانوب قالمق - بو
 یوزاق بیکلاندمو - بیکلانهای مو .
 بیکلاوچ - هر بر بیکلارکا صالح بولغان نرسه .
 بیلاچی - منصل - کشی ایشکنده یوروب
 ناماق تویدروب یورکان کشی در .
 بیلامک - متصرف بولمق - تونق -
 فایدالانمق - منفعت آلمق .
 بیلامک - بالا بیلامک - بالانی بیلاوکا
 صالوب چرنامق .
 بیلامک - ربط قیلمق - باغلامق - سبرکی
 بیلامک - کولته بیلامک - باشینه یاولق
 بیلامک - بیل کا پوطا بیلامک - اویوق
 بیلامک .
 بیلاوچ - باو - کیوم باوی - ایزو بیلاوچی .
 بیلاو - یا که بیلاوچ - بالا چرناوچی .
 بیلامک - بالانی بیلاوچ کا تورمک .
 بیلانمک - بیلارکا بو یورمق - یاللامق -
 یا که التماس قیلوب بر نرسه نی بیلانمک -
 نکارجیدن بر مارجه غه اویوق بیلاتدم .
 بیلاشمک - براوکا بواوشوب ویاردملاشوب
 مذکور عمل لرننگ برسین بیلامک .

بیل باغلامق - خدمت کا بیل باغلامق یعنی خدمت کا طیار بولمق .	بیلانمک - سوزکا کرشمک فچرشمق - سوکشمک .
بیوراک - بوتگہ - کلی - کلنبن .	بیلام - توتام - بیلامب صانولا تورغان نرہننگ مقداری .
بیوک - مرتفع - عالی - بلند - ناباناق توکل .	بیلکو - علامت - اشارت - اثر - طامغا .
بیوکلاک - ارتفاع - علو - بلندی .	بیلکورنمک - معلوم اینمک - بلدرمک .
بیوکلامک - مرتفع اینمک - یوقاری چتارمق - بیوک اینمک .	بیلکورمک - پیدا بولمق - طاهر بولمق .
بیوکلاتمک - بیوک ایندرمک - بنانی مرتفع ایندرمک .	بیلکولامک - تعیین قیلیمق - علامت قوییمق .
بیوکلاشمک - برکالاشوب بیوک اینمک .	بیلکولی - معین - علامتلی - علامتی بار - معلوم .
بیومک - دور ورقص اینمک .	بیلکولانمک - تعیین قبلدرمق - علامت قویدرمق .
بیونمک - بیورکا قوشمق - آیو بیونمک - مایمول بیونمک .	بیلکولاشمک - برکالاشوب بیلکولامک .
بیوشمک - برکالاشوب بیومک - دونکفور دونکفور بیوشلر آلاق بولسه اوزلری .	بیلکولانمک - بیلکورمک - معین بولمق - معلوم بولمق - تعیین قیلونمق .
بیوچی - بیورکا اوسنا کشی - یا خاتون .	بیلیمک - بلمک ماده سین قارا .
بی - اوشبو حرف فارسی تلندہ حرف سلب و حرف نفی منزلندہ مستغیلدر - تلزده هم مستعمل بولوب شول معنای افادہ قیلور: بی وفا - بی ادب - بی حیا - بی نماز - بی نیا - بی ننگ - بی غیرت - بی ناموس - بی حمیت - بی نوا .	بیل - آرقادان توبان - انچی فقرہ لر در - فارسی ده میان - کمرگاہ - ایتولور .
	بیلد امہ - بیل سویاکی - بیل فقرہ سی .
	بیللی - بچکہ بیللی - بچکہ بیل - محبوبلر حقندہ ایتولور .
	بیللباو - بیل بیللاوچ - پوطا - فوطا - بعض طائفہ زر تسمیہ قیلور - قوشاق .

(حرف الباء الفارسی)

پاپوش دان مخفندر .	پاپادیہ - بابونہ - بابونچ - بر آق چچکدر
پاچہ - بر طعامدرکہ - قوی وصارق	اوزتاسی صاری بولور - پیغمبر چچکیدر -
آیاقلارندان بشرورلر اصطودین کبک .	صاریمی هم بارد - صاری پاپادیہ .
پادشاہ - سلطان - امیر - خان - شہر بارہ	پاپوش - آبیانی کیومی - چبتوک - کاوش -
پادشاہ فرس قدیم لغتندہ پاد بلان	اویوق - ایتوک - عوام تلندہ بیج -

پاره - كيساك - قطعه - شقه .
 پاره - آز و قلیل معناسنده هم مستعمل -
 بر پاره ايکماك يعنى بر آز ايکماك -
 بر پاره بر مقدار معناسينه - موننگ مقابلی
 بر قوم يعنى بر آز: بر قوم تورغاچ
 قايندى ديرلر - کولماکنى پاره پاره
 ايتوب بتوردی يعنى تمام یرتوب
 نتوب بتوردی .
 پاره لاق - پاره پاره ايتماک - واقلامق -
 واق واق تورامق .
 پاره لانمق - واقلانمق - واق بولمق .
 پارلامق - صابان آشلق چاچوونده اول
 مرتبه صوقالونی پار ديرلر .
 پاسبان - فارسيدر قاراولی معناسنده يعنى
 کچه ده پاسبان فلک ديرلر زمل
 بولدوزندان کنایه در بدیعی فات
 کوکک مدر .
 پارس - فارس - پارسی تل - فارسی تل -
 فارسی ماده سينه قارا .
 پاره - بارچه - اولوش - کيساک - قطعه -
 آچه يعنى واق باقر آچه - چاپره کيتوردی
 يعنى چهل پاره ياصادی: غایت واق
 ايتوب واندى - اونوز پاره قرآن .
 پاره لامک - پاره پاره ايتماک - واقلامق .
 پاره لانمک - پاره پاره بولمق - واقلانمق .
 پازند - قدیم فارسی تلنده بر کتاب ننگ
 اسميدر مجوسی لک ملتی حقنده - زردشت
 تصنيف قيلمشد - زند اول کتاب ننگ
 شرحيدر ياکه بالعکس هر نيچوک زند
 پازند لغتی ديکنمزننگ اصلی اوشبودر -
 (برهان قاطع) .
 پاك - نمیز - آرو - صاف - طاهر - چوبلی
 توکل - نجس توکل .

شاه دان مرکب بر اسم در: پاد - حافظ -
 و مراعی - دوام - مال - و تخت معناسند .
 شاه - اصل - وصاحب معناسنده و هر
 خصوصه افرانندان اوستون بولغوی
 کمسنه معناسنده - موندان آرتوق
 تفصيلنی برهان قاطعه قارا - عرفده
 پادشاه بر مملکت ننگ بر ولایت ننگ
 اولوغ خواهه سی در لکن تورلو قوم
 ونورلو ملکته تورلو عنوان بلان آنالادر
 مثلاً: قطای - ونورکستان پادشاهلاری
 خان - چین پادشاهلاری فغفور - هند
 پادشاهلاری رای - ایران پادشاهلاری
 شاه - روسیه پادشاهلاری چار
 وایمپراطور - توروک پادشاهلاری
 سلطان - یونان پادشاهلاری قیصر -
 مصر پادشاهلاری دخی تورلو وقت
 تورلو اسم بلان آنالمشلارد: فرعون -
 بطليموس - تونس پادشاهلاری دی -
 وبعض لری امام - وبعض لری شیخ
 آنالمشلارد .
 پادشاهلق - سلطنت - پادشاهه منسوب
 نرسه: پادشاهلق کیومی - پادشاهلق ناجی .
 پادشاهلق سورمک - پادشاه بولوب نورمق -
 حکمران بولمق - تسلطن ايتماک .
 پاداش - آياق جالی ماده سین قارا .
 پاشنامه - فارسی در لقب معناسينه - ينه
 لقبين غير مسماننگ رفقينه ووضاعتينه
 دلالت قیلورکه مملکت اصطلاحچه تیتول
 تعبير قیلثور .
 پلر پار - اصواندان در مخفی پرپر - پرپر
 ايتماک - پرلدامق .
 پارلدامق - پورلدامق - پرلدامق -
 اصواند اندر .

پا - تخت - تخت گاه - کرسی دولت -
مقام سلطنت - مقرر مكرموت .
پايه - درجه : منصب درجه سی - سلطنت
تختی ننگ اول پایه سی زندان اولور -
باصفج پایه سی - باصفج درجه سی - دورت
پایدلی باصفج - پایه گاها مصراع معناسنده
هم مستعملدر : ایکی پایه لی بیت یعنی
ایکی مصراع علی .

پاید اش - بر پاید بولغان کشی .
پالوده - فالودج - بر معروف طعما در .
پندلامق - پت پت سویلا شیمک یعنی بر
توقنا و سز پندلاب نورور معناسی
چقماس .

پندرامق - پتر پتر ایتیمک - قولاقه نارافان
کرسه پتردی - پتر پتر ایتنه .
پچاق - پچمک دن درکه کیسه نورغان آلت -
سکین - پکی پچاق - بوکولمه لی پچاق -
ایتوکچیلر پچاغی - قصابلار پچاغی -
ایکما کچیلر پچاغی - چچ کیتار و چیلر
پچاغی .

پچاقلامق - صوبیتی - ذبح قیلیمق - پچاق
بلان کبسمک .

پچاقلق - پچاق قه مستحق یعنی ذبحین
باشقهغه صلاحیتی یوق .

پچاقلاشمق - پچاق بلان صوغوشمق - بر
برینی پچاق بلان چراحتلامک .

پچنقی - چی - پشماکان - پشار پشماس -
(ایکماک حقندن) یاشل لته اورغان آشفتننگ
قامری پچنقی بولادر دیلر .

پچان یولی - پچان یولی بلان باراسن دیرلرکه
اصلی یوق سوزدن عبارتندر - دوعا بلان
پچان چاباسن هم اول قبیلندز .

پچان - حشیش - چی پچان - حاضر چاپقان

پاك - دخی خدای تعالی کا صفت بولوب
جمیع نقایصدان منز و مبرا معناسنده
بولور - ای پاك پرورد بکار عالم دیرلر .
پاکلامک - تمیزلامک - آرولامق - سورتیمک -
آرندرمق - قلبنی پاکلامک یعنی
کونکلی جمیع اخلاق ذمیمه دان صاف
وپاك ایتیمک - و جمیع نقایصدان خدای
تعالی نی تنزیه ایتیمک .

پاکلانیمک - پاك بولمق - جوغاج هر نرسه
پاکلانه .

پاکلک - طهر - پاك بولمق لق - آرو -
آریغ بولمق لق .

پاکو - پاکسی - پکی - یابمالی پچاق - چاج
پکی سی - قلم پکی سی .

پالاس - بساط - ایدان کا جایارلر اولوغ
منسوج نرسه در کبزکا غیردر .

پانایر - اولوغ بازار - سودا اوچون جبولمش
اولوغ مجمع ناس - فارسیده آیاق
معناسنده - اما لغتمزده یارمنکا .

پای - حصه - اولوش - نصیب - سهم - پای
آلمق - پای غه کرمک - پای غه قاتوشمق -

پای سز قالمق - آنا پای - آنا پایندن
محروم بولمق - منکا آنا پای تیمادی .

پاید اش - بر پای ایچنده بولغان کبسنه -
دهقانلار اصطلاحدرکه اولایر بولوشکانده

اونار ایماناغه بولوشلر بر اون ایچنده
نیچه آدم بولمق ممکن .

پایان - چیک - نهایت - وانتها - ودخی
آخرکار - وعاقبت احوال معنا لارنده در -

تامزده هم مستعملدر .

پایلامق - حصه حصه ایتوب بولمک .
پایلاشمق - هر کم اوزی ننگ حصه سین

آلمق - مقاسمه قیلوشمق .

پرده لی قز - یعنی مستوره و معصومه - قلب
 پرده سی یعنی غشاوة و بصیرتی یوق •
 پرده لنمک - نقاب او و تونمک - پرده نوشرمک -
 پرده کونارمک - پرده قورمق - پرده سز
 یعنی حباسز •
 پراکنده - نارقاو - مانجسزاق - خفاچیلق -
 کونکل پراکنده - ذهن پراکنده •
 پرامچ - برمج - اوستینه ارچمک یا که ایت
 یا که غیر نرسه یا غوب قاموردان پشکران
 طعام در •
 برمج - بهرمج - بهرام آش - بیرام آش •
 پسر - فارسیده آنا معناسنده •
 پرکار - جزبه معناسنده فارسیدر معروف
 آلتدر •
 پرنج - برونزا دیکان معین •
 پند - وعظ - نصیحت - واوکوت معناسنه •
 پند نامه - نصیحت یازوی وعظ - فارسیدر
 تلزده هم مستعمل •
 پروانه - کوبالاک - اوتقه عاشق کوبالاک -
 عاشقلار پروانه کا تشبیه قبله در •
 پروای - نوجه - رغبت - التفات •
 پروایسز - پروایسزلی •
 پروردیکار - اسماء حسنادان در عربی ده
 رب و رازق معنالارند در - ای پروردیکار
 عالم دیرلر دعا مقامنده - بارزاق دیکان
 کبک •
 پرهیز - آصلده آشاو ایچوده بعض نرسه دن
 صافلانیق - واحتراز ایتمک - و حذر
 ایتمک معناسنده در - اما اهل حقیقت
 فاشنده اوزین مهله لردن صافلاب
 و خشیت دن عبارتدر •
 پرهیزکار - حرام و شبهه و مکروهانندان
 صافلانوی •

باشل اولن - کیبکان پچان یعنی چابوب
 کیبدرکان اولن - پچان چاپیق - پچان
 قابارتیق - پچان جیمق •
 پچان اوستی یعنی خلق پچان اشی
 اشلاکان وقت •
 پچان چاپیق - بولونداغی باشل اولننی
 چالقی بلان کیسمک - صولی چاپیق -
 قارا بوعدای چاپیق •
 پچانلک - پچان قویا تورغان بر - پچان
 چابوب آلا تورغان بر •
 پچانچی - پچان چابوچی - پچان ناشوچی -
 پچان کیتروچی •
 پچکه - خانون قز طاقفه سنندن براقر باغه
 ایتولور قدم •
 پچکه چه •
 پچمک - مطلقا کیسمک معناسنده: آیفیر
 پچمک - آلاشا ایتمک - اوراق پچمک
 یعنی اورمق - کیوم پچمک یعنی کیسمک -
 پچمک کاها اورلامق معناسینه اراده قبله در •
 پچترمک - پچترمک - پچاکا امر ایتمک -
 یا که باللامق •
 بخته - پشکان نرسه - بخته کشی مدق
 و محقق کمنه •
 بخته لامک - برینه یتکوروب اشلامک •
 پرده - حافل - مانع - آب روی معناسنده
 هم مستعمل در • هیچ کم ننگ پرده سین
 یرتمه •
 پرده - حجاب - حافل - مانع - ایشک
 پرده سی - نرزه پرده سی - عربچه
 سرادقات •
 پرده - نقاب - ستر - خانولارننک نقاب لاری •
 معده پرده سی - قورصاق بلان معده
 و پوراک آراسنده حاجز الصدر •

عربچه - مچده پشرمك - ناباده
 پشرمك - فلورمق - كباب ايتمك .
 پشكچى - آش پشروچى - طباح .
 پشه - فارسيدر سوري چين معناسنده -
 مدت حياتى اوچ كوندرو .
 پشيمان - اوكنچ - ندامت - پراكنده .
 پشيماناق .
 پشيمان بولمق - اوكونمك - ندامت قيلمق .
 پشين - كينقادننك اولوغ اوغليدر -
 ولهراسب ننگ آتاسى در .
 پش - ايلكارى ومقدم معناسينه فارسيدر -
 عربچه ظهر .
 پشت - آرقامعناسنده فارسيدر - پشت پناه .
 پيشين - آلدان بيرو - مقدم بيرو يعنى
 خدمتين مقدم برمقدار اجر بيرو .
 (زادانكا) .
 پكى - فارسيده پاكى يازولور - قلم پكى سى -
 ساچ پكى سى .
 پلاس - بالاص .
 پلاش - ياقنى باش - اوّل باشده قوطر
 بولوب چاچى قويولغان ياكه بر آورو
 سببلى قويولغان در .
 پناه - صغنىق والتجا معناسينه فارسيدر -
 پشت پناهى يعنى صغناچق يرمز
 وملتجامز - فارسى كل دير .
 پيلنه - فارسيده پليته - وعربده فتيله
 ديرلر - شم پيلته سى - لامپا پيلته سى -
 فيتيل ديب هم ايتولور .
 پلبل - فارسجه بوروج معناسينه عربچه سى
 فلفل در .
 پوچماق - كوشه - زاويه - اوى پوچماق -
 اوستال پوچماق - اورام پوچماق چاچ .
 اوچ پوچماق - مثالث . دورت پوچماق -

پرهيز ايتمك - پرهيز قيلمق - شبهه
 ومكروهاندىان صاقلانمق .
 پس - ياكه پچ - ماچى نى جاقركانده -
 پس پس فس فس ديب اوشبو لفظنى
 تكرار قيلالار .
 پست - ياكه پس - توبان - زبون - خسيش
 وصاران ولثم كمسنه حقنده هم ايتولور :
 پس همت - دون همت - وي غيرت
 معناسنده - اما اهل تحقيق فاشنده شول
 آدم حقنده ايتولوركه اولوغ درجه كامناركا
 واولوغ كمسنه لركا وعالم لركا واصل
 بولورغه مكفتى بولماس وقصدى ده
 بولماس زبون طبيعتلى آدمدر ديمك .
 پسته - فستق .
 پسته شكر فستان - فارسى چه عبارتدر
 لب ودهان محبوب دن كنايه در .
 پسر - اوغل معناسنده فارسجه سوزدر .
 پریشان - فارسيدر - تارقاو - پریشان خاطر -
 ذهنم پریشان بولدى .
 پریشان ايتمك - تارقانمق - ويامان حالكا
 دوندرومك .
 پشى - پچى - ماچى - عرب هره .
 پشكاك - ماى آطلامق اوچون بر آلتندر .
 پشكاكلامك - ماى آطلامق .
 پشناچق - چيلى پشلى - ايكماك حقنده
 ايتولور .
 پش پش - ياشرون براوننك قولاغينه
 سويلكان آواز .
 پشلامق - پشلاب سويلاشمك .
 پشمك - پيشمك - طبع ايتمك - كباب
 بولمق - چيلاك پشمك - قاون پشمك -
 ايكماك پشمك .
 پشرمك - صوده قاينانوب پشرمك - طبع

سکزی - سزاوی - سفدی - لدی -
۶ پهلوی - ۷ پارسی - پارسی دخی پهلوننگ
اوغای درکه فارسی نلی ننگ برشبهه سی
آنکا نسبت قیلنور .

پهلوان - بهادر - باطر - عرب چه شجیع
وقوی البنیة وعظیم المئنه معنالارینه
کاها کوراش کا ماهر کشی کاده اطلاق
قیلنور - اما پهلوی فارسیجه قابورغا
معناسینه در .

پیالا - اصلی پیاله - زجاج: پیالا صاوت -
نرزه پیالاسی - لامپا پیالاسی - کوزکو
پیالاسی .

پیاله - استکان - رومکه .

پیالچی - پیالا صانوچی - پیالا قویوچی .
پیاده - جیاو - بیاغ - راجل - جیاو باروچی .
پیاده لامک - جیاو بارمق .

پیاز - صوغان معناسینه فارسی در .

پیش - فارسیدر - اوّل و مقدم و ایلکاری
معناسینه .

پیش قدم شا کرد دیرلر - بر اوستاد حضورنگ
مقدم درجه ده اوقور .

پیشه - فارسیدر - هنر - صنعت - و حرفت
معنالارینه .

پیشوا - عزیز القوم - سید الطائفه - امام
مقتدا به - پیشوای سبیل .

پیشدادیان - عادل معناسینه - دخی اوّل
کیلکان معناسینه در شول مناسبت بلان
ایران پادشاهلارندان برنیچه پادشاهانی
پیشدادیان دیب آنالادرکه آلا رآلتی
نفر پادشاهدر: ۱ هوشننگ - ۲ طهمورت -
۳ جمشید - ۴ ضحاک - ل فریدون -
۶ منوچهردر - اما بعضی لرا ۱ نفر
دیمشار برهان قاطع ده قارا .

مربع . بش پوچماق - خمس . ۶
پوچماق مسدس . قصیق پوچماق -
زاویه حاده . آچق پوچماق - زاویه
منفرجه . تور و پوچماق - زاویه قائمه .
تاتار پوچماغی - بیصاراییه .

پوچماقلی - دورت پوچماقلی اوستال .
پوچماقلامق - پوچماقلی اینمک - دورت
پوچماقلا ب بوراندی .

پوشیق - ایچ پوشیق - خفا بولمق .
پوشدرمق - خفالامق - اج پوشدرمق .
پوشونمق - خفالانمق - یوقوسزلی پیدابولمق .
پوشوندرمق - یوقوسز اینمک - قاندالا
پوشوندرا .

پوشورغالانمق - بورچا - قاندالابورچوغلانمق
سبیلی یوقلای آلماینچه یانمق - اورون
اوزکالامک .

پوصتاو - نیچکه طولا - پوصتاو کازاکی -
پوصتاو چیکمان .
پوصتاوچی - پوصتاو صانوچی .

پوصیق - بر پوچماق قصولمق - یاشورنوب
نورمق - صیونوب نورمق - چوکمک -
اورمانده پوصوب یانا - ماچی پوصوب
یانا - بر قاققون آشفق آراسینه پوصدی -
بریرکا جومولمق .

پوصدورمق - چوکدرمک - ابر خورلامق
پوصدرور - آش خورلامق قوصدرور .
پوطا - فوطا - ییل باو - جفاک پوطا - پوطا
بیلامک . بر پوطاسی - خط استوا .

پول - آنجه - پاره - فلس .
پهلوی - پهلوی دیرلر - مبداء لغت پهلوی
بولغوچی بهلوی بن سام بن نوح علیه
السلام ننگ نسلندندر فی الاصل
فارسی لغتی یدی نوعدر ۱ هر وی ۲

پیر - فارسجه قارت وشېخ معناسینه در اما...
پیر چهل ساله - فارسجه در - عقل دان
کنایه در که فرق باشند عقل کمال کا
ایرشه در .

پیر سرندیب - آدم علیه السلام مراد در .
پیروزه - فیروزه - معروف تاشدر تحریف
قبلوب فیروزه دیرلر - همیشه فیروزه کا
نظر قیلغ کوزننگ قوتن آرند رادر
ایمش .

پیغمبر - رسول - نبی - خبر بیروچی -
پیغمبر چچکی .

پیغمبرلک - پیغمبر بولمقلق .
پیغمبر چچکی - بابویه چچکی - دواپی اولندر .

پی - فارسی چه ادا ت تعلیلن در .
پیام - فارسی در خبر چی معناسینه زند لغندن .
پیامبر - پیمبر - پیغمبر معناسینه .

پیکر - صورت معناسینه - محبوب لر حقنده
ای پری پیکر پری صورتلی دیمک .
پیمان - وعده - عهد - شرط - اونوننگ
عهد و پیمانی - حاصلی پیمان لفظی
لسانمزده مستعملدر .

پیمانه - اولچاو معناسینه .
پیوست - توتوش - همیشه - متصل - دائم .
پیل - فیل - هندستانده و افریقه ده بولور
بر هیواندر .

(حرف التاء)

ت حرفی حساب جمله ایکی یوز عدد کا
اشارتدر .

تا - بو حرف اصلده فارسی نلندن مأخوذدر -
لغتمزده هم انتها غایه معناسمن افاده
قیلور عرب چه الی مقامنده لکن بو
حرف کا کنه قناعت قیلماینچه مخصوص
نلمزده بولغان انتها غایه کلمه سی
آرتندروب تا احشام غه چه - تا ایرنه کا قدر .
ناکه - بوهم فارسیدر تابلان که دن مرکبدر
نلمزده تعلیل اوچون مستعملدر .

تابا - یا که طابا - کینک وصائی چویون یا که
نیمور تابا قدر که میچده: بلش - صومعه -
بوکه کبک نرسه لر پشورلر - فارسی
نلنده هم اوشبو معناده مستعملدر
لکن تابه یا که تاوه یازارلار .

تاباغاچ - دخی تابانی میچ کا توتوب قویارغه
بر آلتدر - (تابا آغاچی ایکی سوزدر) .
تاباق - یا که طاباق - میسکی - آش تاباچی -
پولاو تاباچی - بوکه تاباچی - آغاچ
تاباق - ناش تاباق - صای تاباق -
تیران تاباق - بر تاباق کا عر - بر تاباق
قالای یا که باقر - قوش تاباق دیرلر
مخصوص بر طر زده یا صالغان طابا قدر .
تاباقلی - تاباقلی آش یعنی آش بلان تولو
تاباق - تاباقلی تیمور .

تاباقلغ - تاباق صاوت قویارغه شورلوکلردر .
تابالامق - براوننگ اونکان اشترین
یوزینه اورمق - وبر او کا قیلغان ایدکو
اشترین منت ایتوب یوزینه اورمق .
تاباناتی - قصه - قصیر - قصیر القامة -

تابانانی کشی - تابانانی باغانا - تابانانی
 یورط - تابانانی طاو.
 تابانانقلانقی - ایو تابانانقلاندی - برکا
 اوتوردی - برکا باندی.
 تابان ۱ - آیی تابانی - اوج تابانی - چانا
 تابانی.
 تابانلی - چانا - ایمن تابانلی - قایون تابانلی.
 تابانچه - چیتوک - وکاش - وایتوک تابانچه سی -
 بیالای تابانچه سی (تابانچه قارا).
 تابانچه لقی - تابانچه اوچون تعیین قیلنمش
 کون - بلغار.
 تابنامق - آیی بلان باصفالامق - ایداننی
 تابنامق یعنی بلچراق آیی بلان
 تابورلامق - باغانا اوتورتقاج باغانانویین
 تابنامق - بالطه تابنامق یعنی بالطه ننگ
 یوزین یوفارتمق - بر سوزنی کوب
 تابنامق یعنی قات قات کوب سوپلامک.
 تابنتامق - تابنارغه قوشمق - آط بلان بر
 کشی تابنتامق - آرپا تابنتامق -
 بوغدای تابنتامق - قارابوغدای وصولی
 تابنامق یعنی آشلقی اندر تاباغنه
 جابوب آطنی ییلاکلاب اوستونک بورتامک -
 آط بلان کیرپچ صوغارغه بالقی تابنتامق.
 تابنتامق - برکا تابنتامق.
 تابنتالمق - تابنتالمش بولمق - بر کشی
 تابنتالمق - آط آباغی آستینه بر کشی
 تابنتالیدی.
 تاب - طاب.
 تاب - ادات ناکید ومبالغه دندر:
 تاب تاباناق - تاب ناقر - تاب نازا -
 تاب تار - تاب ناچه.
 تاب - فارسجه طاقت معنا سنده.
 تاب - تاب - اثر - علامت - بویاوتابی -

مای تابی.
 تابلامق - تاب قالدیرمق - قارالتیق -
 بویامق.
 تابلانمق.
 تابلاندرمق.
 تابشرمق - طابشرمق - تفویض ایتمک -
 توکل قیلمق - ادا قیلمق - بیرمک.
 تابشرتمق - تابشرورغه بویورمق.
 تابشرلمق.
 تابش - تابوش - فایده - ربخ.
 تابوشلی - ربجلی - فایدالی آقچه جهنندن.
 تابوشلانتق - فایده ایتمک - تابوش ایتمک.
 تابوش سز - ربخ سز.
 تابفور - مرتبه - دفعه - اوج تابفور یعنی
 ۳ مرتبه - بش تابفور بش = ۲ ل -
 (ضرب عبارتی).
 تابمق - حاصل ایتمک - ازلب تابمق -
 یردن بر نرسه تابمق یعنی لقطه آلمق -
 ظفر تابمق - پیدا ایتمک - آقچه تابمق -
 یعنی آقچه حاصل ایتمک - جویالغان
 نرسه نی تابمق - صحت تابمق - شفا
 تابمق - وقت تابمق - فرصت تابمق -
 بالا تابمق - دفینه تابمق یعنی خزینه
 تابمق.
 تابدرمق - تابارغه قوشمق - تابارغه امر
 ایتمک - بر نرسه نی براو کا کوچلاب
 تابدرمق - بر خاتون بلان زنا قبول
 خاتون بالا تابدرمق.
 تابوشمق - بر نرسه نی براو کا ازلاشوب
 تابمق - معما ایتوشوب براو بلان برکا
 تابوشمق.
 تابولمق - تابولمش بولمق - ازلاسنک تابولا.
 تابوشمق - معما - لغز - تابوشا تورغان

حكايت: دورت نانار دورتسى برتيشوك كا
 آثار (اولى؟) .
 نابولدى - نابقان نرسه - لقطه .
 نابفور - سوزكا اوستا - جواب حاضر كا اوستا -
 فراستلى - المعى .
 نابونىق - نرسه لردن بر نرسه كا قاراب عبادت
 طريقته ركوع وسجود قيلمق - آله اتخاذا
 قيلمق - پت قه - وصنمغه نابونىق -
 اوتقه نابونىق - صيرغه نابونىق -
 قوباش قه نابونىق - آى غه نابونىق -
 بولورلار غه نابونىق - آله اتخاذا اينكان
 شىكلى پيغمبر اتخاذا ايتوب بر زمانه
 ايشانه نابونىق - خانون غه نابونىق
 يعنى هر اشى خانون اختيارينه قويىق .
 نابوندىرق - نابنور غه دلالت قيلمق - بىك
 اوستا آدمار بار ايشان اسمى بلان
 تمام خلقنى اوزلرينه نابوندىرلار .
 نابونوشىق - بركا بركا نابونىق .
 نابنوچى - پت قه نابنوچى - پت برست -
 آى غه نابنوچى - خانونغه نابنوچى .
 ناپو - طپو - طاپوع - فارسى تلنדה رسم
 واداب معناسنده هم لغتمزده كذاك
 اوشبو معناده مستعملدىر كه پادشاهلار
 آلدنده آياف اوره ركوع هيئتنده
 نورورلار - نابونىق موندان ماخوذر .
 ناپاس - معروف قيمتلى ناش .
 ناپردامق .
 تاج - پادشاهلار بوروكى - پادشاهلار
 باشلارينه كيه تورغان بر كيوم - تاج
 اصلده مطلقا باش كيومى - اكليل -
 نيجان الملوك .
 تاج هروس - معروف چچكدىر .
 تاجلانىق - تاج كيمك - رسم تنوجنى اجرا

ايتىك .
 نابوت - جنازه غه مخصوص بر صاندوقدر
 سرير معناسنده - ايچنده ميت بولسه
 نقش آطالور .
 نات - طعم - تم - لذت .
 نانلى - طعملى - تملى - باللى - لذتلى -
 بال شكر دىن نانلى مائوريار - طاطلى .
 ناتيمىق - طعمن بلىك - بالنى ناتيدىم يعنى
 آشاب طعمن بلىك - لذتين بلىك -
 مشقتنى ناتيدىم يعنى مشقتنى كوب
 كوروب مشقتنى نرسه ايكائن بلىك -
 ناتوب قارامق - آشاب قارامق -
 دنياننك آچيسن نوچيسن ناتيدى .
 نانار - نانار قيله سى تورك اوغلانلار ندىن در -
 تورك اولاددىن آلاچمه دىكان شخص ننىك
 اولوغ خاتونندان ايكنى اوغل بولوب
 برسى ننىك اسمى نانار وايكنچى سى ننىك
 اسمى مغول ايدىلار - كانب چلبى ننىك
 جهان نماسندان منقول فواكه الجلسامده
 مفصلا يازلمش ايدى - ينه لغت جغتاي
 دىكان كتابدا اوشو سوزلار يازلمشدر كه نانار
 آلاچمه خان بن كيوك خان ننىك اوغلىدر -
 ومغول طوافندن بر قيله اسميدىر .
 نانو - راضى - مصالحه ده - انفاقده .
 ناتولى - رضالى - مصالحه .
 ناتولانىق - رضالاشىق - كىلوشىك .
 ناتيمىق - طاطيمىق - بر نرسه ننىك طعمن
 ولندن نجر به قيلمق - آشاب قارامق -
 بر نرسه دن لذت آلمق .
 ناجر - سوداكار - صانو ايتوچى .
 ناجيك - اولاد عرب عجم آراسينه نوشوب
 آنده تربيه لنوب تورغان قوم ناجيك
 آنالامشدر .

تار - ظلمت - قارنقى .

تاراق - بر آلت دركه ساچ تارارلار - عرب مشط دېر - تاراق فرمه اوستالنده بورما كيسارلر بر آلتدر - ايچكى تاراق طشقى تاراق دېرلر ايكي نورلودر .

تارامق - تاراق بلان تحليل قيلمق وتارامق . تارانتق - براوكا امر ايتوب تارانتق - تارارغه قوشمق .

تاراشمق - خاتونلار بر برى باشين تاراشلار . تارالمق - تارقالمق - متفرق بولمق - بازار تارالدى ، يعنى بازارداغى خلق برلوييرينه قايتوب كېتىدېلر . كيسماك تارالدى يعنى قرشاولارى كېيكان ايمش اجزالارى متفرق بولدى . ذهنم تارالدى - قايقولارى تارالدى .

تارانتق - تارقانتق - كېيباركا آشفق تارانتق - آروشنى قوياشقه تارانتوب كېيىردى . خبر تارانتق - اعلام نامه تارانتق - شاكردلرنى تارانتق يعنى درس بنگاچ ايلورينه قايتاروب يبارمك - تارانتق اصلده فارسى دان مأخوذه تارات تفریق قيلمق وآيورمق .

تاراندرمىق - تارانماغه امر ايتمك .

تاراتوشمق - بركا تارانتق .

تارانولمق - تارانولمىش بولمق .

تارقاو .

تاراقان - موزيات جمله سندن معروف هوام در : قارا تاراقان - جووش تاراقان - قاطى تاراقان - آت تاراقانى .

تارتار - اتباع اصواتدانددر بر معروف قوش ننگ اسمى تاوشندان مأخوذدر .

تارتما - قابچاقى تارتوب چقارمالى صاندقدر : اوستال تارتماسى - اشكاف تارتماسى -

قرق تارتما - قرق تارتماچى .

تارتمق - جىزب ايتمك - جلب ايتمك - چكمك - جراثقال - آت آربانى تارتمق -

تمكىنى بورونغه تارتمق يعنى ايسنامك - تمكىنى آوزغه تارتمق يعنى توتون

اچمك - تارتمق اولچامك ميزانده -

آروشنى نكرمانده تارتمق يعنى اون

ايتمك - آطنى آلفه نابا تارندرمق -

ايكماكنى ميزانغه صالوب تارندرمق -

آچات كونن توق ات تارتا : بر مثل دركه

بايلار فقيرلر كا جبر ايتسه ايتولور .

تارندرمق - آروشنى نكرمان كا ايتوب

تارندرمق .

تارتوشمق - دعوالاشمق - حكملاشمك -

بجث قبلوشمق - آچاچ تارتوشمق - قوه

صناشمق قېلىندن برنوع اويوندر .

تارتولمق - اوزين اوزى تارتمق - بيلاب

قويقان آت اچقونورغه تارتولا - تارتولمق -

صورولمق - قايتوب تارتولا يعنى صورولا .

تارتونمق - حيا ايتمك - اويالمق .

تارتقالامق - كوب مرتبه تارتق - هميشه

تارتق - يولقومق .

تارتقالاشمق - برين برى تارتق .

تارتقى - انگرچاق تارتقىسى .

تارتوق - تارتقى - هيالى - اويالچان - قيووسز .

تارتار - بر معروف قوشدر .

تارچين - دارچين - معروف نرسه در دوا

قسمندن .

تارقاو - تارقالغان - بوچاغنده خلق تارقاو .

ذهن تارقاو - آفچم تارقاو .

تارقامق - تارقانتق - تارانتق - انتشار

قيلمق - نشر قيلمق .

تارقانتق - تارانتق - مرادى .

تارقالیق - تارالمق - هر اطرافقه کینمک - بولوت تارالدى.

تار - طغز ضيق - تنك - تارقوللى يعنى فقير - تارخلقلى.

تارلاوق - تار ير - ياكه تار طغزق.

تارلى - قصالتق - طغزلىق.

تارايىق - تاربولىق - طغزلانلىق - فصولىق - مضطر بولىق.

تارايىقىق - تار ايىمك - ياق ياغندان كيمونىمك - تارياصامق - كينك نرسهنى تارايىتوب بولا اما تارنى كينكاينور حال يوق.

تارلانلىق - كونكل فصولىق - تار كونكللى بولىق - مضطر بولىق.

تارلاندرىق - خفا قىلىق - مزاحمه قىلىق.

تارلانوشىق - بركالاشوب تارلانلىق.

تارلانوپان - تار خلقللى.

تاريقىق - تارقىق - نضجر ايىمك - كونكل فصولىق - منقبض بولىق.

تارلا - ايكون يىرى - اصلده تارلاودر - لغتمزده بارى برجماقده مستعمل كورنه - تارلاوينه تارى ساچدم تانلبىسنه كيلندىم (موىچه).

تارمار - فارسى دان مأخوذدر: تارقاو - وئاراله تو - وئوزدرو معناسنده اتباع قىيلندىدر: تارمار كينورمك - تارمار ايىمك - پراكنده ايىمك - وئارقاو ايىمك - آستون اوست كا كينورمك معناسنده.

تارماق - بوناق - شعبه.

تارماقلى - بىك كوب بوناقلى.

تارماقلاىلىق - كوب بوناقلار يبارمك - تارماق تارماق بولوب اوسمك.

تارى - معروف غلهدر - دره - تارى

بوتقهسى - تارى پلاوى - دينكز تارىسى براولندىر.

تارناو - تارلاو - جدول آرىق - ميزاب - صولوق - اما بوكلمه جفتاى سوزيدىر لغتمزده برمعهاده غنه مستعمل كورنه دركه: تارناوينه تارى ساچكان نانلى سینه كيلانكان.

تارىقىق - توشوقىق - دوچار بولىق - كرفتار بولىق - سننكد يك صايلاغان تازغه تار يلا - تاز - ياكه طاز - قوطر - كورپه - كل - تاز باش - فارسيدىه نزدىرلر باشنده ساچى يوق كىسنه - فارسى لغتمده كل آئىمك مرادفيدىر.

تازا - فارسى تازه - يانكا - نف - طرى - ياش - تازاكاوش يعنى نف ومحكم كاوش - تازا طارى وطراوتلى وشيرب معنالانده: تازا قيار - تازا تورما - تازا برانكى - اصل فارسى سوزيدىر - تازا خبر يعنى يانكا خبر.

تازيانه - قاچى وجبرى معناسنده فارسيدىر تلمزده مستعمل: تازيانه اوردى.

تازارمق - محكم بولىق - صاو بولىق - تازا جبر يعنى قاطى وقورو بر.

تازارنىق - كاوشنى تازارتدم - صازللىق يىرى تازارنىق.

تاستار - تاصتار - طاىطار - بىك سىراك كيندىر.

تاستمال - دستمال دان مخففدر كه فارسيدىه قول سورتكىج معناسنده - سولكى - سورتكىج.

تاس - طست - طشت ديكان سوزدن مخففدر - لكن - باقر تاس - جيز تاس.

تاس ايىمك - تاس مسمره معناسنده مثلا:

ئاسلامق يەنى اويالتىق - مسخرە و مستقل
 قىلىق آلدماق - اما فارسى تلىدە
 مضطرب و قرارىز و ملالت مەنالا رندە .
 ئاس بولمق - مسخرە بولمك - مەسقل بولمق .
 ئاسىيە - ئاسىيە - فارسى دان ماخۇذ كىمە در .
 ئاش - طش - ايچ نىك ضدى - طش بىيلاى .
 ئاشلامق - بىر ياققە ئابا آتىق - ارغونىق -
 قويىق - قالدرمىق - ئاشلامق -
 و ئاشلاشىق - علاقە، مەبىتى كىسىمك -
 بىزمك - و بىزىشك .
 ئاشلانمىق - ئاشلارغە پىيورمىق - ياكە كوچلاپ
 ئاشلانمىق .
 ئاشلاشىق - بىر بىرىن ئاشلامق -
 سو بوشگاندىن صونك ئاشلاشىق .
 ئاشلانمىق - قالدرمىق - استعمالدىن چىقىق -
 قش كۈنى بەض بىردە جايكى يول
 ئاشلانادر .
 ئاشلانمىق - آوروكشى قوللار بىن آياقلار بىن
 يان ياققە آتىق .
 ئاشلاندىق - ئاشلانغان نىرسە - استعمالدىن
 خارج نىرسە - چوب چار .
 ئاش - ھىجر - سىك - اورام ئاشى - ئكرمان
 ئاشى - چاقمە ئاشى - اوط ئاشى - مئانە
 ئاشى - پىتربور ئاشى يەنى آقچە . اوط
 ئاشى ياكە چاقما ئاشى عرب دە كىزلك
 ھىجر النار ايتولور - قىدىم قو دىكان
 نىرسەنى بوناش اوستىنە قويوب قوروج
 چاقما بلان چاغوب قوغە اوط ئوشرلر
 ايدى حالا بەض قوم دە كىنە بار -
 بالاسىن آور كىتوركان خاتونلار بوناشنى
 بوطلارىنە باغلاسالار جىنكل قوتولورلار .
 قايراق ئاشى - بلاو ئاشى - ھىر نوع
 قورال قايرارلار معروف ئاشىر نوعى

كوب در : قارلماق ئاشى - قارلماق اوياسندى
 بولادر صارىملىق ئوسلى ئاشىر عرب دە
 ھىجر الحطاف دىرلر قارلماق بالالارى نىك
 قارىندان چەادر ايمىش - بوزاوتىرسىنە
 توروب مصروع نىك موينىنە باغلا نىسە
 عابت مەيد در .
 ئاش قايچىق دىرلر - كاھا زىندان و ھىس
 خانە كىنايە قىلنور .
 ئاش باقا - كوبورلى باقا - سىلھات .
 ئاش بورچاق - كاھا صاران كىشى دن كىنايە
 قىلنور .
 ئاش يوراك - قانى كونكلى - رىھىم سىز .
 ئاشلى - ئاشلىق - ئاش كوب اورون .
 ئاشلانمىق - ئاش بولمىق - ئاشقە ايلانمك .
 ئاشو - يازغى ئاشو - صو ئاشوى .
 ئاشومىق - صو جايولمك - جاردان آرنوب
 چىقىق - صاوت قرايندىن آرنوب
 چىقىق - صامالوار ئاشومىق - قاران ئاشى .
 ئاشىمىق - كىتورمك - بىر اوروندىن ايكىنچى
 اورونغە ايلتمك - كوناروب ئاشىمىق -
 آت بلان ئاشىمىق - ماللى اوتون ئاشى .
 ئاشوتىق - اوتوننى خىزمىچى لىركا قوشوب
 ئاشوتىق - صومارنى ئاشوتىدىنك ايچ
 يەنى قارامايىچە بوردىك دە صومار
 ئاشىدى .
 ئاشىشمىق - بىركا ئاشىمىق - ئاشىماغە
 بولوشىق .
 ئاشونىق - بىرىدىن بىر بىركا كوچونىك .
 ئاسما - بىك تارغە منسوج - اشطان باولق
 ئاسما .
 ئاسرايمىق - اصلدە قالغىق - كونارمك .
 ئاسرايمىق .
 ئاسرايوشىق .

ناقر دامق - جوونمق - هر نرسه ياصاغانده
ابتدا درجه سی آندن صونك اشقیلامق

ناقمق - بیلامك - یالغامق - ایلماك -
صالوندرمق - كازا كی غه نویمه ناقمق -
ساعت ناقمق - آطفه قنقغراو ناقمق -
كلاپوش كا چوق ناقمق .

ناقامق - ناقامازا - اكبت .
ناقامق - عموما قصه بچردن بولغوجی شعرلر
وبیتلر و عزل لر .

ناقدرمه - كامزول غه نویمه ناقدردیم یعنی
نكوجی كا بیروب نویمه ناق دیب
امر قیلدم .

ناغوشمق - بركالاشوب نویمه ناغمق - یاكه
برنرسه بی نرسه كا بیلامك .

ناغولمق - ایالانمك - موس بولمق -
بیلانمك - بر كشی یانندان كینمك .
: - جب ننگ ضدی - بر - واحد -

یالغوز - فرد - جب می - ناق می -
فارسی دان مأخوذدر: نه دیرلر -
تور كده نك تلفظ قیلنور .

ناقیه - قدیم باش کیومی ایدی - كله پوش .
ناقی توفی - اتباع العاطداندر - آرماز -
ینارینماس دیکان كبك - نافی توفی
برقداف .

تالامق - غارت ایتمك - اوغرامق - بر
سوزنی بیك كوب ایتسه ده تالاما
دیرلر - یرتمق ات تالامق .

تالانمق - اتنی اوسدروب تالاندرمق .
تالاشمق - قنقرشمق - نزاغلاشمق -
دعوالاشمق .

تالانمق - تالانش بولمق - نرسه سی برده
قالما ییچه اوغرا نغان كشی حقنده فلان
تالاندی دیرلر - اوستی باشی تالانوب

ناصلامق - جوونمق - هر نرسه ياصاغانده
ابتدا درجه سی آندن صونك اشقیلامق
شمارتمق اورنینه قویمق بر كتمك یاكه
مثلا: اوستال آباغن اوّل بالطه بلان
جوونالار .

ناغان - اوچ آباغ - بر آلتدر كه آنكار
قازان آصوب آش پشورلر - بازار
وبیرام بولاسی برلرده بالالاری آتوندر
اوچون ناغان قورارلار - اوّل لارده
كذلك - ناغان آستی مشهور نفر جگاه
ایدی - مونجه میچنده هم اوستینه ناش
صالورلار ناغان آطالور - اوچ ناغان
تایماس - ناغان آتونمق بر طرفدان
بر طرفه تحرك ایتمك - داغان هم لغتدر .

ناغ - تاو - طاو - جبل - توبه .
ناغی - ینه - دخی - تقی - كنه - ایضه -
ناغنده - ناغیده .

ناغوغ - ناغوق - تاوق - طاوق .
نافته - ناقتا - فارسیدر منسوجات جمله سندن
برنوع جفاك ذاندر .

ناقتا - طاقطا - نخته: ناقتا چای - ناقتا
چیلاك - ناقتا توبه .
ناقتالانمق - ناقتا كبك بولوب باصلمق -
جورغان ناقتالاندی .

ناقر - نیکز - شما - یالانقاج - ناقر باصو
یعنی - قارا باصو - ناقر باش - ناقر
یول - اورام بیك ناقر - آنچه ناقر یعنی
یوق - آنچه باقر صانارغه ناقر .

ناقرایمق - ناقرلانمق - نیکزلانمك -
شمارمق - بتمك معناسنده هم کنایه
قیلنور - آنچه ناقر ایدی .

ناقرایتمق - ناقر ایتمك - ناقرلانمق .
ناقرتوقر - اتباع العاطداندر - آباغ تاوشی

نوزافقه توشه در - بوری قویان وغیرلری
قابقون غه کرادر - آدم کازامات قه کرادر -
سبر کینه در - شر یعنده قولون کیسوله در -
ناماق صارنون یورط برندن آیرولادر .
نامان - طامان - چاق - کامل - تمام دان
بوزولغان سوزدر .

ناماق - بوغاز - حلق - معده: تاماقه
آشارغه کبراک - ناماقی آورتا - ناماقی
قاب طون ایچلک - تولکی ننگ یا که غیر
جانوارننگ ناماقی آستی تیر یسندن معمول
قاب در - ناماقی آشاو معناسنده هم
مستعمل: اشلاکانلری ناماقلارینه یتیمای .
تاماقسلو - آشاماسای - کوب آشاوچی .
تاماقلی - رزقلق - آشاراقی - کون
اونکارورلک .

نامچی - قطره - ذره .
نامچیلانق - نامچی نامچی بولوق .
نامقی - نامچی نوشمک - اوزولمک - تقطر
ایتمک .

ناموزمق - نامدرمق - نامچیلاندرمق -
نامچی نامچی نوشورمک - تقطر ایتمک .
ناموزق - نامزق - میچ کا یا که صوارغه
اوت توناشدرمق ویاندرمق اوچون چرا
وقوروصادورور .

نامچیلی - نامچیلی کل .
نامور - اصل - عرق: آغاچ ناموری -
اولن ناموری - آدم وحیوان تننده کی
نامورلار - یوراک ناموری - نبض
ناموری - معدن ناموری - دخی قبیله
واوروع معناسینه هم کنایه قیلنور .

نامورلی - اوزون نامورلی - جوان نامورلی
آق نامورلی .
نامورلی - نامورلار کوب بر .

نامورلانیق

بندی یعنی یرتولوب کیارلکی قالمادی .
نالاش - فچقرش - نزاع - اوروش نالاش
اتباع الفاظ اندر یعنی متصل هیچ
توقناما ییچه فچقرشو وفاوغالاشو .

نالاق - طالاق - طحال .
نالاق - طالاق - دخی آطقه پیدا بولور
بر آورودر .

نالاو - هم اوشبو معناده در .
نالغان - اوندان بولغانوب پشورلر بر
آشدر .

نالغانلق - فقط نالغان اوچون بر نورلو
اوندرکه پشروب یاصارلار .

نالغش - جیتون وسوس نالغیانده توشکان
جیتون قاملی .

نالغشلی - نالغشلی جیتون - نالغشلی سوس
یعنی یمشی نالغوب یتکورماکان جیتون
یا که سوس .

نالغیمق - نالقی دیکان آلت کا صالوب
جیتون فی یا که سوسنی بوشاشمق .

نالغیمق - جیتوننی یاللاب نالغیمق -
نالغورغ، یاللامق .

نالغیمق - نالغیانده براوکا بولوشمق -
ویاردم اینوشمک .

نالغیمق - تتولوب بتمک - کماهونوزمق -
کیومی نالغنوب بنگان .

نالقی - جیتون نالغیمق اوچون آلتندر .
ناوش بتو - صوت منقطع .

ناوش فارولو - بخوخه الصوت .
ناماق آورو - وجع الحلق .

ناماق باقاسی - برعلندر .

ناماق کور - اوس نور - یعنی ناماق
صارنون کشی نینداین بلالرکا نینداین
فتنه لرکا توشه در - قوش ناماق صارنون

تامورلانیق - تامور تامور بولمق .
 تاموغ - تموغ - دوزخ - جهنم - تاموغلق -
 تاموغ غه و جهنم کا مستحق کناه کار آدم .
 نانا - بریللق بوراومطلقا بولغانده - نانا -
 بوراوا - یاش بوراوا - باشماق نانا .
 نانک - انکار - تعجب - وعجب نرسه .
 نانکمی - انکار قیللق - اقرار قیلماق .
 نانک غه قاللق - تعجب اینمک - وعجبیلانمک -
 ایس کینمک - حیرته قاللق .
 نانکلانمق - کوز نیکدرمک - کوز نیرمک -
 نانک - صبح - صبح صادق .
 نانک آتمق - نانک جاییولمک - صباح بولمق .
 نانکده غه - ایرته کا - ایرته کی کون کا
 نانسق - نانکسوق - جاپا - سیراک نابولا
 نورغان نرسه - سیراک واقع بولا تورغان
 نرسه - نانسق نعمت - نانسق خبر -
 نانسق قوناق - فارسیده تنسخ دیرلر
 غایت نادر ونغیس نرسه کا اینولور .
 نانسقلامق - صاغنمق - چومار نانسقلام
 یعنی کوبدن چومار آشاغانم یوق:
 نانسقلام صومصاغه .
 نانسقلاشمق - بر نعمتی براو کا اوزاق
 آشانمچه نورمق - ناکه اول کشی
 نانسقلاسون .
 نانسقلاشمق - بر برین نانسقلاشمق کوراسی
 وسویلاشه سی کیلمک .
 نانمق - انکار اینمک - لا دیمک - خلاف
 اینمک - یوق اینمک .
 تاندرمق - تان دیب الفا قیللق - اینته
 دیب الفا قیللق - انکار قیلدرمق .
 تانوق - تانیق - کواه - شاهد .
 تانوقلق - کواهللق - شهادت - تانوقلق
 بیرمک - کواهلای بیرمک .

تانیق - بلمک - کشی تانیق - یازو
 تانیق - مال تانیق - اولن تانیق
 یعنی نباتات ننگ اسلرین بلوب بو
 شوندا این فلان اولن دیب بلمک .
 تانوتوق - بلدرمک - اوقوتوق - اوکرانمک .
 تانوشیق - بلشمک - بلشلانمک - آشنالقی
 پیدا قیلوشمق .
 تانش - تانوش - بلش تانوش - اتباع
 الفاظ اندر - هر بر بلکان کورکان کشی .
 تانشلق - بلشلاک - آشنالقی .
 تاو - طاو ماده سین قارا .
 تاوش - آواز - صدا - نغمه - آدم تاوشی -
 ات تاوشی - اتج تاوشی - صاندوغاج
 تاوشی - بالطه تاوشی - آیان تاوشی -
 اسکریمکه تاوشی - هارمون تاوشی -
 صبرغی تاوشی - تاوش بیرمک .
 تاوشلی - تاوش بولغوجی نرسه - نچکه
 تاوشلی - قالون تاوشلی - مونکسو
 تاوشلی .
 تاوشلانمق - نچمرمق - نچمرشمق -
 نزا علاشمق .
 تاوق - طاوق - عرب چه دجاج - قر تاوغی -
 یورط تاوغی .
 تاوق چیش - اتباع الفاظ اندر - هر بر
 یورط قوشلاری مراد .
 تاوولک - بر کون بر کبچه - بر تاوولک
 ۲۴ ساعت .
 تاوولکلی - بر تاوولک کا تعیین قیلنغان -
 تاوولکلی خدمت .
 تاوولکلاب - خدمت کا تاوولکلاب یاللام .
 تاوولکلماک - تاوولک حسابی بلان .
 تایی - یا که طای - فارسیدان مأخوذ طای
 دیرلر بر مقدار دان عبارندر مثلاً: بر

طای مامق چسی - برطای باصمه .

تایاتی - تایاغ - عصا - چقی .

تایاقلامق - تایاتی بلان قینامق .

تایانمق - طایانمق ماده سین قارا .

تایوب چقمق - سویاک اورنوندان نایوب چقمق .

نایمق - شومق - بالچق ده آیاتی تایا - شما

کاعزده قلم تایا - بر یاقه تایدی -

قاجدی دیکاندن کنایه در .

تایناقلامق - کوتوملامک .

تایدرمق - بر یاقه یبارمک - اوروندان

تایدرمق یعنی معزول ایتمک .

تایغاق - بالجراق - توزغاق - جغتایده

تایغاج - تاییغ .

تبرزد - طبرزد - آق نبات شکری .

تبت - دیرلر اصلده کجه مامقی درکه قیمتلی

شللر اشلایلر - دخی تبت بر شهرننک

اسمیدر - اعلاچن جفار آندان کمله در .

تبه - تباه - بوزوق معناسنده فارسیدر .

تبه - بومورق تبه سی - قوورغان بومورقه - تبه

تبار - فارسیدر قوم وقبیله معناسینه خویش

ونبار دیرلر .

تباشیر - بر نوع نباتدرکه داروغه استعمال

قیلنور حرارتدن بولغان آورولارغه -

عرب چه طباشیر .

تبی - طچقان توتارغه بر آلتدر - تسی قورمق .

تبنک - تابانانی ماده سین قارا .

تبنک لک - قصه بویلی لف - تبنک لک نمنک

قایچاغنده فایداسی بار .

تبدیل - اوزکارتو - آلوشدرو - تبدیل

قیلمق - آلوشدرمق - اوزکارنمک .

تبلدرک - کیندر صوغوچیلارننک آیاتی باصا

نورغان ناقناسی - نکو آلتی نمنک آیاتی

باصا نورغایی کذلک .

تبرک - مبارک - تبرک اورونلار .

تبرکلامک - یعنی مبارک بولسون دیمک -

مبارکلامک .

تبی - بالالار اصطلاحی آیاتی معناسنده :

تبی یورمک - تبی کا تورمق .

تپه لنمک - باش آرقلی آنولمق - بورا

تایاقنی تپه لندرمک .

تپه لندرش بالالار آراسنده بر او بوندر .

تپه لندرش اوینامق .

تپیلامک - جیابو بارمک - تپی تپی یورمک .

تپانجه - اصل فارسی تپانجه - طپانجه لغتمزده

شاپالانی دیرلر اوج تابانی بلان براوننک

باشینه و بوزینه صوفقی شاپ ایتدروب

عرب چه لطمه در - قمانورکار شله دیرلر .

تنار - تنر - تانار معناسنده .

تنرامک - تیسرامک - ارتعاش ایتمک -

قالترامق - زلزله قوبمق - جبر تنرادی .

تنرامه - لرزه - زلزله .

تنراتمک - قالترانمق - قالتراغونجه

سوکمک - اوروشمق .

تنراشمک - تراک تراشمک - قالتراشمق .

تنسونمک - تنرامکدن یزه آزاراق کمراکدر

یعنی بیک آزعنه تونکوب تن لرنگ

چمرداب کیتمکدن عبارتدر .

تنسوندرمک .

تنمک - واقلامک - قابارتمق - جون تنمک -

مامق تنمک - سوکوب تندی یا که تنوب

سوکدی - یاغور یاوب تندی یا که

یاغور تنوب یاودی .

تندرمک - جون تندرمک یعنی جون

تنوچن کایررب تندرمک تنارکابیورمق .

تنشمک - بر بری نی تنمک - یا که تنارکا

بولوشمق ياردم قيلوشمق .

نتولمك - نتولمىش بولمق - بىك غايت

واقلا نىق - كىيكان كولته صوققاندى،

نتولوب كىته - چنبايق ايدان كانوشوب

نتولوب كىتىدى .

ىتمك - صيغه، مبالغه قىيلىدىن بر فعل كا

قوشولسه زباده: غايت قاطى تىدى يغمور

يغنى قونلى يغمور يادى .

تنى - تنه - بالالار اصطلاحى اويونچى -

فارسى ده نى نى اصلده بالاوزدان معمول

بر صورتدر - تنى بالالار اصطلاحده

مانور وكوزال معناينده هم ايتولور .

تنه - توتانك مخفى كذلك بالالار سوزيدر -

نوغان توتالارينه خطاب قيلورلار .

تجارت - سودا - صانو - آلو .

تجارخانه - صانو آلو اشارينه متعلق

معاملات اورنى - (بىررا) .

تجربه - صناو - امتحان .

تجربه قيلمق - ضماق - امتحان قيلمق .

تجربهلى - اش كوركان - دنيا صناغان .

تچقان - طچقان - صچقان - يورط ايچنده

معروف وحشى حيواندر: واق طچقان -

اولو طچقان - صوقر طچقان - آطقه تچقان

بولدى يغنى آطفه بولور بر مرضدر .

تچمق - تيزاك ايتمك - تيزا كلامك .

تچمق - بىك كوب تچوچان - بر تچمق

صبر بونون كتونى بوي .

تچقلامق - ايچ كىتمك - كوب تچمق -

هميشه تچمق .

تحرير - بازو - تصنيف - تاليف - تحرير

ايتمك يغنى يازمق وتصنيف ايتمك .

تحصيل - حاصل ايتو - بولدر - تحصيل

قيلمق - حاصل ايتمك - علم تحصيل

قيلمق - اوقومق - اوكرانمك - نعيم

آلمق .

تحقيق - چن - حقيقت .

نخت - سربر - صندلى - پادشاهلارنىك

مستدى كرسىسى - تخت كا اوتورمق

يغنى پادشاهلىق قه جلوس ايتمك -

نختدن توشرمك يغنى پادشاهلقدان

توشرمك - تخت روان - فارسى خلقى

يورغا آطنى اينهلر ايمش - دى ده

چيدكان بولدىنى تخت ديلر ايمش .

نخنكاه - پاي تخت - تخت شبرى .

نخته، اول - فارسيدر - لوح المحفوظ اراده

قيلنور - دى ده بالالار تاقناسى در -

قديم بزه هم بو نخته مستعمل ايدى .

نذكره - ايسكان توشوروكا سبب بولغوجى نرسه .

نراو - فارسيدر - ميزان - اولجاو -

وبىزن - معناينده .

تراك - تايانچ - اسكاميه تراكى - چانانراكى .

تراو - تراكان نرسه - آوارغه تورغان نرسه نى

تراكان نرسه: باغانا تراوى - كىيان تراوى .

تراماك - آواماسقه قازق بلان ترامك -

آچولوب كىتماس كا ايشكنى ترامك -

قويمانى ترامك - قابغانى ترامك .

تراوچ - تراو - تراكان نرسه - نكوجى لرنىك

نكا تورغان نرسه سىن چانچوب قويا

تورغان اينهلرى كذلك تراوچ آطالا .

ترانمك - تراركا بيورمق - كا كرى قايون

تراندى يغنى آلدادى .

تراشمك - يغنى بركالاشوب ترامك .

ترالمك - آغا تورغان بورانه ايدل چيبنه

ترالدى - اورمانده برايمن آوداردق

آووب بىتمادى ايكنچى ايمن كانرالدى -

اش آقچهغه ترالدى - سكا اش ترالكافى

یوق یعنی سن دن باشقه هم ممکن .
تراش - نوک کیناروچی - سرتراش -
صقال تراش .

تراشلی .

تراشلی تاراغی .

ترب - فارسجه در - طو رب هم ایتولور -
اصطلاحمزا نورما دیکان سیزه در .

تربیه - اصلاح - وادب معناسنده - مثلاً:

بالا تربیه قیلیم؛ آشانق - ایچرتمک -

کیوندرمک - اوقوتیم - ادب وارکانغه

اوکرانمک - جیلاک و جمیش تربیه قیلیم

یعنی اصلاح قیلیم - و مربا یاصامق .

تربیه لامک - جمیع حقوقن رعایه قیلوب

آصراق - تربیه قیلیم .

تربیه لنمک - تربیه لمش بولمق - تربیه

کورمک .

تربیه چی - مربی .

ترت - تیزاک - طهارت .

ترت ایتمک - طحیم .

ترتقانه - طهارت خانه دن مخفدر .

ترته - آرباغا وچاناغه؛ آراسینه آطا کرتوب

جیکانورغان ایکی آغاچدر؛ آربانتره سی -

چانا ترته سی .

ترته سی قسقه - یعنی آچوچان و آچولی

دیلمکدن کنایه در .

ترنه لی - صنفار ترنه لی - ایکی ترنه لی چانا:

اوج ترنه لی سی بولامو .

ترتیب - مرتب قیلنمش نرسه یعنی تیوشلی

وجه اوزره یاصالمش شیلر - ترتیب چه

قیلیمق - بانرتیب قیلیمق - همه اشلر

ترتیب بلان بارا - اسم عددنک ترتیبی:

۱ ۲ ۳ ۴

ترتیبلی - مرتب - نظامی - قاعده لی .

ترتیبسز - ادب سز - ارکانسز - اشن پشن .
ترجمان - ترجمه چی - طلماج - قیلماج -
دیلماج - مترجم - بر تلدن بر تلکا
کوچروچی .

ترجمه - تلدن تلکا منقول - ترجمه قیلیمق -

کوچرمک - عربدن تازارغه ترجمه قیلیمق .

ترخان - نارخان - طارخان - قدیم ترک

اولوسلاری آراسنده جمیع تکلیفانندان

معغوبولغوچی اغیان - بیرمزه دوران .

ترزه - طرزدان مخفدر - ترزه یانکاغی -

ترزه بوصاغاسی - ترزه قصه سی - ترزه

پرده سی - یوقاری ایو ترزه سی - توبان

ایو ترزه سی - ترزه نوچی - ترزه قاباچی -

یا که فارسجه دریمچه دن مخفی دیساک هم

ممکن - دریمچه کچکنه ایشک معناسنده .

ترزه لی - داو ترزه لی - اوج ترزه لی .

ترزه لامک - ترزه یاصامق .

ترزه - کوز معناسی مراد بولور کاها -

مجنون ترزه سندن قارا (دیدنی مجنون)

یعنی مجنون کوزی بلان قاراسانک

ایدی دیلمک .

ترساک - بلاک - بلاکدن توبان ترساک -

ترساک بوونی - یعنی بوکوله لی بری .

ترساکلی - ترساکی بولغان نرسه - ترساکلی

صیوار .

ترش - یا که ترشلی - جب ارلارکا حاضرلنمش

سوس و جیتون - مقدمه تاراب ترشلی

یاصاب قویارلار - آنی قاباغا الوب

ترشلی تاراغی بلان تارارلاز .

ترفروش - فارسیدر - پشماکاننی صانوچی

معناسنده آندان مراد اصطلاحمزه

صورت صانوچی و صورت اوغری سی

دیرلر شوند این کمسنه درکه اوزین

متصوفین صورتندہ کورساتور اہامرادی
غیر نرسہ بولغ.
ترکہ - ترکہ مالی - میت دن میراث قالمش
مال - متروکہ مال.
ترک - توروک - انسان صنفلارندان معروف
صنفدر وتاجیک مقابلندہ یافت من نوح
نسلندن منشعبدر - تفصیلی تواریح
کتابلرندہ مذکوردر.
ترک - حی - جانلی.
ترکمان - حلفا زمانندہ ترکستاندان دیار
اسلام طرفینہ جابولگان ترک نسللریدر -
کوبراک اوغوز اولوسلارندان در.
ترک - تریک - صاو - جانلی - تری -
جغتایدہ تریک.
ترکک - حیات - معیشت.
تری - ترک مرادفیدر - تری کمش -
کونہ صوی.
تریلای - تریلاتہ - تریک حالچہ -
قویاننی تریلای نوندی.
ترکامک - قوشیق - جیمق - یابوشدرمق -
کاجاچا نرلامک - قاب ترکامک یعنی واق
نیری کبسا کلرندن جیوب قاب یاصامق -
بربرینہ قوشوب تکمک.
ترکانمک - ترکارکا قوشیق - خاتونغہ قویان
ترکاندم یعنی ایلکان قویان نیریلری
بر خاتونغہ ترکادم.
ترکاشیک - برکاترکامک - ترکارکابولوشیق.
ترکالمک - توتاشیق - آرتندان کیتمک -
بری آرتندان بری کیتمک - تعاقب
ایتمک.
ترمنای - طرنطای مادہ سندہ قارا.
ترمد - فارسی ترنک.
ترنجبین - قدرث دلواسی - من - بردوادر -

فارسچہ ترنکبین دیرلر - بعض آغاچ
یافراقلارینہ اینار چق منزلدہ - ایک
تورلو بولور تفصیل حاجت بولسہ طب
کتابلارندان قارا - اما موننک اصلی بنی
اسرائیل کا موسی علیہ السلام کرامتی
بلان کوکدن اینارایدی طانک دقتندان
قویاش چققان وقت قہ قدر فار کیک
آق نرسہ کوکدن یاورایدی.
ترنج - تننک ضہہ سی اولی - آغاچ
قاونی کہ افلیسون.
ترنجان - اوغل اوطننک براسیدر.
ترنک - زندان وحبس خانہ - اصطلاحمزدہ
ترمہ - تورمہ موندان مخفیدر.
تریلمک - حیات تابیق - جانلانیق - جان
حاصل ایتمک - صحتلانمک -
سلامتلانمک - شفا تابیق.
تریلمتک - تریلدرمک - احیا قیلغ -
حیات بیرمک - صحتلاندرمک - شفا
بیرمک.
تریاق - بر مخصوص مغجونددر - فارسی
پاد زہردیر - کوپ نرسہ دن مرکب بر
مغجونددر.
تیرمک - جغتای لغندہ - جیمق معناسندہ
وجمع ایتمک.
تیردرمک - جیدورمق.
تیرشیک - جیوشمق.
تیرلمک.
تیرونمک.
تیرونمک.
تیرغز اسنان - تشر قاقشاو - وسلکنو.
تیرکون - جوکان تیرکونی - آطی تیرکوندن
یتاکلامک.
تیر - جغتایدہ تیر - نخد - تیرکوزی - تیر

قابغاچى - تزا آستى .

تزا روى - وجع الرکبة .

تزلانمك - تزكا اوتورمق - تزلانوب اوتورمق .

تزلاندرمك - تزكا اوتورتمق - تزلانوب

اونور ديب امر ايتمك .

تزلانوشمك - همهسى يريولى تزلانمك .

تزمك - تنظيم ايتمك - بانزيم نرسىنى

برسى يانينه برسین قويىمق: جب كانتسبح

تويمه لرین تزمك - جب كا ايجو تزمك -

اورامغه تاش تزمك - جايملك -

كتابلارنى شورلك كا تزمك - ميج تويينه

کيريج تزمك .

تزدرمك - تزاركا ييورمق - ياللاب تزدرمك .

تزشمك - برکالا شوب تزمك .

تزلمك - بارد برمرکا تزلدى - صالدا تلالر

ذيقه تزلدى .

تزا - تزنك فتحسى بلان تازنك مخفعبدرکه

كل - وساچ سز باش - ياقنى باش .

تسبيح - سجده - سبحان الله - تسبيح تويمهسى -

تسبيح امامى - تسبيح ايتمك - يعنى

سبحان الله ايتمك - تسبيح تارتمق يعنى

بر مرتبه سبحان الله ديگان صايون

تسبيحدين بر تويمه تارتمق .

تش کراسى ديرلر - ضيافت صونکنده

بيرلش صدقه وعطيه در فارسیده بو

عاشت باو دندان مزد ديرلر .

تش وطرناق بلان يابوشمق - يعنى بر

نرخدا کمال حرص لى بلان ورغت

واخلاص بلان توتونمق .

تش آغارتمق - کولمکن کدايه در .

تش کارلى کيندر ديرلرکه بيک سيراك

کيندر در يعنى قاچ تشى صايون بر

بورتوك جب بولور اما عادتده تش

صايون ايکى دانه بولمقدر .

تش - تبش - سن - دندان - ناب:

آلداغى تشلر ثنابا - آرتداغى تشلر

آزوتشلر - سوت تشى بالا چاغنداغى

تش - يچقى تشى - چرخ تشى - کويچاك

تشى - تاراق تشى - قاچ تشى يعنى

کيندر صوغا تورغان آلت ننگ تشلرى -

تش اورطى - ات تشى - بر اولن ننگ

اسميدر - فيل تشى - تش زنگهسى -

تش چرمك - تش قوبولمق - تش

آوروى - وجع اسنان عرب چه - تش سز -

ات تشى قابان تش - تش قصمق يعنى

سکوت قيلمق - تش آغارمق -

سويلاشمك ياکه کولمک دن کنایه در -

دخى تبسم دن هم کنایه در .

تشلى - ابرى تشلى - واق تشلى - قوبى

تشلى - سيراك تاشى .

تشامك - تش ياصاماق - تاش تشامك -

يچقى تشامك - اوراق تشامك - تش

تش ايتمك .

تشانمك - تشاركا ياللامق - ياللاب تشانمك .

تشاشمك - برکا تشامك - تشكاركا بولوشمق .

تشلامك - تش بلان قصمق - تش بلان

جراحت صالمق - ات تشلادى - بورچا

تشلادى - قاندا لا تشلادى - چلان

تشلادى = چاقدى - قورت تشلادى

چاقدى .

تشلانمك - ات كا تشلانمك .

تشلاشمك - بربرينى تشلامك: قولالارين

تشلاشديلر - يعنى برى قولاغى برى

تشلادى .

تشلانمك - تشلانمش بولمق: ايرنم

تشلاندى - ايرنمى تشلادم بلان بر ايردر .

صوراشیق - نفتیش محکمه سی - نفتیش مجلسی .

نفک - تنفک - طوب - جدره .

تفرق - اورام - کچکنه اورام .

تفریر - بیان - تفریر قیلیم تلبلان بیان قیلیم - تفریر قیلیم تلبلان بیان قیلیم - اما تفریر یازوب بیان قیامقدر - التفریر باللسان والتحریر بالقلم .

تقسیم - بولو - آیرو : تقسیم قیلیم - بولمک - ایورمق - تقسیم حساب ننگ دورتچی قاعده سی .

تقطیر البول - بر علتدرکه - بول ناچی ناچی کیلور - سلس البول - متصل بول کیلوب تورور - حبس البول - بول بالکله کیلماس .

تقلید - ایارو - اقتدا قیلودر : تقلید قیلیم - براو کا ایارمک - اقتدا قیلیم - اعتقاده غیرکا تقلید قیلیم - اخلاق ذمیه دندر .

تقویم - سال نامه - غره لک - کالندار .

نک - نکه - بیوک چار - نک طاو .

نکلانمک - نک بولمق - مقدم سوزاک بولوب بارا بارا نک بولمق .

نکارامک - تدرج معناسینه یعنی توکاراک نرسه ننگ - اوروندان اورونغه کوچماکی : آوانامق - ایلانمک - بارمق - قویاش نکارامک یعنی بایومق .

نکارانمک - توکاراک ومدورنرسه تی تحریک - ایتمک - لکن نکارامک و نکارانمک ننگ

معنای وضعی سی بر اوستونده ویر بویچه دیمک - هواده بولسه ایلانمک - اما مجاز قیلندن قویاش نکارادی دیب ایته لر .

تشلاک - تشلاوچان - قارش - اوز سوزلی . تشنج - جراثت آزوب هلاکت درجه سینه ایرشو .

نصفیه صافلامق - صافی ایتمک .

تصنیف - یازمق - تألیف قیلیم - تحریر قیلیم .

تعبیر - اصطلاح الفاظ - بیان - تاویل - عبارت یورنمک .

تطبیق - مطابق قیلیم - چاغوشدرمق . تعطیل - بوش - اششز - سبق اوقولمای تورغان وقت - تعطیل کونلری .

تعظیم - اولوغلاو - تعظیم قیلیم - اولوغلامق - هرمتلامک .

تعلیم - اوکرانو - تعلیم بیرمک - تعلیم ایتمک - اوکرانمک - اوقونمق .

تعلیم خانه - مدرسه - مکتب - تعلیم صرف - تعلیم نحو - تعلیم حساب - تعلیم جغرافیه - تعلیم هندسه - تعلیم علم - تعلیم کیمیا - تعلیم حکمت - تعلیم فقه - تعلیم کلام - تعلیم بلاغت .

تعلیم - مطلقا عام معناسنده .

تعیین - بیلکولی - معین : تعیین ایتمک - معین ایتمک - بیلکولی ایتمک - بیلکولامک - علی التعین بلیم .

تغییر - اوزکارنو - تغیر قیلیم - تغیر ایتمک - اوزکارتمک - آلودرمق .

تغیر اوزگرو - تغیر بولمق - تغیر تابمق . تغیرلانمک - اوزکارمک - باشقه بولمق .

تی - نوکورکانده - صادر بولغان طاوشدان عبارتندر .

توفکرمک - نوکرمک .

توفکروک - نوکوروک .

تفتیش - نیکشرو : تفتیش قیلیم - ازلامک -

نکولمك - نكلهش بولمق - يانكلش نكلولمك -
اونكلى صونكل نكلولمك .

نكلامك - نكالا ب قارامق - دقت بلان
قارامق .

نكمك - ديكمك - قادامق - ونصب اينمك .
نكوچى - خياط - كيوم نكوچى - كاوش
نكوچى - چينوك نكوچى - اينوك نكوچى .
نكه - صارق وكجه نيك مذكر جنسى : كجه
نكهسى - صارق نكهسى - نكه موكرى -
نكه اينى - نكه تيرسى - نكه اصلده
فارسى نلنده : قوى كتوونده آلدان
يوركوچى قوى در - اما نلزمده برن
مقابلى در فقط .

نكلى - كوچلانو - قدر نندن كيلماسداى
نرسه كا اقدام قىلو - زمينلى اش كا
مباشرة قىلو - جميع اشارده نكلى باردرد -
و جميع جنبشده نكلى باردرد .

نكفلانمك - شائنه لايق توكل اشنى قىلمق .
نكليف - كوچلاو - براونى شائنه لايق توكل
اش كا بويورمق - كوجلامك .

نكميل - كاملاو - بونون اينو - نكميل قىلمق -
كامل اينمك .

نكمه - نوع چينان - نوزغوزما چينان - نكه
چينان - بائچه نيكرا سينه نكمه قويمق
يعنى نكمه بلان احاطه قىلمق .

نكمك - خياطات اينمك - اينه بلان سانچوب
سانچوب نازتمق : جويلامك - قاييمق -
قادامق .

نكمك - دخى نجارلار اصطلاحنده پناننك
طشندان تاقنا قادا قلامق .

نكه - كجه نكهسى - صارق نكهسى - نكه
نورو كومان : قديم زمانده برنورو كومان
عشيرهسى ابدى كه حوارزمده و سرخس

نكاراشمك - بركا نكارامك - بالالار بربرده
نكاراشوب يانالار .

نكارمچ - نوكاراك - دائره : آربا كوچاكنى -
آربا نكارمچى .

نكرار - قبات - قات - مرتبه : نكرار قىلمق -
براشنى بر نيچه دفعه (سلامك - سبقنى
نكرار قىلمق - قات قات قىلمق -
نكرار اينمك قات قات اينمك - نكرار
اوقومق قات قات اوقومق .

نكرارلامق - نكرار قىلمق - نكرار اينمك -
قات قات عمل قىلمق .

نكرارلانمق - نكرار بولمق - قات قات بولمق .
نكرمان - نكارامكندن مشتق - طاحون -
اون نكرمانى - جارما نكرمانى - بوروچ
نكرمانى - توز نكرمانى - صو نكرمانى -
چيل نكرمانى - او ط نكرمانى - نكرمان
طاشى .

نكرمنچى - نكرمانده قاراب نوروچى .
نكبىر - نكبىرلك - اولوغلانو - هولانو -
ماقتانو - اوزينه نينك تاباو .

نكبىرلنمك - هولانمق - اولوغلانمق -
اوزينه نينك تابامق - ماقتانمق - مال
بلان نكبىرلنمك - علم بلان نكبىرلنمك .
نكمك - اصل قادامق - چانچمك معنا سنده -
خياطه - اينه بلان چانچوب نكمك : كولماك
نكمك - جيلان نكمك - چينوك نكمك -
قاب نكمك - ابونى نكمك - يعنى طشبنه
تاقنا قادا قلامق - يورطنى طشان تاقنا
بلان قادا قلامق .

نكترمك - نكدرمك - نكاركا قوشمق بيورمق -
يالالاب نكدرمك .

نكوشمك - بركالاشوب نكمك - ياكه نكاركا
بولوشمق .

طرفلارنده ساكن ايديرلر .

تکيه - خانقاه - مريدلر مقامی .

تايخ - آچی معنا سننده فارسيدر: تايخ چای دیرلر یعنی شکر سز چای - دخی ده تايخ عیش دیرلر شول کمنه درکه فقیرلک و مشقت سببلی دنیا ترککنندن لذت آلماس .

تل - لسان - تل آوز ایچنده بر قطعه ایندر - و تل دخی نطق آلتی درکه کاهای عین نطق و مکالمه اراده قبلنور مثلاً: عرب تلی - فارسی تلی - تاتار تلی - توروک تلی - فرانک تلی - یری تلی - یونان تلی: تل چقمق تل آچولمق - تل کا کبلمک - ایکی نللی - منافق کشی . تل لنمک - سویلاشه باشلامق - تل آچولمق تل یاشرمک .

تل ششو - ورم اللسان .

تل آورلی - نطفه اللسان - برعلندر . تل کبسمک - یعنی سائل ننگ تلین انعام و احسان قیلوب سؤلن قطع قیلمی - نناکه پیغمبر علیه السلام بر صدقه چی لله سؤل قبلغانده حضرت علی کا اجندی کبس شوننگ تلین دیدی یعنی شونکار بر نرسه بیروب یبار سوزی بتسون دیمک .

تل باغلامق - تلین بیلامک - او شبو معناده . تل بسته سی - سوزنی کیلوشدروب سویلا شوچی یا که مطلقاً کوب سویلا شوچی .

تل جراحتی .

تلماچ - تیلماچ - ترجمان - پیراوانچک مملکتی اصطلاحیچ .

تللی - تلچان .

تلسز - اخرس - قولاقسز یعنی قولاق ایشتما کالک سببلی تلی چقمای قالغان - تلسز آوزسز بولو دفعة هوش کیتوب یقلو - عرب چه سکنه آنالور .

تل اوزانمق - تطویل لسان قیلمی یعنی براو کاتل اوزانمق آننگ غیبتنه نوشمک - و آنی سوکمک - کبراک شفاها - کبراک غایبا - فاین آناغه تل آچمی یعنی ایرننگ آناسی بلان سوزکا کرشمک - چونکه کیلونلر فاین آنادان تل یاشرالر: سویدرکان ده تل - بیزدرکان ده تل .

تلچ - بولکمه اصل تلچک کبراک ایدی فرج کا مرادف بولماسون اوچون تلچ اینولدی که کچکنه تل دیمکدر .

تلامک - طلب اینمک - استامک - دعا قیلمی - آرزو قیلمی - اشتها قیلمی - تقاضا قیلمی .

تلانمک - طلب قیلدرمق - آرزو قیلدرمق . تلامشک - استاشمک - خواه لاشیق - برکالاشوب تلامک آرزو قیلوشمی . تلانمک - استانمک - صورانمق - صدقه طلب اینمک .

تلاک - دعا - آرزو - صوراو - استاک . تلانچی - صدقه چی - کلاچی - صورانوچی . تلپک - کلپک - فالپاقدان مخرفدر - باشقه کبه تورغان کیوم کلاپوش - کلاه پوش دیرلر . تلمک - بوی غه یارمق - بوی غه کبسمک: چرا تلمک - کاعز تلمک - تلم نام اینوب کبسمک .

تلدرمک - ناقتا تلدرمک یعنی ناقتا یارورغه یاللامق .

تلوشمک - برکا تلمک - یا که تلارکا ماردم اینوشمک .

تنام اینمک - بتورمک - کامل اینمک .
تنام لامق .

تنام لانتق .

تناما - همه سی - بارچه سی - کاملا .

تسخ - فارسیدر - تانکسوق - تانسوق
ماده سین قارا .

تجره - قزان - چولامک .

تناور - فارسچهدر اولوغ بدنلی وسیمز
کشی معناسینه .

تن - بدن - جسد - جسم - جنه - وجود :

آلا تن برص - آلا تنلی ابرص - تن

نارنو - عربچه احتلاج دیرلر - تن

فارس سوزی در - عربیسی بدن در -

اما اصطلاحمزه تن دیکانمز بدن تنک

ظاهرینه اطلاق قبلنده در .

تنکه - کموش آقچه - آلتون آقچه - برصوم -

فارس سوزیدر - روسچه دینکه

موند اندر .

تنکدک - برتنکه بهاغه تورورلی : تنکدک

کاغز - بالی تنکسی .

تنکلی - تنکلی بالی .

تنکلایم - سم - قولاتی اشیدرکه : قولاتی

صالحی - استماع قیلیم - ناوش تنکلایم -

اذان تنکلایم - اویون ناوشی تنکلایم -

قرآن تنکلایم - شهر تنکلایم - سوز

تنکلایم - یعنی مطیع بولمق - انقیاد

اینمک - متصح ومنوعظ - بولمق .

تنکلانتق - تنکلارغه قوشقی بیورمق : سبق

تنکلانتق یعنی اوقوغان سبقی خلفه

آلدنده اوقوب قارامق .

تنکلاشیق - برکا تنکلایم - بر بری تنک

سوزلرین تنکلاشیق .

تنک - تار - طار .

تلونمک - تلونی قبول اینمک - تلونمش
بولمق .

تلوم - قطعه - کیساک - تلوب آلمان نرسه -

بر تلوم ایکمک - بر تلوم کوماچ .

تلوملامک - تلوملاب کیسمک - تلم تلم اینمک .

تلمچوکی آتمق - باش توبه سین برکاقویوب

باش آرقلی ایلانوب نوشمک .

تاچک - کچکنه تل .

نمر - طبیبلار قاشنده کوز آورو لارندان بر

آورو تنک اسمیدرکه بعض کمنه قرق

باشینه ایرشکانه کوزلرنده بوعلت عارض

بولوب قوه باصره سی نقصانده بولور

ایلی دن اوزغاچ ینه اوکلی چه اوزندن

اوزی زایل بولور .

تمساح - نیل دریاسنده بر معروف اولوغ

صو حیوانیدر .

تم - طعم : ایکمک نمی - شکر نمی - بال

نمی - لذت .

تملی - طعملی - لذیذ - نعیم .

تملیلانمک - تملی بولمق - ملایم طعم

حاصل اینمک .

تموغ - غذاب چوقوری - جهنم .

تموغلق - تموغغه کراسی کنهلی کشی -

تموغغه منسوب .

تمیز - پاک - آرو - آریغ - نظیف .

تمیزله مک - پاک اینمک - صافی اینمک -

آریتمق - آروندرمق - آرولامق .

تمیزلک - پاکلک - نظافت .

تماشا - تاماشا - اصلده فارسی سوزی

بولوب کوب تل لرده مستعیدر بر نرسه کا

حظ وصفا و عبرت کوزی بلان قارامق .

تمام - عربچه در - اش تنک نهایی .

تمام بولمق - بتمک - نهایتنه ایرشمک .

تواضعلی - تواضعقلی - متواضع - آچاق -
فارسی ده فروتن .

نوب - هر نرسه ننگ آستقی طرفی -
آچاق ننگ نوب باشی یارلماي - بس
یوقاری مقابلی بولدی - کيسماک نوبی -
استاکان نوبی - آچاق نوبی - شمدل
نوبی - صموار نوبی - کتاب نوبی -
باغانا نوبی - ایشک نوبی - اوشبو
مذکور لر ننگ هر قایسنده نوب اورنینه
کوت استعمال قیلنسه هم چاپز: کيسماک
کوتی - استاکان کوتی - باغانا کوتی -
نوب اصل واساس معناسنده بش نوب
کتاب یازدم .

نوبلی - اصلی بار: نوبلی سوز - نوبلی
کشی یعنی بخته کشی - اشانچلی کشی -
معنبر کشی .

توبسز - اصل سز - کيسماک توبسز .
توبلامک - توبوندن قوبنارمق - آچاق
توبلامک - توب یاصامق - جیلاک
توبلامک - توب اوتورتیق - کتاب
توبلامک . توبلامک - بنورمک اول
یکت کیمت فی توبلادی - من آنی
توبلاب بلمای من یعنی یتینا بلمای من .
توبلاتمک - توبلارکا بیورمق یا که آغچه
بیروب توبلاتمک - کتاب توبلاتمک -
اورمان توبلاتمک یعنی آچاقلارنی نوبی
ناموری بلان قوبنارتمق .

توبلاشمک - توبلارکا بولوشق -
یاردملاشوب توبلامک .

توبلاتمک - اورناشمق - بر اورونغه کروب
اورناشمق .

توبده - اصلده - واقعا: توبده آلاي نوکل
یعنی واقعا هیچ بر شولای نوکل .

تنگدست - طار قوللی یعنی فقیر - مفلس:
محتاج کاها صاران اراده قیلنور .

تندرست - نن سلامت یعنی جمیع اعضا
تمام کامل و صحیح .

تنور - عربده هم فارسی ده مستعملدر -
میج واوچاق معناسنده .

تنها - یالغوز معناسنده فارسیدر .

توار - طغار - طاوار - حیوانات - مال توار -
تورلو حیواندان عبارت .

توبال - طوبال: قابوقدان نککان بر توکاراک
صادتدر: بوروک توبالی - جالمانوبالی -

چاچو توبالی - چوب توبالی .

توباللامق - توبال بلان اولچامک .

توبان - توبانده - توبان یرده - آسنده:
یوقاری ننگ مقابلی .

توبانکی - توبانده کی - آسنداغی .

توبادلیک - توبان بولمقلق - بیوک نوکلک .

توبانچیلک - متواضعا - توبانچیلک بلان

اوتنه من یعنی متواضع بولغانم حالده .

توبانلامک - توبان اینمک .

توباندن - توبانتون .

توبه - ندامت - اوکنوچ - توبه قیلیمق -

توبه اینمک - توبه لی توفیقلی .

توبه - اوست - طرف: اچو توبه سی - باش

توبه سی - بوروک توبه سی - توبه بر

یعنی بیوک بر .

توبالانمک - بیوک بولمق .

توبه لملک - یعنی کامل تولو: توبه لمله بر

جیلاک .

توبه لامک - دوبه لامک - توباسنه صوقیق

باشنه قینامق .

توبه لاشمک - صوغوشق - توقوشق .

تواضع - آچاققلق - توبانچیلک .

توب - طوب - ادات جمله سندن در برشی ده
 بر صفت ننگ زیاده لکنه دلالت قیاسور:
 توب تورو - توب توغری - توب توز -
 تب تیکز - تب توکاراک .
 توبوق - طوبوق - جعنایده توبوت - کعب -
 شنانک .
 توبولفی - طوبولفی - جعنا بچه توبولفه -
 معروف قزغلت چبقدر - آننگ بلان
 دباغلار تیری چبقار .
 توبی - طوبی - قدیم کچراک بوروک ایدی -
 توبی بتوب کاچماط بوروک کیه باشلادیلار -
 حالا قارا تیری دن و بعض تقوی راقلار
 آف تیری دن ینه کیه باشلادیلار .
 توپا - طوپا - اوچسز - اوچی یوق -
 اونماس .
 توپارمق - اوچسرلانیق - اونماسلانیک -
 اوچی بتمک .
 توپارتمق - اونماسلامک - اونگون نرسه ننگ
 اوچون بتورمک .
 توپالانتمق - توپارمق .
 توپالاندرمق - توپارتمق .
 توپاص - طوپاص - سلت سز - صلامینسز -
 جاهل - غبی - دوبلاک .
 توپاصاق - جهالت .
 توپاصلانتمق .
 توپرائ - توفراق - بالچق - قورو بالچق
 ارض - تراب عرب چه - اپرا زند لغتنده .
 توپراقصه - اوچورما - توفراق - عرب چه
 غیرا یا که زند لغتچه اپرا دیکان سوزدن
 محرف بولسه کیراک .
 توت - معروف آغاچدر یا فراغی بلان جفاک
 قورطی تریبه قیلورلار .
 توتا - طوطا - اخت کبیره - بر توغمه توتا -

آنا بلان بر توغمه - غمه .
 توتا - توتافای! توجها خطاب مقامندی حریف
 منکلم یاسی منزلنده: توتافای ای منم
 توتام - معناسنده فهملانور .
 توتای - توتافای - متوجها خطاب - توتاش
 کذلک .
 توتالی سنکلی - اتباع الفاظداندر یعنی
 طوطاسی سنکلی سی بلان معا .
 توتاش - توتوش - یاقن - برکا - قوشولغان .
 توتاشمق - قوشولمق - قوشولوب بر منزلنده
 بولمق .
 توتاشدرمق - قوشمق - توتوش ایتمک .
 توتاقلاشمک - توتمق ماده سین قارا .
 توتال - توتهل - سبزوات باقچه لارنده بوی
 بوی پردرکه کابسته - قیار - شالقان -
 تورما کبک سبزوات اوتورتورلار: کیشر
 توتالی - تورما توتالی - شالقان توتالی .
 توتاللامک - توتال توتال ایتمک - کابسته نی
 توتال لب یعنی توتال توتال ایتمک
 اوتورتورلار .
 توتقا - ایشک توتقاسی - نرزه توتقاسی -
 توتقا توتوب آچا تورغان نرسه - عرب
 عروه دیورور .
 توتتمق - اصل معناسی اوچلامق بلان مرادفدر
 یعنی توتولمش نرسه نی اوج توبینه
 قویوب بارماقلارنی یومق آندار صونک
 قوت مقدارنجه قصوب توتتمق - بوش
 توتتمق دیکان کبک قیدلر آرندورورسن .
 توتتمق - قبض قیلوق: - آلمق - کرفت
 قیلوق - ضبط قیامق - متصرف بولمق -
 خواهه بولمق - اوساک قیامق - اخذ
 ایتمک - اتخاذ ایتمک - قبول ایتمک -
 آو توتتمق (صید) - حساب ایتمک -

آلارغە ئايىق توتوشىدىم قايسى اوست كا
چقىدى بامادم.

توتورق - محكم لك - نىلق.

توتورقلى - محكم - نف - نازا - سلكونمەلى
توكل

توتورقسىز - محكم توكل - نف توكل.

توتورقلاقمى - توتورقلى بولامى - محكم بولامى -
سلكونماسلك بولامى.

توتوقچ - توتوق - توتقا - بالالارنىڭ كىناپىزە

سىق اورنىنە بىلكو اوچون.

توتقار - توتقى - ئاخىر - كىچىكو.

توتقارسىز - توتقىسىز بلا ئاخىر.

توتقارلى.

توتقارلامى.

توتقارلامى.

توتقالامى - ھېمىشە تونىمى - كوب تونىمى -
تكرار تونىمى.

تونقالاشقى - ھېمىشە بىر بىرىنى تونىمى -
تونقالاشقى مرادى.

تونقون - تونوامىس - مېھوس - اسىر -
جىغنايدە تونىساق دېرلر.

تونلوقمى - نل بىلنىڭ انىمى - بىلنىڭ بولامى -

تونلوقغوب سويللاشە - بىردە تونلوقماينچە

اوقى قرآننى يەنى بىردە تونقالوب تورماي.

تونلوقدىرمى - تونقالدىرمى - تونلوقغوب

توردىرمى.

تونالى ھىستەلى - انباع الفاظداندر - اوز

چىرلى دىكان كىڭ.

تونولمە - آي وقوباش تونولوى - خسوف

وكسوف.

تونماچ - توقماچ - ماددىن قارا.

توداقى - قىدىم لغندە ايرىن مەناسىندە -

دوداقى ھم لغتدر - شغە.

قاچقوننى تونىمى - قولغە كىرنىڭ - كونىلدە

تونىمى - ھىندە تونىمى - روزە تونىمى -

كىنە تونىمى - دوشمان تونىمى - دوست

تونىمى - بىزىڭ تونىمى - شىرىعتىنى

تونىمى - نىھىيەنى تونىمى - يول تونىمى

سفر كىنىمى - تىز تونىمى عىجلە قىلىمى -

كوز تونىمى امىد ايتىمى - قولاق تونىمى

تىكلامى - بولارنىڭ تەفصىلن شايد

اوزنىڭ دە بلورسىن. تونىمى.

توندىرمى - قولغە توندىرمى يىدا بىد قىزى

قىلدىرمى - تونارغە امر ايتىمى ياكە

ياللامى ياكە التماس قىلامى.

تونوشقى - بىر بىرىنى تونوشقى - تونارغە

بولوشقى ياردىم ايتوشمى.

تونولامى - كىرغىز بولامى - مېھوس بولامى.

مستەمل بولامى: تونولغان صومار آلدىم

يەنى بىر آز استەمال قىلىنىمى.

تونونىمى - تىمىڭ تىنىپتى قىيامى - تونونوب

توشمىڭ - تونونىمى بىر اش كاشىروغ قىيامى.

تونام - تونماچى بىر يەنى قولغە صىبارلىق

مقدار: بىر تونام چىڭ - بىر قول كىنىكلىكى

قدر - مقدار.

توناملامى - تونام بلان اولچامىڭ.

توناقلامى - تونىمى - ايكى قول بلان تونىمى -

قوچمى - قوچاقلامى.

توناقلاقمى - بىرىنە بىرىنى توندىرمى.

توناقلاشمى - بىر بىرىنى ايكى قول بلان تونىمى.

تونوش - بوتون - قوشوق يەنى قوشولمىش.

ھېمىشە - متصل.

تونوشلاي - بوتونلاي - بوتون كويىچە.

تونوشمى - بىرگا تونىمى - بىر بىرىنى تونىمى -

تايان تونوشمى - فرغە سالوشمى.

تونوشدىرمى - تايان تونوشدىرغە بىدورمى -

نوتورما - طوطرما - طوطرغان نرسه - معروف طعام در .
 نوتورمق - تولمق ماده سېن قارا .
 نوتون سز آول - قبرستان ماده سندن قارا .
 نوتون - دخان - دود - ايس: نوتون ايچمك - تمكى نارتمق .
 نوتانمك - نوتون چقارمق .
 نوتونلامك - نوتون چقارمق - نوتون بلان تبخير اينمك - تمكى بلان نوتون چقارمق - تمكى تارتمق .
 نوتونلامك - نوتون كا نوتندرمق .
 نوتونلاشمك - بركا تمكى نارتمق - بركا نوتون چقاروشمق .
 نوتونلانمك - نوتون ايسى سنكمك - نوتون كا بويالمق .
 نوتوره مك - غايت واق يغمور ياومق .
 نوتيا - بر معروف معجوندر كوز دواسى .
 نوتيا - معادن جملة سندن اشپياتورديكان نرسه در - فرنگچه سېنك - زينق دېرلر - كاها نوتبادان انتيمون مراد بولور .
 نوته - هر بر كيسكوچى قورال نيك صرت باغى: پچاق توتھسى - بالطه توتھسى - پكى توتھسى - چالغى توتھسى - اوراق توتھسى .
 نوتارم - بر نوتارام ير: بر معلوم مقدار دان عبارتدر .
 نوتارمه - بر نعنمندر كه اورلوق اونى بلان بال دان معمول .
 نوچى - آچى توكل - نوچى آلما - آچى آلما - نوچى كوماچ يعنى چوپراسز كوماچ - نوچى نورما بر نوع تورمادر .
 نوچى تل - ياكه نوچى نللى يعنى طاطلى وملایم سوزلى .

نوچى - بر آوروننك اسميدر - آوزا ايچلرى بوزولور - زنكله بولمق كبراك - نوچى زهمنى تسميه قيلنور عرب لقوه دير .
 نوچيمك - چاي نوچيدى دېرلر صموار اوسنونده اوزاق نوره باشقه برتورلو طعم كسب قىلور .
 نوچ - پرنج - برونزا - معروف معدندر .
 نوچكرومك - عطسه قيلمق .
 نوچكرومك - عطسه پيدا قيلمق: آفسرغاق نامورى نوچكورتهدر .
 نوچكرومك - بركا نوچكرومك: بر نېچه كشى آفسرغاق نامورى ايسناپ همەسى بر بولى نوچكرومك - عطسه .
 نوچكروك اوطل - بر اولندركه غايت نوچكورتور .
 نوچكروك بولدى سوزنك راست ايكان - يعنى سويلاشكانده نوچكروك بولسه بخشى لىقه تفاعل قيلنهدر .
 نوچكرومك - عطسه قيلمق .
 نوچكرومك - نوچكرومك معنا سنده .
 نودرى - دوائى بر نبات اسميدر اورلوغينه بذر همخ دېرلر نباتنه قوش ايكمالك ياكه ايكماك اوطل مقويدر .
 نورتمك - قادامق - انمك - اشرك: اوت نورتمك - جيلكاكا نورتمك - تل بلان ايتنېچه بارماق بلان تورتوب بولماي .
 تورا - طور .
 تورپوش - آشلاق صالوب يورتور اوچون قالون كيندرن بر اولوغ چارشاودركه بوتون آربانى قابىلار .
 تورتمك - ترته باشى فلان تورتمدى يعنى آطن قارامادى ده آطى كېلوب

ترته بلان تورندی.

تورتوشمك - بربرینی تورتمك - ايتوشمك

يعنى اورشوشمق - فچقرشمق.

تورتونمك - چوقونمق ننگ مرادفیدر.

تورتوندرمك - چوقوندرمق - اوزین اوزی

تورتاركا بیورمق.

تورتولمك - برامك - اورونمق - اوبكالا مك

معناسنده مستعملدر.

تورتوك - اوبكاچان.

تورتكچ - تورته تورغان نرسه - بر آلتدر.

تورتوش اویون - مەمان خانه لركا مخصوص

بر اویوندر.

تورغای - اوجوب صابرای بر معروف قوشدر.

تورلو - دورلو - انواع.

تورلوچه - تورلو تورلو - مختلف.

تورلانیك - تورلولانیك - تورلو تورلو

بولمق - طبیعت تورلانه دیرلر یعنی

كاها طبیعت آشامق ایچمكدن تورلو

نرسه تقاضا قیلادر - متغیر بولمق.

تورلاندیرمك - تورلوچه ایتمك - ابو ایچین

تورلاندیروب بتوردم تورلو کیفیت كا کرندم.

تورما - طورما - معروف سزه در - عربچه

فجل - فجل بری - کران دیکانمزد.

تورامق - واقلامق - وای وای ایتوب

کیمك یا که صندرمق - ایت تورامق -

اونون تورامق - ایکماك تورامق.

توراتمق - تورارغه امر ایتمك - یا که

سیجی بولمق.

توراشمق - بربرینه تورارغه بولوشمق.

تورالمق - تورالمش بولمق - مثلاً: ایت

کوبراك تورالغان ایکان آرتوب قالدی -

امامونك كيك مسئله لر نموده بیان قیلنوره

تورا - آچی سوندن حاصل بولور بر نعمتدر:

قورت توراسی - یا که مطلقا قورت

سوندان قایناتوب یا صالور.

تور - فریدون ننگ اولوغ اوغلی ننگ

اسمیدر - تورج دخی تسمیه قیلنور -

ما وراء النهر دن قطای مملکتنه قدریرلر

آننگ حصه سی ایدی اول ولایت لرنی

توران دیرلر ایدی حالا تورکستان آننگ

اسمیدر - مطول جغرافیهء تاریخیه کا

نظر قیل.

توران دیرلر - عمو دریاننگ آرضی طرفیدر

تورین فریدون ننگ حصه سی ایدی.

تور - یوقاری.

توره - خان زاده - بیك زاده - شهزاده لركا

مخصوص بر عنواندر.

تورغای - طورغای - بر معروف قوشدر -

بعض لر طوبغار تسمیه قیلورلار فارسیده

چكاوك دیرلر عربچه ابوالملیح در.

تورمه - حبس - زندان.

تورت - دورت ماده سین قارا.

تورمق - طورمق - توطن ایتمك وطن

توتمق یعنی بر اورونده ساکن بولمق

وتركلك ایتمك - اقامت ایتمك -

مقیم بولمق - توقف ایتمك - قیام ایتمك -

آیاق اوزره تورمق - مبهوت بولمق -

وعدده مستقر بولمق - قرار قیلمق -

استمرار معناسین افاده قیلغوجی فعل

اوچون افعال معاونه دن بولسه مثلاً:

یانوب تورمق دیساك یانمق فعلنده

مستمر ایکانلکنی بلدرادر: اوتوروب

تورمق - اشلاب تورمق - اوقوب

تورمق - اوقوتوب تورمق - قاراب

تورمق - تانوتورمق - خلای تورمق -

یواش تورمق - تریك تورمق - اوزاق

نورمق - منكو نورمق - آتنيك بلان
 عمر نورماس سن - تورو نورمق -
 كونوب نورمق - بوش نورمق يعني
 اش سز نورمق - بوش نورمق يعني
 حق سز نورمق - قارشو نورمق يعني
 محالف ايتنيك - قارشو نورمق يعني
 منواجهانورمق - راحت نورمق - كوزى
 نوردى يعني ناصرايدى - يوقايدى
 مذكور ناصرايمق ننيك بياني بودر:
 ناصرايمق كوز فعلى دركه دفعه بر نرسنى
 كوروب غايت تعجب قياسه كوزى
 ناصرايدى ديرلر اكر دفعه بر نرس
 ايشتوب تعجب قياسه اسردى ديرلر
 نوردرمق - نورغوزمق - قايم ايتنيك -
 آياف اوزنه باصدرمق - اونورنيق -
 يفاغان كشي نى نورغوزمق - يورط
 نورغوزمق احيا قيلمق
 نوروشمق - مقاومت قيلمق
 نورولمق - (تاتار تئلنده مجهول ننيك استعمالى
 نخوده قارا)
 نوروف - بوى - جئه - كيليت
 نوروقلى - اوزن نوروقلى آط
 نوروش - نورمش - تركلك - معيشت
 نوراف اذنى - طوراف اونى - شبت
 نورمك - قانلامق - بوكلامك - كاعزكا
 نورمك - ياولوقه نورمك - كيومنى
 نورمك
 نوردرمك - نوروركا امر ايتنيك: چاي
 آلسانيك قزل كاعزكا توردروب آل
 نوروشمك - بركانورمك يعني ياردملاشوب
 نورولمك - نورولمش بولمق - كونكلم
 نورولدى يعني منكسر بولدى -
 هسرتلاند - آطلس اوزندن اوزى

نوروله
 نورونمك - اوزين اوزى نورمك - هر
 اطرافدان اورونمك - يورغان بلان
 تورونوب ياندى - ير تورولدى -
 طى ارض - طى مكان: يورسه يورتورولكان
 حضر الياس آتام بار
 نوره - اصطلاحمзде حاكم وميرزا - اما
 قديم چنكرخان وضع قيلغان رسم ونظام
 ابدى مغول خانى آراسنده حالا هم
 موجوددر
 نور - يوقارى ومخترم اورون - تيلي
 تورين بلماس
 نوركاك - نوركان نرسه - برنوركاك چاباطا
 جوكاسى - برنوركاك مونچالا
 نورى - طورى آط
 نورى - توغرى - طوغرى - توغرى
 ماده سبن قارا
 نوزان - اصل هواده اوچوب يوركان نوزاندر -
 آندان هر بر ذره وغبار - واق توفراف -
 قوم - كدورت: نوزان اوچمق - نوزان
 قونمق - نوزان كونارلمك - نوزان
 نوزدرمق - بول نوزانى - آياف نوزانى
 نوزمق - نوزان كونارلمك - اوچمق
 نوزدرمق - نوزان چقارمق - نوزان اوچورنمق
 نوزونمق - يعني نوزان شيكلى قاباروب
 نوزونوب آچولانوب يورمك
 نوزانلى - نوزان قونغان - نوزان اونورغان -
 نوزان سنكان - مثلا: مندار ياصتوقه
 كيوم سالومغه نوزان سنكا - ايكماك
 چطردى نوزانلى اون دان پشركان
 نوزغاق - بر نوع كومبه در كيكاچ نوزان
 بولوب اوچار
 نوزمق - طوزمق ماده سبن قارا

توز - توغرى - مستقيم - مخاڭى - سۈاء -
 توزچىق - توغرى چىق - توز يول •
 توزامك - ملتوقنى توزامك - آناسى يىركا
 ملتوقنى توغرى قويىق •
 توزانمك - اصلاح قىلىق - درستلامك -
 تعمير قىلىق - تنظيم قىلىق - واراڭىستە
 قىلىق •
 توزالمك - التيام بولىق - زىھىت كىنىمك -
 سرخاۋ كىنىمك - اوشبو معنا تۇشداغى
 سرخاۋلار حقنىدە - اما باطنى سرخاۋلار:
 تىرىلدې - شفا ئابدى دىمك •
 توزومك - تعمير قىلىق - بىنا قىلىق -
 انشا قىلىق •
 توزوك - معمور - آباد •
 توزوكلك - معمورىيە - آبادلىق •
 توزوكلامك - تعمير قىلىق - درستلامك •
 توزىيىز - اتباع الفاظىداندەر - ھىر بر طعام كا
 لازىم نىرسەلەر •
 توز - طوز - ملح - نىك - قاينىغان توز -
 تاش توز ياكە تۈبە توز - معادن
 ونباتاندان حاصل ومعمول بولغان ھىر
 انواع توز - كىيىپا اصطلاحچە سۈدە
 اروب جوبالا تورغان نىرسە ھەمەسى
 توزدەر - آچۇطاش توز - نىشاتورتوز -
 كوفاراص توز - پوتاش توز - وغىرلەر •
 توز صاۋقى مەلخە •
 توزىز - رونقىز - مەناسىز - كىلوشىز -
 رەبىتىز دىھەسى اورونلار دە ايتولور -
 براۋبى معنا تحرك ايتىسا توزىز لانا دىرلەر •
 توزلى - توزلۇصو - توزلى ايت - توزلى
 كاپىستە - توزلى قىيار - توزلى آلما -
 توزلى بالق - توزلى قاربوز - توزلو
 ايكان يعنى غايىت قىيىت •

توزلاق - توزلى يىر - شور •
 توزلىق - بىرنەمىدەر كە قاتوق قە ياش صوغان
 توراب توز صالوب آشارلار •
 توزلامق - ايت - قىيار - كاپىستە وغىرلەر
 كىك نىرسەلەرنى توزىلان اصلاح قىلوب
 صاقلارلار • توزلامق توزىلان استعمال
 قىلىق - نەملىج ايتىمك •
 توزاق - قابقون - شىكە - صىد آلتىدەر:
 توزاق قورمق - توزاق قە لاكمك -
 توزاق قە توشمك •
 توستاغان - بعض لغندە چومچ - صابلى
 جام آيلاق - صو وغىرى صىۋىق نىرسە
 صوصار اوچون بر صاۋندەر - بو سوز
 اصلدە فارسى سوزىدەر دوستكان
 دىرلەر شراب مجلسندە اوزنوبتە نىكان
 جامنى دوستلارنى نىك عشقنە باغشلاۋدان
 عبارتدەر دخى شراب طولى جام اوزى
 ھىم دوستكان آتالادەر •
 توش - رىك - لون - الوان: آق - قىز -
 قارا - ياشل - زىكار - صارى - كوك -
 آل •
 توشلى - رىكى ولونى بار نىرسە: آق توشلى -
 قارا توشلى - ياشل توشلى - نى توشلى •
 توشامك - توشلامك - اصل جىغنايدان
 ماخۇدەر - توشىلامك دىرلەر - تىخىر
 ايتىمك - شىنە ئومبەسى بلان توشامك •
 توشاك - توشاك - اصل فارسى سوزىدەر -
 فراش - بساط - پالاس - مەزىر - بىستەر -
 يانا نورغان اورون يىر - مامق توشاك -
 صالام توشاك - توشاك جايىمك - توشاك
 جىمىق - توشاك طشى - توشاك جىمەسى -
 توشاك خانە - يوقو بولمەسى •
 توشامك - جايىمك - بسط ايتىمك - ايدان

توشامك - اورامغه ناش توشامك - مېچ
توبنه كېرېچ توشامك .
توشانمك - جايدىرمك - آمبارغه ايدان
توشانمك يعنى جايدىرمك: اورامغه ناش
توشاندىم جايدىردم .
توشاشمك - اورامغه ناش توشاكاند بولوشى .
توشالمك - مېچ توبى ناچار توشالكان ايمىش .
توشارلمك - توشاك كېك بولوب جايولمك -
پېچان چاپالار آرنلارندان توشارولوب قالالا .
توشام - توشام جايىمك .
توشه - آزق - وقوت لايىموت معناسه در
ودخى يول آزغى دركه مسافرلىر آلورلار .
توش - صدر - كوكراك - ايمچاك - قزل
توش معروف بر كچكنه قوش - توش
بلان شوب يورمك - بر توش صارق
ايتى - توش .
توش - فارسى چه طاقت - وىدىن - وجته
معناسينه اما بىزننك تلمزده توش بدن نىنك
كوكراك طرفينه ايتولور - دخى محبوبلار نىنك
صدرلار يىنه وئىدىان لار يىنه هم اطلاق بار .
توشلك - آطغه ايارنى نوشدن كيتروب
بيلارلىر بر قابوشدر .
توش - اويله - يارلى كون - توش وقتى -
توشلك وقتى - توشلك صرغى - توشلك
طرفى .
توش - حبه - چكردك - دانه - بزره - چىكلالوك -
وبادام توشى .
توش - توش كور - رۇيا - توش كورمك -
توش سويلامك - توش يورامق .
توشلانمك - توشده كورمك - اهتلام بولمق .
توشمك - نازل بولمق - اينمك - ساقط
بولمق - ننزل قيلمق - توشوب قالمق -
حاصل بولمق - كوزدن توشمك -

درجه دن توشمك - ملاقدان توشمك -
عرل بولمق - بها توشمك .
توشرمك - توشدىرمك - انزال قيلمق -
ساقط قيلمق - اوروندان توشرمك -
ملاقدن توشرمك - ايتنى بازغه توشرمك -
آط نىنك آرقالغىن توشرمك - كتابنى
پېچان بازار يىنه توشرمك - بالاي آربادان
توشرمك - شكر مېچكاسىن آربادان
توش - كېلون توشرمك - بالانوشرمك .
توشونمك - فهملامك - بلمك - ملاخه
اينمك - آنكلامق .
توشوندىرمك - آنكلاتمق - فهملانمك .
توشونكى - توبان - كونكلم بىك توشونكى -
اون نىنك بهاسى توشونكى .
توشونكېرامك - توشونكى بولمق .
توش - طوش - تصادى - اوچراو - سىت -
طرف - توش بولمق - اوچرامق .
توشوقمق - توغرى كېلمك - اوچراشمق -
تصادى قيلمق .
توشوقدىرمق - اوچراتمق - توغرى كېنورمك .
توغارمق - طوغارمق - طوارمق .
توغرامق - تورامق ماده سىن قارا .
توغمق - طوغمق - تولد اينمك - طلوع
اينمك - ظهور اينمك - متولد بولمق -
بالا توغمق - قوباش وآى توغمق -
كون توغمق - وجودكا كېلمك .
توغدىرمق - توليد اينمك .
توغدىرلمق - توغدىرلمش بولمق .
توغه - بر توغان - همشېره - بر بطن دن .
توغان - نى حال توغان - توغان مطلقا -
انم مقامنده .
توغرى - طوغرى - صادق - حق كوى:
توغرى كشى - توغرى يول - توغرى

نوقئانمق - نوقف قیلدرمق - نوقئارغه امر
 اینمک - صبر اینمک - اشنی نوقئانمق -
 سودانی نوقئانمق - ساعتی نوقئانمق -
 آطی نوقئانمق .
 نوقئاشمق - برکالاشوب نوقئانمق .
 نوقئانمق - نوقئالمش بولمق - نوقئانمق .
 نوقئان - برقوش درکه همنشه نوق نوق
 آغاج چوقور - نوقئان باش - اوج
 یافزاق نوقئان بر دوی اولندر .
 نوقئان توبه سی - کوب توبه قیلوب توبه سندن
 یازغانلار حقنده اینولور .
 نوقئاج - نوقئاج - معروف آشدیر: نوقئاج
 باصمق - نوقئاج کیمیک .
 نوقئاق - بوغان کرنی بوشاتورلار بر آلندر .
 نوقئاقلامق - نوقئاق بلان صومق .
 نوقز - نوقز - فارمیده نه - عرب چه نوقز .
 نوقزنجی - فارمیده نه - عرب ده ناسم -
 ناسمه .
 نوقزلی - نوقز صومق .
 نوقزلی - نوقزلی شم یعنی قداققه نوقز دانه
 کرشلی شم .
 نوقزار - هر قایسمزغه نوقزارنی بیردی -
 نوقزار دانه بیردی .
 نوقزلاب - نا معلوم عدددرکه آنده نوقزلاب
 کشی بار ایدی یعنی نوقزاو - نوقز عدد .
 نوقز یوز - عرب چه نوقزانه یعنی نوقز
 مرتبه یوز .
 نوقزلامق - نوقز اینمک - نوقز مرتبه
 تکرار قیلیمق .
 نوقئان - عرب چه نوقئان - فارسی نود -
 نوقز اون .
 نوقئانشار - نوقئانشار نین .
 نوقئانلاب - نوقئان چاماسند - نامعلوم عدد .

آغاج - نوقزلی خط خط مستقیم - نوقزلی
 پوچماق زاویه قائمه - نوقزلی حیلله سز -
 نوقزلی ریاسز - نوب نوقزلی .
 نوقزلی - استقامت - عدالت - صواب -
 صداقت .
 نوقزلیانمق - نوقزلیانمق - نوقزلی اینمک -
 یانکلیش سوزنی درست کا ایندرمک -
 مستقیم اینمک .
 نوقزلی - تولد - طلوع - قویاش طوغشی -
 کون طوغشی .
 نوقزلی - نوقزلی - نوقزلی آبصلای - آبر
 نوقزلی .
 نوقزلی - طوب .
 نوقزلی - هدایت - نوقزلیانمق - نوقزلی قه
 کیلمک .
 نوقزلی سز - آرزون - فاسق .
 نوقزلی - نوقزلی - تراب - خاک .
 نوقزلی - نوقزلی - اوچورما .
 نوقزلی - نوقزلی فانونوش .
 نوقزلیانمق - نوقزلی بویالمق .
 نوقزلیاندرمق .
 نوقزلی - نوقزلی ماده سن قارا .
 نوقزلی - نوقزلی .
 نوقزلی - صدر .
 نوقزلی - نصف نهار .
 نوقزلی - طوش .
 نوقزلی - صوقوش - صوغوش - جهاد -
 حرب - صدمه .
 نوقزلی - جهاد قیامق - محارب قیلیمق -
 صوغوشمق .
 نوقئانمق - نوقئانمق - نوقزلی - نوقزلی -
 صبر اینمک - یغور نوقئانمق - آط
 نوقئانمق - جیل نوقئانمق - ساعت نوقئانمق .

نوقسانچى - نوقسانچى بىل .

نوقساناق - نوقسان تىن لك .

نوقسان نوقز - نوقسان دورت .

نوقف - نوقتاو - نوقتار - كىچىكو - بىراشنى

ايكنچى وقت قە قالدرو .

نوقفسىز - نوقتارسىز - بلا نوقف .

نوقفلانمىك - نوقتامىق - نوقتارلانمىق - بىر

اشنى ايكنچى وقتقە قالدرمىق .

نوقفلاندىرمىك - نوقتائىق - نوقتارلاندىرمىق .

نوقفلانوشمىك - نوقتاشمىق اتقاق بلان .

نوق - آچ نوقل - شىبان - رىبان - نوبىغان :

نوق آروش - نوق بورچاق - نوق

چىكلاوك - نوق حىوان - الحمد لله

ايكماك كا نوق .

نوق كشى - يعنى باى واوقانلى كشى .

نوق بىل - يعنى ايكون تارويىمىشى بولغان بىل .

نوقلى - فراوان - باى لى - نوق بولمىقلى :

نامانى نوقلى .

نوقلى - آچلى نوقلى - اتباع العاخذ اندر

يعنى كاها آچ كاها نوق - آچلى نوقلى

نورالار .

نوقلى - يعنى نوقلى بىرە نورغان طعام -

نوق توتا نورغان طعام .

نوقلانمىق - نامانى نوبدىرمىق - نوق بولمىق :

آچ ايدى آشى نوقلاندى .

نوقلاندىرمىق - نوق ايتىمىك - نوقلى پيدا

قىلمىق - پولاد نىز نوقلاندىرا .

نوقلانوشمىق - بىر كا آشاب نوق بولوشمىق .

نوق - آچ قارنلاى مونچە كرما - آچ قارنلاى

صو ايچمە - نوق اوستىنە خىمرايچمە -

مالغە نوق - ايكمماك كا نوق - آقچەغە

نوق - كيوم كا نوق .

نوقماچ - اصلدە تنماچ در فارسى سوزىدر

لا خىشە شكللى بىر نوع طعامدىر .

نوقماق - كرى بومىشانورلار بىر آلدەر : اوتون

نوقماغى - كر نوقماغى .

نوقماقلى - نوقماغى بار نرسە - كاها نوقماق

ذكر قىلنور - قارورە پىتصول ارادە

قىلنور .

نوقماقلى - نوقماقلى آغاچ .

نوقماقلامىق - نوقماق بلان صومىق كرارا -

كر نوقماقلامىق .

نوقماتلانمىق - نوقماقلاماغە بىيورمىق .

نوقماقلاشمىق - بىر كا نوقماقلامىق .

نوقومىق - نىسج ايتىمىك .

نوق نوق - نوقماق تاوشى .

نوقلدانمىق - قاقمىق ايشمىك قاقمىق .

نوكاراك - جىغنايدە تىكروك يازولور - مدور -

دايره - هندىسە اصطلاحچە نوكاراك

اولدىركە تمام مركزىنە بىر نطقە فرض

قىلوب هر اطرافقە نصف قطر بىر خط

تارتىسانىك ھەمىسى بىر ابر اولچاودە بولور :

نوكاراك اوستال - نوكاراك تاقنا -

نوكاراك كوپچاك - نوكاراك پوتنوس -

اما متساوى الاضلاع بولغۇچى مەرىع نرسە

ھەم نوكاراك آتالادىر : نوكاراك آتش ياولقى -

نوكاراك ياولقى - نوكاراك پالاس -

بىيك نوكاراك تركلك ايتەلر يعنى ھەمە

نرسەلرى جىنىش اھتىياجلىرى يوق .

نوكاراك - ذكر قىلنور كاھا مەرىع ارادە قىلنور .

نوكاراكلك - نوكاراك بولمىقلى .

نوكاراكلامىك - نوكاراك ايتىمىك - نكارمىج

بىاصمىق .

نوكاراكلايتىمىك - نوكاراك ايندىرمىك .

نوكاراكلاشمىك - نوكاراك ايتباركا بولوشمىق -

بولوشوب نوكاراك ايتىمىك .

نوكاراكلايتىمىك

توکارا کلانمک - باندربج توکارا ک بولمق -
آی توکارا کلانمک .

توکارا ک لفظی کا حامد ح مفا منده هم مستعملدر :
فی حال توکارا کم فی کبراک - ای جانیم
توکارا ک - خدمتکا قوشه سنا - یورور
ایدم توکارا ب .

توکارامک - نکارامک ماده سین قارا .
توکارا - کامل - تمام - توکارا اونوز - توکارا
برصوم - توکارا بش آرشون - توکارا
اون قداق - توکارا کامل مقدارده بولغان .
نرسه یعنی کسر سز .

توکارا لامک - کامل لامک - کامل اینمک -
تماملامق - بتورمک .

توکارا لانمک - کامل ایندیرمک - باکد بتورمک .
توکارا لاشمک - برکا توکارا لامک - مالنی برکا
اسراف قیلوشوب بتورمک .

توکارا لانمک - تمام بولمق .
توکارا نمک - ختم قیلمق - بتورمک .

توکارا شمک - بتمک - کفایه قیلمق - آط آلور
ایدم آزاراق آفچام توکارا شمای یعنی
آفچهم بتمای .

توکارا نمک - بتمک - نهایت کا ایرشمک -
طوبارمق .

توکارا ندرمک - طوبارنمق - اونباسلامک
توکارا ندرمک - کفایه لانمک - ینکورمک یعنی
کیلکان آفچه فی کوننکین کون کا
توکارا ندرمک - ینکورمک .

توکارا نوک - آفچهم توکارا نوک بولدی یعنی
آرنوب ده قالما دی بتمای ده قالما دی .
توکارا نوک - ریف - لعاب - آوز صوی -
بزاق - آوزدان چقغان بزاق .

توکارا ندرمک - مطلقا آوزدان برنرسه آتمق :
فی اینمک - نرفکرمک - قان توکارا ندرمک -

یوزکا توکارا ندرمک یعنی حقارت .
توکارا ندرمک - توکارا ندرمک سببی بولمق : نمکی
توکارا ندرمک .

توکارا ندرمک - بر برینه توکارا ندرمک .
توکارا ندرمک - غضب و آچو بلان یاق یاغینه
توکارا ندرمک .

توکارا - جون - آدم و حیوان تننه چقغان جون .
توکارا - جونلی - توکارا آیانق طالق .
توکارا - توکارا - لیس - لا - بخش توکارا -
کوب توکارا - آلائی توکارا - بای توکارا .
توکارا - تغویض - هر اشنی الله غه طابشرو -
توکارا قیامق - توکارا اینمک - توکارا
بوروک - برنوع بوروکدر .

توکارا کلی - هر اشین الله غه طابشروب
اشلا کوچی ،
توکارا لامک - توکارا قیلمق .

توکارا نمک - مطلقا بر آرتوق و کیرا کلاس
نرسه فی خواه قاطی خواه صو بولسون
ناشلامق صالمق : چنایا قداغی صوفی
لافان غه توکارا نمک - چنایا قداغی چایینی
استانکان غه صال اما استانکان غه توکارا
دیولماس - آفچه توکارا نمک - یعنی آفچه فی
ارم اینمک - باش توکارا نمک یعنی یغلامق -
قان توکارا نمک - یعنی سفک دماء اینمک -
اوندرمک قتل قیلمق - یوز صوبین توکارا نمک
یعنی تحقیر و حقارت اینمک .

توکارا ندرمک - توکارا ندرمک - توکارا قوشمق
و باللامق حاجت خانی توکارا ندرمک کبراک .
توکارا شمک - یازدان صو توکارا شمک یعنی صو
توکارا یاردم اینوشمک .

توکارا لامک - قاپچوقدان آروش توکارا ندرمک -
صو توکارا ندرمک - توکارا لامک - قوبولمق :
آغایدان یافراق توکارا ندرمک - قوبولا -

نوڤوله چىڭ جىلار ايسكانده .
 نوڤىلى - نوڤاركا صلاحتىلى .
 نوڤوم چاچوم - اتباع الفاظ اندر - آفچە سىن
 نوڤوم چاچوم ايتوب بئوردى بىنى
 اسراف قىلوب بئوردى .
 نوڤانمىڭ - بىنىڭ - كىمومىڭ - نوڤارمىڭ -
 فانى بولمىڭ - اينەنىڭ اوچى نوڤانمىڭ -
 پكى نوڤانمىڭ بىنى اوتماسلانمىڭ -
 نوڤارمىڭ - عمرى نوڤاندى بىنى فانى
 بولدى .
 نوڤاندرمىڭ - نوڤارنىمىڭ - اوتماسلامىڭ -
 پكىنىڭ بوزىن نوڤاندرمىڭ .
 نوڤان - الفاظ مېھمەن بولوب فلان لفظىنە
 ايارتوب ايتولەدر: فلان نوڤان - فلان
 فستىن دىرلر .
 نوڤى - دوڤى مۇناسىبەت .
 نوڤامىڭ - ادا قىلمىڭ - بوروچنى بىرىمىڭ -
 ضمان قىلمىڭ بىنى براونىڭ نرسە سىن
 ئلف قىلوب آننىڭ اورنىنە بىروب راضى
 قىلمىڭ - ايمانانا نوڤامىڭ .
 نوڤانىڭ - نوڤاركا بىورمىڭ - ضمان لازم اينىڭ .
 نوڤلاشمىڭ - بىرىنە تېوشلى حقنى نوڤلاشمىڭ -
 ياكە نوڤاركا حالى بولماغان كىشىنىڭ
 بىراپچاكن نوڤلاشمىڭ .
 نوڤلانمىڭ - نوڤلانمىش بولمىڭ - اوتون اوچون
 آفچە نوڤلاندى .
 نوڤلاو - بىرو - بىرۇش - ادا - نوڤلاوئوشدى
 بىنى جىرىمە وتغىزىر بالمال .
 نوڤلقون - طولقون - دولقون - موج -
 ئردباد - آف باشلى نوڤلقون .
 نوڤلقونلامىڭ - نوڤلقون چىقارمىڭ - نوڤلقون چىقىمىڭ .
 نوڤلقونلانمىڭ - نوڤلقونلامىڭ بلان مرادفەدر .
 نوڤلىكى - معروف بىر حېۋاندر عرب چەتەلب -

نوڤلىق قاپى - نوڤلىق تېرسى - نوڤلىق
 تاماغى - نوڤلىق قارى - نوڤلىق آياغى -
 قزل نوڤلىق - قارا نوڤلىق نوڤلىقنىڭ
 اينىڭ قىمىتى نوڤلىق - دىخە قارا
 نوڤلىق بولدىنىڭ دىرلر بىڭ سىراك
 كورنەسن دىمىڭدر .
 نوڤلىق طون - نوڤلىق كامزول - نوڤلىق جىلاكى -
 غىب الثعلب دواي اولندىر .
 نوڤلىق آورو - داء الثعلب - داء الحية .
 نول - طول مادە سىنە قارا .
 نول - ماي - سىمىزلىك - توزكان نول جىبار .
 نولمىڭ - مەلۇ بولمىڭ: صوبلان چىلاڭ تولدى -
 چىلاڭ كا صو تولدى - كونىل نولمىڭ
 بىنى بىغلاسى كىلەمىڭ - كوز ياش بلان
 نولمىڭ - فقرا بلان شەر تولدى -
 بوروچنىڭ وعدەسى تولدى .
 نوڤورمىڭ - نوڤلدىمىڭ - مەلۇ ايتىمىڭ - املاء
 اينىڭ - قومغان غە صو نوڤورمىڭ -
 طوبال غە قوم نوڤورمىڭ - قاپچوققە آروش
 نوڤورمىڭ - قرآن نوڤورمىڭ بىنى كاملا
 اوتوز پاره قرآننى اوڤومىڭ - فورصاقتى
 نوڤورمىڭ بىنى كامل توپمىڭ - خىزمەتنى
 نوڤورمىڭ بىنى مذکور مەتنى تمام
 خىزمەت ايتوب چىقىمىڭ .
 نوڤورنىمىڭ - نوڤلدىرىمىڭ - نوڤورورغە امر
 اينىڭ .
 نوڤوروشمىڭ - نوڤورورغە بولوشمىڭ - بولوشوب
 نوڤورمىڭ - بىر كالا شوب نوڤورمىڭ .
 نوڤورامىڭ - نوڤورولمىش بولمىڭ .
 نوڤورورق - نوڤورورق - غايت تولى توبەلەمە .
 تولى - طولى طولوغ - مطلقا ايچى بىر نرسە
 بلان تولى - براستاكان تولى صو - كسە تولى
 آفچە - فورصاقتى تولى - بازار دەمال تولى -

باقچە دە بەش تولى - ابو تولى جماعت
 بالا چاغا - طوب طولو .
 تولوك - جغتايده ذخيره - آرزق تولوك -
 اتباع الفاظ اندر - ذخيره ورزق وهر
 بر آشامق ايچەك نرسەسى .
 تولورمك - يوقومسرامق .
 توله مە - تاماقدە بولور بر علت در - توله مە
 جىلاكى ياكە فارغە كوزى آنالور بر
 جىلا كدر .
 تومالامق - يابىق - قابلامق - اورتمك ;
 ايشكنى كىز بلان تومالامق - قوياشنى
 بولوت تومالامق - مېچنى تومالامق يعنى
 جانوب بىنكاچ مور جاسىن يابىق - ايدان
 آستوندان طچقان چقا نيشوكنى تومالا .
 تومالانمق - تومالارغە امر ايتىمك - ايونىنك
 بر نرزه سىن تومالاندىم - فلان مسجد نىنك
 نرزه سىن تومالاندى .
 تومالاشمق - بر كالا شوب تومالامق - بر نرسەنى
 تومالانغاندە براوكا بولوشمق .
 تومالانمق - قوياش تومالاندى يعنى قوياشنى
 بولوت قابلايدى - بورون تومالاندى -
 (طماو نوشدى) .
 تومالاندىرمق - قارانغىلامق - قابلامق .
 تومان - طومان - هوا دە يردن كونارلكان بخاردر -
 فارسى دە تىن يازلور كە فارسى دن محرفدر .
 تومانلى - هوا تومانلى - باشى تومانلى
 يعنى سكران .
 تومانلامق - تومانلانمق - هواغە تومان
 كونارلىك .
 تومشوق - بورون - قوش بورى .
 تون - طون مادە سىن قارا .
 تون - كىچ - كىچە - لىل - شب - تون كون -
 كىچە كۈنۈز - شېانە روز - يوم وليلة .

تونلە - تون بلان - تون ايله - لىلا .
 تونەكون - كىچە .
 تونەمك - تېرىبە قىلىق - آلدانوب تېرىبە
 قىلىق .
 تونانمك - تامورنى آراقى غە سالوب تونانمك -
 تون تونانمك يعنى توننى يوقلاماينچە
 اوزدرمق .
 تونىك - طونىك - صالقولق بلان قاتقان نرسە ;
 تونىك بالچق - تونىك نورما - تونىك آلما -
 تونىك يومورقە، تونىك قولاق يعنى چوقراق .
 تونكىمق - صووق حىس قىلىق اوشومك -
 قاتمق : قول تونكىدى - آياق تونكىدى -
 من تونكمن يعنى صالقولق حىس قىلامن -
 ايدل تونكىدى يعنى ايدل صوى بوز
 بولوب قاندى - تونكغان برانكى
 اوشوكان برانكى .
 تونكىدىرمق - صوق تىكىمك - بىزكاك تونكىدرا .
 تونكغاق - طونكغاق - قاتقاق .
 تونكاك - توب يعنى ضرور آغاچنى كېسوب
 آلاچ قالغان توبى تونكا كدر : قىرمسقە
 تونكاكى - قىرمسقە اوياسى .
 تونكوز - دونكغز - دونكوز - خنزىر -
 چوقچە .
 تونكوس - طونكوس - طوايى ناناردان بر
 قىيلەدر .
 تونكلوك - تونلوك - قديمكى ايلور دە تونون
 چقار اوچون ياصارلار بر تېشوكدر - تونونلوك
 دېكان سوزدن محرفدر .
 تونلوك - تونونلك نىنك محففىدر - ايلورنىنك
 ياكە موچىلارنىنك بر ياقى ديوارندە
 تونون كېتار اوچون محصوص تېشوكدر .
 تونلوك بىزامى - قديم نصف شعبان دە برأت
 كېچە سىندە بر بىرام ياصارلار ايندى نىسىم

ارزاق اول كېچەدە واقع بولمىق مناسىتى
بلان قىيام لىل قىلمىق اوچون البته
يوقلاماسلىق اولى در تونلە يوقلاغان
آدملارنىڭ تونلوكلارنىن اوغراپ بورورلر
ايدى.

تۈنەكون - كېچە.

تونىيوق - تونقىلوق - طونقىلوق: صودە
اوسار اولوغ ياقراقلى براولندىر عربچە
نىلوفر - نىنوفر - نامورى دودار.

توفامق - طونامق مادەسىن قارا.

تۈە - دۈە - دۈبە - جەل - تۈە قوشى.

تۈە قوشى - فارسىدە شترمرع دىرلر.

تويان - آط نويان - صغر نويان.

توياقلى - يومرى توياقلى - يانصى توياقلى -

جرق توياقلى - آيات اورنىنە تويان.

تۈى - طۈى مادەسىن قارا.

تويىق - طويىق - تۈق بولمىق - تۈلى

بولمىق: آروش تويغان - بورچاق

تويغان - آشاپ تويىنكى - ناماغنىڭ

تويىدى مو.

تويىق - اخلاص قاينىق - بىزمىك: من

آندان طويىم كوراسمە كىلىمى يەنى

بىزدىم.

تويىدىرمق - آشانىق - تۈق ايتىمىك - بىزار

صابدىرمق - عاجز ايتىمىك.

تويو - تۈق بولو.

تويغولقلى - يەنى تويغونچە آشارلىق.

تويار تويماس - آچلى تۈقلى.

تويىمە - كامزول تويىمەسى - پىالا تويىمە -

ناپاس تويىمە - نىسبىج تويىمە - مرجان تويىمە.

تويىمەلى - كەوش تويىمەلى كامزول.

تويىمەلامىك - تويىمەنى لاكترمىك.

تويىمىك - كىلى كا سالوب كىساب بلان

تورنىمىك - تورۇ تويىمىك - بورۇچ تويىمىك -
قايرى تويىمىك - تويىمە تويىمىك - آرقان
باش تويىمىك.

تەمت - غىيىت - بىھتان - تەمت ايتىمىك -
تەمتلى بولمىق.

تۈى - بوش وعوض سر معناسىندە.

تۈيىتىر - تۈيىنارلاو - پىختە - پىختەلك.

تۈيىتىرلامىك - تۈيىنارلامىك - پىختەلامىك.

تۈيىتىرلى - پىختە - تۈيىتىرلى كىشى يەنى پىختە

كىشى - جىناقلى يەنى ھېچ بر نرسەسى

چاق باش تۈكل كەھر نرسەسى اوزاور تۈنەك.

تۈيىتىرسىز - ھە نرسەسى چاق باش.

تۈيب - ادانداندىر - مبالغە اوچون اسم صفت

آخربىنە الحاق قىلىنور: تۈيب تۈيىكز -

تۈيب تۈيىشۈك - تۈيب تۈيران.

تۈيىمىك - آيات بلان صوفىق - آيات بلان

بىرمىك - آط تۈيىدى - صير تۈيىدى -

كوكارچىنى قارچە تۈيىدى - كاغزكا دم

تۈيىدى - نامور تۈيىمە - يوراك تۈيىمە.

تۈى - ياكە تۈيىنى - تۈيىنىنى - ئاوق چاقىرغان

آوازدر.

تۈيىدىرمىك - موطلىق قىلمىق.

تۈيىوشۈك - بىر بىرىن تۈيىمىك - آطلار تۈيىوش.

تۈيىونىمىك - ھەلە قىلمىق - ھېچوم قىلمىق.

تۈيىكو - قىزىل - قىزىچە نىن كاچقار بىر آورو در -

قىزىل دانەلردر.

تۈيىكۈچ - تۈيىكۈچى تۈيىمە تورغان.

تۈيىرچىنىمىك - آيات بلان تۈيىكالا مىك -

آياتلار بىن سىلكومىك - نناكە مذبوح

ھىوان تۈيىرامىق - تۈيىردامىق فارسچە

تۈيىدىن دىكان سوزدن مأخۇددر.

تۈيىونكالا مىك - تۈيىونكالا مىك.

تۈيىكالا مىك - كۈب مەرتبە تۈيىمىك.

تۈيىرامىك

نیشک - نیشوک باصامق - ایشک نیشک -
 نرزه نیشک - ننگه نیشک - قولاق
 نیشک.
 نیشدرمک - نیشارکا امر اینمک - نیشوک
 باصامق.
 نیشولمک - اورلوق اوسوب چقمق -
 آروش نیشولدی - صولی نیشولمادی -
 گل نیشولمی - گاوش نیشولدی.
 نیشولدرمک - نیشولوننگ سبیلرین قیلمق.
 نیشوک - آچق - فرجه - فرج - نقبه - شکاف.
 نیشوک نوشوق - اتباع الفاظداندر.
 نیشوکی - نیشوکی بار.
 نیشوکی نوشوقلی.
 نیشونمک - چیشونمک ماده سین قارا.
 نیکاناک - چنچکی لی بناندر: ارکمان نیکاناک -
 صارق نیکاناک - نیمور نیکاناک.
 نیکاناکلک - نیکاناک کوب اوسکان بر.
 نیک - نیکرو - حرف جر معناسینه الی
 مقامنده مستعمل: قزانقه نیک باکه
 قزانقه نیکرو.
 نیک - ودیک اادات تشبیه دندر: کبک -
 مثاللی - او حشاشلی معنالارینه.
 نیک - نیک نور - نیک اونور یعنی راحت
 وطنچ - وساکت وفارغ بول.
 نیره - نیکرا - اطراف - دوره - ناحیه:
 قزان نیکراسنده.
 نیکزسز - نیکز توکل.
 نیکز - برابر - نافر - شما - باری نیکز
 اوجماده.
 نیکزلی نیکزسز - چوقور چاقور.
 نیکزلامک - نیکز اینمک - نسوبه قیلمق.
 نیکزلانمک - نیکز ایندرمک - نسوبه
 قیلدرمق - نیکزلامک - برکالا شوب

نیکزلامک.
 نیکزلانمک - نیکز بولمق.
 نیکزلک - برابرلک - مساوی لک.
 نیکشرمک - نقتیش قیلمق - صوراشمق -
 مطااعه قیلمق.
 نیکشرنمک - نقتیش قیلدرمق.
 نیکشرشمک - برکالا شوب نقتیش قیلمق.
 نیکشرلمک - نقتیش قیلنمق.
 نیکشرنمک - هر خصوصدان نقتیش قیلمق
 رصوراشمق قاراب بورمک.
 نیکشروچان - هر قاچان کشی نرسد سین
 نیکشروپ کنه بورور شوندا این آدم.
 نیکن - نیکون - بوش - آقچسز - چانا -
 مفت.
 نیمک - ایرشمک ملاصق بولمق.
 نیدرمک.
 نیشمک.
 نیولمک.
 نیونمک - ایرشمک معناسینه: ایکماک
 نیوندی - آقچه غه نیوندی یعنی احتیاجی
 کیندی معناسینه.
 نیوندرمک.
 نیل - تل ماده سین قارا.
 نیلپونمک - آیاق بلان نیلمک هواده -
 قوش نیلپونوب اوچوب کینه.
 نیلپونمک - مطلقا اراده و قصد قیلمق معناسینه
 هم مستعمل.
 نیلپوندرمک - نیلپونما یاردم اینمک.
 نیلکان - نیلکان - نیلکان - بر معروف
 قوشدر.
 نیلی میلی - اتباع الفاظداندر یعنی دیوانه
 صفت که بر قاراسانک عقللی بر
 قاراسانک جولر.

- تېلى - عقل سز - ديوانه - جولار -
جغتايده تېلبه .
تېلى بىرن - تېلىران مادەسىن قارا .
تېلورمىك - جولارلانمىك - تېلىران اورلوقى
آشاب تېلوركان .
تېلماچ - تېلماچ - تېلماچ - تېلماچ .
تېلورمىك - اول اورلوقى تېلورنە .
تېلماچە - بىر آورودىر كە باشدە پېدا بولور .
تېلماچەلى .
تېلماچەلامىك .
تېلمورمىك - التماس قىلىق - اينالامىك -
يغلامىق .
تېلمورنمىك - يغلامىق - عذابلامىق .
تېلمورشمىك .
تېلمورمىك - كمال عىزلك بلان صورامىق .
تېلمورنمىك - عاجز اينمىك .
تېلامىك - تېلامىك مادەسىن قارا .
تېمراو - امراض جلد بىەدن تن كاچا بوروب
چقار بر آورودىر - عرب چاقوبا آنالور .
تېمورا تېكاناكدىر لىر بر تورلو قاطى تېكاناكدىر .
تېمور بالطه - تېمور پچاق .
تېمور قازىق يولدىوزى - دب اكبر -
قطب شمال يولدىوزى .
تېمور قانات - بر قوش اسبىدر .
تېمور بالقى - تېمور باش بالقى - بر
نوع بالقىدر .
تېمراولى - تېمراو بلان مېتلا .
تېمراولامىك - تېمراو جابولامىك - تېمراو چىقىق .
تېمىك - مىس اينمىك - ملاصف بولمىق -
قول بلان مىساس قىلىق .
تېمە سن كىشى كا - قولونىك بلان دە تېمە -
تېلنىك بلان دە تېمە - قېلىنىك بلان دە تېمە -
حاصل تېمىك - رىجىنىمىك مىناسىندەدر .
- تېدىرمىك - تېدىرمىك بلان بر مىعادەدر كە -
بىرنىسى بىرنىسى كا ياقىن كېتورىمىك -
ناكە اول ايكي نىرسە بىر بىرىنە ملاصف
بولور .
تېدىرمىك - تېدىرمىك - تېدىرمىك مىعادەسى .
تېدىرمىك - تېدىرمىك - تېدىرمىك -
تېدىرمىك - مىتلا: اوبوشكاندە آوزنى آوزغە
تېدىرمىك - تېدىرمىك .
تېمور - حديد - معروف مىعادەدر كە هېچ
آدم زاندىن آنىكا مىحتاج بولماغان كىشى
يوقدەر - شول مىعادەدر كە مىقال كا هم
كرمىشدر: تېمور تابقان تېلمورماس -
تېمور قازان - تېمور تابا - تېمور چىق -
تېمور كىسىمىك - تېمور كوراك -
تېمور يول .
تېمور جانلى - قاطى كونكلى - وشىقت سز
كەسنى .
تېمور قازوق يولدىوزى - قطب شمالى -
تېمور آياق - تېمور تېكاناكدىر - بر نوع
تېكاناكدىر دواغە استعمال قىلىنور .
تېمورچى - تېمور اوستاسى - حداد .
تېن - انجىر مىعاسىندە عربىدر .
تېن - بىر تېن - بىش تېن .
تېوش - لازم - واجب - تېوشلى هم اول
مىعادە .
تېيىن - سىناج - معروف بىر كېچىكە مىواندىر
تېرسىدىن نېفىس قاب ياصارلار: تېيىن
طون - تېيىن اچلى بوروك .
تې - تې - تې - تې - تاوق چاقىرغاندە تىكرار
قىلىنە تورغان لفظدر .
تېنىك - برابر - كفو - نظىفە كاى بىزلىر كا
تېنىك نوكل (شعر) - تېنىك طراچىنە تانارلارى
تېلچە يارطى ونىقى واورطا مىعاسىندە .

تینکداش - مائل - نظیر - شبیه - اوحشاش - الله ننگ تینکداشی بوق . تینک لک - تینک بولمقلق . تینکداشلک - تینکداش بولمقلق - بر نرسه ننگ بر نرسه کا مائل بولمقلق . تینکلماک - برابر صایبق - بر نرسه فی بر	نرسه کا مائل ایتماک . تینکللاتماک - مائل ایتدیرماک . تینکللاشدیرماک - چاغوشدیرماق . تینکری - جغتای لغتنده الله تعالی ننگ اسملرندن بر اسپدر .
--	--

(حرف التاء)

ث - حرفی ایچر حسابچه بیش یوزکا اشارندر اصل عرب کلمه لرینه مخصوص بولوب نلمزده س کبک تلفظ قیلنور . ثابت - محکم - نفی - ثابت هم علم اسم بارد . ثوابت - سیاره ننگ مقابلی یعنی سیر قیلماق تورغان بولدوزلار . ثابت قدم - سوزنکده ثابت قدم بول . ثباتلی - یعنی سوزنده محکم کشی .	تبانسز - جیل جاق - جیل قوار . ثوم - صارمصاق معروف در . ثقله اللسان - آور سویلاشو - تل آورلشی . ثریا - عرب چه در - بر نیچه کواکب مجتمعه درکه ثور بر جنده ثور شکنده . تاج - عربی قار معنا سنده . تاج چینی دیرلر - کوزطاشی دیکان بر آق ناشدر قوت باصره اوچون سورمه اینارلر .
--	--

(حرف الجیم)

ج - حرفی حساب جماده اوج عیدکا اشارندر - جننگ قور صاغنده کورور سن بر نقطه بار جاهل ننگ قلبینه اشارندر - ج ماده سنه کی کلمه لرینی همه سین ی تخنینه کرنور کا ممکن یا که بالعکس چونکه بواپکی حرف ننگ برسی نلمزده یوقدر ابتداء کلمه ده . جابلسا - یا که جابلسان مغرب طرفنده بر شهر دیب مشهور روایت بارد که اول	شهر ننگ منک قابقاسی بار وهر قابقاده منک فاراولچی سی بارد . جابلقا - كذلك مشرق جانبنده بر اولوغ شهر در منک دروازه سی بار هر بر دروازه منک پاسپانی بارد - نتا که جابلقا و جابرسا و هما مدینتان فی عالم المثال عبارتی بلان تعریف قیلورلار - ایمدی الله تعالی ننگ مخلوقانندان آدم ننگ ذهنی و عقلی ینماکان نرسه لر
---	---

بيك كوبر - مغرب كاومشرق كا باروب
يوريلر براد، آنى كوروب كيلكان
كشى يوق ديب اپنوجى لر كوب.
جار - كوزنى جار قابلاو - عرب چه سيل
وظفر.
جائز - ممكن - درست - جائز بولمق.
جادو - ساحر - كاهن - بدلغا قارچقلازغه
هم ايتولور.
جادولامق - سحرلامك - سحر ايتمك -
افسون قيلمق - كوز بومق.
جاده - اولوغ اورام - دخى اولوغ يول.
جار - ندا - جار صالحق - ندا قيلمق -
يار او قولسه هم جائز.
جارچى - جار صالحچى - يار صالحچى -
منادى - دلال.
جارا - مراختدن مخفى - جراحت معناسنده.
جارالامق - جراحت صالحق - يرتقج حيوان
جارالامق: بوزادنى بورى جارالادى.
جارس - چارس - قورقاق - (هيوان حقنده):
چارس آت - چارس صيفر - چارس صارق.
جارالانمق - چارسلانمق - جيرسيمك -
آت قورقوندان آلوب چابمق.
جارسيمق - جيرسيمك - يوراك چارسى.
جارسو - قورقو - ناشو - سيكرو: باصلاسى
يوق يوراك چارسوى.
جارس - چارس - جيرسك: جريزه دن مخرفدر.
جارالامق - جار صالحق - ندا قيلمق -
اعلان ايتمك.
جارما - يارما - بوتقه لى: آرپا جارماسى -
بوراي جارماسى - دوكى جارماسى -
جارما جارمق - جارما نارتمق.
جارماچى - جارما تارتوجى - فچقروب بيك
كوب سويلاشكان كشينى ده جارماچى

ديرلر.
جاريه - كنيزك - قارا باش - قاراش.
جارق - يارق: يارق چنبايق - يارق تابايق -
بورانه يارغى.
جارمق - يارمق - اونون جارمق - ناقتا
جارمق - جارمق - جارمق - جارمق ياصامق.
جاردرمق - جارورغه بيورمق: قزى
جاردوغان ديرلر.
جارشىق - بركالاشوب جارمق.
جارلمق - جارمق پيدا بولمق - فچقروب
كوب سويلاشمك معناسينه هم كيله در:
ماقتانوب فچقروب سويلاشكان كشينى
جارمق بارابان ديرلر.
جاش جيلكو نچك - عقلى نولماقان ياش لر.
جاستوب - كچكنه تيمور كورا كدر قرغچ
ديرلر فارسيدان مأخوذدر فارسيد
جاشسوك ديرلر بر قورالدر.
جاسوس - بر ملكندن بر مملكت كا باروب
خبر تفتيش قيلوب يوركوچى كمنه.
جاسوسلق ايتمك - يعنى جاسوس بولوب
يورمك.
جالامق - يالامق - تل بلان يالامق - بال
صاوتى يالامق - بارماق يالامق - قاشق
جالاماق - ناباقنى ات جالادى - مايى
ماچى جالادى - بوتون آلونى اوت
جالاب كيتدى.
جالاماق - هم شول معناده در.
جالانمق - جالمانمق - جالارغه بيرمك:
كوزكاچوب كرسه بر قارچقه جالانلار.
جالاشىق - جالماشىق - بركا جالامق -
جالاو فعلنده مشاركت قيلمق.
جالانمق - جالمانمق.
جالينوس - يونان طبيبلازندان بر مشهور

طبيب اسيدر .
 جاقمق - ياقمق - مچ کا ياقمق - ياقمق
 صلامق يابوشدرمق: ايکماک کا مای
 جاغوب آشادی .
 جاقدرمق - جاغارغه قوشمق: بوکون آزاراق
 مچ کا ياقدرم .
 جاقوشمة - جاغوشمق .
 جاغونمق - بيت کا ايننک کرشان جاغونمق -
 صلامق .
 جاغوندرمق - براوننک بيئنه کرشن جاقمق .
 جام - قدح و صاوت معناسينه فارسى سوزى در:
 پيالہ - پيالاکاسہ - اسناکان - جام آيا: -
 آغاچ کاسہ .
 جام آياق - جاما ياقى - و شراب کاسہ سى .
 جامه دان - کيوم صاوتى - سفر اوچون -
 فارسيدر - روسچہ چومادان ديرلر -
 اوشبوندان مأخوذدر .
 جامع - مسجد جامع - اولوغ مسجد -
 جمعه مسجدى .
 جامه خوابہ - يوقو خانه - يوقو بولمہ سى .
 جاموس - صوصغرى - گاوميش دن معرب .
 جامہ - فارسيدر کيوم معناسندہ .
 جامه دان - چومادان ماده سين قارا .
 جانسز - مى جانسز يعنى ميت بلان برابر
 و جامد - وزندہ مردہ ديکان اورونلارده
 مستعملدر .
 جان - جانان - جانانہ - جاناش - جانکای -
 محبوبين کنايہ در .
 جان - روح معناسينه فارسى سوزيدر .
 جانندان بيزمک - يعنى دنبادان توبمق .
 جان - مخصوص قوت اقتدار و ترکک:
 روح - نفس - فان - روان جانننک
 مرادفلرى در: جان تارتمق يعنى جال

اينمک - قوت تابمق - جان آتمق
 آشوقمق - آرزو قيلمق .
 جان آلمق - جاننى قبض اينمک - غايت
 مشقت چيکدرمک - عاجز اينمک -
 آناسى قورصاغنده بالاغه جان اينمک .
 جان چقمق - اولمک - غايت مشقت تارتمقدان
 کنايہ در: اشلى اشلى جانم چقدى .
 جان قيمق - هلاک اينمک - اونرمک .
 جانلى - جان اياسى - ذى روح - نرى - مى .
 جانسز - جامد - جاني يوق نرسہ بالکيه
 ياکہ اولوب جاني چقان .
 جان کويدرکچ - غاشق لارننک معشوقہ سندان
 شکايت .
 جانلانمق - قوت حاصل اينمک - جان
 تارتمق - جان پيدا بولمق .
 جانلاندرمق - جان بمشش اينمک .
 جانور - جان وار - جان آور - مطلقا جان
 اياسى .
 جانب - ياقى - طرف .
 جانچيپمک - ينجيپمک - باصمق - قصمق -
 صقمق .
 جانچيپلمک - باصولمق - فصولمق .
 جانمق - يانمق - اوط کويدرمک .
 جاندرمق - اوط تورتمک - اوت صالمق .
 جانوق - جانغون - اوط يعنى . . .
 جاناامق - چچ پکى سين فايوش قہ جاناہق .
 جانتومق - قورقتمق - نخويمق اينمک .
 جانوشمق - بربرين قورقتمق .
 جان - محبوبہ - جانم - جاناشم - جانکای .
 جاو - قديمکى تلده بال معناسندہ ايدى
 حالا بيرام آشدان برنوغنه جاولى ايکماک
 ديرلر - عادتي بوقادر اوستينه بال سيبارلر .
 جاو - عسکر - چيرو .

جاوم - يغمور - مطر - باران .
 جاومق - توشمك - نازل بولمق - كېلمك ;
 قار جاوا - بوز جاوا - يغمور جاوا .
 جاوملى يل - يغمورلى يل - كوب يغمور
 ياوغان يل .

جاودرمق - الله اوزى يغمور جاودرر -
 جاودرمق بېرمك معناسنده هم مستعملدر ;
 كوب مو جاودردى يعنى كوب مو بېردى .
 جاوم چاچوم - اتباع الفاظ اندر - كوب يغمور .
 جانكغور چاچوم - جاوم چاچوم مقامنده هم
 مستعملدر .

جاوچى - جاوچى خانون .
 جاوچىلامق - قز صورامق .
 جاهل - نادان - بېلامس - علم سز - او قوماغان .
 جاهللك - نادانلق - بېلامسلك -
 او قوماغانلق - جاهليت .

جاهليت - نادانلق - جاهليت زمانى - فترة
 زمانى - بېغمبر كېلماكان زمان .
 جاى - جاى كونى - جاى وقت .
 جاىكى - جاى كونى بولا تورغان نرسه -
 جاى كىراك نرسه .

جايلامك - بىر يردە جاى نورمق - جاى
 كېچورمك .

جاى - فارسىدر اورون معناسنده .
 جايلامق - اورناشدىرمق - اورنچە يا صامق .
 جايلى - اورونلى اورننه كوره - بخشى -
 بېك جايلى - بېك بخشى دېهسى اوروندك .
 جايلى - اونكغاي - معقول - اورونلى -
 جايلى سويلاشمك يعنى معقول
 سويلاشمك .

جايسز - ناچار - اشكى - نامعقول .
 جايمك - صوزوب صالمق - پالاص جايمك -
 اورون جايمك - نمارلق جايمك - باصا

جايمك - جيتون جايمك - بوكان
 نرسەنى كېرى جايمك - دوغانى جايمك -
 چانا طابانين جايمك كينكايتمك ;
 توقماچ جايمك - اورون جايمك -
 اسكانور جايمك - پالاص جايمك .

جايدىرمك - جاياركا امر ايتمك .
 جايوشمك - بركالاشوب جايمك .
 جايولمك - منتشر بولمق - فاش بولمق -
 صو جايولمك .

جايمند دېرلر فارسى در - تحريف قيلنوب
 جاى ماندا ايتولور - آياق سز .

جايمه - توشاك جايمه سى - آش باولقى .
 جايونكى - كينك - واسع .

جايلاو - بېك ضرر تېمور تابا .
 جب - جفت دن مخفف - تاق ننگ نقىضى -

تاق ننگ ضدى : جب مى - تاقى .
 جب - نگار جب - باو - رسن - جب ارلامك .
 جبروت .

جبر - ظلم - عدالت سزلك .
 جبرلنمك - جبرسنمك - اوزينه جبركا
 صايقى - تظلم ايتمك .

جبر ايتمك - غير براوكا ضرر باصامق -
 ظلم لق قيلمق .

جېسنمك - چىكرمك - همان بر نعمتى آشى
 آشى نويوب كينمك يعنى اول نعمتى
 طبيعت قبول ايتى باشلاى .

جېسندىرمك - چىكرتمك - هميشە بر طعامنى
 آشاسانك چىكرته .

جېبىس - آلچى . جېبىس ملكت اصطلاحنده
 كېبىسى .

جب - نارمانى - سنك جېبى - چانچكى جېبى .
 جبلى - تارماقلى - آيكى جبلى سنك -
 اوج جبلى سنك .

جېلاشكه - جېلى آغاچ - ياكه پېچان تويكان
 آرباغه پېچان بېك صالونوب كېتماس كا.
 جېپېك - جووشلانمك - جووش صورمف.
 جېپكان - جېنكان جېمش.
 جېپنمك - جووشلامك - طابانچهل كوننى
 جېندى.
 جېشك - جووش - جېشك كون -
 رطوبتلى كون.
 جېشتمك - آزاراف اربتمك - جلونمف.
 جېپكان - غايت يوشاق واشلك سز وغبى
 كمسنه قنده كناه در هې جېپكان دېرلر.
 جېه - جووشن - نيمور كيوم - عسكر كيومى در.
 جېه خانه - لوازمات عسكرىه خانه - اسلحه
 انبارى.
 جېته - بالق آوى - وعموما صيد آلنى.
 جېته لامك - جېته ياصامق - آرقلى تورقلى
 بېلامك.
 جدوار - معروف دواي طامردر.
 جراح - طبده تشرېح عملين ادا قىلغۇچى.
 جراحت - جارا - جراحت صالمف - جارالامف.
 جراحتلى - جارالى - مجروح.
 جراحتلانمك - جراحتلى بولمف - مجروح
 بولمف.
 جرنمف - يرتمك - آيورمف - پاره لامك -
 كاعز جرنمف - كېندىر جرنمف - آط
 قاپچىقنى جرندى - نارنوب كولمكتى
 جرندى - تىننى قاشوب جرنمف - كشى نىك
 يوزىن جرنمف - پرده سىن يرتمف يعنى
 عېمن اظهار قىلمف.
 جرندىمف - يرندىمف - جرنورغه امر اينمك.
 جرنوشمف - بركالاشوب جرنمف.
 جرنولمف - جرنولمىش بولمف.
 جرنوش - جرنوش - خانون مېت اوستېنه

جايوب بارغان چارشاونى قبر اوستېنه
 بارغاچ جرنوب اولاشلر.
 جرنوف - جرنولغان نرسه: جرنوف كيوم -
 جرنوف كاوش.
 جرجير - دواي بر اولندىر.
 جر - پېت - شعر.
 جرجى - جرلاوچى - شعر اينوچى.
 جرنوف پرنوف - اتباع الفاظداندر - آلاما
 سالاما دېكان شىكلى سوزدر.
 جرلامف - شعر اينمك - كويلامك.
 جرلانمف - جرلامغه امر اينمك.
 جرلانمف - بركالاشوب جرلامف.
 جرله مك - ارله مك - سوسنى قاباغه ايلوب
 جب تارتىمف.
 جرب - حكه - فچو - قوطر.
 جزا - مجازات - جريمه.
 جزا بېرمك - جزا قېلمف.
 جزا - پاره - كيساك - ذره - جزا اينجىزى.
 جزر - كېش - معروف سبزوات.
 جزيره - آطاو - نصف جزيره - ياكه شېه
 جزيره - يارطى آطاو.
 جزافا - تقريباً - تخمينا - كوزه به دن -
 كوزه به سى بلان.
 جسم غضوى - حيوانات - ونبانات.
 جسم غير غضوى - معادن.
 جسم - عرب چه در هيولا بلان صورتنى
 مركب شى.
 جسمانى كه - روحانى مقابلدىر ابعاد ثلثه نى
 قابل.
 جشاء حامض - آچى كېكرىك.
 جش - يش - هميشه.
 جدرى - چېك آورو بالالارغه عارض
 بولور.

جف بولمق - عاجز بولمق: بولمقنى يازا
يازاق جف بولمق.

جف اينمك - عاجز اينمك.
جف تيمك.

جف قه صابمق.

جف قه صابوشمق.

جف - اصلده آت سرخا ولاړندان بر سرخا
اسميدر كه آت ننگ آوزندان كوبيك
آغار - بعض لهجه لرده مقص ديرلر.
جقمق - يقمق ماده سين قارا.

جكت جيلان - اتباع الفاظداندر - جاش
جيككنچك - بر معنادر - ياش يكتلر -
وقز قز ديب جيككنوب يورى نورغان
مراهقلار.

جكر - آق جكر - قارا جكر: باور.

جكر - باغر - باور - كبد.

جكرلى - قونلى - كوجلى - جكرلى آت -
جكرم يوق يعنى قونم برده يوق.

جلامق - يغلامق ماده سين قارا.

جلا - رونق - روشن - جالتر اوق - جلا
بيرمك يعنى جالتر اوق - روشن اينمك.

جلان - يلان - حيه - ازدها: قارا جلان -
نوز باش جلان - جيز جلان - جلان

اوغى - جلان چاقمق - جلان باشى بر
اولن ننگ اسميدر.

جلتر اوق - جالتر اوق - بالتر اوق - روشن
بولمق.

جلتر اوق - جالتر اوق - روشن اينمك.

جلتر اوق - جالتر اوق - ييك روشن وياقتى.

جلتر اوقلى - جالتر اوقلى.

جلغه - صو - آغوم صو - دريا - ايدل
جلغه سى - كاما جلغه سى

جلغوره - ناراطا اكلى سى.

جدام - سودا غايه سندان بولور بر آورودر
يرلو يرندن بدن نيشولوب آغار.

جغتاي - جنكيز خان ننگ اوچونچى اوغلى در -
جنكيز خان ننگ دورت اوغلى بولوب

مملكتن دورت اوغلى نه تقسيم قبلمش

ايدى جغتاي اسلى اوغلى نه تركستاننى

وغراساننى وحوارزمنى بيروب اول

طرفلارده جغتاي نلى ديب مشهور بولدى

جغتاي نلى اوزره يازديلار وسويلاديلر

يوقاربده تفصिला ذكر قبلنمش ايدى.

جغرافيه - احوال ارضدان وكره ارض ننگ

اوصافندان بحث قبلور بر فندر.

جقمق - يقمق ماده سين قارا.

جفا - زحمت - الم - مشقت: جفاچيكمك -

مشقت نارنق - الم نارنق - رنجتوچى:

جفا چيكدرمك - كشى اوستينه مشقت

بولكاننك.

جفاكار - جفاپيشه - ظالم وسنكار.

جفار - مسك - چن جفار - مسك - جفار

كندركى - جفار اولنى - جفار ايسى.

جفاك - هر بر: جفاك كولماك - جفاك ياولق -

جفاك قورطى.

جفاكلى - جفاك قاتوش - جفاكلى ذات.

جفاكلامك - جفاك قاتوش دروب صومق.

جفت - خاتون - حلال جفتم - جفت اصلده

فارسى لغتى در - بزننگ نلمزده بر آز

تحفيق قبلوب جب ايتوله در: جب مو -

ناق مو.

جفتلانمك - خاتون آلمق - اويلانمك -

نكاحلانمق.

جفتلاندرمك - اويلاندرمك - براوكا

خاتون آلوب بيرمك.

جفتلانوشمك - بركالاشوب اويلانمك.

- جلنار - ياكه كلنار - نار چچكيدر: قان
توكوركان كا فايزاللى .
- جلى - معنديل هوا - اسى توكل صالحون توكل -
سخين .
- جلى لى - سخونه - حرارت .
- جلونى - جلى ايتىك - ايتنى جلونى -
شورپانى جلونى .
- جلونى - جلى بولمى: كون جلوندى .
- جلو - جلى اورون - جلوم .
- جلدام - يلدام - يوكروك .
- جماع - جمع دان مأخوذ جبو معناستند -
وتلمزده وعرب لسانند دى مطلقا جماع
قبلىق معناستند يعنى اير كشى بلان
خاتون كشى بركا قوشولوب معلوم عملنى
قبلىق - اما عرب تلمذه غير متناهى
اسى باردر بلكان قدرس اوشولارد:
جماع - فسح - نىج - طمىث - رفت -
مصد - فهر - غفق - نيك - مفاقمه -
مهاجمه - نوضم - غثيان - حطاء - مباضعه -
مجامعه - ولى - عربده چى نيك -
تلمزده دى كوب در: خدمك - اشرك -
باطورمى - باصمى - ياچچيك -
دخل لامك - ياموزلامق - قايزلامق -
يونمى - بفعل لامك - اشقومى - مايلامق -
فرجلامك - تلمزده چى سى كمك .
- جماعت - جمعيت - جمهور - ايو جماعتى -
مسلمان جماعتى - علما جماعتى -
سوداكار جماعتى .
- جماعتلى - اهل اولادى بار كشى .
- جمعه - آطنه - آطنه كون - بر جمعه -
بر هفته بر آطنه .
- جمله - بارچه - همه - كل - جمله سى -
همه سى .
- جنجال - غاوغا - فاوغا - نزاغ - فچهرش .
- جنجال قوبتارمى - قاوغا چقارمى .
- جنجالى - جنجالچان - قاوغاچان .
- جنجاللامق - جنجال چقارمى .
- جنابت - جنبلك - رجس - نجس .
- جناب - عظمت - حضرت - افندى - طرف .
- جنازه - ميت - جسد - جنازه نمازى .
- جنبش - اصلى فارسى در: قيملداو - تپيرانو -
كيش - وكيليت معناستند - اما فارسى
تلمذه جنبش اول قلم قضا وقدرنك
لوح المحفوظ اوزره ابتدا حركتى وفلك
اعظم نك وسبعه سياره نك حركتى
مبداء حملدن باشلانوندان عبارتدر -
حكما جماعتى شويله ديمشدر كه ابتداء
خلقت ده جميع سياران نك هربرى نك
اوج تدويرلرى نقطه حملده بولمى
سببلى ابتداء حركتلى هم مبداء حملدن
واقع بولمشدر - بس قش مقدم مو جاي
مقدم مو ديكان سؤال كا جاي مقدم ديب
جواب بيره بلورمز .
- جنت - اوجماح - بهشت .
- جنات - اوجماحلاز - كوب اوجماح .
- جند بيدستر - بردار واسيدركه - قوندوز
بومورقه سى ديرلر - عربى ده خصيه
البحر آتالور .
- جنس .
- جنسداش - بر جنسدن بولغان نرسه .
- جنسداشارمز - يعنى مسلمانلار .
- جنطيانا - طبده بر معروف نبالدر - ايكى
تورلور: آچى جنطيانا - وصارى
جنطيانا ديرلر .
- جو - فارسى ده آرىا معناستند - اما عرب چه
جو ما بين السماء والارض بولغان فضاى

ناشی - باشق قیمة تاو تاشلار هم اراده قیلنور
 جوانیق - بالائی جوانیق یعنی یغلاندان
 نسکین ایتمک - وتوقتانیق .
 جواهر طاولی - نیت بلان هندستان آراسنده
 هیمالای ذروه سی .
 جور - جبر - جفا - وستم معنالارینه .
 جوزا - مای - سنهء شمسیه ننگ بشنچی
 آیدر .
 جورمه .
 جور - نسله مناسنده هم بار - آننگ جوری
 جیتری کوب .
 جور جیتر - اتباع الفاظ اندر که نسل و نسب
 و قرنداش .
 جوز - چیکلاوک - چیکی - معروب بر قواف
 دیکان آغاچ ننگ یشی در .
 جوزمانل - تاتوله - دانوله - دورمان - بر
 زهر اولندر تناولی عقل غه خلل ایرشدر
 نیلیران کبک .
 جوز هندی - نار جیل - معروف بر
 چیکلاو کدر که آوزی بورنی بار هم
 جونلی بولادر .
 جوزبوا - دوابی بر جیمش در - هندستانان
 کیلور اگله صفتنده راک .
 جودرف - جودوروف - بودرف - بودرف
 ماده سین قارا .
 جوشن - نیموردن بر کیوم در که صوغش
 و قنده کبارلر تانار چه کوبه دیرلر ایدی .
 جورط - یورط - ایو - بیت .
 جورط جبر - یورطیر - اتباع الفاظ جمله سندنر
 یعنی هر بر یورط قه متعلق یرلر
 وقار الطی لار .
 جورغان - لحافه - مامق جورغان - نیری
 جورغان .

جوسما نسیمه قیلنور .
 جوان جورپی - اتباع الفاظ قیلندن یعنی
 کولیاک اشطان قالون وجوان کیندردن
 بولمق .
 جوا - قرصوغای بر معروف اولندر آشارغه
 استعمال قیلنور .
 جوانغار میسره - عسکرننگ صونک قنطلی .
 جواب - خبر - صور اغاندان خبر بیرو -
 جواب بیرمک یعنی صور اغان شی دن
 خبر وجواب بیرمک - معلوم بولدی که
 صورالماغان اشدن خبر بیرو جواب
 توکلدر .
 جوابلامق - جواب بیرمک - جواب اینمک .
 جواچه - قابارنه قویماق .
 جوابلا شقیق - سؤال وجواب بلان مکالمه
 قیلیمق - یاکه هر سوزکا قارشو سوز
 قایتارمق .
 جواز - درست لک - جابز بولمق .
 جوان - قالون - نچکه توکل - جوان بورانه -
 جوان آغاچ - جوان کیندر - جوان جب .
 جوانایمق - آرقلی غه اوسمک - قالمایمق -
 جوانلانمق .
 جوانایتمق - جوان اینمک .
 جوانچ - نسلی بیروچی - کونکل جوانچی .
 جوانیق - نسلی قیلیمق - نسلیه قیلیمق -
 تعزیه قیلیمق - جوانیق توقی قیلنورمق .
 جوانرد - کریم - جومارد - صاحب مروّت
 وصاحب همت آدم کا اطلاق قیلنور .
 جوانیق - متسلی بولمق - طنج بولمق :
 جوانیق کیچوکمک - توقی قیلیمق .
 جوان - یوان - یوغان - قالون - ماده لری
 قارا .
 جواهر - جوهر ننگ جمعی اصل آلماس

جوړغانلق - جوړغان ايچون حاضرلنمش
اسب .

جوړغالمق - جوړيالمق - يوغالمق - مفقود
بولمق - تفصيلنى يوق ماده سنده قارا .
جوق - يوق - عدم .

جوگا - آغاچدان صويوب آلمان قابوق :
جوگا آغاچ - چاباطا جوگاس .

جوگالك - جوگا اورمانى
جوگالامك - حيله لامك .

جوگان - ياكه بوكان - فارسى چه لكام
عرب چه لجام ديكان سوزدن محرفدر
آلاننك باشينه كبرتورلر .

جوقا - فالون ننگ ضدى در - نچكه - جوقا
بيرام آشى جمله سندن برنعمندر .

جون - ياكه يون - فارسى تلنده آفچه وفلس
معناسنده دخى روش وطريق معناسنده

جونلى - جونانمك - حاصل ايتمك - قازغانمق .
جونسز - روش سزونا قابل كمسنه كا وخلقسز

كمسنه كا اينورلر .
جووش - بالچراق - رطب - رطوبتلى -

قورو توكل .
جونالمك - بونالمك ماده سين قارا .

جووشلامك - چلانمق - بالچرانمق .
جووشلانمك - چلانمق - دملانمق .

جومارلامق .
جويمق - يوق ايتمك - مفقود ايتمك -

عدم كا جقارمق .
جويدرمق - يوق ايندرمك - بتورنمك .

جويالمق - يوغالمق ماده سين قارا .
جوهر - فارسى ده گوهر - ايجو - آلماس -

ياقوت - زبرجد - وميروزه اوغشاشلى
قيمتلى ناشلار همه سى جوهرلردر اهل

فن فاشنده وجود مطلق معناسينه منكلمين

مذهبن وخكما مذهب قارا .

جوگا - بر ذات دركه بر معروف آغاچدان
صويارلار - وچاباطا طوقورلار - جوگا

آغاچى - جوگا چچكى .
جوگا اوبوش - بر اويون ننگ اسميدر :

اويون ده اويون جوگا اوبوش ده اويون .
جوى - نكو - بوكوم : بنده بولغان جراحت

علامتى .
جويالتمق - يوغالتمق .

جويلامك - نكمك : كواماك جويلامك -
جيلان نكمك .

جهاد - صوغوش - حرب - جهاد اصغر
دوشمانلار بلان صوغوش - جهاد اكبر

ديرلر - نفس بلان مجاهده .
جوهرى - جوهر كامسوب - جوهر شناس -

جوهر صانوى .
جهاز - يورط اسبابى .

جهازلى - اسبابى كوب .
جهان - فارسى تلنده فلک قمرننگ ماتحنى

بولغوى موجوداندان عبارتندر وعالم
بارى بر معناده در .

جهان بين - دنيا كوركان كشى .
جهانديده - دنيا كوركان كشى وسفرو سياحت

قبيلغان .
جهان - دنيا - عالم .

جهاننما - جهان كورسانكج - جغرافيه .
جهان آفرين - الله تعالى يعنى دنيانى بار

ايتوى : خلاق عالم معناسنده .
جهنم - فارانغى لى معناسنده - نوموغ - اسى .

جهنمى - جهنم لك .
جه - يه - جه يارار - جه كلمه سى برادات

تشبيهندندر براوننك سوزينه راضى لقنى
بلدرر : ابرته كا كبل جمعى - جه يعنى

جیرلانمك - قبر اباسی بولمق - مدفون بولمق.

جیرلامك - یركا قويماق - كومك؛ میتنى یركا دفن قیلماق.

جیر بولمق - غایت اویالمق و حیاییمك.

جیرلی - اداندانیر - براوننك سوزین تقویه اوچون ذکر قیلونور.

جیرك - بر آغاچدرکه آننك كهورندن دارى یا صارلار.

جیركلك - جیرك اورمانى.

جیران - مخصوص برنوسدر.

جیران آط.

جیران صاقال.

جیرانمك - جغتایده ایگزانمك و یگزانمك -

تنغرايتمك - مكروه كورمك - استكراه اینمك.

جیراندرمك.

جیرانوشمك.

جیرانچ - مستكره - قباحث - منفور الطمع.

جیز - باقر بلان توتیادان مركب بر معروف

معدندر؛ جیز صوار - جیز لگن -

جیز قومغان - جیز پوتنوس - جیز شمدل.

جیرلامك - جیز بلان اصلاح قیلماق.

جیزنه - یا که یزنه؛ بر توغمه توفاننك کباوی

و كذلک قز قزنداشلرننك ابرى -

بزنه فارسى در.

جیزناى - جیزناكای! خطاب مقامنده.

جیكان - قارا قامش - بر نوع قامشدر

صارلارده اوسار طیده مقبولدر.

جیكمك - أصل آطانی ایكى ترنه آراسینه

كرنوب باغلامق - جیكمك براونى

براش كا قوشمق.

جیكدرمك - جیكاركا پیورمق - آط جیكدرم

بارار کیلورمن دیامك مقامده - دخی ده

اوشو چه كلمه سى براونى بر اش كا

قضاو مقامنده هم مستعملدر؛ جه آشا.

جیاو - مشى - جیاو یورمك - مشیا - ماشیا.

جیاولی - جیاو و آط سز یوروچی - جیاولی كا

جانچق آدر.

جیاولامك - ماشیا یورمك - جیاو بارمق.

جیاولانمك - جیاو باردرمق - آط دان

نوشروب جیاو بار دیب امر اینمك.

جیاولاشمك - یركالا شوب جیاو بارمق.

جیب - كسه معنا سنده دركه؛ كازاکی كسه سى -

كلمزول كسه سى.

جینوز - اونكون - زیراك - چاپك.

جینوزلك - اونكونلك - زیراكلك.

جینوزلانمك - زیراك بولمق - زیراكلك

حاصل اینمك.

جینوزلاندرمك - جینوزلانوننك سبیلرین

قیلمق.

جیتون - کیتان؛ جیتون مایى - جیتون

اورلوغى - جیتون کیندر.

جیدامق - چدامق ماده سین قارا.

جیدی - یدی - یتى - سبع - هفت.

جیدیلی - جیدی دانه لى یعنی قداقته

جیدی دانه كرور.

جیدیلک - جیدی صوملق - نین لك.

جیدیشار - هر احدكا - جیدی دانه.

جیدنجى - فارسى نوم - عرب چه سابع.

جیدیلاب - جیدی پاماسنده لاعلى التعیین.

جیدیشارلب - جیدیشار دانه اینتوب بولمك.

جیدی بوز - سبعمانه.

جیدی دن بر - سبع (س نيك صمه سى) ۱/۷.

جیر - پیر - یر - ارض - زمین؛ جیر

جیلاکی - جیر آلماس یعنی برانكى.

يعنى آټ جېكاركا بيوردم: حالا آټ
جېكولمىش.
جېكوشمىك - بركلاشوب جېكمىك - آټ
جېكوچى كا بولوشمىق.
جېكولمىك - جېكولمىش بولمىق.
جېلاك - مطلقاً هر نوع جېلاك: قوراجېلاك -
جېر جېلاك - قايون جېلاك - ناراط
جېلاك - قاراجېلاك - جېلاك مر باسى.
جېلاك جېمىش - هر نوع جېلاك وجېمىش
وما اشبه ذلك - نأ كيد جمله سندن.
جېلاكلك - جېلاك كوب بولغان ير.
جېلان - اوس كا كيارلر بر معروف طشقى
كېومر - فارسى نلنده جېلنك ياكه
جلنك ديرلر بر نوع قېمىلى نفيس
قماش اسېمېر جېلان دكان سوزمىشول
جېلنك دن ماخوذ بولسه كراك - چونكه
اؤل مرتبه ده مخصوص شول قماشدان
جېلان كيارلر ايدى.
جېلانلى - جېلان كېكان كشى.
جېلانلك - جېلان كا يتارلك ذات - جكت
جېلان اتباع الفاظداندر: هر بر جكت
خواه باى - خواه فقير.
جېل - پاكه صالقون جېل ديرلر قولاقده
بر آوردر قولاقده صالقون جېل كېلودن
پيدا بولور.
جېل - عرب چه ريح - فارسچه باد معناسينه در:
صبا جېلى مشرق وشمال آراسندان
اېسكان جېل - ضرر جېلى - موصون
جېلى - صبا جېلى - نسيم - طانك
آلدندان ايسار بر حلايم جېلدر:
مغرب جېلى - مغرب طرفندن اېسكان جېل -
مشرق جېلى - مشرق دان اسكان جېل -
شمال جېلى - تون باق طرفندان كېلكان

جېلدر - جنوب جېلى - قبله طرفندان
اېسكان جېل - موصون جېلى - دينكزده
ايسار بر جېلدر - سوم جېلى - خمسين
جېلى ديرلر زهمىلى اسى جېلدر
آفريقه ده وعربستانده بولور.
جېلېومىك.
جېلېونىك.
جېلېوشمىك.
جېلېونىك.
جېلېوچ.
جېلېكونىك.
جېلېكوندرمىك.
جېلېزاك.
جېلكان.
جېلفردامىك - جېلفرامىك - جېلېرامىك.
جېل قاقمىق.
جېل قاقدرمىق.
جېل قومى - يعنى فايداسزغه ومعناسزغه
ضايع قېلىمىق.
جېللاننىك.
جېللاندرمىك.
جېللامىك.
جېل قوار - كېلورلى كېنارلى كشى يعنى
سوزنده اعتماد يوق.
جېل ياق - بوه شول معناده.
جېل ياغنه صالام قىصرمىق - يعنى خفەراك
طبعىلى كشىنى مېحلامىك - وآننىك
مرادىچە ومقصودىچە بولمىق.
جېلكان - كېمەنى صوده يورتور كېنئردن
ياصالور.
جېلكا - قفا - اينىك باشى - ياغرن: جېلكا
چوقورى - خاف جېلكاسين كېمورمىك -
عامه كا ظالم اينىك.

جیلکالی - کینک جیلکالی - قالون جیلکالی
 یعنی بای.
 جیلکالامک - جیلکا قینامق - جیلکا
 نورنگالامک.
 جیل تکرمانی.
 جیللی - داول - بوران - اوچورا.
 جیللامک - جیل پیدابولمق - جیلچقمق -
 جیل لب یغمور یاوا.
 جیلپوج - فارسی چه جیلپازه دن مأخوذ در -
 آشاق و بارما جیلپرلر بر آلتندر.
 جیلیم - صریش - یانوشق.
 جیللملی - جیلیم کیک - یابوشا.
 جیللامک - جیلیم بلان یابوشدرمق.
 جیلن - صغرم جیلنی - صغرمز جیلن باشلادی -
 صغرمز جیلن توتوردی.
 جیمق - یغمق - جمع قیلیمق - ادغار اینمک -
 مال جیمق - لثامت بلان آقچه جیمق -
 مال جیمق یعنی خرج و مصرفندان
 آرندروب مال و آقچه یا صامق و کذلک
 طمع کارلق اینمک.
 جیدرمق - جیارغه امر اینمک.
 جیوشمق - برکالا شوب جیمق - جیارغه
 بولوشق.
 جیولمق - جیولامش بولمق - جمع قیلنمق -
 بازارغه خلق جیولمق - صوچوقورغه جیولا.
 جیونمق - اوط وقتنده جیوندق یعنی
 نرسه لر مزی جیدق.
 جیوشدرمق - نوزومک - آباد اینمک;
 ابولرنی جیوشدر قوناق کیله.
 جیونقی - جیولوب تورا - جابولوب تورمای -
 جیونقی آوزلی چولماک یعنی نار آوزلی -
 جیونقی چنابانی یعنی معتدل صور نوکل
 کچکنه نوکل.

جیناق - جیونقی معناسنده - جیناق بولمق
 یعنی نوزوک الوئکی صالئقی نوکل -
 معمر آباد یورط ایچی حقنده.
 جیناقلق - جیناق بولمقلق و یورط ایچین
 نوزوک تونمقلق.
 جیورق - جیورچق - بوروشلی - بوروش.
 جیورقلی - جیورچقلی - جیورچقلی کاعز -
 جیورولغان نرسه - مثلاً: مانکلاپی و بییتی
 جیورچقلی.
 جیورقلانمق - جیورچقلی بولمق - بوروشماک.
 جیورولمق - بوروشماک.
 جیورمق - بورمک - جیورقلی اینمک -
 تارتوشدرمق کوجان جیورمق.
 جینک - کولماک جینکی - طون جینکی -
 چاپان جینکی.
 جینکلی - اوزون جینکلی کازاکی - قصه
 جینکلی.
 جینکسز - جینکسز کامزول.
 جینکل - سهل - آصات - آورنوکل - خفیف;
 جینکل قول - جینکل آغاچ - ایوننک
 هواسی جینکل.
 جینکل لک - آسانلق - خفه.
 جینکل جیرپاک - یعنی جینکل آدم.
 جینکلایمک - جینکل بولمق - کیممک;
 آورلقدان کیمومک.
 جینکلایتمک - جینکل اینمک - آورلقنی
 کیمونمک.
 جیون - جماعت - جمعیت - خلق جیولغان پر;
 اوللار صابون بولا تورغان مخصوص
 جیون - محکمهلرده مخصوص جیون.
 جیوه - کونه صوی - زینق - سیماب -
 بر معروف صیوق معدندر.
 جینکل جیرپک - اتباع الفاظ قیلندندر;

سننك آرتنكدان الله تعالى صحت
بیرکای ایدی.

جینکل کشی - یعنی آرزغه اش گاده آچولانا.
جینکل کشی - یعنی سیر و حرکتده و جنبشده
تیزکر - واونگون و آشوغوچان کشی.
جینکل جانلی - یعنی متصل بشاشتلی و خندان
و شاد و سوزی ظرافت لطیفه.

جینکل مجلسلی - یعنی شوند این کشیدرکه
آننك بلان اون ساعت مجالسه قیلسانكده
كون اوتكانن بامای فالاسن.

بيك جينكل اوچوب يوركان كيك
يوركان كشي لر حقنده.

جینکل - پینکل - عربچه خفیف فارسیچه
سبك وآسان معناسنده سهل یعنی
چیتون توکل وآصات - و خفیف جینکل
یعنی آور توکل جتهده و مقدارده.

جینکل قول - قولنك جینکل بولسون یعنی
سننك آرتنكدان آلوجبیلار و مشتریلر
كوب كیلکایلر ایدی - آیاغنك جینکل
بولسون یعنی عبادت کابارغاچ اینه لرکه

(حرف الجیم الفارسی)

چابوشمق - پچان چابوشمق یعنی پچان چابارغه
براولا یاردم اینوشمك.

چابولمق - چابولمش بولمق.

چابونمق - اوزین اوزی سبرکی بلان چابمق
مونجه چابونمق اوشبو فعل اتباع اصوات
قبیلندندر - سبرکی بلان چاب چاب
ایتوب تاوش چققان لق جهتندن مونجه
چابونمق دیب وضع قیلنمشدر.

چابور اولنی - ریحان جنسندن بر اولندر.
چابو - هر کیوم ننگ ایکی یاغنده اوزون
مثلك الشكل ومتساوی الساقین کیفیتده
تککان بر کبسا کدر.

چابورق - اسی لکن وکوب نیرلاودن پیدا
بولا تن چابورادر.

چابورمق - چابورق پیدا بولمق - فچو
پیدا بولمق.

چابورنمق - چابورق پیدا قیلمق.
چاپلن - بخار طریزی اوزره نکولمش جیلان:

چ - چیم فارسی كذلك حساب جملده ج
حسابنده یورور.

چا - چای دیگان بریافرا قدر ختای دان کیلور.
چاباطا - چاباطا آیاق کیومیدر جوکادن
یاصارلار مخصوص تانار عملیدر.

چاباطاچی - چاباطا یا صاوچی یا که صانوچی.
چاباطالی - چاباطا کیگان کشی.

چاباغاج - آروش صوغانورغان آلتدرکه ایکی
جزدن مرکب بولور برسی کوباك برسی
تیچ آطالور ایکسین قایوش بلان
برکدرگان.

چاپان - معروف بر کیومدر - ادرسدن
بی قصب دن یا که غیر ذاتندان اشلارلر -
فارسی ده چپان ایسکی و مندرس نرسه در.

چابمق - چالغی بلان اوسوب تورغان اولنی
کبسمك - پچان چاپمق - قارا بوغدا ی
چابمق - بورچاق چاپمق - صولی چاپمق.

چابدرمق - پچان چابارغه یاللامق.

بی قصب چاپان - ادرس چاپان -
 سرنجی چاپان .
 چاپانلی - ادرس - بی قصب .
 چابوقمق - مشهور بولمق - خلق آراسینه
 چابولمک (برخبر یا که بر اش - فاش
 بولمق - کسب اشتهار ایتمک) .
 چابوقدرمق - مشهور ایتمک - فاش ایتمک .
 چاب شهرت - دانلق - دان .
 چابلقلی - مشهور - دانلقلی .
 چاپالانمق - اضطراب قه نوشمک -
 پوشورغلانمق کویا که بریدن اچقنورغه
 سعی قیلغان شیکلی بولمق .
 چابمق - یوکورمک - سیکروب چابمق -
 سرعت بلان یوکورمک .
 چابمق - چاب ایندروب صومق: یانکاغنه
 چاپدی - پچان چابمق - پچان ماده سین قارا .
 چابدرمق - آطنی قیناب چابمق - آط
 چابدرمق یعنی میدانده آط یوکورتمک -
 آغیرنی بیهکا چابدرمق .
 چابوشمق - یوکوروشمک - برکا آط آطلانوب
 چابمق - پچاق قه پچاق یا که بالطهغه
 بالطا چابوشمق یعنی قایسمزنگ بالطه
 اونگون دیب تجر به یوزندن بالطه چابوشمق .
 چاپک - اونگون - تیزگر .
 چاپکک .
 چاپ خانه - فارسی چه باصمه خانه .
 چاپولدامق - چاپلدامق .
 چاپولدامق .
 چاپقون - یوکوروک - چاپا نورغان .
 چاپار - پوشتی .
 چاپورمق - چاپنورمق - بول ایتمکن کنایه در .
 چات چوت - چاطی چوطی قامور باصا .
 چاتولداتمق - چاپولداتمق .

چانلامق - چارنلامق - چارت اینوب یارلمق -
 بو کلمه ناوش ننگ درجه سنه کوره:
 شارطلامق - چارطلامق - چرنلامق -
 صووقده بورانه لر شارطلامق - پیالالار
 چارنلامق .
 چانان - آفصاق .
 چانلامق - ناماق چانلامق - ایچاسی کیلمک .
 چانلما - غایت صووق .
 چانما - اوقالی اشطون - منسوجات جمله سندن
 اوقا کموش و آلتون بلان معمول بر
 نورلو ذاندر: چانما کامزول - چانما
 طون .
 چانلما کون - غایت صووقلقدان آغاچلار
 چانلار شوندا این کون
 چات - پوچماق - مسجد چاطی - اورام چاطی .
 چانلق - پوچماق - زاویه .
 چاچاق - مانکلائی چاچاغی - ایلکاری خانون
 قز مانکلائی غه چاچاق بیلیرلر ایدی دخی
 چاچاق اوقا چاچاق چارشاوغه جیلد قفه
 نوتالار .
 چاچاقلی - چاچاقلی چیلدی - چاچاقلی یاولق .
 چاچاقلامق - چاچاق تونمق - چاچاق یاصامق .
 چانر - چادر - چاطر - خیمه - هرگاه -
 شمسیه - فسطاط - چانر قورمق - چانر
 باغاناسی - چانر باوی .
 چاج - ساج - چچ - شعر الرأس - ساعت
 چاچی .
 چاج باش - اتباع الفاظ اندر یعنی تارقاو
 قایسی آنده قایسی مونده .
 چاپچرامک - ساچرامک - آتولوب بر یافقه
 نوشمک - صو چاپچرامک - اوچقون
 چاپچرامک . هی چاپچراب کبتکور ، -
 (بددعادر) .

چاچراتمك - صو چاچراتمك - باچراف
چاچراتمك.

چاچرامه - چاچرامه دعاسى.

چاچمك - ساچمك مادهسى فارالور - چاچمك;
ايشار قىيامى - صدقه اولاشمك.

چاچو - آشف چاچو - چاچو وقتى.

چاخول - مملكت اصطلاحيدر معاومدر -
فارسىچە چخ دىكان سوزدن آلونمشدر -

چخ فارسىده پچاق حنجر قلمچ كبك
نرسه لرننك صاونيدر قن ديرلر.

چادر - چانر - فارسى دان آلغاندر فارسىچە
چنر هم يازلور - چنر - چانر اولدرکه

قوياشدان حمايه اوچون نوتوب يورورلر
شمسيه ياکه کونلک آطالور مملکت

اصطلاحچە زونتیک -
چار - چهار - فارسى ده اسم عددن دورت

معناسينده.

چارپو - امراض جلدیه دن بر آورودر.
چارپا ديرلر - دورت آياقلى حيوانلارد

محوصا: آط - ايشاك - چاچر كبك.
چارپىمى.

چاربك - چايرك - چيرك - ربع - دورندن بر.
چاردوغان - قبر اوستينه بنا قىلىنمش عمارت.

چارشاو - چارشى - اصلى فارسىدر چادرشب
ديرلر يعنى كىچكى چادر - توشاك

چارشاوى.
چارشاو قورمى - چارشاو توشرمك - چارشاو

تارتمى.
چارشنبه - چهارشنبه - اربعا - ۹ نچى آي ننگ

صونك چارشنبهسى نحس - تشام.
چارشو - چارسو يعنى دورت طرف ده كىينلرى

بولغان بازار وميداندر - چارشو خلقى
يعنى بازار خلقى.

چارداق - چارطاق - چارلاق.

چارى - كورپاك: قيو چارغى - نكرمان
چارغى - ساعت چارغى - قورو چارق -

صو چارغى - فارسىدان آلونمش -
فارسى چه چرخ.

چارلاقى - اصلده فارسى سوزيدر که چارطاق
مذكور بولدى لغتمزده بر آرز تحريف

قياوب چارلاق ايتوله در.
چارلامى - قايرانى - بلبيتوا چارلامى.

چارلامى - جغتايده چاقرمى.
چارلانمى - چاقرىمى - ندا قىلدرمى.

چاره - مدد - علاج - تدبير - طريق:
نى چاره - نى اسلامك كيراك.

چاره سز - ناعلاج - بالضرور - بى چاره دن.
چاش - تاوش دان در - قاينار تاش قه صو

صالغانده تاوش طاهر بولور.
چاشلامى - چاش ايتمك.

چاش قاينار - غايت قاينار غايت اسى.
چاش قاينار كون - قوياش ننگ غايت

ارتفاعى وقتنده غايت اسى كون در.
چاربى - چاربىك - چرىك: قديمده آياق

كيومى ايدى.
چاركا - چركه - كىچكنه جاماياق - جام -

پياله - استاكان.
چاچ - چات ماده سىن قارا.

چاچ - طاوف ننگ چاچى آچولغان ديرلر
قاچان که يوموره صالا باشلاسه.

چاچر.
چاچردامى.

چاچرداتمى.
چاچرداوق.

چاچرچوטר.
چاچردامه.

چاق - تیرا چوقور .

چاقان - آقماق - صلطق .

چاغولماق - چاقماق ماده سېنه فارا

چاغ - چاق - زمان - وقت - ایرته چاق -

شول چاق - شول چاغنده - فارسیدان

آلونمش سوزدر .

چاق - تمام - کامل - تامان یعنی آرنوق ده

توکل - کیم ده توکل - اوزون ده توکل -

قسقه ده توکل - آشنک نوزی چاق می .

چاغر - چچیر - حمر حقیقی - باده - می .

چاقلاماق - تامايلاماق - معتدل مقدارده

ایتمک .

چاقلی - انتماء غایه اوجون بر حرفدر : کچیکا

چاقلی - ایرته کا چاقلی - قازانغه چاقلی .

چاق - نیمور کا نیمور اورو نوپ حاصل بولغان

ناوشدان کنایه در .

چه - چاقلی معناسنده ادات جمله سندن

الی معناسنده .

چاقلد اتمق - چاقلد اتمق - چاق چاق

ایتمدرمک - آفچه بیرسنگ چاقلدار .

چاغنده - کچکنه چاغنده - اون یاشده چاغنده -

جکنت چاغنده - صار چاغنده - اول

ابوده بوق چاغنده .

چاقی چوقی - اتباع الفاظد اندر - نیمور

نیمور کا نیوب متصل چاقلد انودر .

چاقچاق - مکالمه - کب - نکلیم .

چاقچاق قیلماق - یعنی احوالات سویلامک -

مکالمه قیلماق - گملاشمک .

چاقرد اتمق - چاقرد طاوش ننگ کیفیتی .

چاقرد چوقرد ایتمک .

چاقلی - مقدارده تشبیه : طاو چاقلی - تایاق

چاقلی - اینه چاقلی ده عقلی بوق .

چاقرمق - دعوت ایتمک - فچقرمق -

دشک - اوندامک .

چاقرنمق - براونی چاقور ورغه بیورمق یعنی

براو کا بیورمق بار فلان کشینی چاقروب

کیل دیمک .

چاقرشمق - مفاعله بر برینی چاقرمق .

چاقولماق - دعوت قیلونمق اوندالمش

بولمق .

چاقرم - بر مقدار مسافت که آدم فچقرسه

ایشتولورلک بولور آنی بر چاقرم دیرلر

یعنی چاقرغاچ ایستمه لی مقدار : قدیم

زمانده تاتارلار ننگ قالدان قالاغه تارش

ایشتولورلک مسافت صایون بر کشی

قوبولمش ایدی - تیلیفون منزله -

اکر بر واقعه بولسه ناوشدان ناوشقه

خبر بیروب در حال ایکنچی شهرکا

خبرنی یتکورورلر ایدی .

چاقلد اتمق - اتباع اصواند اندر : آفچه

چاقلد ای - ایکی نیمور نرسه چاقلد ای -

چاقلد اتمق - چاق چاق ایتمدرمک - چ حرفی

آستونده اتباع اصواندان کوب

چاقلد اتمق - چاقلد اتمق - چاقلد اتمق -

چاقلد اتمق - چاقلد اتمق - چاقلد اتمق -

چاقلد اتمق - بو کلمه لرنی تصنیف

قیلورغه قولاق بیک اوستا .

چامک - قنکغراو - چبرکاو قنکغراوی .

چانغرد اتمق - چانغر چونغر ایتمک .

چاقماق - چاقمه بلان صوغوب ناشدان اوت

چقارمق : اوط چاقماق - قورت چاقماق -

جلان چاقماق - براو اوستوندان براو کا

باروب شکایت قیلماق - یا که آننگ

عین سویلامک .

چاقماق - شکایت قیلماق - بلا بابقی -

غمبارلی قیلماق .

قبولانمق - قیغایمق - کاوش چالشایدی -
کاوش بریاققه آودی - قابقا باغاناسی
چالشایدی .

چالشایتمق - قیوغایتمق - قبولاندرمق .
چال - آقلى قارالى .

چالترامق - كوك چالترامق كوكرامك -
آقجه چالترامق .

چالترانمق - چالتر چولتر ایتدرمك -
شمدل لرنی چالترانا .

چالط آياز - یعنی هوا یوزنده اصلاغباریوق .
چالمق - کیسمك - صوبمق - بوغازلامق -
قربان چالمق .

چالمق - جب چالمق یعنی جب دن اشطان
باوی چالمق

چالمق - ایشك نوتقه سینه چالوب قویدم
مخصوص بیلاو بلان بیلامك بورا كم
باشین چالوب آلا اون ایکی یاشار قزبالا .
چالقى - جالا نورغان آلت - پچان چابا
نورغان آلت: چالمق چالوب کیسمك
چالمق - چاپمق .

چالمق - شورپاغه اون چالمق یعنی
قانوشتدرمق . جلمك - اوغریلامق -
ساز چالمق یعنی صبرغى - کارمون -
اسکریبكه اوینامق - قوبوز چالمق .
چالونمق - اورونمق - قولاققه چالونمق
یعنی ایشتولمك .

چالقان - چالقى - آرقا بلان - آرقان -
چالقان یانمق .

چالقو - چالقویر - بیک زهر صالقون جیل
ایسوب نورغان یر .

چالقایمق - کوتارلمك - هوالانمق: ضدی
اینکایمك در .

چالمق - آروشنی اوراق بلان چالوب

چاقدرمق - چاغارغه قوشمق .

چاغوشمق - برکا چاقمق .

چاغولمق - چاغولمش بولمق .

چاغوشمق - تطبیق قیلمق - تینکلاشدرمك .
چاغوشدرمق .

چاقما - ناش دان اوت چقارورلار بر آلت در
قور وچدان یاصارلار .

چالبار - شالوار: طشقى اشطان - فارسجه
شلوار دیرلر .

چاقمه ناشى - اوت ناشى - چاقمه بلان
صوغوب اوط چقارورلار بر نوع ناشدر .

چال - آقلى قارالى - چال صفال - فارسیده
هم بومعنا ده دركه فارسیدان مأخوذ در .

چالارمق - چال بولمق - چاللانمق .

چالما - عمامه - چالمالى باش آق باشلى اولن -
چالمالى كل .

چالوم - مشابهة بو بالاننك آتاسینه چالومی
بار یعنی بر آتاسینه اوخشای .

چالش - چالوش - قیوق - آوش - بر
طرفه آوغان نرسه وبرطرفه میل اینکان
نرسه - چالش فارسیدان مأخوذ سوزدر -
فارسیده چالش النكى صالتمق یورکان
کشی حقنده .

چالشایمق - قیشایمق - قیوق بولمق -
آوشمق .

چالشایتمق .

چالوش چولوش - اتباع الفاظداندیر -
قیوق میوق شیکلی .

چامان - آور یوروشلى آط یاکه چبرقبلى
دیب هم اینورلر یلدام دیکان سوز

آننك مقابلى در .

چالوش - قیوق .

چالوشایمق - چالشایمق - قیوق بولمق -

آلف - برچالوم.

چالوم - برچالارلف.

چام - چام آغاچى - ناراط.

چالمى - آيائى ماده سنده قارا.

چالارمق - چاللانمق - آلامق.

چاچماق - چاچماق - اولوغ كيسماك - چام

آغاچندان.

چامور - يغموردان حاصل بولغان اورام

باچرافلارى.

چاما - نخمين - چاماسى كوب مو - نخمينا

كوب مو.

چامالامق - نخمين قيلمق - نخمينا قياس

قيلمق.

چان - ياكه چن برادات دركه اسم فعلكا

الحاق قيلنور - بر اشكا عادتلانمك

معنايسين افاده قيلور - اشلاوچان اشكا

بيك عادتلانكان كشى - آشاوچان سوزچان

هنرچان - كونلاوچان.

چانا - قش كون آطفه جيگوب يورورلر -

آرنا مقابلنده.

چانچيمك - سانچيمك ماده سين قارا.

چانچىكى - چنچىكى - كچكنه تيمورسنگ آش

يانينه كينورهلر ايت كبك طعمانى

چانچوب قابارغه.

چانچمك - سانچيمك - قادامق.

چاوش - سرهنك - ضبطيه كشى سى.

چاوقمق - كوب يوروب آيائى چاوقمق.

چاوكا - بر معروف قوش در فارسى ده چاوچاو

ديرلر اسى ناوشندان ماوذدر.

چاكدلامك - چاوكالر چاكل چوكل اينه لر.

چاى - قطاي لغتنده خوش ايس يافراذلى

بر آغاچدر - نوعى كوبدر: ياشل چاى -

قارا چاى - نافتا چاى.

چاه - فارسيله قيو معنا سنده در چاه مقنع

ديرلر شول قويدركه اين متنع ضنايع

حكيميه بلان اول قيو ايچنده بر اى ايجاد

قيلدى هر طرفده دورنار فرسخ ير كافر

ياقتيسى ايرشور ايدى.

چايان - چيان - عارب.

چاير - ناراط صمى - معروف زهر حشراندر.

چايا - نف - چدام.

چايقامق - صاوننى صوبلان چايقامق يعنى

صو صالوب بر نيچه تحريك قبلوب

توكمك - كرچايقامق كر جومق - آوز

چايقامق.

چايلانمق - چدام بولمق.

چايامالاي - يعنى چدام و قيناسه لارده يعلامى.

چايقانمق - جودرمق - چايقارغه امر اينمك.

چايقاشمق - بر كالاشوب چايقامق.

چايقالمق - دينكز تولغونلانمق مدوچزر پيدا

بولمق - خلق آيقالمق - كيمه صوده

چايقالا - ايسروك بر يافدان برياقفه

چايقالوب يورمك.

چايقاو - ياكه آيقاو چايقاو يعنى قماچاو

خلف آفتارلغان وقت - آيقى چايقى

كرلر يوسانك طالماس ميكان بلاكنك.

چايرامق - آرقابلان يانمق - ايسرك كشى لر

هوش كيتوب يانتان كبك بر تلذذه

يانارلار.

چيرقى - آطنى قوارلار بر آلتدر.

چيرقيلى.

چب - تقويه صفت ده بزازاندر: چب چى

ايكماك - چب چرك.

چما - قديم بر كبوم ايمش جيلان اورننه

كيكابلر - جبه ديكان سوزدن مخرفدر -

آندان صونك بنى آباق ديكان قبيله ننگ

بولوب يتكان ننگ صونکنده جيل ويغور
بولسه چبه لنه در يعني آری بیرلی یقلوب
اورماغی مشکل کیفینده بولادر .

چتر - آغاچ باشلاری غایت واق چبقلاری .
چتر - فارسیدر قویاش دان همایه اوچون
باش اوستونده توتارلار عرب چه شمسیه
دیرلر چتر هم بومعناده .

چترمان - چترمانلق: اورمان اوغلی چترمان .
چتردامق - اصواندان در: چتر چتر چرا
صندرا .

چتایمق - صوقسونمق - تسونمک -
طونغان کبک بولمق .

چتلق - چتلق - قزلار کروهنده بولادر .
چت - باصه - سنه .

چتق یوزلی - کریمه المنظر جلاب تورغان
شیکلی .

چچک - ساچک - ریاهین - گل - ورد -
اصلده فارسی لغتیدر گلکا اینولور اما
اصطلاحمزه هر بیر نباتات ننگ چچکنه
اطلاق قیلنور .

چچکلی آغاچ - چچکلی اولن .
چچکلانمک - چچکلی بولمق - چچک آتمق .
چچک - دخی بر آورودر بالالارغه چقار
عرب چه جدری آتالور .

چچن - کورکام - کوزال - مانور - قوبشی -
کوباز - فرط - دخی داغستانده بر
خلف اسیدر - چچن بلان کورکام آراسنده
تورقه شولدرکه چچن اوستی باشی توزوک
وهیبت کمسنه کا - و کورکام دیب یوزی
باشی وچهره سی ماتور وکوزال کمسنه کا
ایتورلر - تناکه سیمز کورکام بای چچن .
چدیك - حالایینوک یازلادر - ایچ ایتوک ننگ
مخفی مطلقا آباق کبومی - چیتوک

بر آدمی جیلان تکتروب کیکال ایش -
جبا تاشلائوینه سبب .

چبار - چوبار - چووار .
چبان - چوان - ضلوق - بدن کا چقار -
برششدر .

چبچق - عصفور - قارا چبچق - چبچق -
چبچق آباغی بر اولن اسیدر - چبچق
ابتی اوراق اوروچیلار ایکندی وقتلارند
چبچق ابتی دیب بر آزا یکماک قابارلار .
چبچقی اوچقان - باکره لر حقنده بکری زایل
بولغان دیمکدر .

چبش - جومورقه دان توغان تورغان هیوان لار ننگ
بالاسی: بیکاز واورداک - وکورکا
جیشلری - چبش ایتی - چبش باصدمق -
بر اويا چبش .

چی چبغی - یا که چی آغاچی - نسج عملنده
بر قطعه چبدرکه منسوجاننی صوغا
باشلاغانده کوری دن اونکارکان چینی
آنکار بیلاب ابتدا صوغا باشلایلار
شویله که باور آغاچینه تارتوب قویالار .

چی - چبش ننگ مخفی در - چی چی چی -
چبش نی چاقورغان آوازدر .
چبطه - مونچالادان منسوج نرسه عرب چه
حصیر دیرلر .

چبطه چی - چبطه صانوجی - چبطه صوغوچی .
چبق - نیجه نایاق - چبق طروبکا چبغی -
شمسیه چبغی .

چبقلامق - طوننی - جورغاننی وغیر
نرسه لرنی توزانی بتسون اوچون چبق
بلان قینامق .

چبلدی - یانا تورغان اورون چارشای -
چبلدی قورمق .
چبه لنهک - اورماغان آروش وغیر آشفلار

چرکی - وای چین .
 چرشمک - بر آرنه چرمک - چرنکرامک .
 چرمک - توفراقه اورلمک - چروب
 (ایبومک - نازالغندان خارج بولمق .
 چرتک - چرک اینمک .
 چربک - چرکان - توفراق بولغان ایریکان
 نرسه .
 چرکه - چارکا - کچکنه آغاچ جامایاق -
 کندی - بادیان .
 چرجک - چبرچیک - چرکیننک مخفی .
 چرچک - چردک - چراکبک بیک وای .
 چرچکلانمک - چردکلنمک .
 چچ باش - چاچ باش ماده سین قارا .
 چرکین - اشکی - ایام سز - قبات -
 اخلاق ذمیه - مردار .
 چرکینلک - نجسلک - قبات .
 چرکینلانمک - اشکیلانمک - مذموم صفتلار
 بلان - منصف بولمق .
 چریمک - چرمک .
 چرناویچ - آبیاق چرناوچی .
 چرم - کون وقایش معناسینه .
 چرنامق - چیرنامق - چولعامق - تورمک -
 اورامق - تلفی اینمک .
 چرنانمق - چرنارغه لیورمق .
 چرناشمق - برکالا شوب چرنامق - چرنارغه
 یاردم اینمک .
 چرنالمق - چرنالمش بولمق .
 چرناشمق - صارولمق - چرنالمق .
 چری - یا که چریک - فارسی سوزیدرکه -
 عسکر - قوشوم - قوشون - چریک -
 چیرو هم لغتدر .
 چشمه - چیشمه - عین - چیشمه صوی .
 چشمه لک - چشمه سی کوب یر .

لفظنه مراجعت .
 چدام - چداملی - صبر - نوزوچان -
 فزع وجزع قبلما .
 چدامق - چدام بولمق .
 چرا - فارسجه چراغ - قدیم قایون آغاچندان
 تلوب ایوکایاقتی لی بیرو رکاجاندر لرلار
 ایدی .
 چراشمک - چراشوب کونارمک - چراشوب
 اشلامک یعنی بارطاقتن صرف قبلماق .
 چرالامق - چرانلمک - چراکبک واقلامق .
 چرکن - فارسی در مردار وملوت وناپاک
 ونجس نرسه وهم قبات ومنسجن نرسه -
 غایت صاران کیمسنه فی هم چرکی دیرلر .
 چرلدامق - چر اینوب فچفرمق - بالا
 چرلداب جلی .
 چرلدانمق - چرچرا اینوب فچفرمق .
 چرلداشمق - بالالار بارده برکا چرلد اشالار .
 چرلداوق - همیشه چرچرفچقرا .
 چرچو - چر چو کبلمک یعنی چرلداغان
 تاوشلار .
 چرخ دوار - چرخ فلک - کردش سما -
 کردش فلک - تقدیر خدا - ومشیة الله
 معنالا رند .
 چرای - یوز - بیت - چهره .
 چرایلی - قزل یوزلی - مانور - کوزال .
 چرا - فلرسیدر چه رادان مخفی - ادات
 علتدر نی اوچون معناسینه .
 چرخ - چارق ماده سین قارا - هر بر حرکت
 دوریه سی بولغان نرسه چرخدر اصلده
 فارسی لغتی در .
 چرشی - ناراط کبک اینه لی آغاچدر -
 آق چرشی .
 چرک - چریک ماده سن قارا .

چقدراق - چقر چقر اینکان تاوش
ایشتمک.

چکرده مک - چبچق چکردی.

چکرداشمک - چبچق لار چکرداشه قوباش
بابودی.

چکچک - چکچکی - نوع باورساق.

چکوج - چکوش - چوکوج - چوکچه -
مطرقه - توقمان.

چلانق - یوشلامک - یغمور چلاندى.

چلانق - یغمورغه چلاندى.

چلاندرمق - چلانورغه امر اینمک - امر
ایتوب چلاندرمق.

چلاندرمق - چلاتمق ننگ مرادفیدر.

چلان - چلن - بر معروف آق توسلی
قوشدر.

چل - چله - فرق کون معناسنده.

چلب - چالاب - چلیپا - صلیب دیکان

سوزدن مخرمدر: چنکزخان زماننده ناتار

طافه سی و مشرق ترکلری پاپاسلاردان

اوقورغه اوکرانوب آلارننگ معودلرینه

اینکان تعبیردر - آندان مقدم قطا بچه

تنکری دیرلر ایدی - وهم مطلقا الله

تعالی ننگ اسمینه ایتولور.

چاغی - ایکی باقده اوزون میوق.

چلغیلانق - چلانق - آشلق ننگ قاملی

حقنده اینتلر چونکه کوندز قوباش

اسی سی بلان بیگ کیسوب قاطا درده

کچ چق نوشکاچ بر آز جووش بولا

چلغیلاندى دیرلر.

چلبی - اوقوغان وعالم دیکان سوزدر -

صونکندان افندی معناسینه وضع

قیلنمشدر - چلبی آدم: مؤدب -

مکرم.

چشم - فارسیده کوز معناسینه در.

چغم - چغوم - گاها چغن ایتولور آطننگ

برصفتی درکه اصلا بارماس چبرقی بلان

صوقفاچ کیری کیری چیکار.

چغلامق - چغلامق - آرتقه چیکمک -

کونوملامک.

چغت - چغت - فورت - ارچک دن یاصارلار

برطعامدر.

چغر - چرخ - چارق - چغری قیو.

چغقی - چیققی - خروچ اینمک - خارج

بولمق - ایودن چغقی - حذمتدن چغقی -

نمازدان چغقی - آشدان چغقی -

کشی لکدن چغقی یعنی توفیق دان یازمق -

ایماندان یا که دیندن چغقی - العیاذ بالله -

بایدان چغقی - نخارج قیلدی.

چقارمق - چقدرمق - اخراج قیلدی: بیت

چقارمق - کتاب چقارمق.

چغوشمق.

چقارتمق - چقارورغه امر اینمک.

چقارندرمق - من آتی اوروندان چقارندردم -

ایکی کشی آرقلی.

چقارشتمق - برنرسه نی بر بردن چقارورغه

بولوشمق.

چغوش - چغمقلى - آروش ننگ چغشی

یغشی دیرلر - اویله دن چغوش قه رحیم

ایت.

چغوشلی - آروش بیگ چغشلی دیرلر.

چغوشلانق - چغوشلی بولمق یعنی کوب

خراجات تونمق.

چقال - ضبع - بورى جنسى - بر حیواندر.

چک - چیک - دفتر - شهادت نامه - قرغه -

جبه - جغتای لغت در روس یورطنده

بانکالارده چیک دیکان دفتر اوشبونداندر.

طاغفەسى نىڭ خاقانلارى در اوشبو
لەجە نىڭ ابتدا سەندە بيان قىلدى.

چىڭكىز - جىڭكىز - اصلدە جەھان كىز دىكان
سوزدن مخفى كەلەدەر ھەم بىر شەخس
اسمىدەر كە مغول طاغفەسى نىڭ خاقانى
۶۰۰ يىغى سەنە نىڭ اۆل لىزىدە بۇتون
آزىيە وسطىدە كۆپ يىرلىرى تەصرفە
آلدى آندەن ھەندەك وقطايغە ھەم
روسىيەگە ايرىشدى - و كەڭلىك ايران
مەملىكەتتە ھەم شام طرفلارنىڭ ايرىشدى
دورت اوغلى بار ايدى.

چوار - چبار - آلا - نورلو توسلى - چوار
كاز - چوار آط - تىكە چوار آط.
چوار يوراك - درداھلى - دردى -
مەب العلم.

چوارلامق - چوار اينىك - بىزىكلامق -
بىزىك توشىمىك.

چوارلانق - چوارلارغە امر اينىك.
چوارلاشمق - بىر كالا شوب چوارلامق.
چوارلانق - اوزىدىن اوزى چوار بولوب
كىنىك.

چوارلق - چوار بولمىلق.
چواش - روسىيەدە بىر جىنس خەلقدر دىنلىرى
مەجوسىيەدر - چواش چىڭكىز اتىباع
الفاظداندر ھەر چواش توقومندان
بولغان آدملىر مراد.

چوب - ھەر بىر واق آياتى آستوندى يانتان
نرسە - چوب چار - سىرنى - مەزىلە.
چوب چار - سىروب تاشلاغان نرسە ياكە
ھەر بىر آياتى آستوندى چوبلىر
مراد.

چوبا - چىبا مادەسىن قارا.
چوبلىك - چوب تاشلاغان يىر.

چىلپىك - بىرام آشى جەلە سەندى: ماىدە
پىشرامش بوقادر فارسى دان آلمىش -
كوزلى ايكىمەك ياكە كوزلە كەڭلىك
آنىك اسمىدەر.

چىچە - صوصە - چوموچ - دوستان -
توصانغان - چىچە جەنئى سوزىدەر -
بىزنىك چومج دىكانىز موندان ماخۇدەر.
چىمى - چىرام بلان اورتولمىش صحرا -
آغاچ آراسىنداغى بوللارغە ھەم
اطلاقى باردەر.

چىمىزار - اولنىك - ياشلاوك.
چىنكلامق - قولاق چىنكلامق.
چىنكفردامق - شىنكفردامق.

چىنار - چىنار آغاچى - معروف آغاچدەر.
چىناق - چىناياق - چاى اسبابلارى جەلە سەندى:
چىن آياق - چىن آياتى - قىطاي صادىق
مەناسىندە ابتدا قىطاي طرفىدىن كىلگان
اوپون شول اسم بلان آتالمىشدر.

چىچو - قابورغا آستوندى ياكە باشقە يىردە
بىر مەرضىدر: چىچو اوپلى بىر اولندەر -
چىچو زەمىنى - چىچو جەندى.

چىلبرلانق - زىجىرلامق مادە سەندە قارا.
چىچو - بىر مەرضىدر - چىچو اوپلى بو دىنى
بىر دىوايى اولندەر.

چىن - حەقىقى - واقى.
چىنلامق - اخلاصا اشلامق - چىن اينىك -
حق سويلامق.

چىنقىق - صووققە چىنقىق دىنى عادتلىنىدى
صووققە چىدار بولدى.

چىنگال - طىناق - بىچە - جەنئىدىن ماخۇدەر.
چىڭ - بىر پادىشاھ اسمىدەر - آنىك جەندە
عجبى ھەكايەلىر بار.

چىڭكىز - چىڭىز خان مشھور مغول وتانار

عصاء الراغى بر نباتدر : (چوپان تاراغى -
ظفرة العجوز - بر نباتدر - (چوپان
طغر چغى - چوپان ايكنه سى - ابرة
الراغى بر نوع نباتدر - (چوپان بولدوزى
اصل چولپان بولدوزى مشهور تانك
بولدوزى در .

چوپره - قامور قابارتورلار بر نوع چوپره در -
اما اصلده صرا توبى يعنى صرا ديكان
اچمك ننگ توبده قالغانى .

چوپره لامك - ايچ كيتمك - قورقدى دياسى
اورونده چوپره لى كنىه قيلمورلار .

چوپراك - هر بر ايسكى ونوزغان كيوم تىك
مايقه سى : چوپراك چاپراق .

چوپراك پاش - خاتونلار حقنده بر كنىه در .
چوپرا - شورپا ماده سين قارا .

چوپيره - بر آش اسى در .
چوراك - بعض تله واق كوماچ - قابارتما .

چوراك اوطنى - شونيز - عرب چه حبه السوداء -
طبه مستعمل دانه لدر .

چورطال - چورتان - معروف بر بالقدر .
چورتانلى - چورتانلى بارمكاسى .

چوردوك اوتى - ذوقا - كه بر موقظ - منبه -
معطر - اوتدر .

چوغان - بر نبات اسميدر دوا در خاتونلارغه
شهور غلبه قيلسه بونبات ننگ بخورى
مسكندر .

چوطلامق - جيونمق - ابو صالمق ننگ نى
بار موكلاسى ده چوطلاسى دبرلر - بس

چوطلامق ننگ معناسى : ايونى ايچ
طرفدان بورانه لر بر جيونمق .

چوق - كوب - كئير - وافر .
چوقراقى - طونك قولاق - صانكراو .

چوقراقلامق - صانكراولانمق - ايشتماس

چوبلامك - چوب تاشلامق - چوب توشرمك .
چوب - قرده ساچكان ايگون آراسنده
ايگون كاضرلى اولن - چوب او طامق
يعنى آشلق آراسنداغى چوب
اولن لر بر بولغوب تاشلامق .

چوب - صير چوبى يعنى بوراولاغاندان
صونك صونكه يلقى .

چوبلامك - بخشى آراسندان ياماننى ياكه
يامان آراسندان بخشى آيروب
آلمق - دانه دانه آلمق - توكولكان
دوكنى بر دن چوبلامك .

چوبلامك - اسكانور چوبلامك - سولكى
چوبلامك - تاستمال چوبلامك -

منسوجات حقنده مخصوص بر عملدر .
چوبله مه - چوبله : قارا چوبله مه - حريق

اسود - آق چوبله مه - حريق ابيض .
چوبوق - چيق ماده سين قارا .

چوت - شوط - حساب ناقتاسى - اصل
جغتاي تله باردر - روس يورطنده

مغروف آلت در .
چوچقه - دوتكغوز بالاسى .

چوچوك - سچوك - نانلى - طاطلى - لذنلى .
چيركانمك - چيرقانمق - چيرانمك - مبالان

ايتمك - يارانماق - مكره كورمك .
چيرقانمق - سهل كنه طونكمق - صالغونلق

حس قيلمق .
چيركاندرمك - چيراندرمك .

چيركانچ - چيرانچ - قباعت - بحس .
چيركانچك .

چيغر - چيغبر - چغر - كوپچك - چرخ -
قيو چغرى .

چيقتا - جغتايده چبطه - حصير .
چوپان - كنوچى - راعى - چوپان تاياعى -

بولمق.

چوقردامق - چرقر چوقر ايتمك.

چوقرداشمق - برکالا شوب چوقردامق.

چوقمارلامق - چوقمار بلان صوقمق.

چوقمار - چوقماق - چوقمان - باش موفلاشفهلى

جوان تايافدر - فارس دهجماق جغتايك

چوماق ديرلر - قديم ده صوغش

قورال لارندان بر قورال ايدى.

چوف - اوقا چوف - قابوش چوف - آف

چوف.

چوقلى - چوغى نار - چوقلى بى بى ديرلر

ايدى.

چوقلامق - چوقياصامق - جيم توكل جياركا -

اوقا توكل چوقلارغه.

چوقور - چوقور - حفره - جخر: چنبايق

چوقورى - كوز چوقورى - جيلكا

چوقورى - اصلده عرب چه دن مأخوذدر

جخر ديرلر.

چوقورلامق - چوقور ايتمك - چوقور قازيمق -

كشى كافاز بغان چوقورغه اوزنك توشارسن.

چوقور چاقر - اتباع الفاظ اندر - نيكز سزير.

چوقومق - چوقيمق - قوش بورنى بلان

چوقيمق - التفاظ قيلمق - جيم چوبلامك -

نوقران آغاچ چوقومق - قاز چوقودى.

چوقونمق - قازغه چوقونمق يعنى برادنى

توتوب توروب قازغه چوقندرمق.

چوقوشمق - برکالا شوب چوقومق.

چوقونمق - اوزين اوزى چوقومق - اهل

صليب عملين قيامق.

چوقوندرمق - تعبد ايتمك يعنى نصرانيه كا

ادخال قيلمق.

چوك - ياكه چوكى ديرلر آلت تناسل كا

اسم در فارس ده هم بومعاده مستعملدر.

چوكمك - نرچوكمك - نرلانونب اونورمق -

نوه چوكمك.

چوكندرمك - نرلاندركم.

چوكالامك - چوماشمك.

چوكيمك - چوكوچ بلان چوك ايتدروب

چوكوچلامك - فارسيدان مأخوذ.

چوكوچ - تيمور صوغارغه بر معروف آلتدر -

فارسى ده چاكوچ يازولور.

چوكوشمك - چوكشمك.

چوكوچلامك - چوكوچ بلان تكرار صوقمق.

چوكوندر - معروف سزاوات در - فارسى ده

كذلك چغندر آنالور.

چولپان - معروف بريولدوز اسمى.

چولپى - قديم خاتون فز جج طلومينه آرته

تاعارلار ايدى تورلوزينت كموشدن.

چولپى - ماى ايجندن قوبماق ياكه باورساق

صوصوب آلورلار بر آلت در.

چول - اولن سز ايكون سز واورمانسز قوملق بر.

چولاق - ضعيف قوللى - شل.

چولاقلى - ضعيف قوللى بولملىق.

چولان - ابو آلدى - دهليز - آقتان.

چولغامق - چرنامق - چرمامق - تورمك:

باشقه جالما چولغامق - آياقه جاباطا

چولغامق - جوماقه جب چولغامق -

آياقه چولغاوچ چولغامق.

چولغانمق - چولغارغه امر ايتمك - چرنامق -

چرماتمق.

چولغاشمق - برکالا شوب چولغامق - چولغامق

عملنده ياردىمى بولمق.

چولغانمق - اوزندن اوزى چولغانمق:

قيوننك باوى والغه چولغانا.

چولغاوچ - چولغاو - آياق چولغاوچ - آياقچو.

چولاكونمك - چولاكنمك - جانتاييمق - بر

چومان - چانا طرزنده قابوقدان یاصاغان
نرسه در آطفه جیکوب یورورلر - اما
جغتای لغتنده چومان دیب تنبل - کاهل
وعبد القفا که سنه نی ایتورلر کاهایزده
هم بومعناده ایتولکان نی بار .

چومچه - چومج - چوموج - چمچه - نوصتاغان -
صوصما .

چومق - صوغه چومق - باطمق - غواصق
ایتمک - مالغه و دولت کا چومق -
غایت بای بولمق .

چومورمق - چومدرمق - باتورمق .
چومهله - اورغان کولته لردن اویوب قویغان
بر آرابمقدارنده کولته: پچان - صالام -
موک - آروش چومهله سی - پچان چومهله سی -
قارا بوغدا ی چومهله سی .

چومک - میچکاده و کیسما کده مثلاً: صمورده
صو آغوزوب ینه طغوب قویارلارکه
چومک شولدر .

چوموج - چومج - دوستاغان - نوصتاغان .
چومق - غوص ایتمک - صوغه چومق -
آشلق آراسنه چومق - چاباغان پچان
آراسنه چومق .

چومورمق - چومدرمق .
چومنامق - چومق معناسنده .
چونکه - ادا ت تعلیل کبک مستعمل - کاهای
ادات تشبیه .

چی - خام - جوش - پشماکان: چی کیرپچ -
چی ایکماک - چی برانگی - چی ایت -
چیلی پشلی بومورقه - پشار پشماس بومورقه .
چیتون - مشکل - صعب - عسیر .

چیتونلک - مشقت - صعوبه عسره .
چیتونلانمک - مشکل بولمق - قیون بولمق .
چیتوک - ایچ ایتوک - چدیک ماده سین قارا .

یاغی کوتارلمک یعنی بر نرسه ننگ بر
باشنه باصفاچ ایکنجی باشی کوتارلمک .
چولماک - سغال - بالچقدان معمول صاونلار .
چولماکی - چولماک یاصاوچی - چولماک
صانوچی .

چومادان - اصلی فارسی سوزیدر - کیوم
صاوتی دیمکدر - جامه دان دیکان
سوزدن محرفدر .

چه - چا - حرفدر - الی معناسنه - کیچکچه -
اویله کچه .

چه - چننگ کسره سی بلان نی نرسه معناسنه
فارسیدر - لغتیزده استعمالی بار .
چهارشنبه - آطنه ننگ دورتیچی کونی .
چرای .

چهره - یوز - بیت - ظاهر - فارسیده مطلقاً
صورت آدمی

چیبیار - مانور - گوزال - کورکام - محبتلی .
چیان - چایان - عفر - یلان چیان هربر
جنس موزیات: چیان اونی - اضراس
کلب ات نشی .

چیت - قرای - نقایه - طرفی - ناحیه .
چوماشیمک - چوکلامک .
چومورمک - چونکرمک .

چومورمک - چونکورمک - آطنی ایدانوب
یبارکانه صرغرفان کبک ناوش بیرمک .
چومور - چومار - صغرلارنی صوغارغانده
نصوبت قیلورلار صغرلارنی صوغه میل
قیلدرمق اوچون .

چومار - قاموردان پشورلر - بر معروف
آشدر .

چومارلق - مخصوص کيفتده معمول بر نوع
اوندر .

چوماشدرمک .

چېچك - چېچك - ساچك - زهر - ازهار -
 ريحان - غنچه دن بایولمش - شكوفه:
 جدری یعنی بالالار چېكى .
 چېكلانمك - چېچك آتمق - نزه .
 چېلانمك - چى بولمق - بووش بولمق -
 التهاب پیدا بولمق: فولتوق آستی
 چېلاندى - آط جيلكاسی چېلاندى قاموط
 تىدى دیرلر .
 چېلاندرمك .
 چیسو .
 چیسولانمك .
 چیرانی .
 چیرانمق .
 چیرامق .
 چیر - آورو - سرخاو - مرض - خسته:
 صوق چیر - بیزكاك .
 چیرلی - آورولی - اوزچیرلی - اویاناكلی -
 مصروع - زباند اشلی .
 چیرلامك - آورمق - آورو بولمق .
 چیرلانمك .
 چیرام - اولن - یچن - چیراملك - باشلاوك -
 چیراملنمك - چیرام اوسمك - چیرام فارس
 نلنده هم بچانلك ومرعى یردر .
 چیرك - دورندن بر معناسنده اصل فارسی
 سوزی بولوب چهاربك یا كه چاربك دن
 تحریفی قیلوب چیرك دیرلر: ایكى چیرك
 بارطی نصف - اوچ چیرك ثلثة ارباع -
 دورت چیرك - ایكى ساعت چیرك -
 چیرك آرشون .
 چیرت - کيسماك چیرنی - چيلاك چیرنی -
 چیرت - چيلاك ننگ نوبنده نوب
 اونورغان کیرنوكدر .
 چیرتمك - بيك آرنغه پكى بلان یا كه قايچی

بلان کيسمك - طرناق بلان چیرتمك -
 نناكه شاق اویوننده .
 چیرتدرمك - چیرناركا بیورمق .
 چیرنوشمك - بربرینی چیرتمك .
 چیرکین - چرکن ماده سین قارا .
 چیرتوش - چیرتوش اویون - اونولمش
 کیشنی چیرنالر .
 چیرو - چربك ماده سین قارا .
 چیشمه - چشمه - عین - منیع - حیات
 چیشمه سی - قدرت چیشمه سی .
 چیز - نرسه .
 چیشمه لك - چیشمه كوب یر .
 چیشمك - مطلقا بیلاكان نرسنی چیشمك -
 صالمق - آیاق چیشمك - ایزوباوین
 چیشمك - اشطان باوین چیشمك -
 بوطانی چیشمك .
 چیشدرمك - بیلاكان نویوننی چیشمك -
 كامزول باوین چیشمك .
 چیشونمك - اوستده کی کیوملرنی صالمق .
 چیشولمك - بیلاكان نرسه اوزندن اوزی
 چیشولوب کیتمك .
 چیشوندرمك - غیر کشننك کیومین
 صالدرمق .
 چیمق - بر یردن خارج كا چیمق - ایودن
 چیمق - یوقاری چیمق یعنی آشمق -
 میدانغه چیمق یعنی طهور ایتمك -
 خاطر دن چیمق یعنی اونوتیق - یانكا
 كتاب چیمق - آوزدان سوز چیمق -
 جان چیمق اولمك - بر پار ادرسدن
 بر چاپان چیمق - بش آرشون چت دن
 بر كولماك چیمق - یامان اسم چیمق -
 قوناغه فارشو چیمق - یوقاری چیمق
 یعنی نصیر ایتك - باباغی خبر

قبلورلار .

چیکلاؤک - جوز - چیکلاؤک آغاچی
چیکلاؤک مایی .

چیک - حد - ثغور - چیت .

چیکمک - آرتقه تابا حرکت اینمک - ناقیا
چیکمک - نارنقی .چیکدرمک - جیکورمک - آرتقه تابا حرکت
ایندرک - آطنی آمباردان چیکروب
چقار .چیکونمک - آرتقه چیکمک آرتقه حرکت
اینمک - چیکونمک کونوملامک -
نایناقلامک .چیلاک - جغتایده چلک اینتولور - دلو:
صوچیلایکی - فیوچیلایکی - قوروچیلایک .
چیہ - معروف جیمشدر .

بوش چقمق .

چیفارمق - اخراج اینمک - کتاب چفارمق -

کیندر مایی چفارمک - گل صوی چفارمق -

قیودان صو چفارمق - صیرچق بالا

چفارمق - چچک چفارمق .

چینقو - نونیا - اشپیانر .

چین - عرب چه صین - قطای مملکتی ننگ

اسمیدر اصل چین من بافت ناسیس

قیلغان مملکتندر .

چیکا - چیکا صفال .

چیکدا - عناب - ایکده - بر معروف نبات .

چیلپق - چلپق - توننوک - ضف العین .

چیکرنکه - جراد - صرنجه: اوراق چیکرنکه سی .

چیکمان - پوستاو چیکمان - طولای چیکمان

دبرلر برنوع کبوم در .

چیکمان قالوبی دبرلر - نکوچیلرنی اراده

(حرف الحاء)

زاویه، حاده .

حاشا - ادات عربیه دندر - انکار: حاشا لله

هیج اول اش یوقدر .

حاصل - حاصل بولمق - پیدا بولمق -

مطلقا بولمق - حاصل سز فایدا سز .

حاصل کلام - عاقبت - نهایت - تحصیل

حاصل - ممنوع .

حاصلات ارضیه - یعنی ایگون آشفق .

حاصلات صناعیه - معمولات وقول عمل لری .

حاضر - مہیا - آتور - موجود - حاضرکا

کرذی یعنی سعی واجتهاد سز نعمت کا

ناقل بولدی .

ح حرفی حساب جملده سکز عددکا اشارندر:

الفاظ ح حرفی بلان یوقدر .

حاجب - ایشکچی یعنی نوبنده نور غوچی -

علم نشر یعده کذلک بعض اعضائنگ

پردہ لری حاجب آنالور .

حاجت - کبراک - ضرور - لازم - حاجت استامک .

حاجتمند - فارسیدر محتاج وصاحب حاجت .

حاجنلی - حاجتی بار کشی - محتاج .

حاجنلانمک - حاجنلی بولمق - محتاج بولمق .

حاجی - حج قیامش آدم - بعض خصوصده

حج قیلمایغان کشی کاده اینتہ لری .

حاده - زاویه، قائمہ دن کچراک باغی

حاضرامک

حاض لاماك - حاضر ايتمك - طيار ايتمك .
حاض لانتك .

حاض لانتك - نى كا حاض لانتك - سفر كا

حاض لانتك - كيوملر نكنى كيونيك -

ساعلر نكنى تاغنىق - قولنكا بيلالينكنى

كيملك - تويونچكنكنى آلمق .

حاضر ! يعنى ندا - نيز بول ديكان كا جواب .

حاضر كى - اوشبو وقتداغى .

حاضر كى زمانه .

حافظ - قرآن حفظ قىلغان كشى - حاجى

افندى قىيلىندن بو هم عنوان لغيدر :

حافظ افندى .

حاكم - حكم قىلغوجى - نوره - صوديه .

حال - قدرت - قوت - نوروش - حال

بندى يعنى قوتم بندى - نى حالنك بار

يعنى نوروشنك نى كيغبته - نى حال

بولدى يعنى ياش واقع بولدى -

حال احوال صورامق - اورنا حاللى

يعنى بايلقى اورنا - ايللى منك كا

حالى يته .

حالا - يعنى اوشبو حالده - حاضر بوزمان .

حالالانك - حال كسب ايتمك - آفچه لانتق

معناسنده .

حالب - بويرا كدن مثانه كا بول كيتور كوچى

طامور .

حامض - آچى - علم كيبياده زهر نرسه نى

حامض آنالا : حامض كبريت يعنى

كوكرت آجيسى كوكرت زهرى كوفاراض

مايى در .

حامله - بوكللى خاتون - كومللى خاتون .

حاب - دواننك مسقوفندن اوهاب باصاغان

بورچاقدىر : وهم اورلوق ودائه معناسنده هم

مستعملدر : حاب سيجستانى فاقوله اسپيدر

هيل دغى آنتك اسمى در .

حبه - توكاراك دانه - دوا اولچاوى در - حبه

يا كه بوغداى ديرلر - مملكت اصطلاحنده

گران .

حمة السوداء - شونيز - قارازيره اورلوقى در .

حبس خانه - زندان - حبس كا صالحق .

حبف - بوتنوك معناسنده .

حتى - ادانداندر تا كيد وتصديق .

حجاب - پرده - حيا - حجاب ايتمك يعنى

حيا ايتمك .

حجامت - فان آلدر .

حج قيلمى - بيت شريفى كا زيارت قيلمى .

حجت - شاهد - كواه - صك - فارسى ده

جك يا كه چك تسميه قىلنور : بانكالارنك

چيك ديكان كنه گهلى اوشبو سوزدن

مأخوذدر - اما روس تلنده كوب اسم

بلاق تسميه قىلنده در : اوجت ماده سين

قارا .

حجره - مدرسه ايجنده و كيت ايجنده بولمه .

حدر - اعضا اوبوشو - برعلت در .

حد - چيك - تغور - منع - جزا معنالارنده -

هر كم اوزى نيك حد ينى بلمك يعنى

هر فعلده حالنه وشأنه لايق درجه دن

تجاوز قىلماق - نى حدلى يعنى نى چاقلى .

حد اورمق - حد صوقمق .

حرام - حلال نيك ضدى - هر بر شريعت

منع قىلغان نرسه .

حرام زاده - يعنى حرام دان توغان : خائن -

دنى - دسيس .

حرص - آچ كوزليامك .

حرص لانتك - حرص لانتق - آفچه چيارغه

صالونمق .

حريص - طماع - آچ كوزلى .

حروف عطف - عطف حرفلری - برکامه‌نی
برکامه‌کا یا که بر جمله‌نی بر جمله‌کا قوشا
تورغان حرفلردر تلمزده: هم - دخی -
ینه - کنه - وهم - ودخی - تاغی -
تقی - یا که - کبک حرفلردر .
حروف شرط - شرط حرفلری - نحو اصطلاحه -
تلمزده: اگر - اگر - کرده - کرچه - اگرچه .
حروف استثنا - استثنا حرفی تلمزده: الا -
مکر - اما .
حروف تشبیه - تلمزده: کبک - شیکالی .
هشم - طنکاولف - بورون بلان سویلاشو .
حقیقات المثانه - مثانه تاشلاری .
حققان - یوراک سیکرو - بر علتدر .
حرکت - یورو - قیملداو - سینر قیلو .
حرکت - کسب - هنر - صنعت: حرکت
ایتمک - کسب ایتمک .
حرکتلانمک - معیشت قازغانمق - آفچه
حاصل ایتمک - قازغانمق .
حرمل - اوزرلک دیرلر بر دوائی اولنددر .
حرمت - عزت - نعمت - حرمت ایتمک .
حرمتلامک - اکرام ایتمک - ضیافت ایتمک -
حرمتلی - عزتلی - حرمت کالایق - محترم -
صاحب العزة .
حرمتسز - مذموم - حرمت کالایقنی یوق .
حس دیرلر - آدمکه بولغان قوتدر - حس
ایکی تورلو بولادر حس ظاهری وحس
باطنی دیرلر هر ایکسی بشار، قسمدر:
حواس غمسه، ظاهری: بصر - سمع -
شم - ذوق - لمسدر - دخی حواس غمسه،
باطنی کذلک بشدر: حس مشترک -
خیال - وهم - حافظه - متصرفه در بولارنمک
تفصیلی هر قایسی اوز ماده سننده کیلور .
حساب - صانار - آلاچاق بیراچک - علم

حرف - طرف - ایرن - ایرناو معنا سننده
دخی حروف هجادران بر حرفدر .
حروف هجما - الی باء - الی بی - قدیم
تافتا حرفی دیرلر ایدی - اونوتولوب بنگان
وجه تسمیه سین اینایک - باصمه هنری
کوب آچولماس بورون اوستادلار بالالارغه
الی بی آغاچ تافتاغه یازوب اوقوتلار
ایدی شول جهندن تافتا حرفی آتالمشدر
وکذلک باشقه طائفه دهده بیله بولمشدر
مثلا: فارسی حلقنده پلمه آتالمشدر
وبعض خلقده تعلیم تافتاسی تسمیه
قیلمش اییدی .
حرارت - اسیمک .
حرارة الکلی - بویراکده بولغوجی حرارت .
حرقة المده - معدة قزدرو - یوراک قزدرو .
حرقة البول - سیدک آورتدروب کیلو .
حروف - حرف نیک جمعیدر حرفلر معنا سننده .
حروف معانی - یعنی معنا حرفلری درکه بر
معنا اوچون وضع قیلنمشلاردر - حرف
جرلر - حرف عطفلار .
حروف مبانی دیرلر - بنا حرفلری درکه کلمه
ترتیب قیلنمق اوچون وضع قیلنمشلاردر .
حروف شمسیه - قویاش حرفلری دیمکدرکه
الی لام صونکننده مشدد بولورلار .
حروف قمریه دیرلر - آی حرفلری
دیمکدرکه الی لام صونکننده نشدیدنی
قبول ایتماسلار .
حروف معجمه - نقطالی حرفلر .
حروف مؤمله - نقطه سز حرفلردر .
حروف جاره - حرف جرلر - مدحولته مجرور
اعرائی برکوجی حرفلردر من عن الی
کبکلردر اما اسانمزه حرف جریلر
اوشبولاردر: اوچون - بلان - مثلا .

حساب.

حساب - فكر - ظن - كمان .
 حساب اينتك - اويلامق - صاغشلامق .
 حساب جمل - ايجر حسابى .
 حسابلاشقى - آراداغى ايساب حسابنى
 بنورشمك .
 حسابلاب بلمك .
 حسابلى - صانالغان - عددى معلوم .
 حسابسىز - نهايتسىز - بلا نهايه - غايت
 كوب - غير متناهى .
 حسابچان - ايسابلاوچان - بر تين اوچون
 جانى چقار .
 حسد - كونچىلك - حسد قيلمق .
 حسرت - قايقو - الم قلب - حسرت چىكمك -
 حسرت كورمك .
 حسرتلانمك - قايقورمق - الم چىكمك -
 قورو حسرت .
 حسك - نيمور تيكاناك آتالور براولندر .
 حسن عاربت : عاربت كوركاملك ديرلر
 يعنى اينتك كرشان بلان وكيوم سالوم
 بلان حاصل بولغان كوركاملك در فارسى
 تلنده حسن خداداد آننگ مقابلدير
 يعنى خداننگ عطاسى بولغوچى
 كوركاملك .
 حشمت - اولوغاى - بابلق .
 حشمتلو - اولوغ وبای آدم .
 حشيش - بچان - اولن - يافراقلار .
 حشيشه الاسرار - پنج اوتى - تيلبران اولنى .
 حشيشه الدينار - قولماق .
 حشيشه الملقه - قاشق اوتى .
 حشيشه السعال - اوڭى انا يافراغى .
 حصه - پاى - اولوش - سوم .
 حصير - چبطه - خواه قامشدان خواه

موچالادان.

حصير اوتى - چبطه ونمازلق صوغا تورغان
 برنوع قامشدر .
 حصيرلامق - چبطه لامق .
 حضرت - عزت وحرمت اوچون اسم لركا
 قوشولور بركلمه در - اماكوب راك علم
 اهلنه - خطا شلارنده جناب معناسنده :
 حضرت عمر - احمد حضرت - فلان فلان
 حضرتلرينه - حتى بعض كمسنه لر
 جنابنى هم علاوه قىلالار فلان فلان
 حضرت لرى ننگ جناب عاليلرينه .
 حضور - محضر - قارشى - قاش -
 حضور نكزغه كىلدم يعنى قارشى نكزغه
 كىلدم .
 حضور - راحت - ونسلى - كىفى - وكونكل
 آچومعنا لارنده : حضورغه چقمق - حضور
 قىلمق - نفس ننگ كونكلى بولا تورغان
 اشلىر همه سى حضوردر .
 حضورلامق - تسلى تابىق - سويونمك -
 ذوقلانمق - لذت تابىق - جماعدان
 لذتلانمك - بيك فچوتقان يرنى مونچده
 چابقاچ حضور حاصل بولور - حضور
 ايداش .
 حضور تورمق - حضور تركلك اينتك يعنى
 راحت زهمتسىز ومخت سز .
 حفظ - صاقلامق - يادده نوتىق .
 حفظ قىلمق - كونكل كايكلامك - قرآن حفظ
 قىلمق تمام قرآننى كونكل كايكلامك .
 حق - اجر - جال - بها .
 حق - بها - اجره - استحقاق - بو نى حق
 تورا يعنى نى بها تورا - من ده برتين
 حقك يوق يعنى بر تين آلاچاغنىك
 يوق - منم مخصوص كتابىنى باصدر ورغه

سننك آصلا حقنك بوق - سوزنك بيبك
 حق - حق سوزلى - الحق مر يعنى
 حق سوز آچى بولا - حق الله يعنى زكوة
 حقكوى - حق سوزلى معنا سنده
 حق قوشى - ياكه اسحاق قوشى در كچلرده
 آغاچدان باش بلان توبان صالئوب
 حق حق ديب نچرور
 حقه باز - كوز بووچى - كوز بوغوچى
 حقى نورماس - يعنى بهاسى نورماس -
 ارزماس خدمت حقى نورماس ديرلر
 يعنى فايداسى خدمت مشقتى برابرينه
 نورماس كه عبت كا خدمت ايتمك بولور
 حقيقت - چن - راست - بوسوزنك حقيقتى
 حقوق الاسلام - حقوق العباد
 حقلماق - سن آنا حقين حقلا يعنى . . .
 حقارت - حقارت قيلمق - اوروشمق -
 سوكمك - آلفا قبيحه لر بلان اوروشمق
 حقلق اوزره - يعنى عادل - عدل - حقشناس
 حقيقى دوستم - يعنى خيانت سز
 حقه - قطى - قطبچى - قطرچى
 حق تعالى - الله تعالى - خداى تعالى -
 تنكرى تعالى
 حقلق - درست لك - راسلق
 حكاك - مهر يازوچى - ناشقه نورلو
 يازولار كبسوچى
 حكايت - قصه - تاريخ - اكيث - اوزون
 اكيث - حكايت
 حكايت قيلمق - حكايت سويلامك
 حكم - حكم ايتمك يعنى برخصوصده قانون
 ونظامنى اجرا ايتمك
 حكومت 'اياسى - حكمدار - حكمران -
 ناجدار يعنى پادشاه - سلطان
 حكومت - هيئت - اداره

حكمت - سب - سر - عقل - قول صحيح
 حكمة عمليه
 حكمة آلهيه
 حكمة طبيعية - درخندر علم ماده بين قارا
 حكيم - طبيب - اهل حكمت
 حلال - حرام نك ضدى در - شرعا استعمالى
 جايز بولوب عتاب وعذاب دان معافى -
 پاك معنا سنده: فلان حلالى يعنى فلان
 خانونى حلال ايتمك يعنى عفو قيلمق
 بجيل لامك
 حلال زاده - اصلى نسى پاك - جلالدين
 توغان يعنى حلال آنا آنادان
 حلتيت - شيطان بوغى ديكان نرسه
 حلتيت اوتى - بالدرغان
 حلقه - آلفا - بوجورا - متصوفين لارنك
 آلفا روشلى تزولوب اوتورولارى
 حلوا - معلوم نرسه در - گلوا - نوعى كويدر -
 قدرت حلواسى - ترنجبين - تخفيف
 قيلولوب البه ديرلر
 حليب - حاضر صاوغان وحاضر ايچا كدن
 چققان سوت
 حما - بيزكاك - حميات - معروف آورو در
 حماض - آچى قوزغالاق - قوزقولاغى -
 قوزغالاق صوونندان معمول شراب كذلك
 حماض آنالور
 حمال - كراكش - يامشك - يايچى
 حمام - مونچه
 حماچى - مونچهچى
 حمل - بوك - قورصاق
 حمل - سنه شمسنه نك اولكى آييدر
 حما - ياكه قما بر معروف نباتدر كه حانونلار
 آنك بلان طرناقلا رين بويارلار
 حنظل - ابو جاهل قاربوزى - تاش قابانى

معناسنده: سوت حیوانی یعنی سوت
 بلان تریبه لنوچی حیوان - اولن حیوانی
 اولن بلان - ایت حیوانی ایت بلان
 تریبه لنوچی - یورط حیوانی - قر
 حیوانی - صوحیوانی •
 حوت - سنه شمسینه ننگ ۲۱ نجی آییدر -
 تار یخ طبیعی ده یونس بالغی در •
 حبله - آلد او - حبله اینمک آلد اقم •
 حی عالم - حی العالم - بر دوائی اولندر -
 یزرا او طی هم آتالور فارسیده بیش بهار •
 منجره - بوغاز توپونده بر قطیچق درکه
 ناوش چقار ورغه معین آلت در جفتایده
 بوغورداف نسیمه قیلنور •

حوادث - یانکا خبر - واقعات - مفرد
 اورنینه مستعمل •
 حوصله - ایچ - معده: طار خلقلی کشینی
 حوصله سی طار دیرلر قوش ننگ بوکسه سی
 كذلك حوصله آنالور •
 حیات صوی - آب حیات دلبر محبوب •
 حمیت - غیرت - کوچیلک - حمیت سز
 ایرلر - غیرت سز ایرلر •
 حیران - تعجب - تحسین: حیران بواق -
 حیران اینمک •
 حیوان - انساندان غیر همه جان ایاسی -
 هی حیوان! آدم کا بر نوع حقارت سوز درکه
 حیوانچه ده عقلنک ومغرتنک یوق

(حرف الحاء)

خاتونسزلق - خاتون بوقلق - عزوبه •
 خاج - قاج - صلیب معناسنه •
 خادم - خدمتی - مالای - یالچی •
 خار - فارسیده نیکاناک معناسینه بعض
 عبارتلرده مستعملدر •
 خارجه - بر مملکت خارجنده بولعلان اشلر:
 امور خارجه - امور خارجه وزیری •
 خارق عادت - عادنده یوق نرسه •
 خارپشت - فارسیده کرپی معناسنده •
 خاص - مخصوص - فقط •
 خاصلانمق - خاص بولمق - قصد قیلمق -
 تخصیص قیلمق •
 خاصلامق - خاص اینمک - تعیین قیلمق •
 خاصیت - خاص صفت: خاصیتلی فایدالی -
 خاصیتلی نبات وچچک •

خ - حرفی حساب جملده آلتی بوزکا
 اشارتدر •
 خانم کلی - خانم چچکی - ایری چچکی وایری
 یافراغی بار بر نباتدر اورلوغی بعینه
 ماچی بورماغی ننگ اورلوغی •
 خاتون - قاتون - قادین - سیده - صاحبه -
 کدبانو کبک - نساء وزوجه معناسنده
 کوبراک مستعملدر - کوزال خاتون یا که
 کوزال عورت او طی بر نباتدر •
 خاتونلی - خاتونی بار - او یلانکان کشی -
 اینکی خاتونلی کشی •
 خاتونشا - محنت - خاتونلار طبیعتلی کمسنه •
 خاتونسز - طول یعنی ابتداء خاتونی یوق
 یا که بر زمان بولوب ده خاتونی اولمش
 یا که طلاق قیلنمش •

خاطر - کونکل - خاطر سز یعنی اونوتچاق -
خاطرمه توشدی ایسمه توشدی خاطر م
قالدی یعنی اوپکالادم - خاطر نابیق -
خاطرین رعایه قیلیم - خاطر قالدیرمق
کوکلی صندرمق - خاطرده تونمق -
خاطردن چقیمق یعنی اونوتمق - قالعان
خاطر چققان جان .

خاقان - پادشاه - شهنشاده و پادشاهلارننک
پادشاهی (اصلده هوهانک) فغفور و حاقان
چین کنلک چین پادشاهلارینه لقبدر .
خالص - صافی کدورتسز - پاک: خالص
آلتون - خالص آدم یعنی اخلاق
مذمومه دن ذائنه بر نرسه قاتوشماغان
آدم صافی کونکلی آدم دیمک .

خلوصانه - حصوصای یعنی خلوص قلبدن بلاریا .
خاله - آنا بلان بر توغمه طوطا .
خالق - یاراتقوچی - الله تعالی - خدای تعالی .
خام - چی - پشماکان طعامده وچیمشده هم
مستعملدر: خام آدم یعنی نادان
وتجربه سز - چی تیری یعنی ایلاماکل
تیری .

خان - کاروانسرای - رباط - خان تاتار
پادشاهلاری ننگ عنوانی - چنکز خان -
اوغوز خان - شعالی خان .

خانی (الکلب - ات بوغان .
خانی الذنب - بوری بوغان .
خانی النمر - قیلان بوغان .
خانقاه - متصوفین لارننک تکیه لری .
خانم - حالا خاتون عنوانی بیرینه خانم
ایتولور: فاطمه خانم .

خانه - مطلقا یورط - عربچه بیت معناسنه:
خانه یا که کارخانه اش مقامی - صابون
کارخانه سی - پیالا کارخانه سی - کاعز

کارخانه سی - ابدست خانه - حاجت
خانه - طهارت خانه - غسل خانه - خانه
لفظی بیک کوب اورونده مستعملدر:
ابدستخانه - طهارت آلا تورغان بولمه .
اجزا خانه - دارو صاتا تورغان خانه -
مملکت اصطلاحنجه آپتیکا .

آش خانه - آش صاتوچی خانه سی یا که
آش پشره تورغان ایو .
اصلاح خانه - یعنی اش دان چقوب
یورکان آدم لرنی اصلاح قیلور .

باصمه خانه - یا که طبع خانه - کتاب قرآن
طبع قیلنور بر کارخانه در .
کتب خانه - کتاب خزینه سی .

پوشطی خانه - منزل بمنزل بیارله یعنی
خط و غیر - تفصیل حاجت نوکل .

تعلیم خانه - علم خانه - مکتب و مدرسه لر .
علاج خانه - آورو خانه - شفا خانه -
آورو و خسته لر اوری .

خلوت خانه - اولاق بولمه .
درس خانه - درس بولمه سی .
دفتر خانه - محکمه لرده کوبدانکی
کاعز لر خزینه سی .

رصد خانه - علم هیئت مدرسه سی .
شراب خانه - می خانه - مملکت
اصطلاحنجه کاباک .

عبادت خانه - معبد - مسجد - کلیسه .
قهوه خانه .
گل خانه - گل تربیه قیلا تورغان یر .
مسافر خانه .
منزل خانه .

خانه لفظی فارسی سوزی در اما نامزده
هم غایت مستعمل لفظدر:
خانه آفت - فتنه یورطی دنیادان

- کذابیه در .
 خانه باد - جیل یورطی (قورصافی) .
 خانه زر - آلتون خانه سی که فلک
 شمسین کنایه .
 خانه زرین - آلتون خانه فلک
 بروج دان کنایه .
 خانه سیل ریز - نزاع قوبتاروچی یورط -
 باده و خمر دن کنایه .
 خانه ششدر - آلتنی ایشکلی یورط -
 دنیادان کنایه یعنی جهات سه اعتباری
 بلان شمال جنوب مشرق مغرب
 تحت فوق .
 خانه شیر - سوت یورطی - ایچا کدن
 کنایه .
 خانه غول - شورالی یورطی - دنیادر .
 خانه فردا - تانکداغی یورط - آخرت
 یورطی مراد .
 خانه فروش - یورط صانوچی -
 دنیادان عزالت .
 خاور - اصدادان در مشرق و مغرب خاور
 زمین دیرلر مغرب و مشرق معناسنه .
 خاین - خیانتلی - ظالم - وفاسز .
 خبازی - برنیاندر ایه کومه چی یا که ماچی
 بورچاچی .
 خبر - سوز - یحتمل الصدق والکذب مکالمه -
 خبردار - متیقظ .
 خبردار بولمق - بلیک .
 خبرلشمک - بر برینه خبر بیرشمک - بر
 برینی صوراشا نورمق .
 خبر ایتمک - اخبار - خبر آلمق (استخبار) -
 خبر بیرمک اخطار .
 خبر - محوده مبتداءغه مقابل کلمه در یا که
 جمله در خبر مبتداء دیرلر .
- ختم - بترو معناسنه: قرآن ننگ باشندان
 تا آخرینه قدر تماماً اوقومغنی ختم دیرلر -
 بر ختم اوتوز پاره هر پاره دورنار
 حزب دن بوز یکرمی حزب بولور .
 خدا - خدای - بولکمه فارسیده ایکی نورلو
 مستعملدر - بری مرکب صورتند در که
 خود آی دیگاندن فقعدر واجب الوجود
 معناسنه الله تعالی ننگ اسملرندن بر
 اسم در - خدای تعالی - الله تعالی -
 حق تعالی - ینه مفرد در صاحب وایا
 معناسنه .
 خدا فروشان - مرایی و صورت اوغریسی
 صوفیلاردان کنایه در که طشلاردان
 مطلا و ایچلرندن معرا .
 خدایی - خدا رضالقی او چون قیلنمش نرسه .
 خدایی کشی - یعنی ریاسز و حیل سز .
 خدایی - خلقی - بلا خدمت قرده اوسکان
 نرسه: صولی بعض یرلرده خدایی
 اوسه در ایش .
 خدنک - فارسیدر قایون آغاچی معناسنه:
 تیر خدنک - قایون اوق .
 خدیو - خندنک کسره سی بلان مالک و پادشاه
 وافندی معناسنه هالامصر پادشاه سی ننگ
 عنوانیدر .
 خدمت - اش - عمل - لوازم .
 خدمتی - خدمتکار - خدمت اینوچی -
 خدمت ادا قیلغوچی .
 خراب - فارسیدر - ویران - تلف -
 چیمروک - بوزوق .
 خرابات - یا که خرابانی - میخانه و قابانی
 دیکان مکاندر - و آنده متصل بولغوچی
 دخی خرابانی آتالور .
 خراتین - خراطین - بر نوع صوالچاندر -

دواغه استعمالی بار کبک .

خراج - جزیه - ایمانا .

خربق - آفسرغاق - خربق ایبض - خربق اود .

خرج - صرف - مصرف: خرجمه آفچه یوق خرجم کوب .

خرچلک - خرچلک آفچه - حاجت کا تونارلق آفچه .

خردل - معروف بر اورلوق در کران اورننه مستعمل: آف خردل - قارا خردل .

خردل دانه سی قدرکنه - یعنی جزء نرسه - بیک آز نرسه .

خرده بین - کوزیلان کوروب بولمای تورغان واق نرسه لرلی کورسانکوچی نوع پیالادر .

خرشف - بر نبات دوائی ننگ اسمیدر .

خرقه - تعریفنه کوره لسانمزده بشمت دیبکدر .

خرلدامق - غرلدامق - خرخر یا که خرخر بوغارده پیدا بولغان برناوشدر .

خرما - تمر - معلوم جیمش در - خرماننگ دورت مرتبه سی باردر چچک وقتندان

ناکه اوسوب یتکوچمه: اوْلا چچک قویولوب خرما صورت باغلاچ طالع -

جیمشی کورنه باشلاچ بلج - خرما طعمی بلنماس بورون بسر - کامل

پشوب یتکاچ رطب آنالور .

خرنوب - قوزاقلی جیمش .

خریدار - مشتری - وآلچی .

خریطه - بر ننگ بر معین قطعه سین باکه بوتونلایین بیان قیلغوچی کاعزدر هم

خریطه عمومیه وخریطه خصوصیه اسملری بلان آنالور .

خریطه - مصغر اوقولسه - آچاج - یا که

اورمان - یا که بر بنا - یا که آدم -

یا که حیوان بیان قیلنسه خریطه ننگ مصغری خریطه بولور .

خران - کوزکونی - خزان بللری کوزکی جیللری که یافراقلاری صارغایتور .

خزر - تورک قدیم طائفه لرندن هوزار - یا که خزر دیکان طائفه قریمغه قدر

یرلری استیلا قیلوب بولغاریلار منقرض بولمشلارد - بحر خزر استرخان

دینکری .

خزنه - خزینه - خزانه - ایچنده مال حفظ قیلنه تورغان محل .

خزینه چی - خزینه دار .

خسته - آورو - مریض ومرض: خسته بولوق آورمق .

خسیس - ممسک - نجیل - صاران .

خسیس لک - صارانلق .

خشخاش - مک - مک باشی خشخاش نخمی مک اورلوقی .

خشم ایتمک - آچولانمق - غضب ایتمک . خصم - دعوای - دوشمن .

خصیه الثعلب - ساطریون - دوابی نامورد . خط - یازو - صرق - رسم خطوط: یعنی

نسخ - کوفی - ثلث - رقعہ - تعلیق . خطوط هندسی - یعنی هندسه علمیه مخصوص

خطلار: خط مستقیم توغری صرق -

خط منحنی کا کری صرق - خط متوازی

ینشه صرق - خطوط افقیه یعنی افقی

بولغوچی صرقلار - خطوط عمودی یعنی

عمودی بولغوچی صرقلار .

خطوه - آدم - مهندس لر حسابچه آدم ۳۲ بارماق آرشنمزغه مصادف بولور .

خفجاق - قفجاق - قفجاق ماده سن قارا .

خلاف - خلافلک - حق قه خلاف - واقع کا

خلاى - خلاى سوز .
خلافك ايتىك .

خلاقى - مفرد مقامنده مستعمل .

خلته - خلطه - قالطا - كسه - قايچوق .

خلق - اهالى عالم - آدميلر - خلق ايچنده

خلق آراسنده بين الناس .

خليل - دوست .

خمسين - سوم جيلى - آفريقهده بولور

زهر جيلدر .

خوارزم - توركمان حكومتى قديم باي تىختى

اوركانچ ايدى حالا حيوه .

خواجه - ايا - صاحب - باي معناستنده:

يورط خواجهسى - كيبىت خواجهسى -

باچچه خواجهسى .

خور - مسخره - حقير .

خورلامق - حقارت قيليق مسخره قيليق -

تحقير و تذليل ايتىك - هر نرمهنى

اعتناى و اعتبارى خور تونمق - اير

خورلامق پوصدورور آش خورلامق

قوصدورور .

خورلانمق .

خوش - بخشى معناستنده: خوش آدم -

خوش ايس - خوش كىلاسز - خدش

اولا - خوش خوش - سوزلاكانده

منكلم ننگ سوزين جوبلب تورمق -

خوش كورمك - معقول كورمك .

خوشلامق - خوش كورمك .

خوشلانمق - خوش حال بولمق - شادلانمق -

كونكل خوشلانمق .

خوشاماط - (خوش آمد) خوشامادلى كشى

يعنى طاريكلا توتوپان

خوشاب - طعام دان صونك كينرورار بر

شربتندر - طويده بيرله نورغان

شربت ننگ اصلى بودر .

خوشيريم - ارچكلى بولاماج - نوزىز .

خوشنود - راضى - ممنون معناستنده: خوشنود

ايتىك - راضى قيليق .

خولجان - كالغان ديزلر بر ناموردور .

خيال - قيار - خيال شنبير .

خيانت - ظلم - جور - جفا .

خيانت ايتىك .

خيرلنىك - قاماشيق: كوز قاماشيق .

خيف - فارسچه ناسى و تحدير كلمهسى در -

دريع - قديم لغتمزده غالطاق ديكان

سوز مسومع ايدى خيف معناستين افاده .

(حرف الدال)

داد - فرياد و فغان معناستنه و انتقام معناستنه -

ودخى عدل و انصاف .

دادكر - عادل .

دار آغاچى - عيلى و كناهى كشينى آصا

تورغان تاغان .

د - حرفى ايجده حسابچه دورت عدد كا اشارتدور .

داخل - عرب در كر كوچى معناستينه داخل

بولمق - كرمك .

دايما - هميشه - على الدوام - هر قاچان .

دايم - هميشه - هر قاچان .

دار دنیا - دنیا بورطی .

دارو - دوا - سبب - علاج - امل - ایم .

دار سلامت - اوجماج - جنت .

دارو خانه - علاج خانه .

دارو اینمک - علاج اینمک - دوا قیلماق .

دار شفا - علاج خانه - شفا خانه .

دار شفقه - یتیم لارکا شفقه بر بورطدر .

دار فلفل - بوروج .

دارچین - معروف خوش ایسانی دوا بی بر

قابری در .

داری - باروت .

دادگر - عادل

داء ثعلب - ساج - سقال وغیر نوکلر

قوبولور داء ثعلب دیرلر - داء الحیه .

داستان - مثل - وحکایت معناسنه .

دانش - ادات جمله سندندر یا که مطلقا

ادات مشارکه تعمیر قیلنور که فارسی دان

مأخوذدر کلمه ننگ آخرینه الحاق قیلنور

وبرخصوصده غیر بلان مشارکنی افاده

قبلور: یاقداش - آولداش - اسداش -

آداش - آنداش ننگ مخفی در -

سبقداش - اینتاش - ت حرفی یا که

د حرفی بولسه ده جایز .

داغلامق - آط آیاغنه داغا صومق -

داغا کیرنمک - داغلامق آلدامق

معناسنه هم مستعملدر .

داغالاتیق .

داغالاتیق .

داغالاتیق .

داغا - جغتایده تافا یازولور - نعل - آط

داغاسی .

داغ - الم - هجران - داغ هجران .

دال - بروتاق - شاخ - غصن .

دانا - عالم - معرفتلی .

دانشمند - عقلی - عالم .

دانه - فرد - حبه - بر دانه اوغلی وبر

دانه قزی - بر دانه بورچاق .

دانه لیمک - اورلوق باغلامق - عوامچه

توبصاغه اوتورمق .

دان اعلان - دای چقدی: پارقر آلیق دان

بولسون .

دالدا - قدیمی سوزدر وجغتایده فایدا

وشفا معناسنده استعمالی ایشتولکانی

بار ایدی .

دانلقلی - مشهور - آناقلی - اقوام واقرائی

آراسنده معروف .

دالا - صحرا - چول - دشت .

داول - بیک قوتلی جیل - بوران - اویورمه .

داو - دو - اولوغ - ضرر - کبیر .

داول چچکی دیرلر - فارسجه بادانکیز بر

چچکدرکه جیل سزکون یافراغین اووب

هواغه اوچورسانک بر آز جیل چغوب

کیمته ایمش نناکه کوشول صورغانده

جیل ضعیف بولسه بر آرزوغراچ جیل

پیدا بولا مجربدر .

داولکی برابیر .

دائرة - نوکاراک - دایره هندیه - نصف

نهار بلمک اوچون بر آلتدر .

دختر - قز - فارسی سوزیدر - موندان

تخریف ایتوب دعی دیرلر فاهشه لر

مقننه .

دخی - ینه - تاغی - هم - وهم .

دال - بوتاق - وچبق معناسنه - طولایویوق

طابانی ننگ بر جزئی دخی دال آتالور .

دهده - ددی - آغا - آغای معناسنده .

در - ادات ربطدر - خبرکا کرور: زید

دری قدیم - زمانده فارسی نلی
یدی شعبه اوزره بولوب بری زبان
دری دیرلر ایدی برهان قاطعه
تفصیلی باردر.

دریا - دینکز - اولوغ صو - آننک علمی
دریا دیب قوبارلار غایت عالم دیمکدر.
دریغ - کلمه، تحسردر - قزغانچ واکنوج
معناسنده - آی های مقامنده اینولور
فارسی سوزیدر.

دسترخان - دستارخان - آش یاولق - سفره.
دستور - رخصت - اذن - اجازت - دستور
بیرمک رخصت اینمک - دخی نظام
وقاعده.

دستمال - فارسی در - بر آرنجیری قیلوب
تاستمال دیرلر - معناسی قول سورنکوج
دیمکدر.

دسته - قسم - مقدار - اون دان عمارقدر:
بر دسته آلما - دیسته - دسته اصل
فارسی لغتی بولوب تونام معناسنده
مستعملدر.

دعا - الله دان صور او.
دعای - دعا قیلوچی - خیرخواه - دعا کوی.
دغدغه - تشویش واضطراب و طعنه زلف
معناسنه.

دعوا - محکمه لرده محاصه - نزاع.
دعوالی - انانیتلی یعنی من دیب مافناوچی.
دعوت - ضیافت.

دعوتچی - یعنی اونداوچی.
دعی - دال ننک ضمه سی بلان فاحشه قزلار
معناسنده.

دفتر - حساب کتابی - کپیٹ دفتری.
دقنه - عرب چه غار - بر آغاچدر.
دقنه - یافراغی خوش ایسلی آغاچ - غار -

عالم در.

دورت - اربع.

دورتنچی.

دورنار.

دورنلب.

دورنلک.

دورتلی.

دورت پوچماق.

درجه - مرتبه - منصب - جغرافیه ده طول
درجه سی - عرض درجه سی - میزان
الحرارنده جلی لای درجه سی - صالقونلق
درجه سی.

داردار - بر آغاچدر عرب شجرة البق -
فارا آغاچ - فاراغای آغاچی توکل مو.
درد - اراده - تلاو - استاو: درد بار
درمان یوق.

دردلنمک - رعینلانمک.

دروو - حاضر - زلفم - شول ساعتده.

دردر قالتراق.

درمان - علاج - دارو - تدبیر - چاره.

درمان - قوت - کوچ - قدرت.

درمانلی - قوتلی - کوچلی.

درمانسز - قوتسز - ضعیف.

درس - سبق: درس آلف - درس او قومف -

درس بیرمک.

دروازه - قابقا.

درست - حق - واقعی - صحیح - چن -

توغرو - راست.

درستلامک - صحیح اینمک - وفاق اینمک.

در - فارسینده ایشک معناسنده در.

درهم - مثقال.

دری - اشک کا منسوب معناسنده در - لغت

دغه اورلوی حب الغار - دغه چیه
 دیرلر - باغراغی دغه کا او حشار بر چیه در.
 دغلی - آغواغای دیرلر بر ناندرا یکی آر شون
 اوسار فاینا توب یورط ایچنده تورلو برکا
 سیمولسه بورچانی بنرور.
 دقیقه - ساعت ننگ ۶۵ دان بری - بیک
 آزماندان عبارت.
 دقیقه شناس - نچکه سرلرنی فهم ایتوچی.
 دکان - کیمت - سودا مقامی.
 دك - نك - چه - چاقلی - قدر - نیمکی -
 چیکلی - آدانداندر انتهاء غایه اوچون
 عرب چه الی معناسنه مستعملدر مفعول له
 اعرابی بلان مستعمل.
 دکانچی - کیمتچی.
 دل - فارسیدر د ننگ کسره سی بلان کونکل
 وقلب.
 دلال - دیبچی - دلالت فیلعوچی.
 دلاویز - فارسی در - کونکل آچوچی محبوب
 و مرغوب نرسه معناسنه که محبوبلر مراد در.
 دلخواسته - فارسیدر کونکل تلاکان نرسه دیبک
 محبوبدن کنایه.
 دلخزن - عاشق مخزونندن کنایه.
 دماغ - عرب چه در می معناسنه - فارسی -
 مغز.
 دم - فارسیدر - صولو - ونفس - بیک آز
 وقتندن عبارت.
 دمبدم - هر وقت هر صولوده - دما دم -
 دخی بو معناده.
 دلبر - کونکل آلفوچی - کونکل تارتفوچی
 یعنی محبوبلر دن کنایه در.
 داخس - بر آورو در بارماق ششار حصو اطراف
 یانندان - جلان فاراغی بولسه کبراک.
 دلپذیر - فارسیدر کونکل تلاکان و کونکل

قبول ایتار نرسه.
 دان - دن - دین - آدانداندر لار: - عن -
 من معنالارنده.
 دفعه - کیمسا کتون - قتلادن - ایسکار ماسدن.
 دنره - فارسیدر عربیسی طنزور - دومبرا
 موندان محرف سوزدر.
 دنکچیلایمق - دنکچیلایمق توتورمق.
 دنیا ایمانی - آچه دیبکدن کنایه در.
 دنکدامک - دنکدامق - انواع اصواندان.
 دهده - دده - ددی - کتابلارده آنا بلان
 بر توعه قرنداش - لکن لغتمزده مطلقا
 آغای دیبسی اورونده.
 دمعه - کوز آورو در که کوزدن باش آغار.
 دنیا - عالم - جهان.
 دنیاوی - دنیاغه منسوب نرسه - دنیا نرسه سی.
 دنیالیق - دنیالغی ناچار.
 دنی - فارسی در حبسیس وزبون کیمسینه.
 دوپه لامک - قینامق.
 دوچار - فارسی در ایکی دورت معناسنده
 ایکی کشی ننگ ناکهان اوچرا شافاندان
 عبارتدر اما اصطلاحمزه بر نرسه کامبتلا
 بولمق ده مستعملدر: یامان خاتونغه
 دوچار بولدی.
 دور - زمانه - احوالات.
 دن - دان - دین - ادات جمله سندندر
 عربده - من - وعن معنالارینه.
 دوغا.
 دوخا بلان پچان چایا - یعنی بر او بر سوزنی
 ایکنچی سی ایکنچی سوزنی. سویلاسه
 کنایه قیلنه در.
 دوی الاذن - قولاق شاولو.
 دوار - دخی عرب چه بر آورو اسپدر که
 لغتمزچه باش ایلانو.

دونکقيما - طونکقيما - قالقوب وبيوک بولوب
تورغان نرسه دهخي بولد اغي تيکيز سزالک لر.
دونکقي دانکقي - اتباع الفاظ اندر که اصلده
اصواندان بولمق جهنندن تيکيز سز بولده
آريا ناوشلانوب بارماقندان کنايه در.
دور سورمک - دنباده جصورلق بلان نرکلک
ايتمک.

دوشنبه - جمعه دان صونک اوچنچي کون ننگ
اسميدر عرب چه اثنين.
دولت - بايلق - مملکت - اقبال وسعادت
ادبار ونخوست مقابليدر.
دولت قوشی - ههای قوشی - مطلق بخت
معناسنده.

دولتلی کشی - بای ومالدار کشی.
دیو دولت - فارسيدر - اوز دولتنه اوزی
دوشمان بولغان کشینی ایتورلر یعنی
دولت ننگ قدرین بلمايچه تافی واسراف
ایتوب بتورکان آدم.
دیر بیا - تربیه دن محرف: اسباب - ماده -
آش دیر بیاسی یعنی آشفه لازم بولغان
نرسه لر.

دیر بیالامق - دیر بیاسین یتکوروب اشلامک.
دوربین - ناظوره - یراقدان کورسانور
بر آلتدر.

دورت - چهار - اربعه - دورت کتاب -
دورت مذهب - جغتایده تور ت یازلور.
دورت کوز - کوزلک کبان آدمین کنایه در.
دورت آنا - امهات سفلی یعنی عناصر
اربعه دن عبارتدر که: صو - هوا - توفراق -
اوطدر.

دورت دفتر - یعنی دورت کتاب که: قرآن -
انجیل - زبور - تورات در.
دورت اخلاط - اخلاط اربعه یعنی: بلغم -

دم - صفرا - سودا.
دورت فصل - وفصول اربعه یعنی: یاز -
کوز - قش - جای.
دورت یاق - دورت طرف: شمال - جنوب -
مشرق - مغرب.

دورنار - هر بر احدکا دورت.
دورتچی - رابع - چهارم.
دورنلک - دورت تین الک - صوملق.
دورنلی - دورت دانه.

دورنلامک - دورت ایتمک.
دوزخ - فارسيدر - تموغ - جهنم - وعذاب.
دوزخلق - تموغلق - جهنملک.
دوست - احباب - آشنا - دوست اصلده

دوپوست - یگ جان ایدی ایکی تن
برجان دیمکدن عبارتدر.
دوستاق - آشنالق - محبت.
دوستکان - نوسناغان ماده سین قارا.
دوستلاشمق - دوستلق پیدا قیللق -
دوست بولوشمق.

دوشمان - عدو.
دوشمانلق - عداوه.
دوشمانلانشمق - بر برینه دوشمان
بولوشمق.

دومرا - یا که دومبرا - عرب چه وفارسی چه
طنبور یا که تنبور معروف بر سازدر.
دوکی - ارز - برنج.

دونمک - ایلانوب قایتیق - سوزدان
دونمک - ایلانمک.

دوندرمک - یوز دوندرمک - اعراض
ایتمک.

دونکغر - خنزیر - هی دونکغر - حقارت.
دوه - توه - معروف هیواندر - دوه جونی.
دهن - مای.

(حرف الراء)

- ر - حرفی حساب جمله ایکی یوزگا یوزور .
 راتیج - ناراط صاغزی - ناراط چاپیری طبیده
 مستعملدر .
 راز - سر - یاشرون سر - ایج سری -
 ما فی الضمیر - محرم راز سرداش -
 آشنای قریب .
 راسن - آندز دیرلر بر اولندر کلزار
 و جمنزارد قارا .
 راست - درست - حق - چن - توغری -
 مستقیم - صحیح: راست کیلمک -
 اوچرامق - تصادق قیلیمق .
 راستقه تونمق - اشانمق - تصدیق قیلیمق .
 راستلامق - راستقه تونمق .
 راستلق - توغریلق - حقیق: راستلق
 کوزنی تورته .
 راحت - طایح - حضور - ایرکون: راحت
 تورمق - بیکراحت برده طایح سز اینکان
 کشی یوق - استراحت قیلیمق - یال
 اینمک .
 راحتلانمک - حضور تابمق .
 رازبانده - رازبانج - بر معروف دار و اولنی در
 برهان قاطعه مذکوردرکه آدم علیه
 السلام دان روایت اوزره قویاش حمل
 برجه نحو یلی کونندن سرطان آینه قدر
 هرکون بردهم رازیاندنی برابر اولجاوده
 شکر بلان سفوف یاصاب تناول فیلسه لار
 هر تورلو مرض و علتدن امین بولورلار .
 رازیانه، مافی .
 راضی - ممنون: راضی بولمق - قناع
 قیامق - تحمیل بولمق .
 راضیلق - رضا - رضالاشمق - بر برندن
 راضی بولوشمق .
 راق - راک - ادات تفضیل لردرکه اسم
 صفت ننگ آهرینه الحاق قیلنورلار .
 راوند - روند - معروف دوا در قطا بدان
 کیلور .
 رای - هندستان پادشاهلارینه علمدر .
 ربانی - ربقه منسوب .
 ربون - فارسیدر - خدمتچی کا خدمت دن
 مقدم بیرلکان اجره در مملکت اصطلاحچه
 ذادانکه .
 ربع - ربع مجیب ناقناس - آلت ارتفاع .
 ربیع الاول - سنه، قمریه ننگ سنجی آیدر .
 ربیع الاخر - سنه، قمریه ننگ سنجی آیدر .
 رجله - نیلبران اونی .
 رحمت - مغفرت: الله رحمت اینسون یعنی
 الله آتی مغفرت قیلسون - شکر - سنکا
 رحمت یعنی شکر .
 رحمتلی - رحمتک - مرحوم .
 رحیم آیت - مرحبا .
 رحیم سز - شفقت سز .
 رخام - برنوع قاطی طاشدر فی الواقع مره
 طاشیدر .
 رخصت - اذن - جایز - منع یوق معناسینه .
 رخصت اینمک - اذن بیرمک - جایز کورمک .
 رخ - بابا کاق - فارسیدر - رخارنک - وصفنده
 سانی بر عزل نظم ایدی کم .
 رزق - آزی - آش - آشاملق - رزقلانمق -
 ناماتی تویدروب تورمق .
 رستاق - قزیه - قصبه - اول - بازارلی

آول - فارسیدر .

رسم - صورت - مکہ رسمی - استاذول
رسمی - مسجد رسمی .

رسم خط - قواعد کتابت بیاننده .

رسم - عادت - نظام: رسم اینمک - ترسیم
اینمک - مساعه قیلوق - بر بناننک
یا که شهرننک رسمن آلمق ونقش
توشرمک .

رشدبه مدرسه سی - یعنی ۳ نجی درجه
مکتبی - گیمنازیه .

رشه - جای کونلارده بولور تومان کبک نرسه در .
رعایه قیلوق - شفقت - و مرحمت .

رشته - بخارده بر آورودر آیاقه چقار - ایت
بلان نیری آراسنده بولور .

رعنا - زبفا - گل رعنا - کوزال .

رغبت - ذوق - حضور .

رغبت اینمک - قزقمق - ذوقلانمک - ذوق
اینمک - علم کا رغبتی بار .

رکوع - نمازننک بر رکنی در .

رکعت - برجژی .

رمضان - سنه قمریه ننک ۹ نجی آیدر -
روزه آبی .

رئیس - باشلق .

روح - جان معناسنه و كذلك نفس ناطقه
معناسینه ودخی جبرائل علیه السلام .

روح - مملکنمزچه اسپیرت: روح نشادر -
روح اروش .

روزجزا - قیامت کونی .

روزگار - جیل - زمانه - زمانه بی قرار .

روزه - صوم - تحریف قیلوب اورازادیرلر .

رنج - رنجو - مشقت - محنت - آورو .

رنجیمک - نارضا بولوق - اوروشمق - الم
قلب چیکمک .

رنجیمک - خفالامق - جفالامق - جفا قیلوق .
رنجشمک - بربری آراسنده نارضالق بلان
بیزوشمک .

رنجو - الم قلب - نارضالق .

روا - فارسیدر جایز معناسنده نلمزده هم
مستعملدر ولایق و درست معناسنده
ومعقول معناسنده .

روایت - حکایت - قصه .

روش - اصل فارسجه سوزدر: طرز وقاعده
وسیرت معناسنده در وهم تلمزده کذلک
اوشبو معنالارده مستعملدر: نی روشلی -
اوشبوروشلی - نی روشچه - اوشبوروشچه .
روش سز .

ربحان - خوش ایسلی چچک - ربحان
بری - ربحان الملک .

رعای - عربچه سوزدر - بورون قانلو
معناسنده .

رعشه - قالتراوق دیرلر بر آورودر .

رمد - یعنی کوز آورو - مطلقا .

ریاح المعده - معده ده جیل پیدا بولور بر
آورودر .

رصد - اجسام سماویه دن بر نرسه نی قاراب
نوروب تجربه قیلو .

راصد - کوک حکمت لرین تجربه قیلوقچی .
رصد خانه - یا که رصد مدرسه سی - یا که

تجربه مدرسه سی دیمک ممکن - علم
هیئت مدرسه سی جمیع آلنلری بلان .

رستانی - بازارلی آول - مجمع ناس .

روشنلق - ضیا - یاقینلق .

روشن - یاقتی - ضیالی - نورلی معناسینه .

روشنلامق - روشن ایتمک - یاقتورنمق .

روان - آققوچی - سریع السیر - ونیز
یورکوچی معناسنده نیز و در حال معناسینه

دروغ معناسینه هم کیله در ابوعلی سینا
ایتدی اکر روان اطلاق قیلنسه مراد
نفس ناطقه بولور واکر جان اطلاق
قیلنسه مراد روح حیوانیدر - بوخصوصه
حکما مذهبی کوبدر .
روزه توتیق - صوم قیلیق - ایمانا واحتسابا
نانکدان قویاش بایوغونجه آشامای
تورمق - آشاو ایچودن منعلانمک .
روس - روسیه .

(حرف الزاء)

ز - جرئی حساب جمله یدی کا
حسابیدر .
زاج - عربی کوفراض .
زاج مایی - حامض کبریت آنالور .
زاده - ولد - اولاد - آدم زاده آدم اولادی:
شاهزاده پادشاه اوغلی - بیگ زاده بیگ
اوغلی - حلال زاده - حرام زاده .
زاد - اصلده فارسیدر - ولد - وبالاونسل
وذریه معنالاریندهدر .
زاده - هم اول معنادهدر - حلال زاده -
حرام زاده دیرلر حلالدان توغان
وهرامدان توغان معناسنده .
زراهه - آفریقهده بولور بر حیواندر که صفتی
غیر حیوانلارغه بالکلیه مغایر آلدی آیاغی
بیگ اوزون آرت آیاغی قصه .
زراوند - بر دواپی طامردر طبعده مستعمل
ومعروف نرسه در ایکی تورلو
بولور .
زرده - بر معروف اولندر که یاز باشنده چقار
آشقه استعمال قیلورلار .
زره - جزافا - نو بر کلمه در که کوب
اورونلارده مستعملدر: بلاملاحظه - بلا
سبب - بلاجهت - بلامناسیه دیکان کبک
اورونلارده ایتولور .
زار - سار - اصلده فارسیدر - اادات
جمله سندن تلمزده هم مستعملدر مثلاً:
قاپونسار کلزار شیکلی .
زار لفظی - نبات جنسندن بولغان نرسه
اسمی ننگ آخرینه الحاق قیلنوب منبت
واوساچک بیر معناسین افاده قیلادر یا که
کوبلک معناسین افاده قیلادر مثلاً:
قاپونسار وکلزار دیب قاپون کوب
اوسکل یرکا ایتولور - اوشبوزار لفظی
برابرینه تانار تلمزده لی یا که لک دیکان
ادانلارده مستعملدر مثلاً: فارسیده کلزار
دیکان سوزنی تلمزکا چچیک لک دیب
ترجمه قیلیق کبراک نناکه اولنلک -
چمنلک قارمالق اوصافلق - قوافلق -
جیلا لکک وغیرلر نناکه مثلاً: کلزار -
چمنزار - مرعزار - لاله زار .
زار - فارسیدر - شکایت - نارضالق -
ناملایم واقعه: حقیر وذلایل - وتضرع
ونیاز معناسینه .
زارلانمق - شکایت قیلایق .
زاغ - قارغه .
زاول - یا که زابل سیستان ولایتی ننگ اسمیدر

زابلستان یا که زاویلسنان دیرلر ایدی
لغت زاوی فرس قدیم لغتندن بر شعبه
اسمیدر قدیم زبان زاوی دیرلر ایدی
حالا مهجوردر.

زاهد - اهل الله - پرهیزکار - تقوا - عابد.
زاهدلك - تقوالق.

زاهد خشك - قوری صوفی - صالحون
صوفی - زمانه اصطلاحچه آق کلاپوش.
زبرجد - معروف قیمتلی ناشدر.

زبر - فارسیدر اوست معناسنده - زیر
وزبر کیتوردی یعنی آستون اوست کا
کیتوردی.

زبون - فنا - ناچار - پس - دنی -
ودخی بی چاره و گرفتار معناسنه هم
مستعملدر.

زبونلك - پس لك - ادنی لك.
زبون بولمق.

زحمت - چیتونلك - مشقت: زحمت چیکمك -
زحمت تارتیق - قیون اش کا دوچار
بولمق: زحمت - آورو - تیرزدمی -
بیزكاك زحمتی.

زراعت - ایگون ایگو.
زكاة - زكوة.

زعفران - معروف صاری بویاودر - زعفران
بار ایوگا جلان چیان کرما ایمش.
زخیر - ایچ کیتو - عادتق ایچ کیتودن باشقهدر
فقط بر تورلو لایلاغنه کیلور.

زكاوة - زیرالكك - زکی.
زردك - کیشر.

زرنب - دخی بر اولندر.
زالال - عربده وهم فارسیدهده مستعملدر:

عربده صافی وغبارسز معناسنده - اما
فارسیده زالال دیگان بر قورت در طاوولارده

قار آراسند بولور نچکه کنه آق وقار اباشلی
قورندر صوغه صالحاج صوفی غایت صالحون
وهم غایت لذتلی اینار اول صوغه آب
زالال دیرلر.

زلزله - بر تترار.
زلف - محبوبلر ساچندن کنایه زلفی سیاه
قارا ساچ.

زمان - وقت - چاق - عصر.
زمان - حکما قاشنده مقدار حرکه فلك
اعظم دان عبارتدر.

زکام - طماو - نزله.
زلف عروس - تورلو چچکلی بر معطر نباتدر.
زمره - بولوك - طائفه: ایدکولر زمره سی -
یامانلار زمره سی.

زمهریر - غایت صووق معناسینهدر - عربده
آی وقمر معناسینه هم مستعمل:
لا بیرون فیها شمس ولا زمهریرا.

زنبیل - جوکادن یا که طال چیقندن معمول
بر طرفدر.

زنجفر - قزل صر - اصلده کونه صوی بلان
کوکرت دن مرکب معدندر.

زنجیرلامق - زنجیر بلان بیلامك.
زنجبیل - بر طامورد هندستانان کیلور
وهم قطایدان کیلور.

زنجبیل مرباسی - زنجبیل دن قایناتوب
یا صاغان اعلا مربا هم دارودر.

زنجبیل شامی - آندز طامری در زنجبیل
شامی دیرلر.

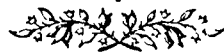
زنجیر - نیموردن یا که غیر معدندن معمول
نرسه در تحریف قیلوب چلبی دیرلر.

زب - بر اداندر تقویه صفت او چون اسم
صفت قه قوشولا.

زب زنگار - غایت زنگار - آچق زنگار.

زندان - حبس خانه .	زهر - آغو - معناسنده عرب ده سم دیرلر .
زنکار - توسلردن بر مخصوص توسدر -	زهر تیرمک - زهرلامک .
فارسیدان مأخوذدر .	زیبق - کونه صوی - سیماب فارسجه .
زنهار - فارسی ده کوب معناسی باردر -	زوال شمس - یا که فیء زوال .
اما لغته زده غایت التماس و اوتنومعناسین	زوال - دار و اولن لری جمله سندن بر اولندر .
افاده اوچون مستعملدر - زنهار بیر	زهر - آغو - مشیاق - سم - آچی .
دیرلر - زنهار اصلده امان طلب	زهرلامک - آغو بیرمک - زهرلب او نرملک .
قیلمق معناسین افاده قبلور .	زهرلنمک - زهر آشامق .
زنهارلامق - یعنی زنهار لفظی بلان اوتونمک .	زهره - اصلده اوت معناسنده در اما لغتمزده
زوج - ایر .	جرأت و بهادرلقدان کنایه در و اوصال
زوجه - خاتون .	معناسنده در: زهر کشی و زهرلی کشی
زوال - زایل بولمق - کیتمک - ناقص	دیرلر .
بولمق - تنزله بولمق .	زیان - ضرر - فایده سز .
زور - اولوغ - داو - کبیر - ضرر - هم	زیانلی - بوزوق .
لغتمدر: اصلده فارسی سوزی در فارسی	زیارت .
تلننه قوٓت و کوچ معناسنده در .	زیارت قیلمق .
زورایمق - اولوغ بولمق - اوسمک .	زیتون .
زورلامق - اولوغلامق .	زیتون مایی .
زوراط - ضرراط - صابان آشلقنی اوروب	زیرا - فارسی دان مأخوذ سوز در ادات تعلیل
مخصوص کیفیتجه اویوب قویولموش	جمله سندن در لغتمزده هم بو معناده
کولته لردر: آریا زوراطی - بوغدا ی	مستعملدر: چونکه - آننک اوچون -
زوراطی .	لانه معناسینه .
زورنا - سرنا - اویون قورالی .	زیفا - کوزال - ماتور .
زیانداش - عرب چه صرع آتالور .	زیفا بویلی - کورکام بویلی .
زیانداشلی .	زیراک - اوتکون عقللی .

(حرف الزاء الفارسی)

ژ - حرفی لسانمزده یوقدر مکر اجنبی	ژولاب .
کلمه لرده: پژار - ژورنال - وغیر .	ژوولدامق .
ژنه کومبه سی .	ژارکوی .
ژوان .	

(حرف السين)

آشامق - فاقدم فاقدم آچلدی تنگه لری
ساچلدی .

ساچلدی رمق - ساچلمش (یتمک) - ساچمک .
ساچو - چاچو - چچو - نشر بندر : اورلوق

ساچو - آروش چاچو - صابان آشلق
چاچوی - ساچو وقتی - چاچو اوستی .

ساچ باش - چاچ باش - چچ باش - اتباع
الفاظداندر - پراکنده و پریشان : منم

- کتابلار همه سی چچ باش یانا - نوکوم
چاچوم - نوکو ساچو

ساچاق - چاچاق - یاولق و آش یاولق کبک
نرسه لر ننگ چیتینه نوتقان پراکنده

هاشیه در : یاولق ساچاغی یعنی یاولق
قراپی - چیلدی چاچاغی - اوقاچاچاق -

مانکلائی ساچاغی یعنی قدیم راک فزلاز
مانکلایلارینه اوقاچاچاق بیلیلر ایدی .

ساچاقلی - چاچاقلی - چاچاقلی یاولق .
ساچک - چاچک - چچک - ربمان - گل -

ورد : ساچک آتمق - ساچک توکومک -
ساچک - جغتایده چچک - وعند البعض

چچکه .
ساچرامک - چاچرامک - چچرامک : صو

ساچرامک - باچچاقی ساچرامک - قارا
ساچرامک - ناچار قلم قارا ساچرانا -

چیکمن کا بالچق ساچرادی - سیکرمک .
ساچرانمک - صو ساچرانمک - بالچق

ساچرانمک .
ساچراشمک - برکا ساچرامک .

ساچرانمک - ساچرامک مرادی : ساچراب
چقدی - سیکروب چقدی - ساچراب

س - حرفی حساب جمله آلتمشقه
حسابدر .

سائل - صوراوچی - صدقه چی - خیرچی -
تلاچی .

ساج - چاچ - چچ - نوک - باش نوکی -
عرب چه شعر الرأس - ایرلر ساچی -

خاتونلار ساچی - ساعت ساچی - قارا
ساج - قونقورت ساج - صاری ساج .

ساج اورکوج - چچ اوکورکوج - نساطافه سی
ساچلارین اورورلر ناصادر . چچ اورکوج

دیرلر ایت آراسنده جیلکا سنکری .
ساج کیناروچی - سرتراش .

ساچلی - ساچی بار : قارا ساچلی - قونقورت
ساچلی - صاری ساچلی - ساچلی بولدوز -

قویرقلی بولدوز - اوزون ساچلی -
بودره ساچلی .

ساچمک - چاچمک - چچمک - صاچمک :
آروش ساچمک - بوغدا ی ساچمک -

پراکنده ایتمک - پریشان ایتمک -
تارانمق - تارقاتمق - نشر ایتمک -

آتجه ساچمک یعنی نثار قیلماق - سوز
ساچمک یعنی فاش ایتمک - ایدکولک

ساچسانک ایدکولک اورورسن .
ساچدرمک - ساچارکا امر ایتمک - یا که

یاللامق .
ساچشمک - برکا ساچمک - یا که ساچارکا

بولوشمق و یاردم ایتمک .
ساچلمق - ساچلمش بولماق - رزق ساچلمق

یعنی ساچلمش رزقنی باروب باروب

سازنده - ساز چالوچی - خواننده - جرچی:
سازنده و خواننده اوزی اویناب جرلای
تورغان کمسنه .

ساعت - زمان - آن - هین .
ساعت - اصطلاحده آلتمش دقیقه وقتدان
عبارتدر دقیقه دیگانهز دخی آلتمش
ثانبه بولوب ۲۴ ساعتز بر کچه
وکوندوزدر: بش ساعت - اوج ساعت
یاریم - ایکی ساعتدن چیرک کیم -
اون ایکچی ساعت اون دقیقه .

ساعت - بر آلتدرکه آتک بلان وقتنی
اولجارلر یعنی ساعت وقت ننگ مقدارین
بلدرر: قویون ساعتی - دیوار ساعتی -
قوم ساعتی - آلتون ساعت - کموش
ساعت - منبه ساعت - قویاش ساعتی -
ساعت بیتلکی - ساعت آخر زمان
معناسنده - ساعت آخر صولو - ساعت
صوقیق .

ساعتلمه - وقت بلدروچی آلت .
ساعتچی - ساعت اوستاسی .
ساعتلاب - ساعت حسابی بلان: ساعتلاب
خدمت ایته .

ساعتلامک - ساعت مقداری بلان عمل
ایتمک .

ساعتلانمک - ساعتلی بولمق - ساعت آلمق .
ساعتلی - ساعتی بار کشی .
ساغر - شراب اچارلر بر صاوندر - پیاله
چرکه - قنح .

سال - فارسیدر - عربی ده سنه - لغتمزده
یل - جیل ییل .

سال نامه - سالنامه - کالندار - غره لک .
سام - اسم در نوح علیه السلام ننگ اوغلی .
سام جیلی - سوم جیلی .

توشدی - ساچراب کیتدی - ساچراب
اویاندی - قورقوب اویاندی .
ساچرامه - چاپرامه یعنی ساچراب کیتکرو-
عوام خاتونلار ننگ بالالارینه بددعالری .
ساحل - جار - یاقا - بوی - یار - چیت -
قرای .

ساحر - سحرچی - کوروچی - کاهن .
ساحره - سحرچی خاتون .

ساده - بوش - تکلف سز - عادتی یعنی
مزین توکل - اعلا توکل - ساده کشی
یعنی ریاسز کشی و تکلف سز کشی .

ساده - بیزا کسز و نقش سز - دخی آحمق
ونادان کمسنه گاده ایتولور ساده کشی
دیرلر - دخی ساده دل و صافی کونکلی
و حیانتسز معناسنده هم اطلاق بار -
مملکت اصطلاحچه پر استوی و پرو جنگ .

سار - زار ماده سین قارا .
سارت - صارت - ایراندان تورکستان غه
باروب تورغوچی قزل باش .

ساری - صاری - قدیم جغتای نلنده الی
معناسنده ایدی مثلاً: الی مکه مکه
ساری دیب معنایبرله یعنی مکه کاچاقلی .

سار - یاکه زار - ادات قسمندن بولوب
کوبلک معناسین افاده قیلور فارسیدان
آلومشدر مثلاً: ریکسار - شاخسار -
کوهسار - لغتمزده هم اوشبو معناده
مستعملدر مثلاً: قایونسار - اوصاقسار -
قاراماسار .

ساز - اویون قورالی - قوبوز - کارهون -
اسکریبکه - صبرغی - ششتار: ساز
چالمق - اوینامق - کلا هر بر موسیقه
آلتینه ساز اطلاق قیلنور .

ساز - اویونچی - کلر مونچی - اسکرپیکه چی .

سانچمق - چانچمك - چنچمك - صانچمق -
 قادامق: اينه بلان سانچمك - سونكى
 بلان سانچمك - پچاق بلان سانچمك -
 سانچمك ننگ لفظندان مفهوم اوچلى
 نرسه بلان قادامك وقاداب كرتمك.
 سانچدرمك - سانچ ديب امر ايتمك - امر
 اينوب سانچدرمك.
 سانچشمك - سانچكانده بولوشمق - سانچشمك
 آورتمق.
 سانچلمك - سانچلمش بولمق: زياته
 غيرنلانمك.
 سانچشمك - آورتمق - صزلامق.
 سانچو - سانچو آورو - سانچو اوچلى بر
 معروف نبات.
 سانچكى - چانچكى - چنچكى: ايكى جىلى
 ياكه اوج جىلى كچكنه تيمور سنكدر
 طهامنى آلوب آشارلار - قورت
 چانچكى سى بال قورلى ننگ چاغانورغان
 اوغى.
 سانچكىلى - چانچكىلى: چانچكىلى چيق -
 چانچكىلى نيكاناك.
 سانچكىلامك - چانچكى بلان آلوب آشامق.
 سانچمك - صانچمق - چنچمك - سانچمك
 بلان مرادى.
 سانچو - چنچو - وجع جنب.
 سپاس - فارسيدر - حمد ثنا وشكر معنا سينه.
 سپاهى - اسپاى ماده سين قارامق.
 سپاهلامق - اسپايلامق.
 سبب - جب - هبل: هر نرسه كه آننگ بلان
 غير كاتوصل قيلنور - طريق - عله - يول -
 نى سببلى - نى عله بلان - نى بهانه بلان.
 سبچى - موصل - اولاشدرغوچى - سبچى
 بوامق.

سبب ايتمك - سببن كورمك.
 سب - سوكو: سب قيلمق.
 سباب - سوكوچان - كوب سب قيلغوچى.
 سبزه - ياشللك - سبزاوات: نبات بقليله -
 خضر اوات.
 سبزاوانچى - بقال - سبزه صانچوچى.
 سبت - شنبه.
 سبات - عرب چه صووق بيزراك - صووق
 چير.
 سبمك - سبمكى قارا.
 سبرمك - اكنناس قيلمق - كنس ايتمك?
 سبركى بلان چوب چارنى اوچورمق -
 وتوزان توفراقنى ازاله ايتمك.
 سبرنمك - سبردرمك - سبروركا قوشمق -
 سبروركا ياللامق.
 سبرشمك - بركا سبرمك - سبروركا بولوشمق
 وياردملاشوب سبرمك.
 سبرلمك - سبرلمش بولمق.
 سبرنمك - اوزين اوزى سبرمك -
 اطرافلارين سبرمك.
 سبركالامك - هميشه سبره نورمق - كوب
 مرتبه سبرمك.
 سبركى - چاروب - سبره تورغان آلت:
 مونجه سبركىسى - اندر سبركىسى -
 ير سبركىسى - بعض لسانده طرما -
 بوروك سبركىسى.
 سبرندى - سبروب تاشلاغان چوب:
 مزبله - چوبلك.
 سبروچى - فراش - چاروب كش.
 سجاده - نمازاق - نمازجاي.
 سجده - يركا بوكولو - سجده قيلمق يركا
 يوز نوبان بوكوامك - مانكلاىنى يركا
 تيكورمك - تابونمق - آله اتخاذ اينوب

سددالاذن - قولاق طومالانو - بر علتدر .
سددطحال - طالاق باغلانو - طالاق سده لری
یعنی طلاق ایچنده بولغان قان بوللاری
باغلانو .

سددالدماع - می باغلانو یعنی می ایچنده کی
قان طاهرلاری باغلانو .

سددکلی - بویراک باغلانو - بویراکدا کی
سده لر .

سراب - اسی کونلرده یراقدان صو کبک
یالتراب کورنور بره وادر مسافرلر صو
بار دیب کوب وقت آلدانالار ایمش .
سراندیب - یاکه سرندیپ هندستانده

مشهور جزیره در - طاوی هم سرندیپ
طاوی دیب آنالدر مهبط آدم علیه
السلام در آنده آدم علیه السلام ننگ
آیاتی ازی ظاهر دیب هم روایت بار .

سر - باش - فارسی در - سرانجام: باشقه
کیلکان واقعات - سرگذشت .

سرحد - چپک - نهایت - غایت .

سر عسکر - عسکر باشلقی - سرخوش -
سکران .

سردار - سر عسکر و عسکر باشلقی معناسنده .
سرکره - ضبطیه باشی .

سر - سین ننگ آستی بلان - یاشرون
نرسه - سرباشرمک - سرنی فاش ایتمک .
سرداش - محرم راز - همراز - بر آوزده .
سرلاشمک - سر سوزلرنی سوبلاشمک -
ویاشرون سوزلرنی سوبلامک .

سرخاوات - فارسیده سرخباد دیکان سوزدن
مهر فدر قزل جیل دیبکدر بر مرض اسمبدر .

سرخاو - آورو - مرض - الم - درد .

سرخاولامق - سرخامق - آورمق - مریض
بولمق .

بر نرسه کاسجده قیامق - شکر سجده سی -
عبادت سجده سی - تلاوت سجده سی .
سجده - سجود - نماز ننگ بر رکنی در .

سچوک - سوچوک - طاطلی - سچوکک -
طاطلی لق - سچوک نل - طاطلی سوز .
سچی - خمر - آراقی - هر بر ایسرنگ .
سختیان - ساختیان - ساختیان: کجه و برن
تیرسندن معمول کوندر .

سحر - کهانت - کوروچیلک - سحر ایتمک .
سحر کلام - بابیع و کلام فصیح کا هم سحر حلال
اطلاقی بارد هر بر کلمه سی بر سحر در
دیرلر .

سحرچی - کاهن - جادوچی .
سحرلامک - کوز باغلامق - کهانت ایتمک .
سحر - سحر آشاو .

سخن - سوز - کلمه - فارسی چه سخن چین:
سوز اوغری سی .

سده - باغلانمش یر - سده، طحالبه .

سرای - ساری - صاری - آمار: سرای
دولت - وسرای سرور - اوجماحدان
کذابه - سرای شرور خرابات
و بمخانه لردن عبارتندر .

سبق - اوزمق و اوزوشمق معناسنده یعنی
علم باینده اوزوشمق: سبق اوقومق -
سبق بیکلامک - سبق اوکرانمک -
سبق اوقوتمق .

سبل - کوزده بر آورو درکه لغتمزده جار
آنالور کوزین جار قابلا دی دیرلر -
دخی قوش کرپک دیکان آوروغه هم
او هشایدر .

سدر - عرب چه بر آورو اسمبدر که بر اش کا
حیران و متعیر بولوب باش ایلانوب
کیتیمک و حیرانلقدان کوزلری طونمق .

سرخاولانمق - سرخاو ایتمك .

سرخاولانمق - سرخاولی بولمق .

سرخوش - ایسرك - مكیف: سرخوش بولمق - ایسرمك .

سركا - خل: خمر سركاسی - ایكماك سركاسی - آق سركا - قزل سركا - فارسیده هم سركا آنالور عربچه خل دیرلر ادا م در - دخی ده باش ده ساچ آراسنده پیدابولور بر آق نرسه در فی الواقع بت ننگ ماده سی در .

سركالامك - سركابلان اصلاح قیلیمق: باش سركالامك - باشده سركا پیدا بولمق - (سركا لفظی قارا) .

سركالانمك - سركاكا اورلمك: صرا سركالانمك .

سركنجبین - سكتجبین - بال بلان سركادن مركب شرابدر .

سركئی (اشیا ابرازی اوچون یابلان جمعیت رسمیه) .

سرمایه - مایه - صوما: صاتو مایه سی - صاتو سرمایه سی .

سرنامه - خط و مکتوب طشینه یازلغان یازودر مملکت اصطلاحنجه ادریس دیاسی اورونده استعمال قیلمالی - مثلاً: مکتوب فلان شهرده فلان غه - یا که بر قولده سر نامه دیرلر خط باشنده عزتلو وسعادتلو .

سرور - شادلق - سونج .

سرور - خواجه - سرور انبیا .

سرسام - عربچه در - بو بر آورودرکه می ننگ پزده سی ششار .

سرخس - عربچه در آباغاولنی در ایچداکی قورطلارنی چقارورغه بی نظیردورقوزغون

ادلی دیرلر فارسجه کیلدارو هم آننگ اسمیدر .

سرخچه - فارسجه قزامق اسمیدر بالالارغه پیدا بولور - عربچه حصه آنالور . سرقوت - سارقوت - صارقوت: قالدان طعام براوننگ آشاغاندان طعامی وعردیرلر . سرنای - سورنای - زورنای: معروف سازدرکه طبل بلان برکا چالارلار .

سرو - معروف بر آغاچ اسمیدر غایت زیفا بویلو آغاچدر سروازاد آنالور سروازاد دیب تسمیه سینه سبب بودرکه - مجنون کوردی که بو آغاچنی براد بالطه بلان کیسار - بوی بیلک زیفاغه کوره لیلی کا اوحشانون اول کشی کا آغچه بیروب بو آغاچنی آزاد قیلدی .

سریش - صرش - فارسیده یابشدراتورغان نرسه اسمی در چیلیم وکراهمال وغیرلر . سزا - جزا معناسینه فارسیدر وهم مکافات معناسینه در - بخش ده هم یاماننده مستعملدر .

سزاور - یا که سزاوار - جزا و مکافات قه مستحق و تیوشلی وهم مناسب و موافق . سز - ضمیر مخاطب در عربچه سی: انتم - سز - سز لر .

سز - حرف جر - بلا - بغیر - قولسز - آغچه سز - مال سز - توفیق سز .

سست - ضعف - قوت سز - درمان سز - سست اندام - کوچ سز .

سسنگ - ضعف لک - قوت سز لک .

سعادت - ایدکولک - سعادت دارین .

سعادتلو - سعادتلو عبد الرقیق افندی - دولتلو وسعادتلو .

سعی - اجتهاد - طرشاقی - اقدام - همت .

سفارت -

- سفارت - ايلچى لك - ايلچى يپارمكلك .
 سفاقت - احمقاق - وجولارلك .
 سفر - يول - يورو - سياحت - عزيمت .
 سفر ايتىك - يول يورمك - سياحت قيلمق - سفر چيكمك .
 سغره - آش ياولق - دسترخان - مائده .
 سقر - تهوغ - جهنم - سقر قطعه من السقر .
 سكر - هشت - ثمان - يدى ده بر سكر .
 سكرنجى - يدى قالوب سكرنجى سى .
 سكرار - سكرار تين - سكرار صوم .
 سكرلك - سكر صوملق .
 سكرلى - مثنى - سكرلى شم يعنى بر قدافده سكر دانه .
 سكرلاب - آنده سكرلب كشى بار - نامعلوم ولا على التعيين .
 سكرلامك - سكر ايتوب باصامق - سكر مرتبه ايتىك .
 سكرارلب بومك - هر كم كاسكر دانه ايتوب بولمك .
 سطح - توبه - اوست - فوق .
 سعال - يونال - يوتكرو .
 سعال يابس - قورو يونال .
 سعال كلبى - بوما يونال .
 سقط - آناستدان جانسز توغان ياكه ناقص اعضا توغان بالا - ياكه عوام اصطلاحچه توشوركان بالا .
 سقوط لهات - كچى ذل توشو .
 سقوط معده - ايج توشو .
 سكتنه - دفعة هوش كيتوب يقلو .
 سكردن بر - ثمن - سكر برده سكر = ۶۴ - سكر يوز - ثمانائة .
 سكسان - ثمانون - هشتاد .
 سكسانچى .
 سكسانلى .
 سكسانلك .
 سكسانلاب .
 سكسانشار .
 سكى - عوام يورطالارنده بولادر بيوك بر - ايكي نورلوزمه سكى - جان سكى دپرلر .
 سكى آستى - سكى قازناسى .
 سلام - سلام بيرمك - سلام آلف - سلام ايتىك سلامغه بارمق .
 سلاملاشمك - بر برينه سلام بيرشمك .
 سلامت - صحت - عافيت - صاؤ - ايسان .
 سلامتلك - صحت - صاولق .
 سلامتلامك - نريلمك : صحت تابمق - صحتلامك .
 سلطان - پادشاه - امير - حكومت دار .
 سلطنت - سلطانلق - پادشاهلى : سلطنت سورمك - سلطنت تخنى .
 سلكومك - سلوكمك : تحريك ايتىك - قول سلوكمك - ياولق سلوكمك - چيكمانى سلوكمك .
 سلكونمك - تحريك ايتىك - قانترانمق - قيلماتمق .
 سلكوشمك - بر كالا شوب سلوكمك .
 سلكونمك - قانترانمق - متحرك بولمق - قيلماتمق .
 سلكوندرمك - قانترانمق - قيلماتمق - تحريك ايتىك .
 سلكنچك - متحرك بولغان نرسه : سلكنچك آربا .
 سات - عربچه صلاحيت ديكان سوزدن محرفدر : صلاحيت - وجبداش لك - وقابليت معناسنده .
 سلبلى - قابليتلى - جبداش - زيراك .

سنکری - سنکری ایت - سنکری بافراق
یعنی باقا یا فراقی .

سنکرمک - مخاط قیلیمق: بورون سنکرمک .
سنکروشک - برکالا شوب بورون سنکرمک .
سنکرنیک - جامنی قولینه آلفاج نوکورو نه
سنکرنه .

سنکرك مانکفه - بورون صوی .
سنکمک - کرمک - بانق: صوبرکاسنکمک -
مامق قه مای سنکمک - آش سنکمک
یعنی معده ده آش هضم قیلنمق -
کیومکا تمکی ایسی سنکمک یعنی نفوذ
و حلول ایتمک .

سنکدرمک - بوتنوک ماین مامق قه سنکدروب
آورتقان نشکا قویمق .

سنکوشمک - سنکمک بلان مرادی .
سما روع فارسی ده مطلقا گومبه معناسینه درکه
برده اوسار .

سنبل - دوائی برنیاندر اوج تورلو بولور:
سنبل هندی - سنبل جبلی - وسنبل
رومی دیرلر .

سنبل تر - محبوبلرننک زلفی وساجی در
وزلفی نگار دیرلر .

سنگ - سناک صابلی و بارماقلی بر آلت درکه
ایکون خلقی صالام و بیجان کونارورلر
فارسجه دان مأخوذدر - شنه آتالور .

سندره - سندوره - سوندره: ایو ایچنده
بر مقدار یرنی بیوک اینوب ایکنجی
طبقه منزله یه یاصارلار .

سنکشدرمک - سنکدرمک کا مرادی .
سنبوسه - سنبوسه فارسی درلسانمزده صومعه .
سنجاب - نیون .

سنه - یل - ۲ | آی بریلدر - برسنه در -
شمسیه سنه - قمریه سنه .

سالت سز - قابلیت سز - غبی - فهم سز .
سلتلا نیک - سلتنلی بولمق - قابلیت کسب
ایتمک .

سکل - فارسی اشکل در - سکل آباق آط
دیرلر که طویاقلاری آق بولور .
سل - برمرضدرکه لغتمزده سیل نسیمه قیلنور
ابتدائی یونالدر نهایتی اوپکا چروب
هلاک بولور .

سلس البول - بول متصل کیلوب نورو -
سیدک ناچی ناچی کیلو .

سلاحشور - فارسیدر قورال قاتوشدروچی
یعنی غازی و مبارز و صوغوش قیلغوچی
معناسینه: سلاحشورلق ایتمک - غزا
قیلمق - وجنگ قیلیمک - صوغوشمق .
سلوکمک - سلکومک: چیکماننی سلوکمک
توزانی توشسون .

سلوکدرمک .
سلوکوشمک .

سماع - طنکلامق - اویون طنکلامق .
سماعی - سماع کا منسوب .

سماعا - ایشتوب - سماعا کنه ایتنه یعنی اول
کشی دن ایشتماکچی کنه ایتنه .

سماف اوطی - دوائی بر اولندر .
سمج - صمج .

سمت - سمت قدم - سمت راس یعنی
آباق آستنی باش اوستی - اوشبو

سمتارده یعنی اوشبو طرفلارده .
سمج - سماجة - چرکین - قباحه .

سناهمکی - ایچ کینارور بر یافراقدر .
سن - تسین - ضمیر مخاطب مفرد - انت -
تو .

سنکر - نامور: قورونامور - غصبه - سنکر
آورو - غصبی المزاج .

- سؤال - صوراو - صوروغ: سؤال قيلمق -
صورامق .
- سواد - تحرير - يازو: سواد ايتمك -
تحرير قيلمق - قاراغه يازمق .
- سوادخان - اوقورغه يازارغه بلكوچى يعنى
ذى فنون توكل .
- سودا - قابغو - فكر - صاعش .
- سوداوى - خيالى - سوداوى المزاج .
- سوت - لبن - حليب - شير: صيرسوتى -
كچه سوتى - قوى سوتى - بيه سوتى -
آنا سوتى - طانا سوتى - آنا سوتى بلان
كرمگان طانا سوتى بلان كرماس - آنا
سوتى كيك حلال - سوت ايمزمك -
سوت كيك آتى .
- سوتلى - سوتلى آش - سوتلى چومار .
- سوچى - خمر - آراقى - مى .
- سودا - صانو - 'صانو آلو - تجارت - بيع
شرا: سودا قيلمق - سودا ايتمك -
آلوش بېروش ايتمك .
- سوداكر - صانوچى .
- سورتكم - برنرسه ننگ اوستوندان توزان
وجووش وبلچراق كيك نرسالرنى
سورتوب آلمق - وازاله قيلمق: بيت
سورتكم - ترزنى سورتكم - كاوشنى
سورت - بدن كاماى سورتكم - ديوارغه
بويواسورتكم - اوسنال كالاى سورتكم -
ياواقى بلان بورون سورتكم .
- سنى - اهل السنة والجماعتدر - خارجى
مقابليد .
- سواد اعظم - اصلده اولوغ شهر ديمكدر -
اما طريق اهل السنة والجماعة مراددر .
- سورتدرمك - سورتاركا امر ايتمك - التماس
قيلمق - ياكه باللامق .
- سورنوشمك - بر برينه ياردم ايتوب
سورنمك بولوشمق .
- سورنولمك - سورنولمىش بولمق .
- سورنومك - نورنولمك - آبونمق -
ادرونمق .
- سورنوندركم .
- سورنكچ - سولكى - ناستمال - بويو
سورنكچ - پومالا .
- سورنكالامك - كوب مرتبه سورنمك .
- سورسومك - ايسلانمك يعنى يامان ايس
بولمق - ايت بوزولمق .
- سورسومك - ايتنى وقتنده آشامېچه
سورسوتدم .
- سورمك - قومق: ردتيلمق - طردقيلمق -
سوق ايتمك - كئونى اولغه تاباسورمك -
اوط بوتون اولنى سورروب چقىدى -
عمر سورمك - سلطنت سورمك - صابان
سورمك - صوقا صوقالامق - آشلق
ساجمك - ايكون ايكمك - اما بوسوزننگ
اصل وضعى صابان ديكان آلت بلان
يرنى يرنمق - وصوقالامق - صابان
ماده سين قارا .
- سوردرمك - قودرمق - صابان سوردرمك .
- سوروشمك - بركا سورمك .
- سورولمك - مردود بولمق - مطرود بولمق -
مقهور بولمق .
- سورگوچ - صورغوچ .
- سورمه - سرمه عربچه برم معروف كحلدر -
سورمه تارتمق - كوز سورمه سى -
تش سورمه سى - سورمه تاشى ائمد - توتبا .
- سورمه لنمك - كوزلركا سورمه تارتمق -
سورمه لى بولمق .
- سورمه دان - سورمه صاونى - مكحله .

سوروم - سهل کنه توتون: چای سورومی
یعنی چای اوستونده چتوب تورغان بو-
خمر سورومی ماقمور بولو.
سورولانمك.

سورمهءا کبین - فارسی در خسرو پرویز ننگ
امور غریبه لرندن بری در شوند این
سورمه در که بر مرتبه کوزکا تارتولسه
پرننگ ایچی طشی کبک ظاهر کورنور
ایدی حتی قوتی بریل غه قدر تارتولور
ایدی دیرلر.

سورامك - اوسترامك - تارتمق: بر نرسه نی
بر طرفندان توتوب یردن اوستراب
بارمق - قویروغندان توتوب تیری نی
بازار غه سوراب بارمق - جر و جذب
ایتمك.

سورانمك - سوراركا قوشمق - کازانکادان
بورانه نی آط بلان سورانوب چنارالار.
سوراشمك - برکا یاردملاشوب سورامك.
سورالمك - سورالمش بولمق - سورالوب
بورمك.

سوره - بقره سوره سی - اخلاص سوره سی.
سوره لامك - سوره لاب اوقومق - ایچك لاب
اوقومق مقابلی.

سورولمك - صوونمق - صالفونلتمق: اوط
سورولمك - قوباش اسی سی سورولمك -
غیرت سورولمك - محبت سورولمك -
علم سورولمك یعنی علمده رواج بتمك
و علم ننگ قدری بتمك.

سورولدرمك - اسی سین کیموتمك -
غیرت نی قایتارمق.

سوران - قزو نوکل - میج سوران یعنی
میج کا آز یاغولغان قاینار نوکل.
سورانکی - سوران.

سورمك - قومق - قوالامق.
سورو - سوری: مندرننگ ایچکی قات
طشی - مندار سوروسی - نوشاك
سوروسی.

سورلوکمك - نی بولسده همه سی بر یاقفه
تابا یاتمق - آرش سورلوکمك - قوی
آشاق جیل بلان بر یاقفه تابا سورلوکمك.

سوروم - توتون - ایس.
سوروملی - توتونلی - ایسلی.
سورسومك - صاصیمق - ایسلانمك.

سوز - کلمه - لفظ - کلام: بر آوز سوز - سوز
سویلامك - سوز قویمق - سوز بیرمك -
سوز ایتمك - سوزنده تورمق - طاطلی
سوز - ملایم سوز - معقول سوز - آچی
سوز - آچق سوز - بیان سوز - مبهم
سوز - معناسز سوز - ضرر سوز -
آور سوز - قاطی سوز یعنی خاطر
قالدرا تورغان سوز - بخش سوز جان
آزوغی یعنی جانشی راحتلاندر -
صالفون سوز یعنی آدم ننگ کونکلمن
یقا تورغان و خاطرنی قالدرا تورغان
سوزدر - صوق سوز دین بولور ایمان
قارانغو یعنی آدم ننگ خاطرین صندرا
تورغان سوز ایتوچی کشی کا ایمان
نوری لکمی ایمش.

سوزچان - کوب سویلاشکوچی - سوزکا
جومارد.

سوزلی.
سوزلامك - سویلامك - ایتمك - دیتمك:
مکالمه قیلیمق - تکلم قیلیمق.

سوزلانمك - سوزلارکا امر ایتمك -
صوراشدیرمق.

سوزلاشمك - سویلاشمك: بر بری بلان

سوكدرمك - سوكماكا ياردم ايتمك - سوكماكا
سېبن قيلمق: قوتورتىق.

سوكوشمك - بربرىنى سوكمك - مفاعلة.
سوكونمك - اوز آلدېنه سوكونمك يعنى...

سوكوش - قىچىرىش - يامان سوز ايتوشو.
سوكلو - سيوكلو - محبوب - مېھتلى - عزيز.

سولوك - قان صورغۇچى مشهور نرسەدر:
سولوك صالحق - سولوك اونورتىق.

سوزمك - بالق سوزمك - جتمە بلان.
سوزدرمك - سوزاركا امر ايتمك.

سوزكوج - جتمە - وغير بالق سوزا
تورغان آلت.

سوت سوزكوج - سوت ايلاكى.
سوفسطايىه - فلاسفەدن بر طائفەدر آلا راج

فرقەدر: برى لا ادرىهدر اعتقادلارى
شولدركه - شى نىك ئېيتىنە ولا ئېيتىنە

مەرفتەز يابوشماي بو سېىدىن جەمىع اقسامە
توقفەدە مز دىرلر - ايكىچى سى غندىهدر

آلار دىرلر كه حقايق اشيا اعتقادقە تابعدر
دىرلر - اوچونچى عنادىهدر آلا ر جەمىع

نرسەكا انكار قىلالارده تورالار.
سوك - كىندىر اورلۇغى نىك سوتىدركە كسال

بلان آشارغە خاضرلىلار - كسالى اېوده
سوكى طىشدە.

سولكى - بىت سورنكوج - ناستمال.
سوم - حس - حس لىس - سوم طويمانس -

حس سز.
سوم سز - حس سز - سوم طويمانس.

سومسور - حس.
سومسورى قويولمق - يعنى دفعە بر خبر

ايشنوب متعير بولمق.
سونكو - سونكى - رمح: چانچە تورغان آلت.

سومك - سويك - سيمك: مېھت ايتمك -

سويلاشمك - مكالمە قىلمق.
سوزلانمك - سويلانمىش بولمق - ياكە

اوزىنە اوزى سويلانمك - اوز آلدېنە
سويلاشمك.

سوز كېسىمك.
سوز اوتمك - يعنى نافذ القول بولمق -

قوى ايچىندە سوزى مقبول بولمق.
سوزمك - بر صيوق نرسەنى چوپراك آرقلى

سوزمك - ايلاك آرقلى سوزمك يعنى
آغوزوب چقارمق - قوي نرسەنى صغىق -

كوزلرىن سوزوب قارامق.
سوزدرمك - سوتنى ايلاك آرقلى سوزدرمك -

سوزاركا بىيورمك.
سوزولمك - سوزولمىش بولمق.

سوزكوج - سوزە تورغان آلت - سوت
سوزكوجى.

سوزمك - موكوز بلان قادامق: صير
سوزمك - نكە سوزمك - صغر سوزدى -

نكە سوزدى.
سوزوچان - سوزوچان بوزاو يعنى سوزاركا

عادتلانكان بوزاو - وغىرلر.
سوزمە - صيوغن آلمان قاتوق - قاطى قاتوق.

سوس - معروف نىبات نىك قابوغي جب
ايتوب ارلرلر: جيتون سوسى - كىندىر

سوسى - باصا سوسى.
سوس سيمان - سوس كېك - سوس كاه شابه.

سوسارمك - سوسرمك: سوس كېك بولمق -
توزمق.

سوسارتمك - توزدرمق.
سوسن - لالە - معروف چىكدر.

سوكمك - سب قىلمق - تشنىم ايتمك -
شتم ايتمك - قذى ايتمك: قباھت

الفاظ بلان اوروشمق.

- یارانق - مودت ایتمک - او حشانیق - قول بلان شاپولدانوب سویمک .
- سودرمک - سیودرمک: هرکم کا اوزنکنی اوزنک سودره بلورکا کبراک یعنی شویله بول که سنی هر کم سوسون یاراتسون - سودرکان ده تل بیزدرکان ده تل .
- سوشمک - بر برینی سومک - نعشق ایتوشمک - عاشق بولوشق .
- سونمک - سیونمک - شاد بولمق - سرور حاصل ایتمک - مسرور بولمق .
- سوندرمک - شاد ایتمک - آنک کونکلمینه سرور ادخال ایتمک .
- سونشمک - برکا سونمک: براونک شادلغینه شادلانق .
- سونج - سونورکا دلالت .
- سونچی - سیونچی - سیونچی: سیونج واقعه ایشکانده بیرلش نرسه .
- سونمک - اوط سونمک: یالقونی بتمک یوق بولمق - قزوی بتمک - یورط سونمک یعنی برواقعه ده بوتون جماعت قرولوب یورط بوش قالمق - علم سونمک یا که علمنک اوطی سونمک .
- سونار سونماس - اتباع الفاظ قبیلندن - بیک ناچار جانودان کنایه در: شمی سونار سونماس جانا .
- سوندرمک - اوطی سوندرمک - فتنه نی سوندرمک .
- سویاک - عظم - استخوان: آدم و حیوان بدننک ایت آراسنده قاطی نرسه - خرما سویاکی - فیل سویاکی - آدم سویاکی .
- سویاکی - سویاکی بار .
- سویاکسز - سویاکسز ایت: سویاکسز تل فی ایتماس .
- سویا کلانمک - سویا کلی بولمق - سویاک حاصل بولمق - سویاک کا ایلانمک .
- سویکامک - تیرمک - تیکرمک - یوقنورمق .
- سویکالمک - یعنی بر باجرات نرسه کا یاقن باروب کیومن بویامق .
- سویامک - ترامک - سویاب قویمق: اونونتی قویماغه سویامک - اسناد ایتمک .
- سویانمک - سویاماکا امر ایتمک .
- سویاشمک - سویارکا بولوشق - یاردم ایتوب سویاشمک .
- سویالمک - سویالوب یا که نرالوب تورمق: قویماغه سویالمک - باغاناغه سویالمک .
- سویال - سویان: بدن کا چققان قوطر سیمان قاطی نرسه در .
- سویانلی - سویان چققان .
- سویانلامک - سویان چقمق .
- سویلامک - سوز ایتمک - نلفظ ایتمک - نکلم قیلیمق - حکایت قیلیمق - قصه سویلامک - توغری سویلامک - یالغان سویلامک .
- سویلاتمک - ایتدرمک: حکایت قیلیمق - قصه سویلاتمک .
- سویلاشمک - مکالمه قیلیمق - بربری بلان سویلامک .
- سویلانمک - اوز آلدینه سویلاشوب تورمق - اوزینه اوزی سویلاشمک - مرلدامق - مغردامق .
- سویمک - سومک ماده سی .
- سوهنجه - ثلثا - جمعه دان صونک اوچونچی کون .
- سیات - روش .

سیاقلی - سودا کار سیاقلی یعنی سودا کار
اودشاشلی.

سیاه - قارا - سیاه روی قارا یوزلی یعنی
کناھلی.

سیبکل - یوزده چوار نرسه لر بولور خصوصا
یاز کونی - عرب چه نمش دیرلر.

سیبکلی - بیتنده سیبکلی.

سهر - یوقلامینچه اویاو اوزدرمی -

یوقوسزاق آوروینه هم سهر دیرلر.

سیبمک - تومک - صالحی: گل کا صو

سیبمک - قیارغه صو سیبمک - اورامغه

قوم سیبمک - یرکا آروش سیبمک -

ساچمک - یازوغه قوم سیبمک.

سیددرمک - سیبارکا بیورمق.

سیبوشمک - برکالا شوب سیبمک.

سیبولمک - نوکولمک - ساچرامک -

سیبولمش بولمق.

سیبکچ - صو سیبکچ - صو سیبه تورغان آلت.

سیدک - بول.

سیدکک - آلت تناسل - ذکر - قضیب.

سیراک - طغز - وقوب ننگ نقیضی: سیراک

آروش - سیراک کیلاس - تورماننگ

سیراکی بخش.

سیراکلامک - سیراک ایتمک.

سیراکلانمک - سیراکلانش بولمق.

سیراکک - سیراک بولمق.

سیرنمه - سیکرنمه: نوشام کا نغتمش بر

آغادر آنکار بیشک آصارلار.

سیرنمه لی - سیرنمه لی قویو.

سیزیمک - حس قیلیمق - قرینه بلان

آنکلامق - بلمک.

سیزدرمک - آنکلانمق - تفهیم ایتمک.

سیزشمک - مفاعله سیزیمک - بری ننگ

سرین بری سیزیمک.

سیزیمک - حس قیلیمق - آنکلانمق.

سیزیمک - سیزیمک معناسنده.

سیسکانمک - دفعه برناوش ایشتنکاج قورقوب

کینمک - سیکروب کینمک.

سیسکاندرمک - قورقتمق.

سیسکانوچان - یعنی دفعه برناوش ایشتسه

قورقوب کینوچان.

سیدک آورنوب گیلو - بر آورودر عرب چه

حرقه البول.

سیدک توتولو - احتیاس البول.

سیدرکچی و بول کیتورکچی دارولار -

عرب چه مدرات البول.

سیدکنک سرکا بولور - بو هم تعلیق محال

محال قیلندن ایتوله تورغان برسوزدر

مثلا: بو اش بولای بولغونچه سیدکنک

سرکا بولور دیرلرکه - سیدکنک سرکا

بولوی محال بولغان شیکلی سننگ بو

اشنگ ننگ بولمقلی کذلک محال دیمکدر.

سیکرمک - اصله عناسی برنرسه اورنوندان

قوپوب یوقاری کوتارلمک - دخی

اورنوندان قوپوب برطرفه صاچرامک:

سیکروب منمک - سیکروب نوشمک -

سیکروب چقمق - ات کشی اوستینه

سیکرمک - آط سیکروب چابمق.

سیکرنمک - سیکرورکا بیورمق: قاش

سیکرنمک - شباعا سیکرنمک - آط

سیکرنمک - آطنی سیکرتوب چابمق.

سیکرمشک.

سیکرنمک.

سیکرکلامک.

سیکرتدرمک.

سیکرش بویکان - برنوع بالالار اویونی در.

سیکرنه - سیرنه ماده سین قارا .	سیومک - سومکنی قارا .
سیرمک - سیمز بولمق - نمن اینمک :	سیونج - فرح - سروو - شادلق .
بدنده مای حاصل بولمق .	سیونچی - جعل یعنی بر سیونج خبر کیتورگان
سیرنمک - حیواننی سیرنمک - حیواننی	کشی کا بیرلمش نرسه در : قولاق
تربیه قیلوب آشاتوب سیمز اینمک .	سیونچی سی - قز کیلو شکاچ بیرله تورغان
سیمز شمک - برکا برکا آشاب سیمزلنمک .	ذاتلار .
سیمز - مایلی - فربه - سیمز : سیمز کشی -	سیلان لعاب - آوزدان نوکروک آقملق
سیمز صارق - سیمز آط .	برعلندر .
سیمزلانمک - سیرمک .	سیمبر - فارسیدر کموش کوکرا کلی معناسنه
سیمک - بول اینمک - آستقه .	یعنی محبوبلرنک آق وصفی ویراق
سیدرمک - بولنی ادرار قیلمق - بالانی	بدن نازنین لری در .
بوطلارندان تونوب پس پس اینمک .	

(حرف الشین)

ش - حرفی ابجد حسابنده اوج یوز عدد کا	بولمق .
یورور .	شاپولداتمق - شاپ ایندیرمک - بر نرسه نی
شاباش - برکله ، تخمین در - شادباش دیگان	بر نرسه کا اوروب شاپ اینتکان تاوش
سوزدن محفدر - شاباش یا که شاه باش	چقارمق .
یعنی پادشاه بول - اش دن توقتا رغه	شاپردامق - شاپردامق .
وقت یتکانده شاباش دیرلر : اجمدی	شاپرداتمق - شاپرداتمق - شاپر شوپر
اش بندی شاد بول - یا که اجمدی اش	ایندیرمک .
بندی پادشاه کبک غمسن بول - دخی	شاپطردامق - بولار هم اول معناده .
بارک الله معناسنده - ودخی کاها شاباش -	شاپطرداتمق .
بندی تمام معناسنده - وعملدن توقتا	شاد - مسرور - شادمان - وفرحناک : شاد
معناسینه .	بولمق - مسرور بولمق - وفرحناک
شاپالاق - شاپلاق - سله - شاپالانی بیرمک	بولمق .
سله اورمق : شاپ ایندروپ باشقه	شادلانمق - شاد بولمق - مسرور بولمق -
صوقمق .	سونمک .
شاپ شاپ اینمک - شاپولداتمق .	شادلاندرمق - سوندیرمک - سرور اینمک -
شاپولداتمق - شاپ اینتکان طاوش پیدا	شادلانوشمق - کوب کمسنه لربکا شادلانمق .

عمودی بولغان نرسه ننگ تېكز لکن
کورساتور .
شاقوللامق - شاقول بلان اولچامك .
شاگرد - متعلم - اوچوچى - تلمېز : ساعتچى
شاگردى - اينوچى شاگردى - تگوچى
شاگردى - صوقاچى شاگردى .
شال - اوّل باشده هندستانغه مخصوص
بوندان منسوج برذات ايدى - هالا :
جون شال - مامق شال - جفاك شال -
ديورلر .
شال چالما - باشقه چالورلار چوندان نورلو
نوسده چواربولور متصوفين لار كيارلر .
شالقان - ساجم - شلجم - شلغم : شالقان
مايى - شالقان اشناسى - شالقان اورلوغى -
شالقان كابسته .
شالغى - بردوايى اولندر متروشه منزله
تبرلاتور اوچون اچارلار .
شالوار - شالباز - چالباز - عرب چه سروال .
شاماخ - قطاي طارييسى ديورلر بر غله در
جاورس چنسندين لکن آندان كوب
واقدىر .
شاطالاقى - طبرصفى - شاطالاقى آت كوتارور .
شاقشى - شاحشى - قباحى - نجس - مردار .
شاولامق - اورمان شاولى - باش شاولى -
قولاق شاولى .
شاولانمق .
شاولاشمق - خلق نى كا شاولاشا - جبولوب
بريولى شاولامق .
شاوله - شوله - شعله - هواده كورنگان
قزل لندر : اوت شوله سى - قوباش
شوله سى .
شاهباز - قارچغه .
شاه - پادشاه - امير - سلطان .

شادلق - مسرور بولمقلق : بيرام - عيد -
شادلق كوفى - شادلق بيرامى .
شار - شار - اتباع اصواتدان در .
شارلامق - شارلدامق - شارشار ايتمك .
شارلانمق - شارلدامق .
شاششى - شاقشى - فارسى دان مأخوذدر
شخشى ديرلر مطلب ايسكى كيوم معنا سنده
اما لسانمزده قباحى و نجس - و ناپاك -
بالچراف .
شاشبيلامق - نجسلا مكن - وقباحى ايتمك .
شارط .
شارطلامق - اتباع اصواتدان در - شارط
ايتمك : صووقده اورمانده آغاچلار
شارطلايى .
شارطلانمق - شارط ايتدirmek - كنوچى
چبرقى شارطلاتنا .
شارق - مخصوص طاوش ننگ كيفيتى .
شارقلدامق - شارقلداب كولمك - شارق
شارق ايتمك .
شارقلداشمق - جبولوشوب بركا شارقلداب
كولمك .
شاشمق - عتقيدان بازمق .
شاشقان - ديوانه - جولر .
شاشرمق - شاشدirmek .
شاطردامق - بروهم ناوشدان مأخوذ كلمه در
شاطر ايتمك .
شاطردانمق .
شاقلدامق - آغاچقه آغاچ برولوب حاصل
بولغان طاوش .
شاقلدانمق .
شاقردامق - شقردامق - شقردامق .
شاقردانمق .
شاقول - آلات هندسه دن بر آلتندر -

شاه طامور - شیربان .

شاه نامه - بر معروف کتاب اسپندر .

شاهزاده - شهزاده - پادشاه اوغلی - ملک راده .

شاهتره - دواغه استعمال قیلنور بر اولندر .
شاهد - کواه - نانق .

شاهدلك - شهادت - تانوقلق - اثبات - دلیل .

شاهین - لاجن : شاهین باقشلو - قارچه کوزلو .

شاید - بلکه - انشاء الله - توقع - فارسیده یارار معناسینه .

شب - قوتلی - اولوغ - مجسم : آلا ر شب صاتو اینه - بویل صو شب کیله .

شب - فارسیده کیچ معناسینه .
شب بوی - برچچك اسی در .

شب یمانی - زاج قسمندن برنرسه در .
شبلی - قوتلی - اولوغ - داو .

شبکه - رشتکه معناسنده - ضرب شبکه .
شبکلی .

شبکه لامك - شبکه بلان احاطه قیلمی .
شبه جزیره - نصف جزیره .

شبهه - شك - ظن - گمان - ریب - واهمه .
شبهه لنمك - 'شکلانمك' - ظن اینمك - گمان قیلمی .

شاه دانه - بنك اورلوقی .
شاه طامور - یاکه تیر طاموری - دواپی بر طامردر .

شایسته - لایق و مناسب .
شپردامق - شپردامق .

شباب - عربی در یکت لك .
شبايمك - شبلانمك .

شبرچك - شبرچك يومورقه - بوزولغان

يومورقه - تاوق آستونونده یاتوب چیش
چقماش فارسی پلغده .

شب بوی - شبوی - برهوش ایسلی چچکدر
لكن ایسی کیچ ظاهر بولادر شوننك

شبوی تسمیه قیلنور .
شب چراغ - شبحراغ - بر جوهردرکه - کیچ

وتونله شم كبك یافتنی لق بیرور .
شباغا - قرغه - تاپانی توتو - شباغا صالو .

شباغا صالحی - قرغه صالحی .
شبههلی - مشکوك - متهم .

شبهه سز - شك سز - یقینا .
شراب - ایچمك - خمر - آراقی - صرا - می .

شرانخانه - میخانه - قاباقی - خرابات .
شریت - شین کسره سی بلان - بال صوی

باللی صو .
شرارت - یاوزلق - یامانلق .

شرط - عهد - وعده - شرط اینمك .
شرطلاشمق - سوز قویوشمق - شرط باغلامق .

شرطنامه - شرط یازوی .
شرکت - شریك لك - اورناقلی - برنیچه

نوعسی بار : شرکت مضاربہ - شرکت
مخاطره - شرکت مفاوضه .

شرطلامق - شرط ایتوب طاوش چقارمق .
شرلامق - شرشر اینمك - صیوار شرلامق -

شرلدامق .
شرلانمق - شرشر ایتدرمك .

شروب - چیمش صفندیسندان معمول
شراب .

شریان - شاه طامور - نبض طاموری -
تیبه نورغان طامور .

شریعت - یول - نظام - قاعده .
شریعت اسلام .

شریک - سودا شریکی - عام شریکی

سبقداش .

شریکلک - شرکه - اورتاقلق .

شعبان - سنهء قمریه ننگ بدنجی آبی در .

شغردامق - شغردار اوچون کاوش آستینه سالالار .

شغردامق - اصواند اندر : ایشک شغردامق - آربا شغردامق .

شغرداتمی - شغرشغر ایندرمک .

شجر الغار - دفنه آغاجی .

شجر السنه العصافیر - بر معروف آغاجدر

دواغه استعمالی بار .

شخش - فارسیدر شاخشی وشافشی آندان محرفدر .

شتر - توه - جمل .

شتر مرغ - فارسیدر توه قوشی .

شخص - معین آدم - کشی .

شعره - شعر - توك - کرپک - قوش کرپک .

شعبده اویونی - یا که مطلق شعبده - حقه

بازلارننگ نیزکرلک هنری بلان کورساتکان

اویونلاری در - کوز بومق اوشبو

قبیلندندر .

شغردامق - شغرشغر اینتمک - آربا

شغردامق واقفا مایلاماغاچ آربا البته

شغردار .

شقرچی - کون شقرچی یعنی بیک صووق

کون - آیاق آستی شقرشقر اینتسه کون

شقرچی دیرلر .

شقرچیلانمق - شقرچی بولمق .

شغل - اش - اشد بولمق - فراغت ننگ

ضدی .

شغل اینمک - اش بلان مشغول بولمق -

فراغنده بولماس سزلق .

شغل لندرمک - مشغول اینتمک .

شفاء - دوا - علاج - دوادان فایده کورو :

شفا بیرمک - صحت بیرمک .

شفالی - دوائی - فایدالی دوا .

شفالانمق - دارودان فایده کورمک .

شفاعت - یاردم - اعانت - شفقت -

شفاعت قیلمق .

شفاعتچی - یاردچی .

شفتالو - معروف جیمش - عاشقلار

اصطلاحنده بر شفتالو بیرمک - اوبمک

معناسنده .

شفق - قویاش بایوغاندان صونک قزللق :

شفق باتمق - شفق بایومق - یسیع

وقتی کرمک .

شقایق - شقایق نعمان - کلچک چچکی -

معروفی چچکدر .

شکار - آو آولامق - شکارغه چقمق - آوغه

چقمق - وصید قیلمق - فارسی در .

شفقت - یاردم - بولوش - مرحمت .

شفقت اینتمک - مرحمت اینتمک - یاردم

اینتمک .

شفقتلی - مرحمتلو .

شفقتچان - یاردچان - یاردم قیلوچان .

شقاقل - زردک صحراي بر دواي ناموردر .

شقیقه - یارطی باش آورو یعنی باش ننگ

بریاغی آورتور .

شقیقه، یمنی - باش ننگ اونک یاغی آورتور .

شقیقه، یسری - باش ننگ صونک یاغی آورتور .

شکایت نظم - براوننگ یامان فعلن

سویلامک - غمازلق اینتمک - شکایت

قیلمق .

شکر - شیکر - سکر - قند : شکر کارخانه سی -

نات شکری - قوم شکر .

شکرلی - شکر بلان معمول - شکر قاتوشمش .

خواه نظم - خواه نشر .
 شکر عقیق - محبوبلرنڭ ايرنندن و آوزندان
 كناية در .
 شلمق - كينمك - بامق - ذهاب اينمك .
 شمال - صونك ياق - نون ياق طرفي .
 شمال شرقي - مشرق بلان شمال آراسي .
 شمال غربي - مغرب بلان شمال آراسي .
 شمال - شينك فتحه سي بلان قطب شمالي
 طرفندان ايسكان جيل .
 شمدي - ايمدي - اش ايمدي - حالا .
 شمس - قوياش - سنه شمسيه .
 شمسيه چادر .
 شم - شمع - ماي شم - بالاوز شم - شم
 كارخانه سي .
 شمدل - شم اوتورنا تورغان نرسه فارسي دان
 مأخوذ در فارسيچه شمدان ديرلر شم
 صاوتي معنا سنه .
 شمورت - شومورت .
 شتكفردامق .
 شتكفرداتمق .
 شوال - شوال آبي - سنه قمرينه ننگ
 اونونجي آبي در .
 شوخ - شوق - شايان - جيتوز - اويانسز .
 شوخلاتمق .
 شورپا - فارسيد شورپاچ در - شولپا: ايت
 شورپاسي - يومورقه شورپاسي - بالاق
 شورپاسي يعني صو فقط صو .
 شوكت - سلطنت - عظمت .
 شوكنلو - عنوان پادشاهي - شوكتماپ -
 شوكتمدار .
 شولاي - شول - شولوق - شول اوزي -
 عيني .
 شهادت - كواھلق - نانوقاق: شهادت

شكرلامك - شكر بلان اصلاح قيلمق .
 شكر قاموش - قصب شكر .
 شكر - ثنا - حمد - مدح: شكر اينمك -
 تشكر اينمك .
 شك - شبهه - گمان - ظن .
 شكلانمك - شبهه لنمك - خوفلانمك -
 آزراف قورقمق .
 شكلاندرمك - شبهه صالحق - خوفلاندرمك -
 قورقمق .
 شكلي - شكلي بار - شكلي شكلانور
 چيكمانون بوركانور .
 شكل - صورت - درجه - شكل هندسي .
 شكل - شيكل - مشابهه - اوھشاش .
 شيكلي - اوھشاشلي - مشابه .
 شيكل سز - بد صورت - بد منظر - كريبه
 المنظر .
 شلته - طعنه - اورشو - اوروش .
 شلته لامك - طعنه قيلمق - اوروشمق .
 شلغم - شالغان - سلجم .
 شمانه - شاولاو - فاوغا - دوشمان ننگ
 ضررينه سونمك .
 شمانه قيلمق - آ شولاي كبراك آنكار ديب
 دوشمان ننگ ضررينه سونمك .
 شمارمق - شما بولمق - نيكز بولمق -
 اوتماس لنمك - آط شمارمق يعني
 قولاقلارين آرتقه يانقوزوب تشلاركا
 قصد قيلمق .
 شمارتمق - شما اينمك - يالتراتمق .
 شكر - محبوبلرننگ لعل لبندن كناية بولور
 دخی سوزندن و لعل لبندن كناية در:
 شكردين شربن بالدين طاطلي -
 نل نيبر اتوب اينكان سوزلرنك .
 شكر ريز - طاطلي وھلاوتلي سوزدن كناية در

کلمه سی - شهادتین کلمه سی - شهادت
 بارمق - شهادت شهیدلک .
 شهر - آی - شهر رمضان - شهر ذوالحجه .
 شهر - قلغه - قصبه - ولایت شهری .
 شهید - شهید حقیقی - شهید حکمی -
 شهید بولمق .
 شهری - شهرلک - شهر کشی سی .
 شمع - شم معناسنده عربده مطلقا بالاوز .
 شمعدان - فارسی در شم صاوتی یعنی
 شمدلدر .
 شنکشیمق - ات شنکشیمق - ات جلامق -
 ات اولامق .
 شوم - تشأم .
 شوملق - کناه شوملقی - کناه کسافتی .
 شوکران - بالدران - آغو اوطی : زهر
 اولندر براو تناول قیلسه جنون پیدا
 قیلور .
 شوک (المبارک) - برنباندر .
 شوکت - اولوغاق - مهابت .
 شوکتلو پادشاهمز .
 شونیز - فارسیدر عربچه حبه السوداء
 دیرلر - چورک اوطیدر - ایکماک اوطی .
 شوری - نسج عملنده بر آلتندر .
 شهرت - مشهورلک - مشهور بولمقلق -
 معروفلق .
 شهرتلی - مشهور - شهرت کالایق .
 شی^۶ - نرسه - ذاب - جوهر - همه موجوداتنی
 شامل - شی توکل - لاشی .
 شیخ - قارت - واعظ - مرشد .
 شیش - ورم .
 شیشمک - ورم پیدا بولمق - شیش چقمق .

شیشنمک - بوتون بدن شیشمک .
 شیشدرمک - شیش چقارمق - شیش پیدا
 قیلمق .
 شیشه - قاروره .
 شیطان - ابلیس - شیطان - حبله کار - فتنه -
 بامان کشی حقنده شیطان دیب اورشودان
 اولوغ عبارت یوق : شیطان قاپچوغی -
 شیطان سبقی - شیطان بوغی - حلتیت -
 شیطان سیدکی - بر پیالاسیمان یوقا
 معدن .
 شیطانی - شیطانغه منسوب .
 شینکمک - یوشامق - طراونی کیتمک -
 شینکان برانکی .
 شینکدرمک - یوشاتمق .
 شینکان کیشر - شینکان طورما .
 شهریار - اولوغ پادشاه - معاصر پادشاه لاردان
 همه سندن آرتوق شوکتلو وعظمتلو
 پادشاهدر .
 شیرب - تازا - یانکا - یاش - طری -
 طراوتلی .
 شیرازه - طشلاغان کتابلارنمک باشلارنده
 جفاک بلان تکان شیراز .
 شیرین - طاطلی - شیرین سیما - محبوبلر
 حقنده وجه ملیح .
 شیش - نچکه نیمور - شش کباب یا صارغه -
 کبان شیشی .
 شیش کباب .
 شیطان صفالی - هلیون - قوش قونمز .
 شیفته - آشفته مخفی در عاشق و مدهوش -
 واسپردام عشق معناسینه .

(حرف الصاد)

سورمك يعنى صابان بلان صوقلامق:
صابان آشلف - صابان اوستى - صابان
اوراغى - صابان طوبى - صابان آشلف
باصوى .

صابقه اوتورتىق .
صابلام - بر صابلام تكارجب يعنى اينهكا بر
مرتبه صابلارلق مقدارى جب .
صابلاملى تكارجب - آننك مقابلى جومغاقلى
تكارجب ديرلر .

صابىق - يولدان بر ياققه چقمق - يول
صابىق قارشى دان كيله نورغان كشىكا
يول بيرمك - يولدان چقمق - يول
آداشمق .

صابىق - نوزاتمك - چينوككا باش صابىق
يعنى چينوككا يانكا يوزلك يانكا صاغرى
يانكا تابانچە ياصامق .

صابدرمق - دابارغه بيورمق - آزدرمق -
چينوككا باش صابدرمق - سوبلاشه
نورغان سوزنى ايكنچى سوزكا صابدرمق -
بر سوزدن ايكنچى سوزكا عدول قيلمق .
صابوشمق - بر برينه يول صابوشمق .

صابوشدرمق - ايكنچى طرفقه دوندرمك .
صابون - اصلى يونان سوزى بولوب حالا
جميع السنه شرقيهده صابون تسميه
قيلنور: ايسلى صابون - مارجه صابونى -
برنباتندر .

صابونلى - صابونلاغان نرسه - صابونلى
قولونك يلان توتما .
صابونلامق - صابون بلان جومق - صابون
سورتىمك .

ص - حرفى حساب جملده توقسانغە
برابردير .

صاباقى - باشاق - خوشه - ياكە چوق:
مىلاش صاباغى - شومورت صاباغى -
يوزوم صاباغى - تويمه صاباقى -
(صاباقى صابدان مأخوذ) .

صاباقلى - صاباقلى مىلاش - صاباقلى يوزوم .
صاباقلامق - تويمه صاباقلامق .

صاب - ادانداندر - اسم صفتقه قوشولا:
صاب صارى - صاب صاران - صاب
صالقون - صاب صاصى - صاب صاى .
صاب - نوتقوج - نوتنه - قبضه - وهر بر
آلت نىنك قول تونانورغان يورى: بالطه

صابى - پچاق صابى - سبركى صابى -
چالغى صابى - اوراق صابى - كوراك
صابى - پكى صابى - كيساو صابى -
قاشق صابى - چىلاك صابى .

صابىلى - صابى بولغان نرسه - كموش صابىلى
پچاق - صابىلى آياق - صابىلاق .

صابلامق - صاب اوتورتىق - صاب قويىق:
پچاق صابلامق - بالطه صابلامق - چالغى
صابلامق - اينه صابلامق يعنى اينه
كوزينه تكارجب كرىمك .

صابلانمق - صاب قويدرمق - صاب ياصانمق .
صابلاشمق - بركا صابلامق .

صابلانمق - صابلانمش بولمق .
صابلىق - صابقه يارارلق نرسه ياكە صاب
اوپون حاضرنمش نرسه .

صابان - بر صوقلارغه بر آلتندر - عربچه
ممرات آتالور - هراثة قورالى - صابان

صاٲو - ببع - سوا - صاٲو اٲتمك - صاٲو
اٲتدرمك - صاٲو آلو ببع و شرا .
صاٲوچی - بابع - سوا قٲلغوچی - سوا كر -
بازركان - بابع - صاٲوب آلوچی
مشرى .
صاٲولاشمق - بهاسٲن سوبلاشمك - بهاسٲنه
تارنوشمق .
صاٲلق - صاٲاسى نرسه .
صاچمك - ساچمكى قارالور .
صاحب - اٲا - خواجه - منصرف - مالك;
صاحب العز - صاحب الدوله .
صاخبٲان - سخبٲان .
صاران - بچل - لٲٲم - قاطى - صاران
بولمق - صاران اٲرده مالٲورور .
صاراناق - بچل - لٲامٲ - صارانلق اٲتمك .
صارانلانمق - اٲندا جومارد بولوب
صونكندان صاران بولمق .
صاراى - سراى - ساراى - آمار -
دراٲ سراى .
صارصامق - خفا بولمق - كونكل سز بولمق .
صارى - اصغر - صارى ماى - صغر ماى
بعنى سوندن مستخرج .
صارغابمق - صارى بولمق - صارى غه
اورامك - قاٲغودان صارى نوس صوقمق -
عشقدان صارغابمق .
صارغابتمق - صارى اٲتمك - صارى غه
بويامق .
صارق - قوى - فقم; صارق اٲنى - صارق
نبرى - صارق ٲٲكا ناكى .
صارقمق - صرقمق - ناچى ناچى نامق
صارقذرمدق - صارقمق - صرقذرمدق -
صرققمق - ناچى ناچى ناموزمق .
صارقوت - صارقت - سرقٲ - آشاغاندان

صاٲونلانمق - صاٲون ٲٲكان - صاٲون
ٲابوشقان .
صاٲونچى - صاٲون صاٲوچی - صاٲون
اوسٲاسى .
صاٲون - ماٲدان كلدن ونوزدان كٲٲٲا
عملٲچه معمول معروف نرسه در - خاصٲٲى
صوبلان استعمال قارانرسهنى آغارٲمقدر;
توبه صاٲونى - نوغى بٲك كوٲدر جمبع
انواعى صاٲون آنالور بعض قٲدلر بلان .
صاٲٲلاق - صاٲٲلى آٲاق - صاٲٲلى جاماٲاق .
صاٲاشمق - آداشمق - بولدان چقمق -
نوفٲق سز بولمق - صاٲاشوب اٲچمك -
اوزٲن اونونمق - ٲانكلشمق - بوقوده
انكغراشمق .
صاٲاشذرمدق - ٲانكلشذرمدق - آداشذرمدق .
صاٲاشقان - آداشقان .
صاٲمق - ببع اٲتمك - آٲچه بلان مالنى
آلوشذرمدق - مالنى مالغه صاٲمق بعنى
معاوضه قٲامق - آٲچه صاٲمق -
نسٲه كا بعنى كوناسى كا صاٲمق - آٲ
صاٲمق (اسم صاٲمق) بعنى ٲامان اسم
كونارمك - كشى نٲك آٲن صاٲمه بهٲان
ونهمٲ قٲلمه - دٲن صاٲمق بعنى دنٲا
جهٲندن دٲن كا نقصان كٲٲورمك .
صاٲاشذرغوچی - وجٲلندر كوچى دارولار
عرب چه محدرات .
صاٲذرمدق - صاٲارغ، قوشمق - ٲاكه براوكا
بر نرسهنى صاٲارغه بٲرمك .
صاٲوشمق - بركالاشوب صاٲمق .
صاٲولمق - صاٲولامش بولمق - سوا حالى
رواج تابمق .
صاٲقالامق - كوب صاٲمق - هر وقت
صاٲوب نورمق .

قالغان نرسه عرب چه سؤز: ات صارقونی -
 ماچی صارقونی .
 صارمق - چرنامق - چولغامق - نورمك -
 آياق صارمق يعنى آياق قه چواغاو ياكه
 آياقچو چرنامق - باش صارمق يعنى
 باشقه اورباك چرنامق - آغاچقه قورت
 صارمق يعنى اومارطادان آيرولوب
 چققان بال قورطى بونون جماعتى بلان
 نوتوشلاى آغاچقه قونمق - كيلاپ
 صارمق - آياق صارمق آياق قه چاپا
 چرنامق .
 صاردرمق - صارورغه امر ايتمك .
 صارشمق - بركا صارمق مفاعله .
 صارلمق - يابوشمق - قوچمق - مويون غه
 صارلمق اصولونمق .
 صارنمق - بوركانمك .
 صارماشق - يابوشمق - اورمەلب اوسمك .
 صارماشق - اورمە - اورمەلب اوسه تورغان
 اولن - ات اچاكيسى .
 صارمصاق - صارمصاق - ثوم - صارمصاق
 ايسى .
 صارى اصغر - زرد - صارى آلتون -
 آچق صارى - قاراصاراي: صارى زهمنى
 برفان - صارى پاپاديه - صارى بويو -
 صارى چمك - صارى هليله - صارى
 ياسمين - صارى ياقوت - يومورقه
 صاريسى .
 صاريلق - صفره .
 صارغلت - صاريسيمان - آفقه ماييل صارى -
 صارغلت ياشل - صارغلت قزل -
 صارغلت زنگار .
 ساز - صولق بانقاي ير - ساز قاموشى -
 ساز موكى - ساز جيلاكى .

صارلق - بانقاي .
 صارما - اورباك - لفافه - چالما .
 صاروط اولنى .
 صارى چنطيانا .
 صارى قورا جيلاكى .
 صارى زهمنى - عرب چه برفان آتالور .
 ساز جيلاكى - ياكه موك جيلاكى .
 صانى - باك - پاكيزه - خالص - غبارسز:
 صانى كموش - صانى صو - صانى پيالا -
 صانى بال .
 صافلامق - صاف ايتمك - تصفيه قيلمق -
 خالص ايتمك .
 صافلانمق - صاف بولمق - خالص بولمق .
 صافا - بر كچكنه قوش - قزل توش .
 صاقال - لحية - قابا صاقال - اوزون صاقال -
 كچه صاقال .
 صاقاللى - صاقالى بار - داو صاقاللى .
 صاقا - صاقمه - بالطنه نك صاقاسي ياكه
 صاقمه سى .
 صاقلامق - محافظه قيلمق - صيانت ايتمك -
 قاراوللامق - ياشرمك - صاقلاب
 نورمق .
 صاقلانمق - محافظه قيلدرمق - صاقلانمق .
 صاقلاشمق - بركا صاقلامق - صاقلا رغه ياردم
 ايتمك .
 صاقلانمق - تحفظ ايتمك - احتياط قيلمق -
 غفلت دن چقمق - اجتناب ايتمك .
 صاق - منبىظ - متحفظ - صيانتلى .
 صاقاو - سليلى - بيلناكلى -
 صاقاولانمق - صاندوغاچ صاقاولاندى .
 صال - بورانه صالى - اونون صالى - صال
 اونونى .
 صالاش - چاظر - چادر - صالاش قورمق -

صالونئق یعنی اچا باشلامق - ایسرک کا
صالونئق یعنی اوزین ایسرک قیافتنده
کورسانئک.

صالوندرئق - توبان تابا نوشورمک - ات
تلبین صالوندردی.

صالون صولون - اتباع الفاظداندر یعنی
بخته توکل - پچاننی صالون صولون ایتوب
کوناردی - کیوملری صالون صولون.

صالونقی - چیکمان ننگ بر ایتاکی صالونقی -
النکی صالونقی - اتباع الفاظداندر.

صالیپی - یومشاق - طارتولوب تورمای.
صالما - بر نعمت در: چومار - توقچاق - اوماچ.

صالماق - آورلق - ثقلت.
صالماقلی - آور - ثقیل - محکم.

صالماقلانئق - آورایمق - آور بولمق -
صالماقلی بولمق.

صالقون - صوقق - بارد - سرد: صالقون
صو - صالقون هوا - صالقون صویپی
تقوای بارد.

صالقونلئق - برودت - صوققلق.

صالقونلامق - صوونئق - صالقون ایتمک.

صالقونلانئق - کذلک.

صالقونلانئق - صالقون بولمق.

صالقونچه - آزاراق صالقون - صالقونسیمان.

صالقون تیمک - صالقون صوققق -

برودتلانئک.

صالقونلقدان باش آورتو - عرب چه صداع
بارددر.

صاماوار - صوار - خود جوش.

صان - عدد - اعداد - تعداد - حساب -

اعتبار - بدن - گاوده - خلق آراسنده

آطی صانی بار یعنی معتبر آدم - صان

صان ایتوب بونارلامق - صان اعضا -

قویاشدان حمایه اوچون چادر یا صامق.

صالمق - قویمق - یورط صالمق - پولاط

صالمق - صوارغه صو صالمق - چنایاققه

چای صالمق - چینیک کا چای صالمق -

دوکی نی قاپچق قه صالمق - طوننی

رهن کا صالمق - باشنی ایسرک کا صالمق -

سوزنی ذهن کا صالمق: سوز صالمق -

کوز صالمق - قارامق - یولغه صالمق.

صالام - هر نوع آشلق ننگ کیبکان قاملی

یاکه کوبشه سی: آروش صالامی -

بوغدا ی صالامی - بورچانی صالامی.

صالام باش - دیزلر - جامدوغنی کیمسندرکه

جوهر عرفاندان بهره سز حکمت

واذغاندان محرومدر.

صالیپی - یومشاق - چیراقی نوکل - نارتولوب

تورمای.

صالیپی لق.

صالیپلانئق.

صالوم - ایمانا: صالوم صالمق - ایمانا

صالمق - جیم صالمق.

صالو - قازیلیمه.

صالولامق - چانا صالولامق - چانا یول ننگ

بریاغندان بریاغینه شووب قاغولمق.

صالدرمق - صالورغه امرایتمک یاللامق -

یورط صالدرمق - طامغا صالدرمق -

خطنی پوچطه غه صالمق - استرخان غه

یوک صالمق.

صالوشیق - برکا صالمق یعنی براو بلان

برکا یارد ملاشوب صالمق.

صالونئق - صالئمیش بولمق - آصولونوب

نورمق - الونوب نورمق - توبان تابا

میل قیلیمق - توبان توشیک: توشامدن

اورما کوچ اویاسی صالونئق - اچارکا

صاومق - صغر صاومق - صغر ایچماکین
 تارتوب قصوب سوت چقارمق .
 صاودرمق - صاوارغه قوشمق - صیرنی
 کورشی خاتونینه صاودرا .
 صاوشمق - برکا صاومق .
 صاولمق - صاولمش بولمق
 صاون صغر - یعنی صاوا تورغان صغر .
 صاوق و صالقون - صوق .
 صایمق - حساب اینمک - ظن اینمک -
 تخمین قیلیمق - حرامنی حلال کا حلالنی
 حرام کا صایمق - آنی سن نادانغه صایما
 یعنی سن آنی نادان دیب اویلاما .
 صایدرمق - حساب ایندرمک - صاناتمق .
 صایوشمق - برکالا شوب صایمق .
 صایولمق - آط بوغی شی کا صایولا امانادان
 شی کاده صایولمای .
 صای - تیران نوکل - آز - ناقص: قیوننک
 صوی صای - آننک دولتی صای .
 صایلیق - آزلتی .
 صایارمق - صاپلانمق - صای بولمق -
 صایوقمق .
 صایون - ادانداندر - هر مرتبه ده معنا سنده
 بارغان صایون اوچرامای .
 صبا - اصلده مشرقی طرفندان ایسکان جیل -
 صبا جیلی - لطیفی جیل .
 صباح - ابرته - ابرته کا - صبح - طانک
 وقنی .
 صبان - صابان .
 صایصقان - صایوصقان عرب ده عقیق دیرلر
 فارسی ده عکک .
 صایصقان چا کردی .
 صبر - چداو - چدام - تحمل - صبر اینتمک -
 چدامق - تحمل قیلیمق .

عضو - بدن نیچه صاندن عبارت: آیای
 صان - قول صان .
 صانلی - معتبر - شهرتلو .
 صانسز - صن سز - اعتبار سز - دئی: صانسز
 اینمک یعنی اعتبار قیلیماق تحقیر .
 صانامق - عد قیامق - حسابلامق .
 صاناتمق - صاوارغه قوشمق - صانارغه
 بو بورمق .
 صاناشمق - صانارغه یاردم اینمک - براو کا
 بر نرسه نی صانارغه بولوشمق .
 صانالمق - صانالمش بولمق .
 صانلامق - عزت اینمک - اعتبارلی توتوق -
 معتبر کورمک .
 صانمق - حساب اینمک - ظن قیامق -
 آج دنیا ده ایکماک یوق صانور .
 صاندوغاچ - بلبل - عندلیب .
 صاندوق - صندوق: آقچه صاندوغی -
 کتاب صاندوغی .
 صانکراو - قاطی قولاق - چوقراق -
 صانکراو کاف .
 صاوت - وعاء - تاباق - ظرف: کموش
 صاوت - طالش صاوت - آغاچ صاوت -
 بال صاوتی - شکر صاوتی - توز صاوتی -
 قاراصاوت - بال صاوتی بلان ل ۲ قداق .
 صاوتلی - یعنی صاوتی بلان صاوتلوالی نرسه .
 صاو - صحت - سلامت - ایسان .
 صاولق - سلامت لك .
 صاوقمق - صحت لنمک - تریلمک .
 صانکراولق - قولاق ایشتماکانلک -
 عرب چه صم .
 صاورمق - اوچورمق - توزدرمق - جیل ننگ
 اشی صاورمق اوت ننگ اشی قاورمق .
 صاوری - صاغری ماده سی .

صرپا - صرپالانوپان یعنی قنچان آط
 خصوصنده اینتاور.
 صرپالانق - قنفلانق.
 صرع - زیانداش زحمتی.
 صرغه - قولا ق آلفه سی - جغتایده اسرغه
 یازولور.
 صرغ - دخی صورغ دیکان نرسه لکن
 صرغ یازمالی.
 صرلان - یابوشقای اولن.
 صرلی - ییزاکلی - کیرنلی کیرنلی یعنی
 آغاج نرسه کیسوب ییزاک یا صالغان
 یا که بویاو بلان یول یول ایتوب
 بویاغان نرسه.
 صر ییزاک - کیرت.
 صرلامق - صرلی اینک - کیرتلب و کیسوب
 ییزاک یا صامق.
 صرلانق - صرلارغه قوشمق.
 صرلایمق - برکا صرلامق.
 صرلابیق - صرلانش بولمق - صرلانق
 کاه تکلفلانک معناسنده مستعملدر:
 هی یوققه صرلانا سن دیرلر.
 صرق - خط - خطوط.
 صرزمق - خط تارتمق - زان صرزمق -
 جدول تارتمق.
 صردرمق - صزارغه بیورمق - یا که باللاب
 صردرمق.
 صرشمق - برکا صرزمق - یاردم و بولوشاق
 ایتوب صرزمق.
 صرلمق - صرلش بولمق.
 صرزمق - یعنی آرقلانق وضعیفلانک -
 و حیوان صرزمق بندی یعنی غایت
 آرق بولوب قالدی.
 صرزمق - بوه اول معناده.

صبر - آچی طامور - صبر سقطورا دیرلر -
 سوقطورا بر جزیره اسمیدر باب المندب
 بوغازینه فارشی بحر محیط هندی ایچنده
 اوشبو صبر دیکان دارو سوقطورا
 جزیره سندن کیله در.
 صبرمق - صبرمق - صبرمک - بتورمک.
 صبرامق - صابرماق قارا.
 صچقان - طچقان - نچقان.
 صچمق - طچمق - نیزاک ایتمک.
 صحر - قر - بولون - یاشلاک.
 صدف - سذب - انجو قابوخی.
 صر - قزل صر - زنجفر.
 صرا - پڑا - آریا صوی.
 صراف - آقچه آلو شوچی.
 صرب - صقالبه دن بر قومدر.
 صرت - صرط - آرق: طاو صرطی - بچاق
 صرطی - فاج صرطی.
 صرطلامق - صرطلاب اویومق.
 صرعه - زیانداش دیکان آورو.
 صرف - خرج - خراجات - اخراج: صرف
 اینمک خرج نوتمق.
 صرف - فقط - محض - صرف یالغان.
 صرمه - صرمق دان - صرغان بیشمت.
 صرمق - بیشمت - کلاپوش صرمق.
 صردرمق - نکوچی کا بیشمت صردرم.
 صرشف - بورو کینه قار صرشف یعنی
 غایت یابوشمق.
 صررش - صرغ - یابوشدر و نرسه - کراهمال.
 صدف او طی - سذب او طی - عرب چه
 سذاب.
 صداع - باش آورو.
 صداع حار - اسبلکدن باش آورتو.
 صداع بارد - صالغونلقدان باش آورتو.

صزلاوق - جوان - بدن کا چققان نرسه .
 صزلامق - آورتیق: باش صزلامق - آیاق
 صزلامق - قورو صزلاو .
 صزلانیق - آورتدرمق .
 صزلانیق - آورمق .
 صف - صوغش صفی - صف الحرب: برزننک
 مسجد کا ۲۰ صف کشی کرا - صف
 تارتیق یعنی کشیلرنی صف صف ایتوب
 نزمک .
 صفا - حظ - کیفی - کیفی صفا قیلیمق - صفا
 وعشرت .
 صفت - چهره - صورت - نعت: ممدوح
 صفت - مذموم صفت - وصف .
 صفتلامق - توصیفی ایتیمک - بر نرسه ننگ
 صفتنی بیان قیلیمق .
 صفرا - اوت - اخلاط اربعه دن برسی -
 صاری .
 صفراوی - صفرای المزاج .
 صفغیمق - التجا قیلیمق - استعاده قیلیمق .
 صفغدرمق .
 صفناچق پر - ملجا .
 صفر آبی - سنه، قمریه ننگ ۲ نجی آیدر .
 صفال - لحیه - صافال - ریش - آق صفال
 یعنی ایل قارتی .
 صفیق - صفوب چقارمق - قصیق - کر
 قصیق یعنی جوغان کزننک صووبین
 قصوب چقارمق - صفوب چقارمق -
 نورما صووبین صفیق . بوکمک . بالاوز
 صفیق - یغلامقدان کنایه در .
 صفدرمق - صفارغه امر ایتیمک - یا که
 باللاب صفدرمق .
 صفشیق - برکا صفیق یا که یاردم ایتوب
 صفیق .

صفلمق - صفامق صفامش بولیمق - بوکولمک -
 ایوننک مانچاسی صفلدی - ایکماک
 کیسکانده بچاقی صفلادر بوکوله .
 صفلدرمق - بوکمک .
 صفغیمق - استعاده قیلیمق - التجا قیلیمق .
 صفغدرمق - التجا قیلدرمق .
 صفغندی - عصاره - صفوب چقارغان صو .
 صفالمی - بوکولمالی - صفلا تورغان نرسه .
 صفناچاقی پر - ملجا - ملجا .
 صلوات - دعا - صلوات کوهری - قوس
 قزح .
 صلاح - یابوشدرمق - نرزه کا زاماصکه
 صلاح - مورجانی - میچنی بالچق بلان
 صلاح .
 صلاتیق - میچی صلاتیق - صلازغه قوشمق .
 صلاشمق - برکا صلاح - صلازغه یاردم
 ایتیمک .
 صلاتیق - یابوشمق .
 صلتیق - صالتیق - آقصاق .
 صلتقلامق - آقصامق .
 صلتاو - بهانه - وسبب - علله - اوصراق
 خانون غه لان (اوغلان) صلتاو .
 صلتامق - صلتاو ایتیمک - صلتاو یاصامق:
 اوزی اوصردی منکا صلتادی .
 صلتاولامق - سبب ثابتیق - بهانه قیلیمق .
 صمان - صالام ماده سین قارا .
 صمغ - سمیخ - چاپر - صومالا .
 صنامق - تجربه قیلیمق - فارامق - قیلوب
 فارامق - امتحان قیلیمق .
 صنانیق - تجربه قیلدرمق - صنانها یعنی
 خلق سنی صناماسن .
 صناشمق - بر برینی صنامق - تجربه
 قیلوشمق .

صنالمق - تجربه قبلنمق - تجربه قبلنمش بولمق .

صندوق - صاندىق - نابوت .

صنعت - حرفت - هنر - اوسنالمق - صنعت اياسى .

صواب - توغرو - درست - خطا و صواب .

صو - معروف صيوق نرسه در عربى ماء -

فارسي آب - آقار صو يعنى جلقه صوى -

قار صوى - يغمور صوى - كول صوى -

دينكز صوى - عصاره يعنى جيبشدين

چغارغان صو: ليمون صوى - آلهما صوى -

چچك صوى - گل صوى - ايت صوى

يعنى ايت شور پاسى - آوز صوى يعنى

توكروك - معادن صوى - يوز صوى

ابروى يعنى حيا - صو بوتنوكى -

صو صفرى - صو ناشوى .

صوسزلق - قورولق - صوصاو - عطش .

صولى - صولى قاربوز - صولى آلهما -

صولى ليمون .

صوصامق - عطشان بولمق - ايجاسى كېلىك .

صوصانمق - ايجاسى كېلىدرك - توزلى آش

صوصانادر .

صوصن - ايجاسى كېلو - عطش - صوصن

قاينمق يعنى عطش دفع قبلنمق .

صلوات - صلاتنك جمعسى در صلات دعا

معناسند - ودخى صلات نماز معناسند در .

والله تعالى دن رحمت معناسند - وينه

پيغمبر عليه السلام غه صلات ايتمك

ديمز اللهم صل على محمد آخرينه چه

نلفظ قبلمق .

صله و صله قبلمق - ذى رحم محرم لرك اولاشمق

ويوروشمك وبولاكلاشمك .

صلو - اصلده نز معناسند عرب چه ايكي

نزكا صلويىن ديرلر - صلوة (يعنى نماز)

ديكانمز تحريك الصلويىن بولغان اوچون

صلوة ديب تسميه قبلنمشدر چونكه نمازده

نزلىرلى قيلمىلدانمق - بر بوكك بر

يازماق كېك عمل لردر .

صلوات كوپرى - كوكداكى غلامت لردن

بر علامت در عرب چه قوس قزخ ديرلر

فارسيچه كمان شيطان آنالور يعنى

شيطان جيههسى .

صليب اكبر .

صنمق - صينمق ماده سېن قارا .

صنوبر - عرب چه در ناراط معناسينه - هب

صنوبر ناراط اگلىسى .

صنعت اياسى - هنر اياسى - ارباب صنايع .

صوصوغانى - بصل غنصل .

صو بوتنوكى - نغنع الماء .

صو سول - اصلى صوسيل - اتباع الفاظ اندر :

صو - دريا - كورلاوك - صو ناشوى .

صو ياناغى - صو يانا تورغان ياكه آغا

تورغان چوقور .

صنم - پت - صن - نرى .

صنم خانه - پتخانه - صنم پرست لرننك

عبادتخانهسى .

صنم پرست - صنم غه نايىنوچى - بت قه

نابىنوچى .

صوصه - نسج عملنده بر آلت در بو آلت

واسطه سى بلان منسوجاتقه آرقاو

صالورلار .

صولانمق - بولانمق - نرزه صولانمق - صو

حاصل بولمق .

صولاندرمق - صو پيدا قبلمق .

صوارمق - صوغارمق - هيوانى ايجرنمك

مزروعات قه صو سيبمك .

صوغارمق - كيرپچنى صوغارمق - قور وچنى
صوغارمق.

صورامق - نلامك - استامك - التماس
قېلىق - آقچە صورامق - سوز صورامق -

صدقه صورامق - قرض غە صورامق -
قېمت صورامق.

صورانمق - صورارغە امر اينمك.
صوراشمق - ايسانلك صاولق صوراشمق -

بر اودن براد حقندە صوراشمق - حال
اھوال صوراشمق.

صورالمق - صورالمش بولمق.
صورانمق - نلنمك - صدقه صورامق.

صورت - صفت - تمثال - تصوير.
صورت اوغرىسى - ياكە صورت صانتوچى

دېرلر - شول كشي دركە اوزىن صوفى
كورساتوب مرادى دنيا فايداسى بولمق -

صورتلى - صورتى بار - صورتلى كىتاب.
صورتلامك - صورت باصامق - تصوير قىيامق.

صورتلنمك - مصور بولمق.
صورغچ - خط مھرلامك اوچون معروف نرسە در.

صورغچلامق - صورغچ بلان يابوشدرمق -
صورغچ صلامق.

صورمق - ايممك - مص اينمك - امتصاص
قىيامق - صورمق چقارمق معناسندە:

يىردن آغاچنى صوروب نارتوب چقارمق
كوشول صورمق - كوشولنى يعنى اندر

تاباغندە صوققان آشلىقنى كوراك بلان
آلوب آتمق - ناكە كىپاكلىرى

اوچسون.
صوصىق - مايغات وھوببات كېك نرسەنى

بر صاوندان ياكە بر يىردن ابكچى يىركا
بر آز بر آز آلوب صالمق - مفعول لہ

اعرابى بلان مستعمل: كولدن مېچكاكا

صوفى چىرېك بلان صوصىق - قازاندان
آشنى نوصتاغان بلان تاباقنە صوصىق -
اندر طاباغندان آروشنى قاپچىقە

صوصىق.
صوصوب آلمق - علمنى صوصوب آلوب

بولماق.
صوصىق - دغى كوب آشامقدان كىنايە

قىلنور.
صوصىقمق - صوصارغە امر اينمك.

صوصىق - ھوببات كېك نرسەلرنى صوصا
نورغان آلتىر.

صوصىقلامق - صوصىق بلان آلوب صالمق:
آغاچ صوصىق - تيمور صوصىق.

صوصىقلامق - يعنى چابىنى صاند وىندان
تيمور صوصىق بلان آلوب قارامق -

چاپىچى لىر آراسندە مەھود عملدر.
صوصلا - صرا دىكان اچمك ننگ اصلى در.

صورمق - چومورمك - صوروب ابچمك -
صوروب بوتمق - نش صورمق.

صوردرمق - صورتمق.
صورمق - صورامق.

صورمق - قول صورمق - قولنى اوزايتمق -
كونكل صورمق طمع قىلمق - اشنى

اوزاقنە صورمق - يورطنى صورمق
يعنى رھن كا بىرمك ياكە صاتمق -

آياتى صورمق وفات بولمق.
صوردرمق - اوزايتدرمق - بوى غە

صوردرمق.
صوروشمق - بر بىرنە قول صوروشمق.

صورولمق - اوزايمق - اورولمك.
صوصار - سنكسار - سمور - سىجاب -

معروف ھىواندر: صوصار تىرسى -
صوصار طون.

صوغان - بصل: قرصوغانی - باقچه صوغانی - دېنکز صوغانی بصل غنصل - صوغش - حرب - جهاد - غزا - صوغشيق - غزا اينمك - جهاد قيليق - توبه بشمك - (صوقمقدان در) - صوغوق - صاوق - صووق: صووق آلمق - صووق نيمك - نبرد اينمك - صووق چپير يعنى بيزكاك - صووق سوز - صووق آيلار زمهرير - صووق صو - صووقلق - صالقونلق بيل صووقلق - حرقه بول - صوونوق - صالقونلانىق - نبريد اينمك - صووندرمق - صوونوق - صالقونلانىق - صووق - مندين - متشرع - منقى - پرهيزكار - صالقون صووق - صالقون صبو - جاهل صووقى نادرکه خلف آرا وملاء ناسده اوزبن منصوفين لر جمله سندن كورسانور اما فى الواقع اوزنده نصوف ننگ شايه سى ده بولماس آلاز حقنده آف كلاپوش مصطاح بولور - صوفيلقى - ديانت - نقوالقى - صوفيلانىق - مندين بولمقى - تقوا يولينه كرمك - صورى - صورو - بر معروف توسدر: صورو قويان - صورو ماچى - صورو قورت - اومارطاده بولور برنوع قورت در - دخى صورى قورت ديرلر - محنت سز ومشقت سز اوقات كچهرو - صوغوم - آط - صوغولمقى - صوبارغه حاضرلاكان آطدر - صوغونمقى - آوزغه ضرر قابمقى - صوغوندرمقى - براوننگ آوزينه نعمت قابدرمقى -	صووق قوللى - يعنى اوغرى دان كنايه - صووقى - صالقون صووقى - متعصب - آف كلاپوش - آلاز حقنده: صووقى صوغان سوياماس كورسه قابوغين ده قويماس - صووقاق - زقاق - اورام - طريق عام - قمرناس - صوقا - آلات زراعتدن اينمك كبراكللى سى: صوقانپيرى - صوقانترته سى - صوقاجبى - صوقا قالاغى - صوقا صوقالامق - صوقاچى - صوقا صوقالامق - صوقا اوستى - صوقالامق - صوقا بلان بريرنمقى - صوقالانىق - بر صوقالارغه ياللامق - صوقالاشيق - براوكا - صوقا صوقالارغه ياردم اينمك بولوشمقى - صوقالانىق - صوقالانىش بولمقى - صوقر - كوزسز - كورماس - اعى - صوقمقى - اورمقى - برمك - ضرب اينمك: نيمور صوقمقى - آروش صوقمقى - كيندر صوقمقى - كوپر صوقمقى - كيرپچ صوقمقى - آقچه صوقمقى - آشلقنى بوز صوقمقى - چبركاو صوقمقى - صوقدرمقى - صوبارغه قوشمقى - كاوش كا قاداقى صوقدرمقى - صوقوشمقى - صوغشمقى - بر برينى صوقمقى - جهاد قيلمقى - صوقولمقى - صوغولمقى - صوقونمقى - صوغونمقى - قاغونمقى - صوقوم - صوغوم: ايت اوچون صوباسى آطنى آشانالار - صوغوم غه آط آشانامز - صوغومچى - صوغوم صوبومچى - صولاغى - صونك قول بلان عمل قيلغومچى - صولاق - صولاق آط - ايشككن كركانده اول صونك
--	---

صوصادم چونكه حرارتندن قنى -
 صوندیلار جام طولوس شربنى (بیت) •
 صوندرمىق - بیردرمك •
 صونك - صونكندان - صونكره: اونك قول -
 صونك قول •
 صونكلامق - صونكغه قالمق •
 صونكغى - آخرداغى - آقنوق •
 صونكغىلىق - مشبمه •
 صویر - صویر قوشى - قر طاوغى •
 صویمق - ذبح اینمك - بوغازلامق - جوگا
 صویمق یعنی آغاچ ننگ قابوغین صویمق
 قوبتارمق •
 صویدرمىق - بوغازلامق - ذبح ایتدیرمك •
 صویوشمق - یاردملاشوب بر حیواننى
 صویوشمق •
 صویولمق - اوزین اوزى صویمق -
 قول ننگ تیرسى صویولدى - قاراماننگ
 جوگاسى صویولمادی •
 صویونمق - یعنی کبوملرنى صالوب بالانغاچ
 بولمق •
 صولق •
 صولقلدامق - مشقلدامق - بر کیفیندرکه
 بارماقنى قصوب بیلکاج نامورى صولق
 صولق ایتوب تیبه در •
 صولقلداتمق - آورتقان بارماقغه صوغان
 پشروب بیلالسنك صولقلدانا •
 صولو تارایو - ضیق ننس - بر آورو در •
 صویوب قابلاغان - عربچه بعینه دیگان
 اورنینه اسعمال قبلنور مثلاً: فلان کشى
 کبك ديه چك - اورونده فلاننى صویوب
 قابلاغان •
 صیاد - آوچى - آوآولاچى - صیادالروخ
 دیرلر مراد عزرائل علیه السلام در •

آباغى بلان کرور •
 صوقردولت - دولت کا نا اهل کشى دولت کا
 ابرشسه ایتورلر - فارسى ده چشم
 آسمان کوراست •
 صوقلانمق - قزقمق - یاراتمق (کاها)
 عاشق بولمق: چقمه چانى اورام بوینه *
 صوقلانورلار زیفا بویونگا •
 صوقلاندرمق - قزقندر - یاراندرمق •
 صوقلانوشمق - بر برینه صوقلانمق -
 قزقمق •
 صوقلانغچ - صوقلانورلى نرسه •
 صووف - صوغوف - صالقون - بارد -
 سرد - سرما •
 صوق ییزکاک - صووق چیر - عربچه
 سبات - وحمای بارد •
 صووق تيمك - صووق صوقمق - صالقون
 تيمك - برودتلانمك •
 صووقلانمق - صوق بولمق - صوونمق •
 صووقلاندرمق - صووندرمق - صووق
 اینمك •
 صولوش - نفس - تنفس: صولوش آلمق -
 تنفس قبلمق •
 صولامق - تنس قبلمق •
 صولى - معروف غله در •
 صوما - جمع - سرمایه •
 صوم - بر صوم - یوز تین - بش صوم -
 بش صولمق •
 صوممه - فارسیده سمبوسه دیرلر - اصلده
 مثلث الشکل نرسنى ایتورلر صونکندان
 صوممه غه اسم بولمشدر اما صوممه نى
 مثلث الشکل یاصامق اولى در •
 صونمق - بیرمك - عرض اینمك - الفا
 قبلمق - تقدیم اینمك - عربضه صونمق:

- صیپامق - صیقامق - صیرومق - صیپرومق -
 یتیم ننگ باشندان صیپامق - یخشی سوز
 ایتمک - صیلارغه صیینک بولماسه
 صیپارغه تلنک بولسون .
 صیچمق - صیچمقنی قارا .
 صیچان - صیچان - نچقان .
 صیچان اونی - سم الفار .
 صید - شکار - آو .
 صییرچق - شیییرچق - معروف قوشدر .
 بعض لغتده صغرچق - فارسیده سارج
 دیرلر صیرچق آندان محرفدر .
 صییر - صغر - صیر .
 صیورمق .
 صیوزنمق .
 صیورشمق .
 صیورلمق .
 صیزلامق - آورنمق - متالم بولمق -
 رجمیک .
 صیزلاتمق - آورندرمق - رجمتیک - متالم
 ایتمک .
 صیزلانمق - آورمق - نظلم ونجبر ایتمک .
 صیزلاوق - صیزلاوق ماده سین قارا .
 صیقمق - صیقمقنی قارا .
 صی - صیافت - آش - آش - نعمت -
 صی حرمت .
 صیلامق - نعمت قویمق - آشانمق -
 صیافت قیلیمق - آشانمق ایچرنمک .
 صیلاتمق - براونی براوکا امر ایتوب
 صیلاتمق - یا که آتجه پیروب صیلاتمق .
 صیلاشمق - بر برینی صیلامق - مفاعله
 صیلامق .
 صیلاتمق - صیلاتمش بولمق - بزادون صی
 حرمت کورمک .
- صیپان - حرمتچان ایکیماکلی نوزلی .
 صیرای - بالطر - آیانی نزدن نوبان -
 ساق .
 صیقل - عربی در یالتراوق معناسینه .
 صیقلی - یالتراوقلی .
 صیقل بیرمک - یالتراوق .
 صیقنی - صیقنی - کرمک - اورناشمق .
 ایکی آط باشی بر قزانغه صیپای -
 ایکی پادشاه بر مملکت کا صیپای - کاوش
 آیاقغه صیپای یا که آیانی کاوش کا
 صیپای قایسی درست - بواش عقلغه
 صیپای - بونرسه شریعت کا صیپای -
 بوارچه کا یوز کتاب صیپای .
 صیغدرمق - صغدرمق - صیدرمق .
 صیغوشقی - صیغوشمق - صغشقی .
 صیونمق - صیغونمق - صغنیق - التجا
 قیلیمق - استعاده قیلیمق .
 صیوندرمق - صغندرملق .
 صیوناچق بر - صغناچق بر - ماحاء - ملنجاه .
 صیقق - صیقق - نعصر ایتمک -
 لیمون ننگ صوبن صیقق .
 صیقدرمق - صغارغه بیورمق .
 صیقوشمق - صغوشمق .
 صیقولمق - صغولمق .
 صیقندی - عصاره - لیمون صغندی سی یعنی
 لیبوندان صغوب چقارغان صو .
 صیوان .
 صیوا - دیوارغه صلاغان کرج .
 صیوی - مایع - صیوی بالچی - صیوی
 چای .
 صیوقلق - مطلقا صیوی نرسه .
 صیوقلامق - صیوی ایتمک - اوّل قوی
 بولغان نرسه سی صیوی حالینه کینورمک .

ماي	﴿ ۲۲۶ ﴾	صیو
بولوب صونكندان صیوقه ایلانك ماي اریكاچ صیوقلانا.		صیوقلانق - صیوق ایندرمك. صیوقلاشیق - بركا صیوقلانق. صیوقلانق - صیوق بولمق - اول قاتی

﴿ لهجه ننگ اولكی جلدی موندە نام ﴾

﴿ موندان صونك شاید ایکنچی جلدی اوزاقلامای چقار ﴾

